

สิทธิผู้ต้องหาที่เป็นหญิงมีครรภ์

ณัฐพงศ์ เพื่อพหล

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์บริเด พนมยงค์
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

พ.ศ.2555

Rights of the Pregnant Alleged Offenders

NATTAPONG PAOPAHOL

ເລກທະບຽນ.....	6223774
ວັນທີເລີ້ມຕົ້ນ.....	- 3 ພ.ມ. 2556
ເລຂມເງິນທີ່ເສືອ.....	345.056
	ນາມສະກຳ ນະຄອນຫຼວງ [1555]

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Laws

Department of Law

Pridi Banomyong Faculty of Law, Dhurakij Pundit University

2012

ใบรับรองวิทยานิพนธ์

คณะนิติศาสตร์ปรีดี พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

ปริญญานิติศาสตร์บัณฑิต

หัวข้อวิทยานิพนธ์ ศิทธิผู้ต้องหาที่เป็นหนูนิครรภ์

เสนอโดย ณัฐพงศ์ เพ่าเพหล

สาขาวิชา นิติศาสตร์ หมวดวิชา กฎหมายอาญาและกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ศาสตราจารย์วีระพงษ์ บุญโญกาส

ได้พิจารณาเห็นชอบโดยคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์แล้ว

.....ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร. สุรศักดิ์ ลิกธิธ์วงศ์)

.....กรรมการและอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

(ศาสตราจารย์วีระพงษ์ บุญโญกาส)

.....กรรมการ

(อาจารย์ ดร. อุทัย อथิเวช)

.....กรรมการ

(รองศาสตราจารย์อัจฉริยา ชุดินันทน์)

คณะนิติศาสตร์ปรีดี พนมยงค์ รับรองแล้ว

.....คณบดีคณะนิติศาสตร์ปรีดี พนมยงค์

(ศาสตราจารย์ ดร. ประเสริฐ เอกบุตร)

วันที่ 15 เดือน มกราคม พ.ศ. 2555...

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดีได้ กีเนื่องด้วยความเมตตากรุณาเป็นอย่างสูงจากบุคคลที่เกี่ยวข้องทุกท่าน ผู้เขียนของกราบขอบพระคุณท่านศาสตราจารย์วีระพงษ์ นุญโญกาส ที่กรุณารับเป็นที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และกรุณาสละเวลาอันมีค่าเยี่ยมมากกรุณากำเนิดให้ข้อมูลต่างๆและแก่ไขวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ รวมทั้งให้ความเมตตาอีกด้วยผู้เขียนเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งเป็นพระคุณต่อผู้เขียนอย่างสูง

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณท่านศาสตราจารย์ ดร.สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล ที่ได้โปรดกรุณารับเป็นประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ อาจารย์ ดร.อุทัย อาทิเวช และรองศาสตราจารย์ อัจฉริยา ชุตินันทน์ ที่ได้โปรดกรุณารับเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ของผู้เขียน ซึ่งทุกท่านล้วนแล้วแต่เมตตาให้ข้อมูล กำเนิด แนะนำ และช่วยแก้ไขวิทยานิพนธ์ของผู้เขียนฉบับนี้ จนสำเร็จลุล่วง

สุดท้ายนี้ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณนายยิ่งเกียรติ เพ่าพหล บิดาของผู้เขียน นางรุ่งทิพย์ เพ่าพหล มาตรดาวของผู้เขียน ซึ่งกรุณอบรมสั่งสอนให้มีความรู้และช่วยเป็นแรงผลักดันในด้านการศึกษาและทุกด้านของผู้เขียนตลอดมาจนกระทั้งปัจจุบันและขอขอบคุณนางสาวพรทิพย์ เพ่าพหล น้องสาวของผู้เขียนที่เป็นกำลังใจและให้ความช่วยเหลือผู้เขียนมาโดยตลอด อีกทั้งก้าวตามมิตรทุกท่านด้วย ขอขอบพระคุณทุกท่านที่เป็นกำลังใจ

ณัฐพงศ์ เพ่าพหล

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	๔
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	๕
กิตติกรรมประกาศ	๙
บทที่	
1. บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	3
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา	8
1.3 สมมติฐานของการศึกษา	9
1.4 ขอบเขตของการศึกษา.....	9
1.5 วิธีดำเนินการศึกษา.....	9
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	10
2. ความเป็นมาและแนวความคิดเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิของผู้หญิงมีครรภ์	11
2.1 บททั่วไปเกี่ยวกับสิทธิของผู้ต้องหาที่เป็นผู้หญิงมีครรภ์	11
2.1.1 ความหมายและลักษณะของผู้หญิงมีครรภ์	12
2.1.2 ความหมายและลักษณะของผู้ต้องหา	12
2.1.3 เปรียบเทียบข้อแตกต่างระหว่างผู้ต้องหากับผู้ถูกกล่าวหา	14
2.1.4 เปรียบเทียบข้อแตกต่างระหว่างผู้ต้องหากับจำเลย	15
2.2 สิทธิของผู้หญิงมีครรภ์	15
2.2.1 สิทธิของผู้หญิงมีครรภ์ตามกฎหมาย.....	16
2.2.2 สิทธิทางสังคม.....	18
2.3 มาตรฐานสากลของหลักประกันสิทธิของผู้ต้องหาในคดีอาญา	19
2.3.1 การจับกุม คุกขัง ตรวจค้นบุคคลจะกระทำโดยพลการไม่ได้.....	20
2.3.2 สิทธิได้รับการปฏิบัติที่เป็นธรรมในระหว่างการดำเนินคดี และสิทธิที่จะต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่	22

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
2.3.3 เสรีภาพที่จะปราศจากการปฏิบัติอย่างไร้มนุษยธรรม และหมายเกียรติระหง่านถูกคุณขังหรือจำคุก	25
2.3.4 การใช้อำนาจเป็นต่อผู้ถูกจับหรือนักโทษ	28
2.4 แนวความคิดเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิของผู้หญิงมีครรภ์	29
2.4.1 แนวความคิดทางด้านศาสนา	30
2.4.2 แนวความคิดทางด้านสิทธิมนุษยชน	31
2.4.3 แนวความคิดทางด้านกฎหมาย	32
2.4.4 แนวความคิดทางด้านสังคม	33
2.5 การคุ้มครองผู้ต้องหาที่เป็นหญิงมีครรภ์	33
2.5.1 สิทธิของหญิงมีครรภ์ในฐานะผู้ต้องหาทั่วไป	34
2.5.2 สิทธิของผู้หญิงมีครรภ์ในการเป็นหญิง	34
2.5.3 สิทธิของหญิงมีครรภ์ในทางกฎหมาย	35
2.5.4 สิทธิของพารกในครรภ์มาตรา	35
2.6 พื้นฐานความต้องการของเด็ก	36
2.7 บทบาทของมาตรการค้ากับพัฒนาการของเด็ก	39
3. มาตรการและหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิทธิ ของผู้ต้องหาที่เป็นหญิงมีครรภ์	46
3.1 หลักพื้นฐานในสิทธิของผู้ต้องหาที่เป็นหญิงมีครรภ์	46
3.1.1 ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และสิทธิและเสรีภาพภายใต้รัฐธรรมนูญ	46
3.1.2 สิทธิที่ได้รับการสนับสนุนไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์	47
3.1.3 สิทธิและเสรีภาพในชีวิตร่างกาย	48
3.2 การคุ้มครองสิทธิของผู้หญิงมีครรภ์ตามกฎหมายไทย	48
3.2.1 การคุ้มครองสิทธิของหญิงมีครรภ์ตามกฎหมายคุ้มครองแรงงาน	48
3.2.2 การคุ้มครองสิทธิของหญิงมีครรภ์ตามพระราชบัญญัติประกันสังคม	51

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3.2.3 สิทธิของผู้อยู่อาศัยตามข้อกำหนดกรุงเทพฯ (Bangkok Rules)	52
3.3 สิทธิของผู้ด้วยกันและผู้ด้วยกันที่เป็นผู้อยู่อาศัยตามกฎหมายไทย.....	55
3.3.1 สิทธิในการมีที่ดิน.....	56
3.3.2 สิทธิที่จะได้รับการเยี่ยมตามสมควร	57
3.3.3 สิทธิในการมีล่ามในระหว่างการควบคุมและสอบสวน	57
3.3.4 สิทธิที่จะไม่ได้รับการเปิดเผยข้อมูลในลักษณะประจำงานว่าเป็น ผู้กระทำความผิดก่อนศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดว่าผู้นั้นกระทำความผิด.....	58
3.3.5 สิทธิที่จะไม่ถูกจับกุมหรือตรวจค้นโดยไม่มีเหตุสมควร	58
3.3.6 สิทธิที่จะได้รับการควบคุมเท่าที่จำเป็น	62
3.3.7 สิทธิที่จะได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว.....	63
3.3.8 สิทธิจะให้การโดยสมัครใจ	68
3.3.9 การออกหมายปล่อยตัวผู้ด้วยกัน.....	69
3.4 หลักประกันสิทธิผู้ด้วยกันในกฎหมายต่างประเทศ	70
3.4.1 กฎหมายสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี.....	70
3.4.2 หลักการปล่อยตัวชั่วคราวกฎหมายอังกฤษ.....	80
3.4.3 หลักการปล่อยตัวชั่วคราวกฎหมายสหรัฐอเมริกา	81
3.4.4 กฎหมายเวียดนาม.....	85
3.5 มาตรการคุ้มครองผู้อยู่อาศัยทางการแพทย์	86
3.5.1 ด้านร่างกาย.....	87
3.5.2 ด้านจิตใจ	88
3.5.3 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อมารดาและทารกในท้อง	89
4. วิเคราะห์สภาพปัจจุบันและการนำมาตรการต่างๆ ในการบังคับใช้ กรณีผู้ด้วยกันเป็นผู้อยู่อาศัย.....	91

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4.1 วิเคราะห์สภาพปัจ្យุหารการคุ้มครองสิทธิผู้ต้องหาที่เป็นหญิงมีครรภ์ ในชั้นพนักงานสอบสวน.....	91
4.2 วิเคราะห์ปัจ្យุหารการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาที่เป็นหญิงมีครรภ์ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	96
4.3 วิเคราะห์ปัจ្យุหารการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาที่เป็นหญิงมีครรภ์ กฎหมายแรงงาน และพระราชบัญญัติประกันสังคม	96
4.4 วิเคราะห์ปัจ្យุหารหญิงมีครรภ์ที่ตกเป็นผู้ต้องหาในเชิงทางการแพทย์.....	98
5. บทสรุปและเสนอแนะ	99
5.1 บทสรุป	99
5.2 ข้อเสนอแนะ	101
บรรณานุกรม.....	108
ประวัติผู้เขียน	113

หัวข้อวิทยานิพนธ์	สิทธิผู้ต้องหาที่เป็นหลักในมีครรภ์
ชื่อผู้เขียน	ณัฐพงศ์ เพ่าพาล
อาจารย์ที่ปรึกษา	ศาสตราจารย์วีระพงษ์ บุญโญกาส
สาขาวิชา	นิติศาสตร์
ปีการศึกษา	๒๕๕๔

บทคัดย่อ

ในปัจจุบันกฎหมายที่บังคับใช้เกี่ยวกับการดำเนินคดีอาญาแก่หญิงมีครรภ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระหว่างการสอบสวนของพนักงานสอบสวนนั้น ไม่มีความแตกต่างไปจากการดำเนินคดีอาญาแก่บุคคลทั่วไป แต่เมื่อพิจารณาถึงผลผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อหญิงมีครรภ์และทารกในครรภ์ ซึ่งแม้สภาพบุคคลตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์จะเริ่มแต่เมื่อคลอดและอยู่รอดเป็นการก แต่เหตุผลทางการแพทย์และแนวความคิดในการดำเนินคดีอ่อนไหว ได้อุบัติขึ้นแล้วนับตั้งแต่มีการปฏิสนธิ กรณีจะเห็นได้ว่าการดำเนินคดีแก่หญิงมีครรภ์โดยมิได้มีการทำหนดให้มีความแตกต่างนั้น ส่งผลกระทบร้ายแรงต่อหญิงมีครรภ์และทารกในครรภ์ ดังนั้น รัฐในฐานะผู้บริหารงานยุติธรรมจึงควรที่จะเข้ามามีบทบาทในการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และสิทธิขั้นพื้นฐานของหญิงมีครรภ์และทารกในครรภ์ ด้วยเหตุนี้ จึงควรแก้ไขกฎหมายให้สอดคล้องกับหลักการดังกล่าว เพื่อเป็นการคุ้มครองหญิงมีครรภ์และทารกที่จะเกิดมาในภายหน้า

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นการศึกษาถึงลักษณะการคุ้มครองสิทธิของหญิงที่มีครรภ์ และหญิงนั้นต้องตกเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญา ตลอดจนศึกษาถึงสิทธิต่างๆ ของทารกในครรภ์ของหญิงนั้น ไม่ว่าจะเป็น สิทธิทางค้านสิทธิมนุษยชน สิทธิทางค้านการดำเนินกระบวนการพิจารณาความในชั้น พนักงานสอบสวน ไม่ว่าจะเป็น การสอบสวน การปล่อยตัวชั่วคราว หรือการควบคุมตัวผู้ต้องหา

ที่เป็นหญิงมีครรภ์ในกรณีที่ไม่ได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว สิทธิทางค้านอื่นๆ ที่หญิงมีครรภ์ควรจะได้รับอย่างเหมาะสม รวมถึงผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้นกับทารกในครรภ์ ศึกษาถึงแนวทางการแก้ไขปัญหาต่างๆ พร้อมทั้งข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการแก้ไขปัญหา

แนวทางการศึกษาเป็นการศึกษาจากเอกสาร งานวิจัยต่างๆ ดำเนินการค้านกฎหมาย
อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ปฏิญญาสาควก่าว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ปฏิญญาสาควก่าว่าด้วยสิทธิเยาวชน
ปฏิญญาสาคกว่าด้วยความอ่อนรอดของเด็ก การป้องกัน และการพัฒนาเด็ก รัฐธรรมนูญแห่ง^๑
ราชอาณาจักร ไทย ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์
รวมทั้งกฎหมายอื่น ๆ ดำเนินการแพทย์ และนำข้อมูลเหล่านี้มาบรรยายวิเคราะห์ในเชิงคุณภาพ
โดยอาศัยหลักกฎหมายอาญา หลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา หลักกฎหมายแรงงาน กฎหมาย
ประกันสังคม และหลักทางการแพทย์ จึงทราบถึงข้อบกพร่องและซ่องว่างของกฎหมายที่คุ้มครอง
สิทธิของหญิงมีครรภ์

ผลจากการศึกษาพบว่า การคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาที่เป็นหญิงมีครรภ์ ยังมี
ข้อบกพร่อง และไม่ได้รับความเป็นธรรม การไม่เห็นความสำคัญต่อผลกระทบที่จะเกิดขึ้น กล่าวคือ
กฎหมายได้มีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงให้มีการคุ้มครองหญิงมีครรภ์มากขึ้น แต่จำกัดเฉพาะหญิงมี
ครรภ้นั้นต้องคงอยู่ในฐานะของ จำเลย หรือผู้ต้องขัง ส่วนในกรณีที่หญิงมีครรภ์ต้องอยู่ในฐานะ^๒
เป็นผู้ต้องหากลับไม่ได้รับความคุ้มครองเท่าที่ควร ทั้งนี้เมื่อพิจารณาจะเห็นได้ว่าในการดำเนินคดี
อาญาในกระบวนการยุติธรรมที่มีผลกระทบต่อการคุ้มครองผู้ต้องขัง ผลกระทบที่สุด และระยะเวลาivananathanที่สุด
คือในช่วงระยะเวลาในชั้นพนักงานสอบสวน รวมถึงการไม่ได้รับการเอาใจใส่ดูแล ต่อผลกระทบที่
เกิดขึ้นในระหว่างสอบสวน โดยให้ความสำคัญกับผู้วิกฤตและเด็ก มากกว่าหญิงมีครรภ์ ทั้งที่
สภาวะการณ์ต่างๆ หรือผลร้ายที่เกิดขึ้น หญิงมีครรภ์นั้นมีความเป็นไปได้มากกว่า

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จึงเสนอให้

1. ปรับปรุงแก้ไขบทัญญัติกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ในเรื่องการดำเนินคดีใน
ชั้นสอบสวน ไม่ว่าจะเป็นการคณะกรรมการสอบสวน การปล่อยตัวชั่วคราว การคุมขังผู้ต้องหาที่เป็นหญิงมี
ครรภ์ในกรณีที่ไม่ได้รับการประกันตัว

2. ปรับปรุงแก้ไขบทัญญัติเกี่ยวกับสิทธิตามกฎหมายแรงงาน และสิทธิตาม
พระราชบัญญัติประกันสังคม ให้มีความเหมาะสมและยุติธรรมมากขึ้น

Thesis Title	Rights of the Pregnant Alleged Offenders
Author	Nattapong Paopahol
Thesis Advisor	Professor Viraphong Boonyobhas
Department	Law
Academic Year	2011

ABSTRACT

At present, the laws applied to the criminal proceedings against the pregnant females, in particular during inquiry made by the inquiry officials are not different from the criminal proceedings against general people. However, upon taking into account the impact upon the pregnant females and child en ventre sa mère, even if the personality under the Civil and Commercial Code begins with full completion of birth as a living child, according to the medical reasons and religious concepts, it is deemed that the life have already originated as from the date of conception. It can be seen that the legal proceedings against the pregnant females as not different from against general people seriously result in the pregnant females and child en ventre sa mère. Hence, the State, as the justice administrator, ought to play its roles in protecting the human being dignities and basic rights of pregnant females and child en ventre sa mère. As a result, the laws should be amended in accordance with the aforesaid principles so as to protect the pregnant females and child en ventre sa mère to be born in the future.

This Thesis is to study the nature of pregnant females' rights protection who become the alleged offenders in criminal cases, including to study a variety of rights of child en ventre sa mère, regardless of human rights; rights on the carrying out of proceedings as conducted by inquiry officials, irrespective of inquiry, provisional release, remand conducted against the pregnant alleged offenders in the case of no provisional release; and other rights which should be appropriately obtained by the pregnant females, inclusive of impact which may be on the child en

ventre sa mere, study of guidelines for problems-solving as well as recommendations in respect of the guidelines for problems-solving.

The study guidelines were to study a variety of documents, researches, legal textbooks, Convention on the Children's Rights, Universal Declaration of Human Rights, Universal Declaration of Juveniles' Rights, Universal Declaration on the Children's Survival, Protection, and Development, the Constitution of Kingdom of Thailand, Criminal Procedure Code, and Civil and Commercial Code, inclusive of other laws and medical textbooks, the data of which were narrated and analyzed in the qualificative manner based upon criminal laws, criminal procedure laws, labor laws, social security laws, and medical principles; therefore the legal defects and gaps on protection of the pregnant females' rights were known.

According to the Study, the protection of the pregnant alleged offenders' rights continues to be defective and unfair and its impacts to occur have not yet been aware. Namely, the laws were amended to protect the pregnant females more than ever but were limited to the fact that such pregnant females shall be the accused or the detainees. Nonetheless, the pregnant alleged offenders were not appropriately protected. In this respect, upon consideration, it can be seen that the criminal proceedings in judicial processes having the most impact upon the child en ventre sa mere, the longest duration of which is the period of inquiry made by the inquiry officials, to which impact arising during inquiry is not paid attention. The inquiry officials pay more attention to the persons of unsound mind and children than to the pregnant females, despite of the fact that the pregnant females are likely to suffer more various circumstances or negative consequences.

Recommendations

1. Improve and revise the provisions contained in the criminal procedure laws on legal proceedings as conducted by inquiry officials, regardless of inquiry cessation, provisional release, and detention of the pregnant alleged offenders in the case of no bail.

2. Improve and revise the provisions in respect of the rights under labor laws and the rights under the Social Security Act to be more appropriate and fair.

บทที่ 1

บทนำ

สิทธิมนุษยชนได้รับการยอมรับจากนานาอารยประเทศ ภายหลังจากสหภาพโซเวียตที่ 2 ลงบลลงเนื่องจากความไม่เท่าเทียมกันทางสังคม ความเลื่อมล้ำในทางเศรษฐกิจ การลิด落ตันสิทธิและเสรีภาพของประชาชนได้ทวีเพิ่มสูงขึ้นเรื่อยๆ แม้กระนั้นเด็กที่ยังถูกละเมิดสิทธิในด้านต่างๆ สาหประชาชนติดได้เลี้งเห็นปัญหาดังกล่าว จึงเชิญชวนให้ประเทศไทยต่างๆ ให้ความสำคัญกับสิทธิและเสรีภาพของเด็ก โดยเชิญชวนประเทศไทยให้เข้าร่วมลงนามในปฏิญญาสากระว่าด้วยสิทธิมนุษยชน และให้ประเทศไทยสมาชิกอนุวัติกฎหมายภายในให้สอดคล้องกับปฏิญญาสากระดังกล่าว ซึ่งประเทศไทยให้ความสำคัญกับหลักการดังกล่าว โดยมีการจัดทำรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 และพัฒนาเป็นรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ขึ้น โดยให้ความสำคัญกับสิทธิและเสรีภาพของประชาชนและให้ความสำคัญกับหลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ซึ่งเป็นเรื่องใหม่ที่รัฐธรรมนูญฉบับก่อนๆ ไม่มีแต่โดยแท้จริงแล้วศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ไม่ได้เป็นเรื่องใหม่ในสังคมไทยและไม่ได้หมายความว่าศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เพิ่งเกิดขึ้นตามรัฐธรรมนูญ แต่การบัญญัติเรื่องศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ไว้ในรัฐธรรมนูญ เป็นการยืนยันและตอกย้ำให้รัฐเคราะห์ในสิทธิขึ้นพื้นฐานของประชาชน ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์คือสิทธิที่มีอยู่แล้วในตัวมนุษย์ เป็นสิทธิขึ้นพื้นฐานที่มนุษย์ทุกคนมี และไม่อาจโอนหรือส่งมอบให้แก่กันได้ และไม่มีบุคคลใดที่จะได้แย่งได้ แม้กระนั้นรัฐซึ่งเป็นผู้ใช้อำนาจปกครอง และประเทศไทยให้ความสำคัญกับหลักการดังกล่าวโดยจะเห็นได้จากการรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550

มาตรา 26 วรรคแรกที่บัญญัติว่า “การใช้อำนาจโดยองค์การของรัฐทุกองค์กรต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์”

มาตรา 28 วรรคแรกที่บัญญัติว่า “บุคคลย่อมอ้างศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ หรือใช้สิทธิและเสรีภาพของตนได้เท่าที่ไม่ละเมิดสิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่น และไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐธรรมนูญ หรือไม่ขัดต่อศีลธรรมของประชาชน”

มาตรา 30 วรรคแรกที่บัญญัติว่า “บุคคลย่อมเสนอ กันในทางกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน ชายหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน”

มาตรา 53 วรรคสองที่บัญญัติว่า “เด็กเยาวชน และบุคคลในครอบครัวมีสิทธิได้รับความคุ้มครองจากรัฐ จากการใช้ความรุนแรง และการปฏิบัติอันไม่เป็นธรรม”

มาตรา 53 วรรคสามที่บัญญัติว่า “เด็กและเยาวชนที่ไม่มีผู้ดูแล มีสิทธิได้รับการเลี้ยงดู และการศึกษาอบรมจากรัฐ ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ”

ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญสิทธิ (Right) กือประโยชน์ที่กฎหมายรองรับและคุ้มครองให้แก่บุคคลในอันที่จะกระทำการเกี่ยวกับทรัพย์หรือบุคคลอื่น¹ เสรีภาพ (Liberty) กือ ภาวะของมนุษย์ที่ไม่ถูกภายใต้การครอบงำของผู้อื่น มีอิสระที่กระทำการหรืองดเว้นกระทำการนอกจานนี้ รัฐธรรมนูญบังบัญญัติว่ารองหลักศักดิ์ศรีการเป็นมนุษย์ที่รัฐหรือผู้ใดจะล่วงละเมิดมิได้ หลักความเสมอภาค หลักสิทธิเสรีภาพในชีวิตร่างกาย หลักสิทธิจะไม่ถูกบังคับใช้กฎหมายอาญา ข้อนหลัง หลักสิทธิที่จะได้รับการสนับนิร្ឣาย ในคดีอาญาว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ หลักสิทธิในการครอบครัว เกียรติยศซื่อสัมิงและความเป็นส่วนตัว จะเห็นได้ว่ารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ได้รับรองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลไว้เป็นจำนวนมาก กล่าวคือ รัฐมีหน้าที่ต้องบังคับใช้กฎหมาย ให้เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ โดยมีหน้าที่กระทำการให้ประชาชนได้รับสิทธิต่างๆ ตามที่รัฐธรรมนูญรองรับไว้ และรัฐก็มีหน้าที่ในการงดเว้นกระทำการใดๆ ที่เป็นการแทรกแซงหรือละเมิดสิทธิค้างกล่าวแต่ผู้ทำวิทยานิพนธ์ จึงศึกษาเฉพาะกรณีสิทธิและเสรีภาพทางวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งเป็นเรื่องกระบวนการยุติธรรมที่เป็นการใช้อำนาจรัฐเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยและเอาตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษ ซึ่งในบางครั้งกระบวนการยุติธรรมค้างกล่าวอาจกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ให้การรับรองอย่างคดีไม่ถึงก่อกล่าวคือ การดำเนินคดีแก่หนูนิมีครรภ์ อาจส่งผลต่อชีวิตคนรอบข้าง ไม่ว่าจะเป็นสามี ภริยา บุคคลาค่าและบุตร และบางครั้งอาจส่งผลกระทบต่อสิ่งมีชีวิตที่จะเกิดขึ้นมาในภายหน้าอันได้แก่ทารกในครรภ์ บุคคล หรือในกรณีที่หนูนิมีครรภ์ต้องโทษประหารชีวิตให้ศาลคงโทษประหารชีวิตไว้ก่อนจนกว่าหนูนิมีครรภ์จะคลอดบุตรและจึงประหารชีวิต ปัญหาคือทารกที่จะคลอดออกมายังไงได้รับผลกระทบเนื่องจากไม่ได้รับความรักความอบอุ่นจากบุคคล และเด็กที่เกิดมักจะก่อปัญหาให้สังคมต่อไป

จากสภาพปัญหาที่จะกล่าวนี้ หากเราพิจารณาข้อนี้ไปถึงสถิติเด็กติดผู้ต้องขังและติดครรภ์บุคคลที่ได้จากการราชทัณฑ์ปรากฏว่าข้อมูล มีนาคม 2546² ผู้ต้องขังมีจำนวน 6,235 คน ส่วนใหญ่ได้รับโทษจากการกระทำการผิดกฎหมาย เช่น ยาเสพติดซึ่งมีจำนวนมากเป็นอันดับหนึ่งของคดีทั้งหมด คือ จำนวนถึง 1,920 น หรือคิดเป็นร้อยละ 79.51 จากผู้ต้องขังทั้งหมดและข้อมูลที่พบเพิ่มเติมอีกคือ ในจำนวนผู้ต้องขังหญิงทั้งหมดนี้มีผู้ต้องขังที่คลอดบุตรในทัณฑสถานหญิงกลางจำนวน 57 คน และมีผู้ต้องขังหญิงจำนวน 48 คน

¹ วารพจน์ วิศรุตพิชญ์. (2538). สิทธิเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ. หน้า 22.

² กองงานกรมราชทัณฑ์

จากสถิติดังกล่าวแม้จะแสดงให้เห็นตัวเลขที่สูงตั้งครรภ์ที่ถูกต้องขึ้นมีจำนวนเพียงเล็กน้อยคิดเป็นร้อยละ 0.2 ของจำนวนผู้ต้องขึ้นทั้งหมดเท่านั้น เมื่อพิจารณาถึงผลกระทบที่เกิดจากการที่หญิงตั้งครรภ์และผลกระทบต่อทารกที่อยู่ในครรภ์มารดา และเด็กที่อยู่ทัณฑสถานจะเห็นได้ว่ามีผลต่อสุขภาพจิต สุขภาพร่างกายของเด็ก โดยผลกระทบดังกล่าว ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศไทยในระยะยาว ไม่ว่าจะเป็นปัญหาคุณภาพประชากร และปัญหาอาชญากรรม ซึ่งอาจปล่อยทิ้งไว้อาจต้องใช้งบประมาณในการแก้ไขปัญหาอย่างมากมากในอนาคต

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จุดเริ่มต้นของปัญหาที่เกิดขึ้นนั้น คือหญิงนั้นได้ตั้งครรภ์ สภาวะจิตใจหญิงที่ตั้งครรภ์ย่อมไม่เหมือนสภาวะจิตใจของบุคคลธรรมดาทั่วไปกล่าวคือ หญิงตั้งครรภ์จะมีสภาวะจิตใจที่อยู่ระหว่างการตั้งครรภ์ หญิงตั้งครรภ์จะมีอารมณ์แปรปรวนมากกว่าปกติ และขึ้นข่าวต่อเนื่องไปถึงหลังคลอดประมาณ 2-3 เดือน จากนั้นอารมณ์จะกลับมาสู่สภาพเดิม ไม่หุคหิจเหมือนที่ผ่านมา อารมณ์อ่อนไหวของหญิงตั้งครรภ์จะเกิดได้ง่าย จนทำให้คนรอบข้างรู้สึกเปลกใจช่วงเวลา 9 เดือน ที่เด็กอยู่ในท้อง ก็ย่อมมีความสำคัญมาก เพราะไม่ว่าเราจะคิด เครียด วิตกกังวล สนุกสนาน เศร้า หรือหัวเราะอารมณ์เหล่านี้ล้วนมีผลต่อเด็กทั้งนั้น

หากไม่ต้องการให้ลูกออกมายเป็นเด็กที่มีอารมณ์ร้าย นิสัยเกรี้ยวกราด เอาแต่ใจตัวเอง หญิงตั้งครรภ์ก็ควรทำการบ้านให้แจ่มใสอยู่เสมอ ขั้นตอนการเตรียมตัวให้หมัด คนที่อยู่ใกล้ชิดก็ควรจะช่วยทำให้สุขภาพจิตของหญิงตั้งครรภ์ดีขึ้น โดยให้ความรัก ความเอาใจใส่เพิ่มขึ้นมากกว่าปกติ

คนที่มีผลต่อจิตใจหญิงตั้งครรภ์ที่สุดก็คือ สามีนั่นเอง เพราะเป็นคนที่อยู่ใกล้ชิดมากที่สุด ต้องเป็นคนที่ช่วยเหลือความกังวลของหญิงตั้งครรภ์ให้มากที่สุดความกังวลของคนท้องก็อย่างเช่น กังวลเรื่องรูปร่าง กังวลว่าลูกจะออกมามาไม่แข็งแรง คนใกล้ชิดจึงต้องเอาใจใส่เป็นพิเศษ เนื่องจากยอร์โนนที่เปลี่ยนแปลง ดังนั้น หญิงตั้งครรภ์จึงควรทำการบ้านให้แจ่มใสอยู่เสมอ เพื่อให้เด็กออกมายเป็นคนที่มีพื้นอารมณ์ที่ดีและมีความสุข³

เพราะฉะนั้นการที่หญิงมีครรภ์ต้องตกเป็นผู้ต้องหา ย่อมมีผลกระทบต่อทารกในครรภ์ már ค่าอย่างแน่นอน สภาวะทางอารมณ์ที่ถูกกดดัน ความรู้สึกผิดหวัง หดหู่ เศร้าห่วง忡ที่ตนเองจะต้องได้รับเพรากการขาดซึ่งอิสระภาพในอนาคต บางรายถึงขนาดคิดฆ่าตัวตายเมื่อรู้ว่าตนต้องตกเป็นผู้ต้องหาและต้องถูกดำเนินคดีอาญา ดังนั้น การที่เราจะสร้างมาตรการเพื่อรับรองรับปัญหาที่จะ

³ Word Press. (น.ป.ป.). สุขภาพจิตของแม่เมื่อผลต่อลูกในครรภ์อย่างไร. สืบค้นเมื่อ 3 กันยายน 2554. จาก

เกิดขึ้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง ไม่ใช่เป็นการปกป้องหรือคุ้มครองสิทธิ์ของผู้ที่ตั้งครรภ์เท่านั้น แต่วัตถุประสงค์หลักของการสร้างมาตรการในครั้งนี้ เป็นการมุ่งที่จะคุ้มครองสิทธิ์ทางการค้าเป็นสำคัญ

สิทธิของหญิงมีครรภ์นั้น ปัจจุบันในปี พ.ศ. 2550 ประเทศไทยได้มีการแก้ไขในเรื่อง สิทธิของผู้ต้องหาหญิง และหญิงมีครรภ์ ให้ได้มีสิทธิที่จะรับการคุ้มครองมากขึ้นกว่าเดิมในดีต ทั้งนี้ก็เพื่อให้เป็นไปตามหลักปฏิญญาสาคากลืนนาชาติรวมกันพิจารณาและมองเห็นถึงปัญหา ประเทศไทยจึงได้มีการแก้ไขเป็นจำนวนมาก ไม่ว่าจะสิทธิตามรัฐธรรมนูญ สิทธิตามกฎหมายวิธี พิจารณาความอาญา สิทธิตามกฎหมายคุ้มครองแรงงาน(พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน) สิทธิตาม กฎหมายประกันสังคม (พระราชบัญญัติประกันสังคม) และสิทธิในการทำแท้งโดยชอบตาม กฎหมายอาญา ถึงต่างๆเหล่านี้จึงเป็นผลที่ดีต่อการดำเนินคดีอาญาของหญิงที่ตั้งครรภ์

แต่หากเราพิจารณาให้ลึกซึ้งไปจะเห็นได้ว่า การแก้ไขเปลี่ยนแปลงแก้ไขกฎหมายเมื่อปี พ.ศ. 2550 ในครั้งนี้ยังขาดสิทธิบางอย่างที่ยังไม่ครอบคลุมถึงนั้นคือ “สิทธิของผู้ต้องหาที่เป็นหญิงมี ครรภ์” โดยเฉพาะในเรื่องของการสอบสวน ระยะเวลาของการสอบสวน ความเหมาะสมในการ สอบสวนที่จะก่อให้เกิดผลกระทบต่อثارกในครรภ์มารดาหรือไม่ ตามประมวลกฎหมายวิธี พิจารณาความอาญา มาตรา 14 มาตรา 133 มาตรา 133ทวิ มาตรา 133ตรี มาตรา 134/2⁴ ในเรื่องการ ปล่อยตัวชั่วคราวในกรณีที่ผู้ต้องหาที่เป็นหญิงมีครรภ์ เพราะการแก้ไขกฎหมายนั้นผู้ดูแลนั้นจะเฉพาะ กรณีที่หญิงมีครรภ์นั้นตกเป็นจำเลยที่ต้องมีการพิจารณาคดีในศาลแล้วว่าท่านนั้นถึงจะได้รับการ คุ้มครอง และจำเลยได้ต้องคำพิพากษาว่ามีความผิดแล้วว่าท่านนั้น รวมถึงการที่ยังไม่มีบรรทัดฐานว่า การนั้นคับใช้กฎหมายที่แก้ไขดังกล่าวในนั้นจะใช้ได้จริงในทางปฏิบัติหรือไม่

เพราะในปัจจุบันหญิงมีครรภ์นั้นโดยปกติได้มีการคุ้มครองและได้สิทธิต่างๆ เป็น จำนวนมากโดยเฉพาะหญิงที่มีการดำเนินชีวิตแบบเพศชายคือ ทำงานในหน่วยงานทั้งภาครัฐและ เอกชน หญิงเหล่านี้จะได้รับความคุ้มครองและสิทธิต่างๆ เป็นจำนวนมาก ไม่ว่าจะเป็นสิทธิตาม กฎหมายแรงงาน กองทุนเงินทดแทน ประกันสังคม เป็นต้น แต่เมื่อใดหญิงดังกล่าวตกเป็นผู้ต้องหา สิทธิต่างๆ ที่ตนเองเคยได้รับก็จะหมดสิทธิที่จะไปค้ายเช่นกัน ไม่ว่าจะเป็นทางตรงหรือทางอ้อม

เมื่อทราบถึงสภาพปัญหาที่เกี่ยวกับ สิทธิต่างๆ ที่หญิงมีครรภ์พึงจะได้รับ เราจึงสามารถ แบ่งแยกหญิงมีครรภ์ออกเป็น 2 ประเภท คือ

- 1) หญิงมีครรภ์ที่ทำงาน

⁴ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, มาตรา 14, มาตรา 133, มาตรา 133 ทวิ, มาตรา 133 ตรี และ มาตรา 134/2.

หัญจิที่ทำงานนั้นหมายถึง เอกพาหัญจิที่ทำงานซึ่งอยู่ในรูปแบบของการได้รับสวัสดิการจากกฎหมายคุ้มครองแรงงานกฎหมายประกันสังคมและกองทุนเงินทดแทนเพื่อการคลอดบุตร สิทธินี้เป็นสิทธิเฉพาะตัวบุคคลเท่านั้นและที่สำคัญคือการได้สิทธิต่างๆ เหล่านี้ขึ้นอยู่กับการที่หัญจิ นั้นต้องทำงานในองค์กรต่างๆ ที่กฎหมายแรงงานกำหนดที่จะต้องมีสวัสดิการรองรับ สิทธิประเภทนี้ หัญจ้มีครรภ์แต่ละคนจะต้องถูกหักเงินจากรายได้ที่ตนพึงจะได้รับตามสัดส่วนที่กฎหมายคุ้มครอง แรงงานกำหนด

ปัญหาจึงเกิดขึ้นว่า การหัญจ้มีครรภ์นั้นต้องถูกคำเนินคดีอาญาและถูกคำพิพากษาจำคุก สิทธิต่างๆ ที่ตนชำระไปตามที่ตนได้ทำงานนั้นจะตามไปถึงตอนที่หัญจ้มีครรภ์ถูกคำเนินคดีหรือไม่ เพราะหัญจันนี้เมื่อถูกคำเนินคดีอาญา แม้กฎหมายแรงงานจะบัญญัติว่าการถูกคำเนินคดีอาญา ตก เป็นผู้ต้องหา จำเลย ไม่ใช่เหตุที่จะเลิกจ้างจนกว่าที่จะต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่า 'จำคุก' แต่ถ้าเป็น ความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษต้องเป็นกรณีที่เป็นเหตุให้นายจ้างได้รับ ความเสียหาย⁵ แต่การที่บุคคลใดต้องเป็นผู้ต้องหา จำเลย หรือถูกคำเนินคดีอาญาถูกควบคุมตัวนั้น จะต้องได้รับผลกระทบจากการที่จะต้องขาดงานติดต่อกันเกินสามวัน และเมื่อนายจ้างทราบว่า ลูกจ้างของตนต้องถูกคำเนินคดีอาญา ก็มักจะใช้เหตุดังกล่าวเลิกจ้าง โดยไม่ต้องจ่ายค่าชดเชยคือการ ลงทะเบียนหน้าที่เป็นเวลาสามวันทำงานติดต่อกันไม่ว่าจะมีวันหยุดคั่นหรือไม่ก็ตาม โดยไม่มีเหตุอัน สมควร⁶

เมื่อถูกเลิกจ้างความเป็นผู้ประกันตนก็สิ้นสุดลงไปด้วย เมื่อผู้ประกันตนนั้นสิ้นสภาพ การเป็นลูกจ้าง⁷ ซึ่งปัญหาต่างๆ เหล่านี้มันเชื่อมโยงต่อกัน อันย่อมส่งผลกระทบโดยตรงต่อหัญจ้มี ครรภ์ที่ควรจะต้องได้รับการคุ้มครองต่อไปถึงแม้ว่าหัญจ้มีครรภ์จะต้องถูกออกจากงาน เพราะ เหตุการณ์ถูกคำเนินคดี แต่การประกันสังคมนั้นกฎหมายเขตนา มุ่งคุ้มครองสิทธิของเด็กในครรภ์ นาราจึงเป็นการไม่ยุติธรรมต่อเด็กในครรภ์นาราอย่างยิ่ง

2) หัญจ้มีครรภ์ที่ไม่ได้ทำงาน

หัญจ้มีครรภ์ที่ไม่ได้ทำงานหมายความถึง หัญจิที่ไม่ได้ทำงานหรือทำงานแต่องค์กร ต่างๆ เหล่านั้นกฎหมายไม่ได้กำหนดให้ต้องทำประกันสังคม ซึ่งก็เหมือนกับบุคคลทั่วไปที่ได้รับ

⁵ ประมวลกฎหมายแรงงาน, มาตรา 119 (6).

⁶ ประมวลกฎหมายแรงงาน, มาตรา 119 วรรค 2.

⁷ ประมวลกฎหมายแรงงาน, มาตรา 119 (5).

⁸ พระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ.2533, มาตรา 38 (2).

ความคุ้มครองตามกฎหมายพื้นฐานเท่านั้น ดังเช่นกฎหมายรัฐธรรมนูญ ที่บัญญัติให้บุคคลยื่นภาษีสิทธิ์เสนอภาคกันในการรับบริการทางสาธารณสุขที่เหมาะสมและได้มาตรฐาน⁹

แต่เมื่อหันมิตรภัยเหล่านี้ต้องยกเป็นผู้ต้องหาว่าได้กระทำการผิด สิทธิ์ต่างๆ เหล่านี้ ก็หมดไปตามสถานะของบุคคล ซึ่งเมื่อบุคคลได้ได้กระทำการผิดเกิดขึ้นหรือถูกกล่าวหาว่าได้มีการกระทำการผิดขึ้นก็ย่อมมีกระบวนการต่างๆ มากมายที่จะต้องทำให้หันมิตรภัยได้รับผลกระทบ ต่อสิทธิ์ที่ได้รับ

ดังนั้น การดำเนินคดีต่อผู้กระทำการผิดที่เป็นหันมิตรภัย เมื่อเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมตั้งแต่เริ่มต้นไม่ว่าจะเป็นการตรวจค้น จับกุม การสอบสวน การพิจารณาในชั้นศาลตลอด ถึงชั้นบังคับ โทษล้วนแล้วแต่มีปัญหาซึ่งมีผลที่จะทำให้หันมิตรภัยจะได้รับผลกระทบอย่างมาก จากการดำเนินกระบวนการยุติธรรมดังกล่าว ไม่ว่าจะเป็นทางค้านร่างกฎหมาย กรณี ความวิตกกังวล ความหวาดกลัว หรือความเครียดต่างๆ เหล่านี้ ล้วนแล้วแต่จะส่งผลกระทบโดยตรงต่อการกิน กรรมอาหารทั้งสิ้น ปัญหารื่องการคุ้มครองผู้ต้องหาที่เป็นหันมิตรภัยนั้น เมื่อพิจารณาจะเห็นได้ว่า การคุ้มครองหันมิตรภัยที่กระทำการผิดนั้น มิได้มีเจตนาที่จะคุ้มครองตัวหันมิตรภัยที่กระทำการผิด แต่ยังได แต่วัตถุประสงค์ของกฎหมายนั้นมุ่งคุ้มครองการกินในครรภ์ของหันมิตรภัยนั้นโดยตรง แต่เมื่อ การกินในครรภ์มารดาคนนั้นขังไม่คลอดออกมานะแต่ตัวของผู้เป็นมารดาคลับต้องยกเป็นผู้ต้องหา จึง จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีมาตรการบางอย่างที่จะต้องคุ้มครองการกินในครรภ์ที่เป็นผู้บริสุทธิ์ที่ไม่รู้ถึง การกระทำการผิดของผู้เป็นมารดาแต่ประการใด แม้ในความเป็นจริงผู้ที่ได้รับประโยชน์จากการคุ้มครองนั้นจะเป็นตัวผู้กระทำการผิดก็ตาม

แม้ว่าการกินในครรภ์มารดาจะไม่มีสภาพบุคคลตามกฎหมาย แต่ก็ได้รับความคุ้มครอง ตามกฎหมายไทยเช่นกัน ดังจะเห็นได้จากประมวลกฎหมายอาญาในเรื่องความผิดฐานทำให้แห้งลูก ซึ่งไม่ว่าหันมิตรภัยทำให้ตนแห้งลูก หรือบุคคลใดๆ ทำให้หันมิตรภัยแห้งลูกบุคคลเหล่านี้ต้องมีความผิด ทั้งสิ้น¹⁰ อีกทั้งกฎหมายเพ่งและพาณิชย์ ในเรื่องมรดกบัตรคุ้มครองการกินที่เกิดการครอบครองภายในสามร้อยสิบวันนับแต่เจ้ามรดกตายเป็นการกินในครรภ์มารดาอยู่ในเวลาที่เจ้ามรดกตายและเป็นทายาทโดยธรรมของเจ้ามรดกที่มีสิทธิรับมรดกของเจ้ามรดก¹¹

อีกทั้งในทางกฎหมาย “ในคดีอาญาต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหารือจำเลยไม่มี ความผิด ก่อนมีคำพิพากษาถึงที่สุดว่า บุคคลได้กระทำการผิดจะปฏิบัติต่อบุคคลนั้น เช่นเดียวกับ ผู้กระทำการไม่ได้” ดังนั้น การดำเนินกระบวนการยุติธรรมทางอาญาจึงจำเป็นต้องคำนึงถึงหลักการ

⁹ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550, มาตรา 151.

¹⁰ ประมวลกฎหมายอาญา, มาตรา 1301-303.

¹¹ ประมวลกฎหมายเพ่งและพาณิชย์, มาตรา 1604.

ดังกล่าวด้วย ดังนั้นถ้าต้องการให้การในครรภ์ที่จะคลอดออกมานายาห์มีคุณภาพที่ดีเป็นทรัพยากรมุนย์ที่ทรงคุณค่า จึงจำเป็นต้องคุ้มครองตั้งแต่ปฐมแรก (Primary Care)

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทย ได้ออกแบบมาเพื่อคุ้มครองตัวเด็กผู้กระทำความผิด ไม่ว่าจะเป็นชั้นสอบสวนที่แยกให้สอบสวนในสถานที่เหมาะสม ทั้งมีนักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ พนักงานอัยการ และบุคคลที่เด็กร้องขอ เข้าร่วมในการสอบสวน มีวิธีพิจารณาคดีสำหรับเด็ก โดยเฉพาะ มีศาลเยาวชนและครอบครัวเป็นผู้ดำเนินการ การดำเนินคดีมีการออกแบบเป็นพิเศษมุ่งเน้นที่จะคุ้มครองเด็กหรือเยาวชน แต่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาไม่ได้มีบทบัญญัติคุ้มครองถึงสิทธิของหญิงมีครรภ์และเด็กติดครรภ์มารดาเอาไว้ซึ่งในสภาวะของหญิงมีครรภ์กับสภาวะของบุคคลทั่วไปนั้น มีความแตกต่างกันหลายสิ่งเชิง ไม่ว่าจะเป็นทางร่างกาย จิตใจ ความคิด อุปนิสัยใจคอ และอารมณ์ เมื่อเป็นเช่นนี้ในการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดที่ตกเป็นผู้ต้องหา จำเลย รวมถึงผู้ต้องขังที่เป็นหญิงมีครรภ์ จึงไม่อาจนำลักษณะการปฏิบัติของผู้กระทำความผิดทั่วไปมาใช้บังคับ

ในส่วนของการบังคับตามคำพิพากษาจากเดิมกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 246¹² และ 247¹³ นี้ได้ให้การขอมรับหญิงมีครรภ์ไว้โดยจำกัดสิทธิของหญิงมีครรภ์ เนื่องจากณีความผิดที่หญิงมีครรภ์ได้กระทำและถูกลงโทษประหารชีวิต หญิงมีครรภ์นั้นให้คลอดบุตรเสียก่อนแต่มาตรา 247 มิได้กำหนดไว้ว่าควรคลอดบุตรนานเท่าใดจึงให้นำไปประหารชีวิตหญิงนั้นซึ่งแต่เดิมหากเปรียบเทียบหญิงมีครรภ์ตามมาตรา 247 กับคนวิกฤตตามมาตรา 248 ที่ให้ทุเลาการประหารชีวิตไว้ก่อนจนกว่าบุคคลนั้นจะหายนั้นและถ้าบุคคลวิกฤตหายจากการวิกฤตเมื่อพ้นหนึ่งปีนับแต่มีคำพิพากษาถึงที่สุด กฎหมายกำหนดให้ลดโทษประหารชีวิตเป็นจำคุกตลอดชีวิตต่อมาปี พ.ศ. 2550 ได้มีการแก้ไขบทบัญญัติกฎหมายมาตรา 246 และมาตรา 247 โดยมาตรา 246 ได้บัญญัติให้หญิงมีครรภ์และหญิงที่คลอดบุตรแล้วขังไม่ถึง 3 ปี และตัวจำเลยต้องเดียงคุนตรนั้นเองมีสิทธิร้องขอให้ศาลสั่งให้ทุเลาการบังคับให้จำคุกไว้ก่อนจนกว่าเหตุอันควรทุเลาจะหมดไป¹⁴ และมาตรา 247 วรรคสอง “หญิงใดจะต้องประหารชีวิต ถ้ามีครรภ์อยู่ ให้รอไว้จนพ้นกำหนดสามปีนับแต่คลอดบุตรแล้ว ให้ลดโทษประหารชีวิตลงเหลือจำคุกตลอดชีวิต เว้นแต่เมื่อบุตรนั้นถึงแก่ ความตายก่อนพ้นกำหนดเวลา

¹² ประมวลวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 246 (ก่อนแก้ไขใหม่ปี พ.ศ. 2550).

¹³ ประมวลวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 247 (ก่อนแก้ไขใหม่ปี พ.ศ. 2550).

¹⁴ ประมวลวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 246 แก้ไขโดยมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 25) พ.ศ. 2550 (พระราชกฤษฎาญูเบกษาแล่นที่ 124 ตอนที่ 53 ก หน้า 19 วันที่ 12 กันยายน 2550)

ดังกล่าว ในระหว่างสามปีนับแต่คลอดคุณตร ให้หงิ้งน้ำเลี้ยงคุณตามความเหมาะสมในสถานที่ที่สมควรแก่การเลี้ยงคุณภายนอกในเรือนจำ”¹⁵

หากพิจารณาตามบทบัญญัตามาตรา 246 และ 247 ที่ได้มีการแก้ไขนั้นจะเห็นได้ว่าการที่ศาลจะใช้ในส่วนของการบังคับตามคำพิพากษาตัวหงิ้งที่มีครรภ์จำกัดองค์เป็นจำเลยและต้องคำพิพากษาของศาลแล้วเท่านั้น แต่การที่หงิ้งมีครรภ์ที่ตามหลักสิทธิมนุษยชนที่ตกลงเป็นผู้ต้องหาและยังถือว่าเป็นผู้บริสุทธิ์นั้น กลับยังไม่มีบทบัญญัติที่ให้ความคุ้มครอง ทั้งที่ปัญหาที่เกิดขึ้นและส่งผลกระทบต่อการรักในครรภ์มารดาส่วนใหญ่ก็ล้วนแล้วแต่เกิดขึ้นจากการยุติธรรมที่เริ่มต้นอันมิใช่ผลของคำพิพากษา ซึ่งหากพิจารณาให้เห็นถึงกระบวนการยุติธรรมนั้นเริ่มต้นดังนี้แต่การที่บุคคลตกลงเป็นผู้ต้องหา และเริ่มต้นดังนี้แต่ในขั้นการจับกุม กัน สอนสอน การปล่อยตัวชั่วคราว การนำคดีส่งฟ้องศาล จนถึงศาลมีคำพิพากษาว่าบุคคลนั้นมีความผิด ระยะเวลาดังกล่าวต้องใช้ระยะเวลาที่ยาวนานกว่าที่หงิ้งมีครรภ์ได้รับสิทธิตามที่กฎหมายมาตรา 246 และ 247 บังคับ ได้ดังนี้ จึงควรปรับปรุงกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ทั้งในด้านเนื้อหาและกระบวนการเพื่อให้สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชนและหลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ โดยให้ความสำคัญต่อตัวการรักในครรภ์ที่จะได้รับผลกระทบในระหว่างระยะเวลาที่สมควรได้รับการคุ้มครองหากเกิดมาภัยหลัง

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาถึงปัญหาในเรื่องการคุ้มครองสิทธิสตรีมีครรภ์ สิทธิของทางการรักในครรภ์ที่มารดาถูกดำเนินคดีอาญา
2. เพื่อศึกษาความเป็นมาแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิสตรีมีครรภ์ สิทธิของทางการในครรภ์มารดาในกรณีที่มารดาถูกดำเนินคดีอาญา
3. เพื่อศึกษาปัญหาภัยมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิสตรีมีครรภ์ สิทธิของทางการรักในครรภ์มารดาในกรณีที่มารดาถูกดำเนินคดีอาญา
4. เพื่อวิเคราะห์ถึงปัญหาการคุ้มครองสิทธิสตรีมีครรภ์ สิทธิของทางการรักในครรภ์มารดาในกรณีที่มารดาถูกดำเนินคดีอาญาโดยเปรียบเทียบกับกฎหมายไทยกับกฎหมายต่างประเทศ
5. เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงกฎหมายที่ควรนำมาใช้ใหม่ให้มีความเหมาะสม

¹⁵ ประมวลวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 247 วรรคสองถูกยกเลิกโดยมาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 25) พ.ศ. 2550 และให้ใช้ความใหม่แทน.

1.3 สมมติฐานของการศึกษา

ในปัจจุบันกฎหมายที่บังคับใช้เกี่ยวกับการดำเนินคดีอาญาแก่หญิงมีครรภ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระหว่างการสอบสวนของพนักงานสอบสวนนั้น ไม่มีความแตกต่างไปจากการดำเนินคดีอาญาแก่บุคคลทั่วไป แต่เมื่อพิจารณาถึงผลผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อหญิงมีครรภ์และทารกในครรภ์ ซึ่งแม้สภาพบุคคลตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์จะเริ่มแต่เมื่อคลอดและอยู่รอดเป็นทารก แต่เหตุผลทางการแพทย์และแนวความคิดในทางศาสนาถือว่าชีวิตได้อุบัติขึ้นแล้วนับตั้งแต่มีการปฏิสนธิ กรณีจะเห็นได้ว่าการดำเนินคดีแก่หญิงมีครรภ์โดยมิได้มีการกำหนดให้มีความแตกต่างนั้น ส่งผลกระทบร้ายแรงต่อหญิงมีครรภ์และทารกในครรภ์ ดังนั้น รัฐในฐานะผู้บริหารงานยุทธิธรรมจึงควรที่จะเข้ามายืนทบทวนในการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และสิทธิขั้นพื้นฐานของหญิงมีครรภ์และทารกในครรภ์ ด้วยเหตุนี้ จึงควรแก้ไขกฎหมายให้สอดคล้องกับหลักการดังกล่าว เพื่อเป็นการคุ้มครองหญิงมีครรภ์และทารกที่จะเกิดมาในภายหน้า

1.4 ขอบเขตของการศึกษา

วิทยานิพนธ์นี้จะศึกษาจากอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ปฏิญญาสากระดับโลกว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ปฏิญญาสากระดับโลกว่าด้วยความอ่อนรอดของเด็ก การป้องกันและการพัฒนาเด็ก รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ รวมทั้งกฎหมายอื่นๆ ของประเทศไทยพันธรัฐเยอร์มัน ประเทศอังกฤษ ประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศเวียดนาม ในส่วนที่เกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิเด็ก กรรมสิทธิ์ของทรัพกในครรภ์มารดาในกรณีที่มารดาถูกคำเนินคดีอาญา

1.5 วิธีดำเนินการศึกษา

การทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นการศึกษาโดยศึกษาจากเอกสาร (Documentary Research) โดยจะศึกษาเอกสาร ตำราภูมายานพิพากษากาลภูมินทความ เอกสารทางวิชาการ รายงานการวิจัย วิทยานิพนธ์ สิ่งพิมพ์และเครือข่ายสารสนเทศ (Internet) ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับ สภาพปัญหา เพื่อนำมาศึกษาและวิเคราะห์ย่างเป็นระบบตามหลักการและวิธีวิจัย เพื่อให้ได้มาซึ่ง ข้อมูลและข้อเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหาต่อไป

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงปัญหาในเรื่องการคุ้มครองสิทธิสตรีมีครรภ์ สิทธิของทารกในครรภ์มารดาในกรณีที่มารดาถูกดำเนินคดีอาญา
2. ทำให้ทราบความเป็นมาแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิสตรีมีครรภ์ สิทธิของทารกในครรภ์มารดาในกรณีที่มารดาถูกดำเนินคดีอาญา
3. ทำให้ทราบปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิสตรีมีครรภ์ สิทธิของทารกในครรภ์มารดาในกรณีที่มารดาถูกดำเนินคดีอาญา
4. ทำให้ทราบถึงปัญหาการคุ้มครองสิทธิสตรีมีครรภ์ สิทธิของทารกในครรภ์มารดาในกรณีที่มารดาถูกดำเนินคดีอาญา โดยเปรียบเทียบกับกฎหมายไทยกับกฎหมายต่างประเทศ
5. ทำให้เป็นแนวทางในการปรับปรุงกฎหมายที่ควรนำมาใช้ให้มีความเหมาะสม

บทที่ 2

ความเป็นมาและแนวความคิดเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิของหญิงมีครรภ์

การปกป้องในระบบประชาธิปไตย นั้น ให้ความสำคัญกับสิทธิและเสรีภาพของประชาชน โดยหลักทั่วไป มุขย์ย่อมมีสิทธิและเสรีภาพในชีวิต ร่างกายจากการกระทำการใดๆ ที่ไม่ดีต่อสุขภาพของบุคคล รัฐจะแทรกแซงสิทธิและเสรีภาพของบุคคลได้ก็ต่อเมื่อ ได้รับความเห็นชอบจากตัวแทนของประชาชน ตามหลัก “นิติรัฐ” ซึ่งกล่าวไว้ว่า รัฐจะกระทำการใดๆ อันเป็นการลิด落ต์สิทธิและเสรีภาพของประชาชนนี้ได้ เว้นแต่จะมีกฎหมายให้อำนาจ

ดังนั้น ผู้ที่ตอกย้ำในฐานะเป็นผู้ต้องหาหรือจำเลย จึงยังไม่ถือเป็นผู้ที่มีความผิดทางอาญา และบังคับมีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ที่จะต้องได้รับการปฏิบัติจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องอย่างมนุษย์ อัน เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่มนุษย์ทุกคนมีอยู่

2.1 บททั่วไปเกี่ยวกับผู้ต้องหาที่เป็นหญิงมีครรภ์

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 ถือกำเนิดมาบนแนวความคิดในการปฏิรูปการเมือง (political reform) ได้ก่อตั้ง “สิทธิ” คือ ประโยชน์ที่กฎหมายรับรอง และคุ้มครอง ให้แก่บุคคลในอันที่จะกระทำการเกี่ยวข้องกับผู้อื่น¹ เช่น สิทธิในทรัพย์สิน สิทธิในการใช้ชีวิต ร่างกาย ฯลฯ² สิทธิในทางวิชพิจารณาความอาญา เช่น สิทธิในการร้องทุกข์ก่อตัวโทษ เป็นต้น

ดังนั้น หากจะกล่าวถึงผู้กระทำการความผิดที่เป็นหญิงมีครรภ์และสิทธิต่างๆ ที่ผู้กระทำการความผิดที่เป็นหญิงมีครรภ์จะได้รับนั้น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องทราบถึงที่มาและประเภทของผู้กระทำการความผิดในลักษณะต่างๆ ว่ามีสิทธิที่มีความแตกต่างหรือเหมือนกันอย่างไร จึงจะสามารถหาแนวทางการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้

¹ วราภรณ์ วิศรุตพิชัย. เล่มเดียว. หน้า 22.

² นานิตย์ จุมปา. (2541). ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540. หน้า

2.1.1 ความหมายและลักษณะของหลั่งมีครรภ์

ผู้กระทำความผิดหรือผู้ต้องหาที่เป็นหญิงมีครรภ์ไม่ได้มีการนิยามไว้ในบทบัญญัติกฎหมายอาญาและวิธีพิจารณาความอาญา ดังนั้น ความหมายและลักษณะของผู้กระทำความผิดที่เป็นหญิงมีครรภ์ตามกฎหมายจึงต้องนำหลักกฎหมายเรื่องความผิดฐานทำให้แท้งลูกมาพิจารณา กล่าวคือ หญิงมีครรภ์ หมายถึง “สิ่งมีชีวิตในครรภ์” หรือ “ลูกในครรภ์” สภาพความเป็นลูกในครรภ์ เริ่มเมื่อมีการฟอกตัวของไข่ที่ได้มีการผสมกับตัวอสุจิภายในโพรงมดลูกของหญิง สำหรับระยะเวลาที่เริ่มจากการผสมของไข่กับตัวอสุจิจนกระทั่งถึงก่อนฟอกตัวของตัวอ่อนสำเร็จนั้น ยังไม่ถือเป็น “การตั้งครรภ์” ขณะนี้ในทางกฎหมายอาญาการสักดักนิให้มีการฟอกตัวของตัวอ่อน ในโพรงมดลูกของหญิง เช่น กรณีการคุณกำเนิด ไม่ถือว่าเป็นการทำแท้งในความหมายของกฎหมาย³ และเมื่อมีการฟอกตัวอ่อนในโพรงมดลูกของหญิงความเป็นลูกในครรภ์จะคงสภาพไปจนถึงการเจ็บครรภ์คลอด สำหรับความเห็นที่ว่าสภาพความเป็นลูกในครรภ์เริ่มเมื่อตัวอสุจิผสมกับไข่ในมดลูกของหญิงนั้น เป็นจากความจริงทางด้านวิทยาศาสตร์คงจะใช้ไม่ได้ออกต่อไป

2.1.2 ความหมายและลักษณะของผู้ต้องหา

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2(3) ได้ให้คำนิยามของคำว่า “ผู้ต้องหา” ไว้โดยบัญญัติว่า “ผู้ต้องหา หมายความถึง ผู้ถูกหาว่าได้กระทำความผิด แต่ยังมิได้ถูกฟ้องต่อศาล”

การที่บุคคลหนึ่งจะตกอยู่ในฐานะผู้ต้องหานั้นจะต้องเป็นบุคคลที่ถูกหาว่าได้กระทำความผิดอาญาขึ้น ปัญหาจึงเกิดขึ้นว่าเมื่อใดจึงจะถือว่าบุคคลที่ถูกกล่าวหาหนึ่นจะตกเป็นผู้ต้องหา ทั้งนี้ เพราะตามบทบัญญัติกฎหมายระบุแต่เพียงว่า “ผู้ถูกหาว่าได้กระทำความผิด” จึงต้องแปลความหมายคำว่า “ถูกหาว่าได้กระทำความผิด” ว่าถูกหาอย่างไรและใครเป็นผู้ที่กล่าวหาได้บ้าง ผู้ที่ถูกกล่าวหาจำเป็นหรือไม่ที่ต้องรู้ว่าตนถูกกล่าวหาด้วยข้อกล่าวหาใด

จากปัญหาเหล่านี้มีนักกฎหมายให้ความคิดเห็นไว้ 3 ความเห็นคือ

ฝ่ายที่ 1 เห็นว่า ผู้ถูกหาว่ากระทำผิดอาจตกเป็นผู้ต้องหาได้โดยไม่รู้ตัวเลข ทั้งนี้โดยการตีความตรงตามคำนิยามว่า เมื่อถูกหาว่ากระทำผิด ตกเป็นผู้ต้องหาโดยมองข้ามข้อที่ไปว่าใครเป็นผู้กล่าวหาและจำเป็นต้องกล่าวหาต่อผู้ถูกหาว่ากระทำผิดหรือไม่ โดยนัยความเห็นนี้เจ้าพนักงานสงสัย

³ วิจูรย์ อึ้งประพันธ์. (2534). ความหมายของ “ทำให้แท้งลูกในกฎหมาย”. หน้า 275.

⁴ แสรวง บุญเฉลิมวิภาส และอนงค์ ยมจินดา. (2534). กฎหมายการแพทท์. หน้า 35.

⁵ คณิต ณ นคร. (2543). ค่าอัตราการเริ่มสภาพความเป็นมนุษย์ในความผิดฐานฆ่าผู้อื่น. หน้า 79-80.

ว่าไกรกระทำพิคก์ดี หรือผู้เสียหายไปร้องทุกข์ก็ดี หรือมีผู้กล่าวโทษก็ดี บุคคลผู้ถูกกล่าวหาหนึ่งก็ตกลงเป็นผู้ต้องหาแล้ว⁶

ฝ่ายที่ 2 ยึดถือหลักปฏิบัติว่าผู้ที่ถูกสอบสวนในฐานะเป็นผู้ต้องหาได้นั้นจะต้องมีหมายเรียกหรือหมายจับ มาเพื่อทำการสอบสวนและที่ว่า “ถูกหารว่าได้กระทำความผิด” นั้นจะต้องกล่าวหาต่อผู้กระทำพิคหนึ่ง โดยต้องแจ้งให้ผู้กระทำความผิดทราบก่อนว่าได้กระทำความผิดและกระทำด้วยเรื่องอะไร ส่วนวิธีแจ้งนี้เป็นอิอกเรื่องหนึ่ง จึงเห็นว่าเป็นการจำเป็นที่จะต้องแจ้งให้ผู้ต้องหารู้ตัวเสียก่อน ดังนั้น เมื่อมายเรียกหรือหมายจับแล้ว ผู้นั้นก็ตกเป็นผู้ต้องหานั้นที่แจ้งข้อหาให้ทราบนั้น⁷

ฝ่ายที่ 3 เห็นว่าผู้ต้องหานั้นจะต้องถูกเจ้าพนักงานจับกุมเข้ามาในฐานะผู้กระทำความผิด เช่นนี้ไม่ได้รับยอมรับ คือต้องถูกจับก่อนจึงตกเป็นผู้ต้องหา⁸

ในความเห็นของผู้ที่วิทยานิพนธ์ ผู้ที่ตกเป็นผู้ต้องหานี้คือ บุคคลนั้นจะต้องถูกกล่าวหาว่าเป็นผู้ที่กระทำพิคเสียก่อนและจากการสอบสวนเบื้องต้นของพนักงานสอบสวนปรากฏว่ามีมูลหรือมีเหตุผลพอที่จะเชื่อว่าผู้ถูกกล่าวหาระทำความผิดจริงแล้ว เค้าจึงจะถูกกล่าวหาเป็นผู้ต้องหากล่าวคือ เมื่อพนักงานสอบสวนได้รับคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษหรือการแจ้งความจากบุคคลใดกล่าวหาว่ามีผู้กระทำความผิดขึ้นพนักงานสอบสวนต้องทำการสืบสวนเพื่อให้ได้หลักฐานมาประกอบการพิจารณาว่าผู้ถูกกล่าวหานั้นกระทำพิคจริงหรือไม่ อาจทำได้โดยการศึกษาการสืบสวนหรือสอบสวนหรือขอคบันทึกคำให้การของผู้ถูกกล่าวหาในเบื้องต้นแล้วพิจารณาคำให้การและเหตุผลว่ามีการกระทำความผิดจริง การกระทำนั้นเกิดขึ้นได้อย่างไร ผู้ถูกกล่าวหาได้กระทำพิคจริงตามที่ถูกกล่าวหาหรือไม่ มีประจักษ์พยานหรือผู้เห็นเหตุการณ์ขึ้นได้หรือไม่ หรือตามร่างกายผู้เสียหายมีร่องรอยพอที่สันนิษฐานว่าผู้ถูกกล่าวหาเป็นผู้กระทำความผิด เป็นต้นและถ้าผู้ที่ถูกกล่าวหาระทำความผิดจริงการกระทำการของบุคคลนั้นเป็นความผิดอาญาหรือไม่ ทั้งนี้เพราความผิดบางประเภทถือว่าไม่เป็นความผิด เช่น พยาบาลทำแท้ง เป็นต้น หรือจากการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงเบื้องต้นจากพยานหลักฐานอื่นๆ ซึ่งอาจรวมถึงการเปิดโอกาสให้ผู้ถูกกล่าวหาได้แสดงพยานหลักฐานหรือให้ข้อเท็จจริงเพื่อแสดงความบริสุทธิ์ของตน

⁶ คำพิพากษาฎีกา 1341/2509.

⁷ อนุมติ ใจสมุทร. (2508). คำอธิบายวิธีพิจารณาความอาญาฯ ด้วยหลักทั่วไปตลอดถึงการไต่สวนมูลพ้อง มาตรา 1-171. หน้า 9.

⁸ ทวี เจริญพิทักษ์ และอนุมติ ใจสมุทร. (2508). คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 1-267. หน้า 7.

จากการพิจารณาของพนักงานสอบสวนถ้าปรากฏหลักฐานหรือมีมูลเพียงพอที่จะเชื่อว่า ผู้ถูกกล่าวหาเป็นผู้กระทำความผิดแล้ว พนักงานสอบสวนจึงควรทำการสอบสวนผู้ถูกกล่าวหาในฐานะผู้ต้องหาตามหน้าที่ต่อไป และในระหว่างที่ยังเป็นผู้ถูกกล่าวหาอยู่พนักงานสอบสวนจะปฏิบัติต่อผู้ถูกกล่าวหาดังเช่นผู้ต้องหาไม่ได้ เช่น ควบคุมตัวหรือขังไม่ได้ ซึ่งเป็นการป้องกันสิทธิเสรีภาพ ความเป็นธรรม และคุ้มครองผู้บริสุทธิ์ที่ถูกสงสัยว่าเป็นผู้กระทำความผิดอันด้วยเหตุผลในการถูกนำตัวมาสอบสวนซึ่งบางครั้งอาจจะต้องถูกควบคุมตัว และภายหลังจากการสอบสวนปรากฏว่าผู้นั้นมิได้กระทำความผิดก็ยังไม่มีมาตรการใดๆ ที่จะทดแทนผู้บริสุทธิ์นั้น⁹

2.1.3 เปรียบเทียบข้อแตกต่างระหว่างผู้ต้องหากับผู้ถูกกล่าวหา

ผู้ต้องหาจะต้องเป็นบุคคลที่ถูกกล่าวหามาก่อน เมื่อปรากฏหลักฐานหรือมีมูลพอที่จะทำให้พนักงานสอบสวนเชื่อว่าผู้ถูกกล่าวหานั้นเป็นผู้กระทำความผิดจริงหรืออาจเป็นผู้กระทำความผิดจริงผู้นั้นจึงจะถูกกล่าวเป็นผู้ต้องหา (ตามที่ได้อธิบายไว้ในหัวข้อ 2.1.2) แต่ในบางกรณีผู้กระทำความผิดไม่จำต้องตกเป็นผู้ถูกกล่าวหามาก่อนเลยก็ได้ เช่น กรณีมีการกระทำความผิดซึ่งหน้า ได้แก่ ความผิดซึ่งหน้าซึ่งเห็นกำลังกระทำการหรือพินอการใดซึ่งแทนจะไม่มีความลงสัญญากระทำความผิดมาแล้วสุด¹⁰

อย่างไรก็ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มิได้บัญญัติคำนิยามของคำว่า “ผู้ถูกกล่าวหา” คงมีเฉพาะ “ผู้ต้องหา” และในทางปฏิบัติเมื่อผู้ถูกกล่าวหามาอยู่ต่อหน้าพนักงานสอบสวนไม่ว่า ผู้นั้นจะกระทำความผิดจริงหรือไม่พนักงานสอบสวนจะกล่าวหาว่าเขานี่เป็นผู้ต้องหา ทันทีและปฏิบัติต่อผู้นั้นในฐานะผู้ต้องหาอันน่าจะขัดต่อสิทธิมนุษยชน โดยกระทำต่อผู้บริสุทธิ์ที่เป็นหลักประกัน การที่ตกเป็นผู้ถูกกล่าวหานั้น ก็ยังถือว่าเป็นผู้ที่ยังไม่ได้กระทำความผิดเกิดขึ้น สิทธิ์ค่างที่หันมิครรภ์ได้ตามกฎหมายก็ยังได้ตามปกติ แต่เมื่อตกเป็นผู้ต้องหาสิทธิ์ต่างๆ ก็ย่อมหมดไป เช่น สิทธิตามกฎหมายแรงงาน ถ้าหากบุคคลใดที่ตกเป็นผู้ต้องหาไว้ได้กระทำความผิดอาญา นายจ้างสามารถอ้างเหตุแห่งการเลิกจ้างได้ ที่สำคัญอย่างยิ่งสิทธิในการประกันสังคม ถ้าหลังนั้นจำต้องถูกกักขัง การที่แพะยังจะต้องคุ้มแล่ยอนไม่ได้เท่ากับที่หันมิได้รับจากการประกันสังคม ทำให้เกิดการยุ่งยากที่จะต้องเป็นภาระของบุคคลต่างๆ มากน้ำ

โดยเฉพาะบุคคลที่ต้องทำงานในส่วนเป็นข้าราชการหรือรัฐวิสาหกิจ เมื่อต้องตกเป็นผู้ต้องหา หน่วยงานต่างๆ ก็ย่อมเพ่งเลึงและต้องทำเรื่องซึ่งข้อเท็จจริง ซึ่งเป็นการยุ่งยากและเป็นความเสี่ยงต่อการที่จะต้องถูกพิจารณาเรื่องหน้าที่การงานต่อไป

⁹ สุนีย์ มะลิกะมาลย์. (2519). สิทธิผู้ต้องหาคดีอาญาในระหว่างสืบสวนและสอบสวน. หน้า 22-25.

¹⁰ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, มาตรา 80.

2.1.4 เปรีบขเทียนข้อแตกต่างระหว่างผู้ต้องหา กับ จำเลย

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2 (3) บัญญัติว่า “จำเลย หมายถึง บุคคลซึ่งถูกฟ้องขังศาลแล้วโดยข้อหาว่าได้กระทำความผิด” กฎหมายมิได้บัญญัติว่า ศาลต้อง ประทับรับฟ้องก่อนหรือไม่ ดังนั้น จึงแยกพิจารณาว่า เมื่อไรผู้ต้องหาจะตกเป็นจำเลย

1) กรณีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ ผู้ต้องหาตอกอยู่ในฐานะจำเลยทันทีนับตั้งแต่ยื่นฟ้อง ต่อศาล ไม่ว่าศาลมจะประทับรับฟ้องหรือไม่ก็ตาม และแม้ศาลมจะไม่รับฟ้องผู้ต้องหาก็เป็นจำเลย เพราะกรณีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์นั้นศาลไม่จำเป็นต้องได้ส่วนมูลฟ้องก่อน¹¹

2) กรณีที่รายภูร (ผู้เสียหาย) เป็นโจทก์ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 165 วรรค 3 บัญญัติว่า “ในคดีที่รายภูรเป็นโจทก์ ศาลมีอำนาจได้ส่วนมูลฟ้องลับหลังจำเลย ให้ศาลมส่งสำเนาแก่จำเลยรายตัวไป กับเจ้งวันคด ได้ส่วนให้จำเลยทราบ จำเลยจะมาฟังการได้ ส่วนมูลฟ้องโดยตั้งทนายให้ซักค้านพยานโจทก์หรือไม่ก็ได้ หรือจำเลยจะไม่มาแต่ตั้งทนายมาซัก ค้านพยานโจทก์ได้ ห้ามนิให้ศาลมตามคำให้การจำเลย ก่อนที่ศาลมประทับฟ้องมิให้ถือว่าจำเลยอยู่ใน ฐานะเช่นนั้น” ซึ่งหมายความว่าศาลมจะต้องได้ส่วนมูลฟ้องเพื่อพิจารณาว่าคดีมีมูลหรือไม่ เมื่อแน่ชัด ว่าคดีมีมูลและสั่งประทับรับฟ้องแล้ว ผู้ต้องหาจึงตกอยู่ในฐานะจำเลย

เมื่อพิจารณาจะเห็นได้ว่าสิทธิของ “ผู้ต้องหา” กับ “จำเลย” ตามกฎหมายนั้นแตกต่างกัน อย่างมากทั้งที่ผู้ต้องหานั้นถือว่ายังเป็นผู้ที่บริสุทธิ์ แต่กฎหมายมิได้เห็นความสำคัญยังปฏิบัติต่อ ผู้ต้องหาดังเช่นนี้

2.2 สิทธิของหนูนิมีครรภ์

บุคคลเพศหญิงก็คือบุคคลธรรมชาติซึ่งปกติย่อมจะต้องได้รับสิทธิต่างๆ ทั่วไปตามที่ บุคคลพึงมีตามกฎหมายทั้งสิ้น และต่อมากลับเป็นผู้ต้องหานั้นได้เกิดมีครรภ์ขึ้น สิทธิของหญิงมีครรภ์นั้นก็ ย่อมจะมีมากกว่าหญิงหรือชายอื่นๆ โดยทั่วไปหรือบุคคลอื่นๆ เพราะสิทธิที่ได้รับเพิ่มเติมนี้เป็น สิทธิที่ให้กับชีวิตหนึ่งที่อยู่ในครรภ์ของหญิงนั้นเอง ถึงแม้ว่าหนึ่งชีวิตที่อยู่ในครรภ์นั้นจะยังไม่ได้มี ความเป็นสภาพบุคคลตามกฎหมายก็ตาม หากจะกล่าวถึงสิทธิดังกล่าวเราสามารถแยกออกได้หลาย ลักษณะ ได้แก่

1) สิทธิตามกฎหมาย ได้แก่กฎหมายรัฐธรรมนูญ กฎหมายอาญา กฎหมายแพ่งและ พาณิชย์ กฎหมายคุ้มครองแรงงาน กฎหมายประกันสังคม

¹¹ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 165.

2) สิทธิตามสังคม ได้แก่สิทธิที่จะได้รับการคุ้มครองไว้ในสังคม ได้รับการเข้าร่วม รักษา สิทธิประโยชน์กรณีกลดบุตร สิทธิการรับประโยชน์ทดแทนในกรณีสูงสุดและหักภาษีโดยชอบด้วยกฎหมาย

2.2.1 สิทธิของผู้มีครรภ์ตามกฎหมาย

1) กฎหมายสูงสุดของประเทศไทย กล่าวคือ สิทธิตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยได้ให้การรับรอง คุ้มครอง และบังคับให้ตามสิทธิของผู้สูงอายุเท่าเทียมกันชาย การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อผู้สูงอายุเพราเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถื่นกำนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมือง อันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ จะกระทำไม่ได้ ดังนั้น ผู้สูงอายุมีครรภ์ย่อมมีสิทธิตามกฎหมายทุกประการ บทบัญญัติใดของกฎหมาย กฎหมายข้อบังคับ ซึ่งขัดหรือแย้งหลักการดังกล่าว ย่อมไม่อาจนำมาใช้บังคับได่นั่นเอง นอกจากนี้ผู้สูงอายุมีครรภ์ยังมีสิทธิได้รับการสงเคราะห์และสวัสดิการที่ถูกต้องเหมาะสม เพื่อให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นและเพิ่มพานิชย์ได้ โดยในระหว่างตั้งครรภ์มีสิทธิได้รับบริการสาธารณสุขที่มีมาตรฐานอย่างทั่วถึง และมีประสิทธิภาพ จากแพทย์ พยาบาล และบุคลากรทางการแพทย์ที่มีความรู้ความสามารถ และได้มาตรฐานวิชาชีพด้วย

2) กฎหมายอาญา กล่าวคือ "สิทธิในการทำแท้งโดยชอบด้วยกฎหมายอาญา"

ในสมัยที่ประเทศไทยยังใช้กฎหมายตราสามดวง การทำแท้งไม่อาจมีได้ กระทั้งต่อนำการทำแท้งได้รับการยอมรับในบางประเทศ และในบางประเด็น เช่น ประเทศฝรั่งเศส ซึ่งได้วางหลักเกณฑ์ไว้ว่า การทำแท้งอาจมีขึ้นได้ตามคำร้องขอของผู้สูงอายุมีครรภ์ซึ่งเห็นว่าตนอยู่ในสถานการณ์ที่ยากลำบากอันเนื่องมาจากการตั้งครรภ์ (une situation de détresse) โดยการทำแท้งดังกล่าวจะต้องกระทำการโดยแพทย์ในโรงพยาบาลของรัฐหรือโรงพยาบาลเอกชนที่ขึ้นทะเบียนกับกระทรวงสาธารณสุข และการทำแท้งต้องมีขึ้นภายในระยะเวลา 12 สัปดาห์แรกของอายุครรภ์ โดยก่อนทำแท้งผู้สูงอายุจะต้องได้รับความยินยอมจากผู้ปกครองก่อน ส่วนในประเทศไทยกรณีที่การทำแท้งนั้นต้องกระทำการโดยนายแพทย์ และมีเหตุจำเป็นต้องกระทำเนื่องจากสุขภาพของผู้สูงอายุนั้น หรือกรณีเป็นผู้สูงอายุที่ตั้งครรภ์เนื่องจากถูกบุกรุกกระทำการทำแท้งแล้วนั้น¹²

¹² ผู้เข้าชมการอ่อนไลน์. (2553, 20 มีนาคม). “สิทธิตามกฎหมายของ “ผู้สูงอายุตั้งครรภ์””.

3) กฏหมายคุ้มครองแรงงาน

สิทธิตามกฏหมายแรงงานเป็นสิทธิเฉพาะตัวแต่ละบุคคลเพราสิทธินี้เกิดขึ้นจากการที่ผู้ใดเป็นผู้ต้องทำงานหรือเรียกว่าใช้แรงงานและต้องปฏิบัติงานในหน่วยงานต่างๆ ตามที่กฏหมายกำหนด ซึ่งสิทธิในข้อนี้นี้คุณเป็นข้อที่ผู้ใดมีกรรมได้รับประโยชน์สูงสุด กล่าวคือ นายจ้างจะเดิกจ้างลูกจ้างซึ่งเป็นผู้ใดและจะให้ลูกจ้างซึ่งเป็นผู้ใดมีกรรมทำงานอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้ได้

(1) งานเกี่ยวกับเครื่องจักรหรือเครื่องยนต์ที่มีความสั่นสะเทือนงานขับเคลื่อนหรือติดไปกับยานพาหนะ

(2) งานยก แบก หาม หาม ทุน ลาก หรือเข็นของหนักเกินสิบหักกิโลกรัม

(3) งานที่ทำในเรือ

(4) งานอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวงนอกจากนี้

(5) นายจ้างจะให้ลูกจ้างซึ่งเป็นผู้ใดมีกรรมทำงานในระหว่างเวลา 22.00 น. 06.00 น. ทำงานล่วงเวลา หรือทำงานในวันหยุดก็ไม่ได้เช่นกัน

นอกเหนือไปนี้ในกรณีที่ลูกจ้างซึ่งเป็นผู้ใดมีกรรมทำงานในตำแหน่งผู้บริหารงานวิชาการงานธุรการ หรืองานเกี่ยวกับการเงินหรือบัญชี นายจ้างอาจให้ลูกจ้างนั้นทำงานล่วงเวลาในวันทำงานได้เท่าที่ไม่มีผลกระทบต่อสุขภาพของลูกจ้างซึ่งเป็นผู้ใดมีกรรมโดยได้รับความยินยอมจากลูกจ้างก่อนเป็นคราวๆ ไป

กรณีนอกเหนือไปนี้ ลูกจ้างซึ่งเป็นผู้ใดมีกรรมมีสิทธิลาเพื่อคลอดบุตรกรรมได้ไม่เกินเก้าสิบวัน โดยมีสิทธิได้รับค่าจ้างในวันทำงานตลอดระยะเวลาที่ลา แต่ไม่เกินสี่สิบห้าวัน และในกรณีที่ลูกจ้างซึ่งเป็นผู้ใดมีกรรมมีใบรับรองของแพทย์แผนปัจจุบันชั้นหนึ่งมาแสดงว่าไม่อาจทำงานในหน้าที่เดิมต่อไปได้ ลูกจ้างนั้นมีสิทธิขอให้นายจ้างเปลี่ยนงานในหน้าที่เดิมเป็นการชั่วคราวก่อน หรือหักลดค่าจ้างได้ โดยนายจ้างต้องพิจารณาเปลี่ยนงานที่เหมาะสมให้แก่ลูกจ้างนั้น¹³

4) กฏหมายประกันสังคม

ในกรณีที่ผู้ใดมีกรรมเป็นผู้ประกันตนยื่นมีสิทธิได้รับประโยชน์ทดแทนจากกองทุนในกรณีคลอดบุตรและประโยชน์ทดแทนในกรณีสงเคราะห์บุตรโดยชอบด้วยกฎหมาย กล่าวคือ ผู้ประกันตนมีสิทธิได้รับประโยชน์ทดแทนในกรณีคลอดบุตรสำหรับตนเองหรือภริยา หรือสำหรับผู้ใดซึ่งอยู่กินด้วยกันเป็นสามีภริยากับผู้ประกันตน โดยเปิดเผยตามระเบียบที่เลขาธิการกำหนด ถ้า

¹³ แหล่งเดิม.

3) กฏหมายคุ้มครองแรงงาน

สิทธิ公民กฏหมายแรงงานเป็นสิทธิเฉพาะตัวแต่ละบุคคลเพราสิทธินี้เกิดขึ้นจากการที่หญิงได้เป็นผู้ต้องทำงานหรือเรียกว่าใช้แรงงานและต้องปฏิบัติงานในหน่วยงานต่างๆ ตามที่กฏหมายกำหนด ซึ่งสิทธิในข้อนี้นั้นคุณจะเป็นข้อที่หญิงมีครรภ์ได้รับประโยชน์สูงสุด กล่าวคือ นายจ้างจะเลิกจ้างลูกจ้างซึ่งเป็นหญิงเพราเหตุมีครรภ์ไม่ได้และจะให้ลูกจ้างซึ่งเป็นหญิงมีครรภ์ทำงานอย่างหนักอย่างใด ดังต่อไปนี้ไม่ได้

(1) งานเกี่ยวกับเครื่องจักรหรือเครื่องยนต์ที่มีความสั่นสะเทือนงานขับเคลื่อนหรือติดไปกับแขนพากัน

(2) งานยก แบก หาน หาน ทูน ลาก หรือเข็นของหนักเกินสิบหักิโลกรัม

(3) งานที่ทำในเรือ

(4) งานอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวงนอกจากนี้

(5) นายจ้างจะให้ลูกจ้างซึ่งเป็นหญิงมีครรภ์ทำงานในระหว่างเวลา 22.00 น. 06.00 น. ทำงานล่วงเวลา หรือทำงานในวันหยุดก็ไม่ได้เช่นกัน

นอกจากนี้ในกรณีที่ลูกจ้างซึ่งเป็นหญิงมีครรภ์ทำงานในตำแหน่งผู้บริหารงานวิชาการ งานธุรการ หรืองานเกี่ยวกับการเงินหรือบัญชี นายจ้างอาจให้ลูกจ้างนั้นทำงานล่วงเวลาในวันทำงานได้เท่าที่ไม่มีผลกระทบต่อสุขภาพของลูกจ้างซึ่งเป็นหญิงมีครรภ์โดยได้รับความยินยอมจากลูกจ้างก่อนเป็นคราวๆ ไป

กรณีนอกจากนี้ ลูกจ้างซึ่งเป็นหญิงมีครรภ์มีสิทธิลาเพื่อคลอดบุตรครรภ์ได้ไม่เกินเก้าสิบวัน โดยมีสิทธิได้รับค่าจ้างในวันทำงานตลอดระยะเวลาที่ลา แต่ไม่เกินสี่สิบห้าวัน และในกรณีที่ลูกจ้างซึ่งเป็นหญิงมีครรภ์มีใบรับรองของแพทย์แผนปัจจุบันชั้นหนึ่งมาแสดงว่าไม่อาจทำงานในหน้าที่เดิมต่อไปได้ ลูกจ้างนั้นมีสิทธิขอให้นายจ้างเปลี่ยนงานในหน้าที่เดิมเป็นการชั่วคราวก่อน หรือหลังคลอดได้ โดยนายจ้างต้องพิจารณาเปลี่ยนงานที่เหมาะสมให้แก่ลูกจ้างนั้น¹³

4) กฏหมายประกันสังคม

ในกรณีที่หญิงมีครรภ์เป็นผู้ประกันตนยื่นมีสิทธิได้รับประโยชน์ทดแทนจากกองทุนในกรณีคลอดบุตรและประโยชน์ทดแทนในการฟังเคราะห์บุตร โดยขอบคุ้ยกฏหมาย กล่าวคือ ผู้ประกันตนมีสิทธิได้รับประโยชน์ทดแทนในกรณีคลอดบุตรสำหรับตนเองหรือภริยา หรือสำหรับหญิงซึ่งอยู่กินด้วยกัน暨สามีภริยากับผู้ประกันตน โดยปีกเพียงคนระเบียบที่เลขานุการกำหนด ถ้า

¹³ แหล่งเดิม.

ผู้ประกันตนไม่มีภริยา ภายใต้เงื่อนไขที่กฎหมายกำหนด ซึ่งประโยชน์ทดแทนในการผีคลอดบุตร
ผู้ประกันตนแต่ละคนมีสิทธิได้รับสำหรับการคลอดบุตรไม่เกินสองครั้ง

ทั้งนี้ประโยชน์ทดแทนในการผีคลอดบุตร ได้แก่

- (1) ค่าตรวจและรับฝากครรภ์
- (2) ค่าบำบัดทางการแพทย์
- (3) ค่ายาและค่าวัสดุทั่วไป
- (4) ค่าทำคลอด
- (5) ค่ากินอยู่และรักษาพยาบาลในสถานพยาบาล
- (6) ค่าบริบาลและค่าวัสดุพยาบาลทางการแพทย์
- (7) ค่ารถพยาบาลหรือค่าพาหนะรับส่งผู้ป่วย
- (8) ค่าบริการอื่นที่จำเป็น¹⁴

2.2.2 สิทธิทางสังคม

1) หลักเกณฑ์และสิทธิประโยชน์กรณีคลอดบุตร

- (1) จ่ายเงินสมทบ漫าเด็กไม่น้อยกว่า 7 เดือน ภายในระยะเวลา 15 เดือน ก่อนวันรับบริการทางการแพทย์กรณีคลอดบุตร
- (2) อญญาในสถานประกอบการที่ไม่ได้รับการลดส่วนเงินสมทบกรณีคลอดบุตร
- (3) เป็นผู้ประกันตนมาตรา 33 หรือมาตรา 39 หรือสื้นสภาพการเป็นผู้ประกันตนไม่เกิน 6 เดือน ก่อนวันรับบริการทางการแพทย์

(4) ผู้ประกันตนหญิง

มีสิทธิได้รับค่าคลอดบุตรเหมาจ่ายในอัตรา 12,000 บาท ต่อการคลอดบุตร 1 ครั้ง และเงินสงเคราะห์การหดูดงานเพื่อการคลอดบุตร ในอัตราเรือยละ 50% ของค่าจ้างเฉลี่ยเป็นระยะเวลา 90 วัน

(5) ผู้ประกันตนชาย

ผู้ประกันตนชาย (ใช้สิทธิเบิกค่าคลอดให้ภรรยา) มีสิทธิได้รับค่าคลอดบุตรเหมาจ่ายในอัตรา 12,000 บาท ต่อการคลอดบุตร 1 ครั้ง

(6) การบริการทางการแพทย์กรณีคลอดบุตร

¹⁴ หมายข้างบ้าน. (2554, 3 กันยายน). “สิทธิตามกฎหมายของ “หญิงตั้งครรภ์”” หน้า 10.

ผู้ประกันตนหญิงหรือคู่สมรสของผู้ประกันตนชาย สามารถเข้ารับการบริการทางการแพทย์กรณีคลอดบุตร ณ สถานพยาบาลใดก็ได้ตามสะดวก โดยต้องเงินจ่าข้าไปก่อนแล้วนำหลักฐานมาขอเบิกเงินคืนได้ที่สำนักงานประกันสังคมทุกแห่งทั่วประเทศ

ผู้ประกันตนมีสิทธิได้รับค่าคลอดบุตรคนละไม่เกิน 2 ครั้ง ในกรณีที่สามีและภรรยาเป็นผู้ประกันตนทั้งคู่ ให้ใช้สิทธิในการเบิกค่าคลอดบุตรรวมกันไม่เกิน 4 ครั้ง

2) สิทธิการรับประโภชบทดแทนในกรณีส่งเคราะห์บุตร โดยขอบคุณด้วยกฎหมาย

การรับประโภชบทดแทนในกรณีส่งเคราะห์บุตรโดยขอบคุณด้วยกฎหมาย บุตรนั้นต้องมีอายุไม่เกิน 6 ปีบริบูรณ์ เว้นแต่ผู้ประกันตนเป็นผู้ทุพพลภาพหรือถึงแก่ความตาย ในขณะที่บุตรนี้มีอายุไม่เกิน 6 ปีบริบูรณ์ จะมีสิทธิได้รับประโภชบทดแทนต่อจนอายุ 6 ปีบริบูรณ์ โดยมีสิทธิได้รับจำนวนคราวละไม่เกิน 2 คน (บุตร โดยขอบคุณด้วยกฎหมายดังกล่าวไม่รวมถึงบุตรบุญธรรมหรือบุตรซึ่งได้ยกให้เป็นบุตรบุญธรรมของบุคคลอื่น)¹⁵

2.3 มาตรฐานสากลของหลักประกันสิทธิของผู้ต้องหาในคดีอาญา

ในบทนี้จะกล่าวถึงมาตรฐานที่ให้การคุ้มครองสิทธิผู้ต้องหา จำเลย และผู้ต้องโทษในคดีอาญาในระดับมาตรฐานระหว่างประเทศ เพื่อทราบว่ามาตรฐานสากลนั้นได้ให้หลักประกันสิทธิผู้ต้องหาจำเลยและผู้ต้องโทษไว้อย่างไร ทั้งนี้โดยมุ่งเน้นที่มาตรฐานสากลและเครื่องมือต่างๆ ที่ใช้ในการควบคุมองค์กรระหว่างประเทศ

องค์การสหประชาชาติให้การรับรองสิทธิมนุษยชนทางอาญาไว้เป็นมาตรฐานสากล โดยบัญญัติไว้ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights 1948) และกติกรรมระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางแพ่ง(พลเมือง) และทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights 1966) และต่อมามาตรฐานดังกล่าวได้รับการบัญญัติรับรอง สิทธิของภูมิภาคและองค์กรต่างๆ ของสิทธิมนุษยชน ได้แก่ The European Convention on Human Rights and Fundamental Freedoms 1950, The American Convention on Human Rights 1969 เป็นต้น

สาระสำคัญของมาตรฐานสากลในการคุ้มครองสิทธิผู้ต้องหา จำเลย และผู้ต้องโทษ มีดังนี้

1) การจับกุม คุกขัง ตรวจค้นบุคคลจะกระทำโดยพลการไม่ได้

¹⁵ แหล่งเดิม.

2) สิทธิได้รับการปฏิบัติที่เป็นธรรมในระหว่างการดำเนินคดี และสิทธิที่จะต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่

- 3) สิทธิได้รับการปฏิบัติอย่างมีมนุษยธรรมระหว่างถูกคุมขังหรือจำคุก
- 4) กรณีการใช้อาวุธปืนต่อผู้ถูกจับ

2.3.1 การจับกุม คุุมขัง ตรวจค้นบุคคลจะกระทำโดยพลการไม่ได้

1) การจับกุม คุุมขัง ตรวจค้นบุคคลจะกระทำโดยพลการไม่ได้ตาม ปฏิญญาสากลว่า ด้วยสิทธิมนุษยชน กำหนดมาตรฐานเรื่องนี้ไว้ในข้อ 9 ว่า "บุคคลใดจะถูกกักขังหรือエンเทคโดย พลการไม่ได้"¹⁶

2) การจับกุม คุุมขัง ตรวจค้นบุคคลจะกระทำโดยพลการไม่ได้ ตามกติการะหว่าง ประเทศว่าด้วยสิทธิทางแพ่ง (พ律เมือง) และทางการเมืองได้รับรองสิทธิค้างกล่าวไว้ในข้อ 9 ซึ่ง กำหนดมาตรการเพื่อป้องกันการใช้อำนาจจับหรือกักขังโดยพลการ ดังนี้

(1) บุคคลมีสิทธิในเสรีภาพ และความมั่นคงของตน บุคคลใดจะถูกจับกุมหรือคุุม ขังโดยพลการไม่ได้ บุคคลใดจะถูกคิครอนเสรีภาพของตนไม่ได้ ยกเว้นโดยเหตุและอาศัย กระบวนการตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย (ข้อ 9.1)

(2) บุคคลผู้ถูกจับกุมย่อมได้รับการแจ้งถึงเหตุผลในการจับกุม และการแจ้งข้อหา อันเป็นปฏิปักษ์ต่อตน โดยพلن ในเวลาที่มีการจับกุม (ข้อ 9.2)

(3) บุคคลใดที่ถูกจับกุมหรือควบคุมตัวในข้อหาทางอาญาอยู่นั่นต้องถูกนำตัวไปศาล หรือเจ้าหน้าที่อื่นผู้มีอำนาจตามกฎหมายโดยพلن¹⁷ เพื่อให้ศาลได้ตรวจสอบและได้รับการพิจารณา ภายในเวลาอันสมควร หรือการได้รับการปล่อยตัว มิให้ถือว่าเป็นหลักทั่วไปว่า ระหว่างรอการ พิจารณาคดีบุคคลจะต้องถูกคุมขังอยู่แต่การปล่อยชั่วคราวจะกระทำเฉพาะที่มีหลักประกันว่าจะมี ตัวผู้นั้นอยู่ในการพิจารณาหรือการบังคับตามคำพิพากษา (ข้อ 9.3)

(4) บุคคลใดที่ถูกคิครอนเสรีภาพโดยการจับกุม หรือควบคุมย่อมมีสิทธิร้องขอต่อ ศาลเพื่อให้ศาลมิจฉายโดยไม่ซักしゃคือ ความชอบด้วยกฎหมายของการควบคุมผู้นั้น หรือหากมีการ ควบคุมโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายจะต้องมีคำสั่งปล่อยตัว ผู้นั้น (ข้อ 9.4)

¹⁶ นพนิช สุริยะ. (2537). สิทธิมนุษยชน. หน้า 121.

¹⁷ เคยมีคำวินิจฉัยของ UN Human Right Committee ว่าในกรณีที่นำบุคคลผู้ถูกจับมาขังศาลหลังจับเป็น เวลาหนึ่งเดือน โดยไม่ได้ให้ผู้นั้นติดต่อกับบุคคลภายนอกและหมายความหรือที่ปรึกษากฎหมายแล้ว ก็ถือว่าเป็น การละเมิดสิทธิตามข้อ 9(3) นี้ อ้างใน Motta v Uruguay (R.2/11) H.R.C. 35, 132 see also.

(5) บุคคลใดที่ตกเป็นผู้ถูกจับหรือควบคุมโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ยื่นมีสิทธิเรียกร้องให้ชดใช้ค่าเสินไหนทดแทน (ข้อ 9.5)

จะเห็นได้ว่า ตามกติกาฯ ข้อ 9 ข้างต้น ได้กำหนดมาตรการควบคุมการใช้อำนาจของรัฐที่จะจับกุมคุณขังบุคคลว่าจะต้องทำภายในขอบเขตที่กฎหมายกำหนด และได้รับการตรวจสอบโดยองค์กรศาล หรือเจ้าพนักงานถึงเหตุที่จับในทันทีที่ถูกจับ และมีสิทธิร้องขอต่อศาลให้ตรวจสอบความชอบธรรมของการจับหรือควบคุมได้และมีสิทธิได้รับค่าเสินไหนทดแทนในกรณีการควบคุมกระทำโดยมิชอบด้วยกฎหมาย

3) การจับกุม คุณขัง ตรวจค้นบุคคลจะกระทำโดยพลการ ไม่ได้ตาม The European Convention of Human Rights ข้อ 5 ได้รับรองสิทธิของบุคคลที่จะมีเสรีภาพและความมั่นคงของตนเอง ในทำนองเดียวกับกติกาฯ ข้อ 9 และได้เพิ่มเติมการจับกุมและควบคุมที่อนุญาตให้ทำได้ตามกฎหมายไว้ในข้อ 5.1 (a)-(f)¹⁸ ส่วนการตรวจสอบการจับและควบคุมโดยศาลหรือโดยพนักงานเจ้าหน้าที่และการซักเชยความเสียหายอันเกิดจากการจับกุมหรือควบคุมโดยมิชอบนี้ได้มีบทบัญญัติไว้ในข้อ 5.2, 5.3, 5.4 และ 5.5 ซึ่งมีเนื้อหาในทำนองเดียวกับกติกาสากลฯ ข้างต้น

2.3.2 สิทธิได้รับการปฏิบัติที่เป็นธรรมในระหว่างการดำเนินคดี และสิทธิที่จะต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่ตามประมวลกฎหมายอาญา

1) สิทธิได้รับการปฏิบัติที่เป็นธรรมในระหว่างการดำเนินคดี และสิทธิที่จะต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่ตามประมวลกฎหมายอาญาคดีอาญาข้อ 10, 11 รับรองสิทธิของผู้ต้องหาและจำเลยซึ่งกล่าวหาร่วมกันว่าได้กระทำความผิดอาญาให้ได้รับการปฏิบัติที่เป็นธรรมในระหว่างการดำเนินคดีอาญาหลายประการดังนี้

(1) บุคคลชอบที่จะได้รับความเท่าเทียมกันอย่างบริบูรณ์ ในอันที่จะได้รับการพิจารณาคดีอย่างเป็นธรรมและเปิดเผยโดยศาลซึ่งเป็นอิสระและไร้อคติ ในการวินิจฉัยข้อหาด้วยสิทธิและหน้าที่ตลอดจนข้อที่คนถูกกล่าวหาได้ ทางอาญา (ข้อ 10)

(2) สิทธิที่จะได้รับการพิจารณาโดยเปิดเผย และผู้นั้นมีหลักประกันที่จำเป็นในการต่อสู้คดี (ข้อ 11(1))

(3) สิทธิได้รับการลงโทษตามบทบัญญัติอยู่ในขณะกระทำการผิด (ข้อ 11(2))

¹⁸ P.van Dijk and G.J.H. van Hoof. (1990). *Theory and Practice of the European Convention on Human Rights.* pp. 252-253.

2) สิทธิได้รับการปฏิบัติที่เป็นธรรมในระหว่างการดำเนินคดี และสิทธิที่จะต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่ กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางแพ่ง (พลดเมือง) และทางการเมือง ข้อ 14 รับรองสิทธิของบุคคลทุกคนที่จะได้รับการพิจารณาของศาลในคดีอาญา

(1) บุคคลจะได้รับการพิจารณาคดีอาญาอย่างเสมอภาคและเป็นธรรมโดยเบ็ดเพลิน ศาลที่มีอำนาจอิสระและเป็นกลาง ซึ่งจัดตั้งขึ้นตามกฎหมายหนังสือพิมพ์และสาธารณชนอาจถูกห้ามการรับฟังการพิจารณาทั้งหมดหรือบางส่วน ได้ด้วยเหตุผลทางศีลธรรม ความสงบเรียบร้อย หรือความมั่นคงของชาติในสังคมประชาธิปไตย หรือด้วยเหตุผลด้านความเป็นอยู่ของคู่กรณี หรือกรณีในศาลเห็นความจำเป็นอย่างยิ่งว่าเป็นพยานพิเศษ ซึ่งการเป็นข่าวอาจทำให้กระทบต่อความยุติธรรมแต่คำพิพากษาในคดีอาญาอยู่มเป็นที่เบ็ดเพลินแต่จำเป็นเพื่อผลประโยชน์ของเด็กและเยาวชน (ข้อ 14(1))

(2) บุคคลทุกคนที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดอาญา ย่อมมีสิทธิได้รับการสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะพิสูจน์ได้ว่า กระทำผิดตามกฎหมาย (ข้อ 14(2))

(3) ใน การพิจารณาคดีอาญา บุคคลทุกคนย่อมมีสิทธิที่จะได้รับหลักประกันขั้นต่ำอย่างสม่ำเสมอภาคเดิมที่ ดังต่อไปนี้

ก. สิทธิที่จะได้รับแจ้งสภาพและข้อหาตลอดจนรายละเอียดแห่งความผิดที่ถูกกล่าวหาโดยพลัน ในภาษาที่บุคคลนั้นเข้าใจได้

ข. สิทธิที่จะมีเวลาและได้รับความสะดวกเพียงพอแก่การเตรียมการเพื่อสู้คดี และมีสิทธิคิดต่อกับทนายความได้ตามความประسังค์ของตน

ก. สิทธิได้รับการพิจารณาโดยไม่ชักช้า

ก. สิทธิได้รับการพิจารณาต่อหน้า และสิทธิที่จะต่อสู้คดีด้วยตนเองหรือผ่านทางผู้ช่วยเหลือทางกฎหมายตามที่ประسังค์สิทธิได้รับการแจ้งว่ามีสิทธิได้รับการช่วยเหลือทางด้านกฎหมายจากรัฐสำนักไม่มีผู้ช่วยเหลือทางกฎหมาย

ก. สิทธิตรวจสอบพยานหรือถามค้านพยานซึ่งเป็นพยานฝ่ายตรงข้ามหรือเป็นพยานฝ่ายตนที่ให้การเป็นปรบกษ์ต่อตน

ก. สิทธิที่จะไม่ถูกบังคับให้การเป็นปฏิบัติที่ต่อตนเองหรือให้การรับสารภาพผิด (ข้อ 14(3))

ก. สิทธิที่จะได้รับการจัดหาล่ามโดยไม่คิดค่า หากไม่สามารถเข้าใจหรือพูดภาษาที่ใช้ในศาลได้

(4) ในกรณีที่ผู้กระทำผิดเป็นเด็กหรือเยาวชนวิธีพิจารณาความให้เป็นไปโดยคำนึงถึงอายุและด้วยความประسังค์จะส่งเสริมการฟื้นฟูความประพฤติของบุคคลนั้น (ข้อ 14 (4))

(5) บุคคลทุกคนที่ถูกพิพากษาตัดสินว่าได้กระทำความผิดทางอาญา ย่อมมีสิทธิอุทธรณ์ได้ คำพิพากษาที่ตัดสินลงโทษ และโทษที่ลงแก่บุคคลนั้นจะได้รับการพิจารณาทบทวนอีกครั้งโดยศาลสูงตามที่กฎหมายบัญญัติ (ข้อ 14 (5))

(6) เมื่อบุคคลได้ถูกลงโทษตามคำพิพากษาถึงที่สุดในคดีอาญาและหลังจากนั้น คำพิพากษาได้ถูกกลับหรือได้รับยกโทษโดยเหตุได้ปรากฏข้อเท็จจริงในขณะนั้นเป็นผลมาจากการบุคคลนั้นทั้งหมดหรือบางส่วน (ข้อ 14 (6))

(7) บุคคลย่อมไม่อาจถูกพิจารณาหรือลงโทษซ้ำในการกระทำผิดกรรมเดียวกันซึ่งได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษหรือปล่อยตัวแล้วตามกฎหมายและวิธีพิจารณาความอาญาของแต่ละประเทศ

3) สิทธิได้รับการปฏิบัติที่เป็นธรรมในระหว่างการดำเนินคดี และสิทธิที่จะต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่ The European Convention Human Rights ได้กำหนดสิทธิได้รับการพิจารณาที่เป็นธรรมและโดยเบ็ดเตล็ดตามข้อ 6 ดังนี้

(1) ในคดีแพ่งหรือคดีอาญา บุคคลผู้ถูกฟ้องจะได้รับการพิจารณาคดีอย่างเป็นธรรมและโดยเบ็ดเตล็ดในเวลาที่สมควร โดยศาลหรือองค์กรที่ทำหน้าที่พิจารณาคดีตามกฎหมาย คำพิพากษายังต้องอ่านโดยเบ็ดเตล็ด แต่อาจมีการห้ามลงข่าวหนังสือพิมพ์หรือเบ็ดเตล็ดข่าวต่อสาธารณะเพื่อประโยชน์ของศีลธรรมอันดี หรือรักษาความลับของทางราชการในสังคมประชาธิปไตย หรือเพื่อประโยชน์ของการปกป้องสิทธิของเด็กและเยาวชน หรือเพื่อปกป้องสิทธิส่วนบุคคลของคู่ความ หรือในกรณีที่ศาลเห็นว่ามีความจำเป็นที่จะต้องห้ามการเบ็ดเตล็ดเพื่อประโยชน์ของความเป็นธรรมแห่งการดำเนินคดี (ข้อ 6.1)

(2) บุคคลที่ถูกฟ้องเป็นคดีอาญา จะได้รับการสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ยุ่งกว่าจะพิสูจน์ได้ว่ามีความผิด (ข้อ 6.2)

(3) บุคคลที่ถูกฟ้องจะมีสิทธิ ตามที่ระบุไว้ใน (a)-(e) ซึ่งมีข้อความทำนองเดียวกับ กติกา ข้อ (3) (ก)-(ช) (ข้อ 6.3)

(4) ส่วนสิทธิที่จะอุทธรณ์ต่อศาลสูงนั้นได้บัญญัติในข้อ 2 ของProtocol No. 7 ซึ่งบัญญัติให้สอดคล้องกับกติกา ข้อ 14 (5) แต่มีข้อแตกต่างกัน 2 ประการ คือ

ประการแรก ตามข้อ 2 นั้น ให้อุทธรณ์ได้ทั้งคดีที่คำตัดสินว่าเป็นความผิด (conviction) หรือคำตัดสินลงโทษของศาล ส่วนกติกาใช้คำว่า และสำหรับการอุทธรณ์ต้องเป็นไป

ตามกฎหมายของประเทศไทยที่อนุญาตขึ้นในบางประเทศ การอุทธรณ์ต้องได้รับการอนุญาตให้อุทธรณ์ได้

ส่วนกรณีที่สอง เป็นกรณีที่มีการพิจารณาโดยศาลสูงสุดแล้วตั้งแต่ต้น หรือเป็นคดีที่มีโทยน้อย (minor offence) ตามที่กฎหมายภายในของประเทศกำหนด หรือเป็นกรณีที่รัฐมนตรีศาล หรือเจ้าหน้าที่ระดับสูงถูกฟ้องเป็นคดีอาญา หรือโดยสภาพของความผิดนั้น ซึ่งในกรณีนี้ไม่มีเหตุที่จะอุทธรณ์ เพราะเป็นคำพิพากษาของศาลสูงสุด¹⁹ (ข้อ 6.4)

(5) สิทธิจะได้รับค่าชดเชยความเสียหาย จากการที่ได้รับการพิจารณาโดยมิชอบให้เป็นไปตามกฎหมายของประเทศนั้น ๆ ถ้าเป็นกรณีที่ความผิดพลาดของกระบวนการยุติธรรมนั้นมิได้เกิดขึ้นจากความผิดของผู้ถูกกลงโทษ²⁰ (ข้อ 3 ของ Protocol) (ข้อ 6.5)

(6) สิทธิจะไม่ถูกพิจารณาซ้ำในการกระทำผิดครั้งเดียวกัน (neb is in idem) หลักนี้ประกอบการลงโทษซ้ำในระหว่างประเทศและในกฎหมายในประเทศ แต่ไม่ห้ามการพิจารณาหรือพิจารณาคดีใหม่ในกรณีที่ปรากฏฐานหลักฐานใหม่อันสำคัญ ๆ หรือ มีกรณีที่เกิดจากการดำเนินกระบวนการพิจารณาพิเคราะห์เบื้องต้น (ข้อ 7 ของ Protocol)

สิทธินี้สอดคล้องกับ กติกา ข้อ 14 (7) แต่ในข้อ 7 ของ Protocol เน้นที่กฎหมายรัฐภาคีแต่ละประเทศซึ่งไม่มีบัญญัติไว้ในมาตรา 14 (7) และในกติกาไม่มีเรื่องของการพิจารณาคดีใหม่ เพราะเหตุปรากฏหลักฐานใหม่ อย่างไรก็ได้ ใน Protocol นี้ให้หลักประกันที่ดีกว่าในด้าน หลัก non-derogable ซึ่งในกติกาไม่ได้มีสถานะนี้²¹

2.3.3 เสรีภาพที่จะปราศจากการปฏิบัติอย่างไร้มนุษยธรรมและหายนะเกียรติระหัวงอกคุณชัก

1) เสรีภาพที่จะปราศจากการปฏิบัติอย่างไร้มนุษยธรรมและหายนะเกียรติระหัวงอกคุณชักหรือ จำกัดตามปฏิญญาสากแล้วด้วยสิทธิมนุษยชนรับรองสิทธิของผู้ต้องโทษ ไว้ในข้อ 5 “บุคคลใดจะถูกทราบหรือได้รับการปฏิบัติ หรือลงทัณฑ์ซึ่งทารุณ โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือหายนะเกียรติมิได้”

2) เสรีภาพที่จะปราศจากการปฏิบัติอย่างไร้มนุษยธรรมและหายนะเกียรติระหัวงอกคุณชักหรือ จำกัดตามกติการะหัวงอกคุณชักว่าด้วยสิทธิทางแพ่ง (พลเมือง) และทางการเมืองได้รับรองสิทธิดังกล่าวไว้ในข้อ 7 และ ได้เพิ่มเติมหลักประกันสิทธิในการปฏิบัติตัวผู้ต้องโทษ ในข้อ 10 ดังนี้

¹⁹ Ibid.

²⁰ Ibid.

²¹ Ibid.

(1) บุคคลทั้งหลายที่ถูกกลิตรอนเสรีภาพได้รับการปฏิบัติอย่างมีมนุษยธรรม และได้รับการเอาจริงในศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ (ข้อ 10 (1))

(2) พึงจำแนกผู้ต้องหาออกจากผู้ต้องโทษในเรือนจำ และพึงได้รับการปฏิบัติที่แตกต่างกันตามความเหมาะสมแก่สถานะอันมิใช่เป็นผู้ต้องโทษ (ข้อ 10 (2) (ก))

(3) พึงแยกตัวผู้ต้องหาว่ากระทำผิดที่เป็นเยาวชนออกจากผู้ใหญ่และให้นำตัวเข้าพิจารณาพิพากษาคดีโดยเร็วที่สุดเท่าที่จะทำได้ (ข้อ 10 (2) (ข))

(4) ระบบราชทัณฑ์ที่พึงประกอบด้วยการปฏิบัติ่อนักโทษด้วยความมุ่งหมายสำคัญที่จะให้มีการกลับเนื้อกลับตัวและการฟื้นฟูทางสังคม พึงจำแนกผู้กระทำผิดที่เป็นเด็กหรือเยาวชนออกจากผู้ใหญ่และได้รับการปฏิบัติตามความเหมาะสมแก่วัยและสถานะทางกฎหมาย (ข้อ 10 (3))

3) ข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำของสหประชาชาติเกี่ยวกับการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังคดีอาญา (Stand of Minimum Rules For the Treatment of Prisoners)²² ซึ่งแยกออกได้ดังนี้

(1) การแยกประเภทของผู้ต้องขัง ควรแยกผู้ต้องหาเหล่านี้ออกจากกัน คือ ผู้ต้องขัง เพศชายกับเพศหญิง ผู้ต้องขังที่อยู่ในระหว่างการพิจารณาคดีนักโทษเดียวขาด ผู้ต้องโทษเกี่ยวกับคดีหนึ่งสินหรือคดีแพ่งอื่นๆ กับผู้ต้องโทษคดีอาญา ผู้ต้องขังที่เป็นเยาวชนกับผู้ใหญ่

(2) ห้องพัก ไม่ควรใช้ห้องนอนรวมกันตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ต้องมีพื้นที่สว่างตลอด ควรที่ต้องมีการทำความสะอาดอยู่เสมอ

(3) อนามัยส่วนบุคคล ผู้ต้องขังควรได้รับบริการน้ำดื่ม กระดาษชำระและสิ่งอื่นที่ใช้รักษาความสะอาดในร่างกาย

(4) เสื้อผ้าและที่นอน ผู้ต้องขังจะต้องได้รับบริการเสื้อผ้าที่เหมาะสมตามที่กำหนด

(5) อาหาร ควรได้รับประทานอาหารที่ถูกสุขอนามัยตลอดจนได้คืนน้ำเมื่อร่างกาย

ต้องการ

(6) การออกกำลังกายและเล่นกีฬา ผู้ต้องขังทุกคนที่ไม่ได้ทำงานกลางแจ้งควรจะมีเวลาออกกำลังกายกลางแจ้งอย่างน้อยวันละ 1 ชั่วโมง

(7) การบริการทางการแพทย์ ควรมีแพทย์ประจำทุกเรือนจำเพื่อรักษาโรคทั่วไปและพยนต์ความรู้ทางด้านจิตเวช ในกรณีที่ผู้ต้องขังมีความต้องการดูแลพยาบาลด้วยแพทย์ประจำที่โดยพยานาลผู้ดูแลครรภ์ และมีการแยกผู้ต้องขังที่เป็นโรคติดต่อ

(8) วินัยและการลงโทษ ไม่ควรเคร่งครัดไปกว่าที่จำเป็นเพื่อให้เขายุ่งยากได้การควบคุมและปฏิบัติตามคำสั่ง โดยห้ามใช้ผู้ต้องขังคนใดทำงานเกี่ยวกับเรื่องการรักษาวินัย ห้ามนิ่งให้

²² United Nations. (1991). **The United Nations and Crime Prevention.** p.53-61.

ลงโทษผู้ต้องขังในลักษณะที่ทารุณโหดร้ายไว้ในนุษฐธรรม ซึ่งหมายความถึงการเมี่ยนตีหรือขังในห้องมืด เป็นต้น และก่อนที่จะลงโทษต่อร่างกายของผู้ต้องขังต้องปรึกษาแพทย์ว่าการลงโทษดังกล่าวจะมีผลกระทบต่อร่างกายหรือจิตใจของผู้ต้องขังหรือไม่

(9) การใช้เครื่องพันธนาการ ห้ามใช้กุญแจมือ จี้ คา หรือเสือ(triman)หรือเครื่องพันธนาการอื่นๆ เพื่อการลงโทษ และห้ามนิให้ใช้หรือตรวจเป็นเครื่องพันธนาการเว้นแต่จะป้องกันการหลบหนีในระหว่างขับผู้ต้องขังเพื่อเหตุผลทางการแพทย์หรือโดยคำสั่งของผู้บัญชาการเรือนจำเพื่อป้องกันการทำลายทรัพย์สิน

(10) สิทธิในการรับแจ้งและการร้องทุกข์

(11) การติดต่อกับบุคคลภายนอก ควรได้รับการให้ติดต่อกับครอบครัวและเพื่อนอย่างสม่ำเสมอทางจดหมายและการเขียนเยี่ยมเยียน ผู้ต้องหาที่เป็นชาวต่างประเทศมีสิทธิที่จะติดต่อสถานทูตของตนที่มีผลประโยชน์เกี่ยวกับตน

(12) ศาสนา ควรให้มีการเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาของแต่ละศาสนากองผู้ต้องขัง

(14) การคุ้เลกรพย์สินของผู้ต้องขัง

(15) การแจ้งเกี่ยวกับการตายเจ็บป่วยหรือการโอนตัวผู้ต้องขัง

(16) การขับผู้ต้องขัง

ก. การขับผู้ต้องขังเข้าหรือออกเรือนจำ พึ่งระวังให้อยู่ในสายตาของประชาชนน้อยที่สุดและการควบคุมจะต้องกระทำไปในทางที่มิให้ผู้ต้องขังได้รับการคุกนิ่มนิ่มหรือเหยียดหยาม

ข. ขานพาหนะที่ใช้สำเดียงผู้ต้องขัง อย่าให้อับลุน มีดทิบ หรือทราบร่างกายโดยไม่จำเป็น

(17) การตรวจเรือนจำ ควรให้ผู้ตรวจราชการที่ทรงคุณวุฒิ และชำนาญงานไปตรวจเรือนจำอย่างสม่ำเสมอ และผู้มีอำนาจบริหารตามกฎหมายเป็นผู้เดี่ยวตั้งผู้ตรวจราชการเรือนจำ ให้มีหน้าที่โดยเฉพาะในการตรวจกีเพื่อให้เรือนจำบริหารงานไปตามกฎหมาย และข้อมั่งคับที่ตราไว้และตรงตามความมุ่งหมายของการลงโทษและวิธีการอบรมแก้ไข

4) เสรีภาพที่จะไม่ได้รับการกระทำโดย Truman (torture) หรือไม่ดูนุษฐธรรม(inhuman) หรือการปฏิบัติหรือลงโทษอย่างหยาดเย่(degrading)

ตาม The European Convention of Human Right ข้อ 3 ได้รับรองหลักประกันเสรีภาพดังกล่าวไว้ว่า “บุคคลทุกคนจะไม่ถูกทราบ หรือการปฏิบัติอย่างไม่ดูนุษฐธรรมและไม่ถูกลงโทษอย่างหยาดเย่”

“ความหมายของการปฏิบัติที่ไร้มุขธรรมนั้น หมายถึง การกระทำที่มีผลเสียหายต่อร่างกาย หรือจิตใจของบุคคลโดยไม่ชอบ ส่วนคำว่า “ธรรมาน” นั้น มักจะได้นำมาใช้เป็นกรณีหนึ่งของการปฏิบัติที่ไร้มุขธรรม เช่น การบังคับให้รับสารภาพหรือให้การอย่างใด ๆ หรือการลงโทษต่อร่างกายซึ่งมักจะเป็นกรณีที่ถือว่าเป็นการปฏิบัติที่ไร้มุขธรรมอย่างร้ายแรง ส่วนการปฏิบัติหรือลงโทษบุคคลอย่างheavyเกียรตินี้เป็นกรณีที่ปฏิบัติต่อผู้นั้นในลักษณะที่ทำให้ผู้นั้นตกต่ำกว่าบุคคลอื่นหรือบังคับให้บุคคลนั้นต้องกระทำการที่ขัดต่อเจตจำนงหรือจิตสำนึกของผู้นั้น”²³ กรณีที่ได้เคยวินิจฉัยตามหลักนี้มีดังต่อไปนี้

- (1) สภาพในเรือนจำต้องจัดให้มีสถานที่ไม่ทำลายบุคลิกภาพ และจิตใจของผู้ต้องขัง
- (2) ผู้ที่ถูกจุมขังหรือต้องโทษจำคุกเป็นเวลานานจะต้องได้รับการตรวจสภาพจิตใจจากแพทย์
- (3) การแยกขังเดียว การควบคุมนักโทษโดยระบบวงจรปิด การไม่อนุญาตให้พิงวิทูหรือดูโทรทัศน์ หรือการไม่อนุญาตให้ออกกำลังกายนั้น จะกระทำได้เฉพาะนักโทษที่มีพฤติกรรมน่าอันตรายอย่างร้ายแรง หรือเพื่อให้มีการรักษาวินัยของเรือนจำเคร่งครัดขึ้นเท่านั้น
- (4) การใส่กุญแจเมื่อนักโทษเข้าไปในเมือง หรือการพานักโทษโดยให้ส่วนชุดของเรือนจ้านี้เป็นสิ่งที่ไม่สมควร แต่ไม่ถึงกับเป็นการหายนะเกียรติผู้ต้องขัง²⁴

2.3.4 การใช้อาวุธปืนต่อผู้ถูกจับหรือนักโทษ

มีหลักเกณฑ์กำหนด ไว้ใน Basic Principles of the Use of Force and Firearms by Law Enforcement Officials, 1990²⁵ โดยมีหลักเกณฑ์ทั่วไป ดังนี้

1) เกณฑ์ทั่วไป

- (1) รัฐบาลและเจ้าหน้าที่มีหน้าที่บังคับให้เป็นไปตามกฎหมายจะต้องตราข้อบังคับและบังคับให้เป็นตามหลักเกณฑ์นี้
- (2) ควรพัฒนาอาวุธที่ไม่เป็นอันตรายต่อชีวิต
- (3) ในการปฏิบัติการตามหน้าที่ เจ้าพนักงานจะต้องพยายามใช้วิธีที่ไม่ประทุยร้ายก่อน และจำเป็นต้องใช้การใช้กำลังเพื่อปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎหมาย

2) เกณฑ์การใช้อาวุธปืนโดยเฉพาะ

²³ P.van Dijk and G.J.H. van Hoof. Op.cit. p.226.

²⁴ Ibid.

²⁵ United Nations. (1991). The United Nations and Crime Prevention. p.103-106.

(1) การใช้อาชญาจากเจ้าหน้าที่จะต้องกระทำเฉพาะในกรณีจำเป็นเพื่อป้องกันสิทธิของผู้กระทำการผู้อื่นหรือเพื่อป้องกันชีวิตหรือภัยธรรมชาติร่างกายของผู้อื่น และต้องกระทำโดยวิถีทางน้อยที่สุดที่จะป้องกันผลดังกล่าว

(2) ในการใช้อาชญา เจ้าพนักงานต้องแสดงตัวและเดือนผู้นั้นว่าจะใช้อาชญาปืนก่อน และหากหลีกเลี่ยงไม่ได้จึงต้องใช้อาชญาปืน

3) การใช้กำลังของตำรวจกับผู้ถูกควบคุมหรือกักขัง

(1) ห้ามการใช้อาชญาปืนต่อผู้ถูกควบคุมหรือต้องขัง เว้นแต่จำเป็นเพื่อการรักษาความสงบเรียบร้อย หรือมีการเข่นฆ่าต่อชีวิตเกิดขึ้น

(2) ห้ามใช้อาชญาปืน เว้นแต่ใช้ป้องกันตัว หรือป้องกันอันตราย

4) การอบรมเจ้าพนักงาน

(1) การคัดเลือกพนักงานจากผู้ที่มีความเหมาะสมทั้งด้านศีลธรรมจิตใจและร่างกายที่รับการอบรมอย่างต่อเนื่อง

(2) จะต้องอบรมจิตใจให้มีความรู้เข้าใจในเรื่องการรักษาความสงบเรียบร้อยเข้าใจ พฤติกรรมของการรวมกลุ่ม วิธีจูงใจและต่อรอง

(3) จะต้องมีความเข้าใจสำหรับการใช้อาชญาปืน

2.4 แนวความคิดเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิของหญิงมีครรภ์

การปกป้องในระบบประชาธิปไตยนี้ ให้ความสำคัญกับสิทธิและเสรีภาพของประชาชน โดยหลักที่ว่าไปมนุษย์บุรุษมีสิทธิและเสรีภาพในชีวิต ร่างกาย โดยการกระทำการผู้ใดที่ต้องปราบปราม ประ社会化การควบคุม กักขัง หรือ ดำเนินคดีโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ รัฐ มีหน้าที่ ต้องเคารพต่อขอบเขตของสิทธิและเสรีภาพของบุคคล รัฐจะแทรกแซงสิทธิและเสรีภาพของบุคคลได้ก็ต่อเมื่อ ได้รับความเห็นชอบจากตัวแทนของประชาชน ตามหลัก “นิติรัฐ” ซึ่งกล่าวไว้ว่า รัฐจะกระทำการใดๆ อันเป็นการลิด落ต่อนิติธรรมและเสรีภาพของประชาชนมิได้ เว้นแต่จะมีกฎหมายให้อำนาจ ประกอบกับหลักในคดีอาญาต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่า ผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นผู้บริสุทธิ์ จนกว่าจะพิสูจน์ได้ว่า บุคคลนั้นมีความผิดตามกฎหมาย ดังนั้น ผู้ที่ตอกย้ำในฐานะเป็นผู้ต้องหาหรือจำเลย จึงยังไม่ถือเป็นผู้ที่มีความผิดทางอาญา และบังคับมีคักคั่วความเป็นมนุษย์ ที่จะต้องได้รับการปฏิบัติจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องอย่างมนุษย์ อันเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่มนุษย์ทุกคนมีอยู่

การดำเนินคดีอาญาของภาครัฐบางกรณี อาจส่งผลกระทบที่คาดไม่ถึง เนื่องจาก การดำเนินคดีอาญาในระบบที่บุคคลกับเป็นผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา ในบางกรณีผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา อยู่ในภาวะตั้งครรภ์ ซึ่งการดำเนินคดีอาญาดังกล่าว ย่อมมีผลกระทบโดยตรงหรือโดยอ้อมต่อทารกในครรภ์มารดา

ซึ่งผลกระทบดังกล่าวอาจส่งผลให้ประเทศชาติต้องสูญเสียทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพไป ดังนั้น แนวคิดที่ว่า การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ควรพัฒนาด้วยแต่ทารกอยู่ในครรภ์มารดา ซึ่งตามกฎหมายไทยนั้น สิทธิของบุคคลที่จะได้รับความคุ้มครองนั้น เริ่มแต่เมื่อคลอดแล้วอยู่รอดเป็นทารก แต่กฎหมายไทยยังไม่ได้คุ้มครองสิทธิของทารกที่อยู่ในครรภ์มา

2.4.1 แนวความคิดทางค้านศาสนา

1) ศาสนาพุทธ

ได้กล่าวว่าชีวิตได้อุบัติขึ้นตั้งแต่ปฏิสนธิและมีอวัยวะเมื่อสัปดาห์ที่ 5 โดยพระธรรมปีฎก (ป.อ.ปยุตโต) 2536 ได้แสดงปาฐกถาธรรมเรื่อง “การทำแท้งในทศนะของพระพุทธศาสนา” สรุปได้ว่า ตามพระธรรมวินัยว่า “ภิกษุใดงาจพากชีวิตมนุษย์ แม้แต่เพียงทำให้ครรภ์ตกไป ย่อมไม่เป็นสมณะ ไม่เป็น沙กูตระ”

2) แนวคิดทางศาสนาคริสต์

พระคาร์ดินัล บุญเลี้ยง หมื่นทรัพย์ (2524) กล่าวในทศนะทางศาสนาคริสต์ว่า “ชีวิตมนุษย์เริ่มตั้งแต่ปฏิสนธิ ความเป็นมนุษย์ มิได้มีอยู่ที่ส่วนต่างๆ ของร่างกายครบถ้วนเท่านั้น ร่างกายของมนุษย์เป็นของพระผู้เป็นเจ้า และพระผู้เป็นเจ้าคือร่างกายของมนุษย์ มนุษย์จึงไม่มีสิทธิทำลายตัวเอง และชีวิตผู้อื่น เพราะเป็นการละเมิดสิทธิของพระผู้เป็นเจ้า

ศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาಥอลิก กล่าวว่า ทันทีที่ตัวอสูรสมกับไจ ชีวิตเริ่มขึ้น ดังนั้น การพยายามทำลายเดือดเนื้อก้อนนี้ จึงเท่ากับการทำนาย

พระคาร์ดินัล ไม่เคิล มีชัช กิจบุญชุ ประธานสภาประมุขแห่งบาทหลวง โรมันคาಥอลิก แห่งประเทศไทย (2544) กล่าวว่า “การที่มาราหรือไกรก็ตาม งาทำลายชีวิตของทารกในครรภ์มารดา ก่อนที่จะเกิดมา เราต้องถือว่าเป็นการทำลายชีวิต เป็นมาตรฐาน ซึ่งขัดต่อศีลธรรมและไม่ให้ความสำคัญแก่คุณค่าของชีวิต”²⁶

²⁶ มีชัช กิจบุญชุ. (2544, พฤศจิกายน). “กฎหมายทำแท้งควรเปลี่ยนหรือไม่.” สารคดี, 201. หน้า 23.

3) แนวคิดของศาสนาอิสลาม

ตามทั้งกีร์อัลกรุอาน ถือว่า ชีวิตเริ่มต้นแล้วตั้งแต่มีการปฏิสนธิ และถือว่าการคุณกำเนิดถือเป็นการกระทำที่合法ต่อพระอัลลอร์แล้ว โดยความเชื่อของชาวมุสลิมนั้น พระอัลลอร์ เป็นผู้สร้างทุกสิ่งทุกอย่าง ชีวิตเริ่มต้นจากการปฏิสนธิจึงถือเป็นคำสั่งของพระเจ้า

4) แนวคิดของศาสนาขิวโภรามศาสนาขิวโภราม

เห็นว่าการก่ออาชญากรรม อ่อนกว่า 40 วัน ยังไม่ถือว่ามีชีวิตเกิดขึ้นดังนั้นกฎหมายขิวจึงบัญญัติว่า การทำแท้งก่อนثارก่ออาชญากรรม 40 วัน ไม่มีความผิด

2.4.2 แนวความคิดทางด้านสิทธิมนุษยชน

สิทธิมนุษยชน คือ สิทธิของบุคคลในฐานะที่เป็นมนุษย์ซึ่งดำรงอยู่ในสังคมเป็น จริยศาสตร์ สังคมแบบหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับคุณค่าของมีชีวิตอยู่ในชุมชนมนุษย์ เมื่อมีสิทธิหมายถึงข้อเรียกร้อง สิทธิจะครอบคลุมเรื่องเหล่านี้ ดังนั้น สิทธิมนุษยชนในฐานะที่เป็นหลักการของสังคมจึงมีความมุ่งหมายคือ เพื่อให้มนุษย์ดำรงอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข และสมศักดิ์ศรีของชีวิต

ซึ่งตามความหมายสมัยใหม่ สิทธิมนุษยชนได้รับการนิยามในฐานะที่เป็นพื้นฐานอันชอบธรรมชั้นสูงสุดสำหรับชุมชนมนุษย์ทั่วโลก กล่าวคือ เป็นสิทธิในความเป็นมนุษย์ทั้งในฐานะที่เป็นบุคคลหนึ่งและที่เป็นสมาชิกของมนุษยชาติ สิทธิในความเป็นมนุษย์ย่อมเป็นสิทธิทางธรรมชั้นสูงสุดในการดำรงอยู่ เช่น สิทธิในการมีชีวิตอยู่ และการอยู่ในสภาพที่เหมาะสมกับมนุษย์ซึ่งไม่ใช้สัตว์ หรือพืช หรือวัตถุสิ่งของใดๆ สิทธิเช่นนี้ย่อมมีลักษณะสำคัญ เพราะเป็นสิทธิซึ่งประชาชนทั่วไปมีอยู่ในฐานะที่เป็นมนุษย์โดยไม่คำนึงถึงเชื้อชาติ ศาสนา หรือการเป็นพลเมืองของประเทศ ไม่ว่าจะทำอาชีพใด มีสถานะทางสังคม เพศ หรือรายได้อย่างใด นอกเหนือนั้น สิทธินี้ยังแสดงลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในชุมชนทั่วโลก กล่าวคือ เป็นจุดเชื่อมระหว่างบุคคล กับส่วนรวมเพื่อการพัฒนาชีวิต ทั้งส่วนบุคคลและส่วนรวม

โดยแนวความคิดดังกล่าวเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน มีกำหนดมาจากแนวความคิดตามธรรมชาติ (Natural Rights) ซึ่งมีสาระสำคัญว่า มนุษย์ทั่วโลกมีเกิมมาเท่าเทียมกัน และมีสิทธิขึ้นพื้นฐานที่ติดตัวมาแต่กำเนิด มีความเสมอภาค มีสิทธิในชีวิต มีเสรีภาพในร่างกาย และเป็นสิทธิตามธรรมชาติของที่มิอาจโอนให้แก่กันได้ และไม่มีใครจะล่วงละเมิดได้ สิทธิมนุษยชนซึ่งเป็นสิทธิตามธรรมชาติจึงเค็ขาดและสูงสุด

แนวความคิดในเรื่องสิทธิตามธรรมชาตินี้ มีที่มาจากการแนวความคิดของกฎหมายธรรมชาติ (Natural law) กล่าวคือ เกิดมาเมื่อ โคลัมบัสยังไม่ได้กระทำขึ้นเป็นกฎหมายที่อยู่เหนือรัฐ และใช้ได้โดยไม่จำกัดกาลเวลาและสถานที่²⁷

ดังนั้น ในปัจจุบันจึงเป็นที่ยอมรับกันแล้วว่า การศึกษาในเรื่องสิทธินิยมชนเป็นการศึกษาเพื่อนิยมทุกคนและเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่จะทำให้ลดการละเมิดสิทธินิยมชน ทั้งยังเป็นหนทางที่สร้างสังคมให้เป็นธรรม เป็นสังคมที่มีเสรีภาพและมีสันติสุข

การส่งเสริมสิทธินิยมชนอาจทำได้โดยการรณรงค์ในสามมิติด้วยกันคือ

1) ความรู้ การจัดหาข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิทธินิยมชนและกลไกในการคุ้มครองสิทธินิยมชน

2) ค่านิยม ความเชื่อ และเจตคติการส่งเสริมวัฒนธรรมสิทธินิยมชนโดยอาศัยพัฒนาการของค่านิยม ความเชื่อ เจตคติ ซึ่งช่วยเกื้อหนุนสิทธินิยมชน

3) ปฏิบัติการ การกระตุ้นให้เกิดการปฏิบัติในการต่อสู้เพื่อสิทธินิยมชนและป้องกันไม่ให้มีการละเมิดสิทธินิยมชน²⁸

ซึ่งหากจะกล่าวถึงทารกในครรภ์การค้าที่อาจกลดเหลืออยู่รอดเป็นทารก สิทธิขั้นพื้นฐานที่ทารกนั้นต้องได้รับ เป็นสิทธินิยมชนอย่างหนึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 ได้ให้การรับรองและคุ้มครองศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์และสิทธิในครอบครัวไว้ เช่นกัน ดังนั้น เป็นหน้าที่และความรับผิดชอบของรัฐที่ต้องให้หลักประกันว่าเด็กจะได้รับการคุ้มครองสิทธิในชีวิต และรัฐมิอาจเข้าไปแทรกแซงในครอบครัวโดยพลการอันเป็นการให้ความคุ้มครองของสิทธิประ祐ชนพื้นฐานของบุคคล ซึ่งจะส่งผลให้สังคมส่วนรวมมีความสงบเรียบร้อย และพัฒนาด้านหน้าต่อไป

2.4.3 แนวความคิดทางด้านกฎหมาย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ได้บัญญัติให้บุคคลทุกคนมีความเท่าเทียมและเสมอภาคกัน และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาตลดลงจนระเบียบและคำสั่งต่างๆ ของสำนักงานค้ำประกันแห่งชาติโดยส่วนใหญ่บัญญัติขึ้นให้บังคับกับบุคคลโดยทั่วไป แต่ความเป็นจริงเป็นที่ยอมรับว่าหญิงมีครรภ์จะต้องได้รับการปกป้องดูแลเอาใจใส่มากกว่าบุคคลทั่วไปมาก ดังนั้น การที่จะปฏิบัติต่อผู้ต้องหาที่เป็นหญิงมีครรภ์เสมือนผู้ต้องหาที่เป็นบุคคลทั่วไปย่อมเป็นการไม่เหมาะสม อีกทั้งยังเป็นการกระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ อันเกิดจากการใช้อำนาจของรัฐ

²⁷ วิเวียน ทรัพยสาร. (2536). มาตรการคุ้มครองสิทธิของหญิงที่ถูกสามีทำร้าย. หน้า 26.

²⁸ วิเวียน ทรัพยสาร. เล่มเดิม. หน้า 3-4.

ดังนั้น การคุ้มครองหญิงมีครรภ์ควรได้รับการพิจารณาเป็นพิเศษ เพื่อให้เป็นไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญในเรื่องของสักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

มาตรา 4 บัญญัติว่า “สักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ และเสรีภาพของบุคคลย่อมได้รับการคุ้มครอง”

มาตรา 26 บัญญัติว่า “การใช้อำนาจโดยองค์กรของรัฐทุกแห่ง ต้องคำนึงถึงสักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ และเสรีภาพตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้”

มาตรา 28 วรรคแรก บัญญัติว่า “บุคคลย่อมอ้างสักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์หรือใช้สิทธิและเสรีภาพของตน ได้เท่าที่ไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น ไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐธรรมนูญ หรือไม่ขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน”

มาตรา 34 วรรคแรก บัญญัติว่า “สิทธิของบุคคลในครอบครัว เกียรติยศ ชื่อเสียง หรือความเป็นอยู่ส่วนตัวย่อมได้รับความคุ้มครอง”

2.4.4 แนวคิดทางค้านสังคม

ฐานะทางสังคมของหญิงมีครรภ์ได้รับการยกย่องในฐานะนาราคผู้ให้กำเนิดและเด็กบุตร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมไทยซึ่งเป็นสังคมที่มีความเอื้อเพื่อเพื่อแพร่และเอื้ออาทรได้ให้ความสำคัญของผู้หญิงที่คั้งครั้นมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน หญิงมีครรภ์จะได้รับการปกป้องเป็นพิเศษเปรียบเสมือนผู้ที่ได้รับการยกเว้นในการหลâyประการ และได้รับสิทธิพิเศษบางอย่าง เช่น การได้รับการปกป้องและเสียสละจากบุคคลใกล้ชิด จากบุคคลในสังคม ตลอดจน สวัสดิการจากรัฐ เช่น การที่ได้รับความดูแลจากสถานพยาบาล

ดังนั้น แนวคิดทางค้านสังคมการคำร้องอย่างและการที่จะต้องได้รับการดูแลเอาใจใส่ของหญิงมีครรภ์จึงเป็นส่วนสำคัญที่จะต้องทำความเข้าใจและศึกษาอย่างละเอียดถ้วนถี่เพื่อผลประโยชน์ต่างๆ ที่หญิงมีครรภ์จะได้รับจากการกระบวนการบุคคล

2.5 การคุ้มครองสิทธิผู้ต้องหาที่เป็นหญิงมีครรภ์

เมื่อกล่าวถึง “การคุ้มครอง” ทางกฎหมาย ย่อมหมายถึงการคุ้มครองตาม “สิทธิ” ของบุคคลในอำนาจหน้าที่ที่จะกระทำการใดๆ ได้อย่างอิสระ โดยได้รับการรับรองจากกฎหมาย

สิทธิ หมายถึง การที่บุคคลจะพึงกระทำการใดๆ ได้ภายใต้ขอบเขตของกฎหมายกล่าวอีกนัยหนึ่ง²⁹ สิทธิของบุคคลจะต้องมีกฎหมายรับรองหรือยอมบังคับให้

²⁹ วิชา มหาคุณ. (2524). “ผลกระทบของกฎหมายที่ไม่เป็นธรรมต่อสิทธิของประชาชนในกระบวนการยุติธรรม.” วารสารนิติศาสตร์, 11, 4. หน้า 564.

สิทธิ หมายถึง ประโยชน์ที่กฎหมายรับรองและคุ้มครองให้³⁰

สำหรับสิทธิของผู้ยังไม่บรรลุนิติภาวะซึ่งตกลงเป็นผู้กระทำการผิดนั้นกฎหมายให้การรับรองคุ้มครองหลากหลายประการ ซึ่งอาจแยกพิจารณาได้ดังนี้

2.5.1 สิทธิของผู้ยังไม่บรรลุนิติภาวะทั่วไป

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยและประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเป็นกฎหมายที่บัญญัติเกี่ยวกับสิทธิของผู้กระทำการผิด ก็เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ไม่ว่าจะเป็นตำรวจ อัยการ ศาล ซึ่งแยกพิจารณาได้ดังนี้

- 1) สิทธิที่จะได้รับการสันนิษฐานว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด จนกว่าจะมีคำพิพากษาถึงที่สุดว่าบุคคลนั้นเป็นผู้กระทำผิด
- 2) สิทธิที่ได้รับการสอบสวนด้วยความรวดเร็ว ต่อเนื่องและเป็นธรรม
- 3) สิทธิที่ได้รับแจ้งว่าถูกจับ โดยได้รับทราบถึงรายละเอียดของการจับ
- 4) สิทธิที่ได้รับโอกาสแจ้งให้ญาติหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจทราบว่าถูกจับในโอกาสแรก
- 5) สิทธิที่จะไม่ให้ถ้อยคำที่เป็นปฏิบัติก্রรมาภัยแก่คนเอง
- 6) สิทธิที่ได้รับการตรวจสอบเหตุจำเป็นในการจับและควบคุมโดยศาล
- 7) สิทธิที่จะมีทนายหรือผู้ที่ตนไว้วางใจเข้าฟังการสอบสวน
- 8) สิทธิที่จะได้รับข้อหาทนายให้
- 9) สิทธิที่จะได้รับการตรวจสอบคำให้การของตนและเอกสารประกอบคำให้การ
- 10) สิทธิที่จะได้รับการปล่อยชั่วคราว
- 11) สิทธิที่จะได้รับค่าทดแทนค่าเสียหายจากการดำเนินคดี หากว่าตนมิได้เป็นผู้กระทำความผิดหรือการกระทำการใดก็ตามที่ไม่เป็นความผิด
- 12) สิทธิที่จะคัดสำเนาคำให้การและเอกสาร
- 13) สิทธิที่จะได้รับการฝ่ากังหันสถานที่อื่นนอกเหนือจากเรือนจำ

2.5.2 สิทธิของผู้ยังไม่บรรลุนิติความเป็นผู้ใหญ่

การสอบสวนศรีที่ตกลงเป็นผู้ต้องหา โดยทั่วไปแล้วพนักงานสอบสวนมักจะปฏิบัติต่อผู้ต้องหาที่เป็นผู้ใหญ่คล้ายกับผู้ต้องหาชาย เว้นแต่ว่ามีกฎหมายบัญญัติไว้เป็นพิเศษ เช่น

- 1) สิทธิที่จะถูกคันถ้าคันผู้ใหญ่ต้องให้หูยิงอื่นเป็นผู้คัน
- 2) สิทธิที่จะมีการควบคุมตัวเป็นส่วนสัดแยกออกจากผู้ต้องขังชาย

³⁰ วิชญุ เครื่องนาม. (2521). กฎหมายรัฐธรรมนูญ. หน้า 200.

นอกจากนั้นแล้วไม่มีกฎหมายหรือระเบียบเกี่ยวกับการดำเนินคดีอาญาภัยที่อยู่ในมีกรรม เป็นพิเศษ ทั้งที่ห้วยมีกรรมมีสภาพพิเศษแตกต่างกับบุคคลทั่วไป และมักจะเสื่อมต่อการกระบวนการระทบกระเทือนทั้งร่างกายและจิตใจ ที่เกิดขึ้นในระหว่างสอบสวน ได้ส่วนนูลฟ้อง หรือชั้น พิจารณาในศาล และแม้ในชั้นบังคับไทย

2.5.3 สิทธิของห้วยมีกรรมในทางกฎหมาย

กฎหมายมีให้บัญญัติสิทธิของผู้ต้องหาที่เป็นห้วยมีกรรมไว้โดยเฉพาะ แต่อย่างไรก็ตาม กฎหมายได้ให้อำนาจศาลใช้คุลพินิจในการณ์ผู้ต้องหาที่เป็นห้วยมีกรรมไว้ดังนี้

- 1) ศาลจะไม่ออกหมายขั้นผู้ต้องหาที่เป็นห้วยมีกรรมไว้ได้
- 2) ศาลอาจออกหมายปล่อยผู้ต้องหาที่เป็นห้วยมีกรรมซึ่งถูกขังอยู่ไว้ได้

2.5.4 สิทธิของทารกในครรภ์ค่า

หากจะกล่าวถึงสิทธิของทารกในครรภ์ค่าเราสามารถที่จะแยกถึงสิทธิได้ 2 ทาง คือ

1) สิทธิในทางแพ่ง

ก็อาจจะกล่าวได้ว่าทารกในครรภ์ค่าข้างไม่มีสิทธิและหน้าที่อย่างใดตามกฎหมาย เนื่องจากบุคคลจะมีสิทธิต่างๆ ได้นั้นต้องมีความเป็นสภาพบุคคลตามกฎหมายเสียก่อน ทารกที่ยัง อยู่ในครรภ์ค่าจะมีสิทธิต่างๆ ได้ก็ต่อเมื่อ “ภายหลังคลอดแล้วอยู่รอดเป็นทารก” ซึ่งหาก พิจารณาจากกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่กล่าวถึงสิทธิของทารกในครรภ์ค่าคือ บทบัญญัติตาม มาตรา 15 ในเรื่องของสภาพบุคคลว่าบัญญัติว่า

“สภาพบุคคลย่อมเริ่มแต่เมื่อคลอดแล้วอยู่รอดเป็นทารกและสืบสุคลงเมื่อตาย

ทารกในครรภ์ค่าก็สามารถมีสิทธิต่างๆ ได้ หากว่าภายหลังคลอดแล้วอยู่รอดเป็น ทารก”

จะเห็นได้ว่าตามหลักกฎหมายแพ่งและพาณิชย์จะให้สิทธิต่างๆ แก่ทารกได้ในกรณีที่ ทารกในครรภ์ค่านั้นคลอดออกมานแล้วมีชีวิตอยู่ ซึ่งผู้เขียนเห็นว่ามีความแตกต่างจากกฎหมาย อาญาคือ

2) สิทธิทางอาญา

ถึงแม้ว่าทารกในครรภ์ค่าจะไม่มีสิทธิในทางกฎหมายแพ่งและพาณิชย์แต่ในทาง กฎหมายอาญา ทารกในครรภ์ก็ยังมีสิทธิที่จะได้รับการปกป้อง คุ้มครองให้ปลอดภัยและคลอดแล้ว อยู่รอดเป็นทารก ซึ่งหากพิจารณาจากกฎหมายอาญา เรื่องความผิดทำให้แห้งลูก ตามมาตรา 301 ถึง มาตรา 304³¹

³¹ ประมวลกฎหมายอาญา, มาตรา 301-304.

2.6 พื้นฐานความต้องการของเด็ก

พ่อแม่เป็นผู้ที่ใกล้ชิดและเข้าใจในปัญหาของลูกมากที่สุด พ่อแม่จะเป็นบุคคลที่ลูก เก็บรวบรวมมากกว่าใครๆ พ่อแม่มีอิทธิพลต่อลูกมาก โดยเฉพาะเรื่องเป็นแบบอย่างที่ดีของลูก พ่อแม่เป็นผู้ที่จะช่วยคุ้มครอง เลี้ยงดูลูกให้เจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีร่างกายแข็งแรง และ สุขภาพจิตดี มีวุฒิภาวะพร้อมทั้งร่างกายและจิตใจในการจะปรับตัวให้อ่าย ในสังคมอย่างมีความสุข พ่อแม่ทุกคนย่อมหวังและต้องการให้ลูกเติบโตขึ้นเป็นคนดี มีความสามารถสูง ร่าเริง แจ่มใส มี สุขภาพดี เนลีบวัฒนาศึกษา กล่องแคลว์องไว้ ลูกจะเป็นคนนี้ได้ขึ้นอยู่กับพ่อแม่ของเด็ก พ่อแม่มีส่วน ช่วยลูกให้เป็นคนที่บุคลิกภาพแบบไหนก็ได้ พ่อแม่ควรระลึกไว้เสมอว่า ความรัก ความเข้าใจ การ ปฏิบัติต่อเด็กตั้งแต่เยาว์วัย จะเป็นรากฐานที่สำคัญแก่เด็ก ในทุกๆ ด้าน ทั้ง ด้านร่างกายด้านอารมณ์ สังคม สติปัญญา ความรู้สึก ความคิด ตลอดจนนิสัยทุกอย่าง³²

ปัจจุบัน อ้างการณ์ ได้กล่าวไว้ว่า “เมื่อพมอยู่ในกรรภ์ของแม่ ผนต้องการให้แม่ได้รับ ประทานอาหารที่เป็นคุณประโยชน์และได้รับความเอาใจใส่ และบริการอันดีในเรื่องสวัสดิภาพของ แม่และเด็ก”³³

ความต้องการขั้นพื้นฐานของเด็กทุกคน นอกเหนือไปจากวัตถุซึ่งเป็นปัจจัยสื่อสารแล้ว ไม่ว่าจะยากดีมีเงิน ตระหนักรู้สูงหรือต่ำอย่างไรก็หนีไม่พ้นไปจากปัจจัยที่ห้า ซึ่งประกอบไปด้วย ความสำคัญสี่ประการนี้³⁴

- 1) ความรู้สึกอบอุ่น ปลดปล่อย รู้สึกว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของครอบครัวหรือสังคมย่อบที่ แวดล้อมตัวเด็ก
- 2) ความสามารถปรับตัวและเรียนรู้ที่จะอยู่ในโลกได้ โดยยอมรับสภาพความเป็นจริง
- 3) มีอิสรภาพที่จะแสดงความรู้สึกของตนได้ และมีโอกาสที่จะแสดงให้他人 ชื่นชมกันไปด้วย
- 4) ความภูมิใจที่สามารถทำสิ่งต่างๆ ได้สำเร็จด้วยตนเอง ไม่ว่าจะเป็นงานใหญ่ หรืองานเล็ก คำชมเซยจากพ่อแม่และครูจะมีค่าและช่วยสนับสนุนเด็ก แต่คำยกย่องจะทำให้เด็กหลงผิด

โลกทั้งหมด เด็กแรกเกิดเป็นสิ่งมีชีวิตที่ช่วยตัวเองไม่ได้เลย และจะต้องการผู้คนดูแล อย่างใกล้ชิดอีกเป็นเวลานานกว่าจะช่วยตัวเองได้ จนกระทั่งเติบโตเป็นผู้ใหญ่ทั้งทางกายและทางใจ

³² วนารณ์ รักวิจัย. (2533). การอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย. หน้า 10.

³³ ปัจจุบัน อ้างการณ์. (ม.ป.ป.) คุณภาพแห่งชีวิต ปฏิทินแห่งความหวังจากครรภ์การคลอดเชิงตะกอน. สืบค้นเมื่อ 3 กันยายน 2554, จาก <http://pings.in.th>

³⁴ ศรีธรรม ธนาภูมิ. (2519). พัฒนาการทางจิตและอารมณ์ของเด็ก. หน้า 147.

สามารถที่จะปรับตัวได้เหมาะสมกับสิ่งแวดล้อมภายในสังคมและวัฒนธรรม ซึ่งแตกต่างกันพ่อแม่หรือผู้ดีบงคุเต็กจึงเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญมากในการที่จะช่วยให้เด็กเติบโตต่อไป

ปัจจุบันความสนใจด้านจิตใจและอารมณ์ของนุชย์มีมากขึ้น ไน้มีการวิจัยและสังเกตว่า พฤติกรรมของนุชย์นั้นมีแรงผลักดันหลายอย่างที่สำคัญคือการอบรมเลี้ยงดูในวัยเด็ก การเสริมสร้างพัฒนาการทางจิตใจ และอารมณ์ของเด็กจะช่วยให้เด็กเติบโตขึ้นและมีบุคลิกภาพที่เหมาะสม สามารถปรับตัวได้ในสังคมและวัฒนธรรมของเข้า อารมณ์และพฤติกรรมของแม่ก็มีอิทธิพลต่อสุขในครรภ์ เมื่อจึงต้องทะนุบำรุงร่างกายและรักษาสุขภาพจิตให้ดีด้วย³⁵

สุขภาพจิตที่ดีของทารกเริ่มตั้งแต่ทารกอยู่ในครรภ์ของมารดา มารดาที่มีสุขภาพจิตดี ทารกที่จะมีสุขภาพจิตที่ดีด้วย ความอบอุ่นจากการสัมผัสของมารดาในช่วงแรกเกิด มีความสำคัญมากต่อทารก จากวิทยาการล่าสุดของทางคณะแพทย์ได้ชี้ข้อว่า มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ทารกจะต้องอยู่กับมารดาโดยเร็วที่สุด เพราะทันทีที่ทารกคลอด ทารกจะมีสัมผัสทั้ง 5 ไม่ว่าจะเป็น รูป รส กลิ่น เสียง หรือสัมผัส ทารกเป็นผู้ที่มีชีวิตจิตใจมีความรู้สึก มีความสามารถที่จะแพร่ผลการสัมผัสที่เกิดขึ้นได้ด้วย และตลอดระยะเวลา 1-2 ชั่วโมงแรกที่ทารกเกิด ทารกจะตื่นตัวที่สุด ทารกเตรียมตัวพร้อมที่จะรับความผูกพัน และความอบอุ่นต่อเนื่องจากมารดาหลังคลอดทันทีอยู่แล้ว ในช่วงระยะนี้ ทารกจะรับรู้ความสัมพันธ์จากสัมผัสมารดาได้ที่สุด เรียนรู้การคุยกับมารดาได้ดี เกิดพันธะผูกพันได้สูงสุด พันธะผูกพันระหว่างมารดา และทารกเกิดได้รวดเร็วมาก และสามารถเร่งให้เกิดได้ด้วย การให้ผิวกายของมารดาและทารกได้สัมผัสด้วยกันและกันด้วยการโอบอุ้ม การกอด การจูบ และการคุยกับมารดา³⁶

การได้โอบกอดทารกด้วยความรัก บิดามารดาหรือผู้ดีบงคุทำได้ตลอดเวลา เพราะนั้น เป็นการแสดงถึงความผูกพันระหว่างผู้ดีบงคุกับทารก จะทำให้ทารกมีความสุข มีสุขภาพจิตที่ดี นอกจากการโอบกอดแล้ว การได้เล่นกับทารกได้ช่องหน้าทารกโดยแสดงออกถึงความรักทางสายตาทางสีหน้าด้วยการยิ้ม ทารกจะรู้สึกอบอุ่น นั่นแสดงว่าทารกมีความสุขเมื่อมีผู้สนับสนุนมาดูแลอยู่ใกล้ๆ

การเจริญทางอารมณ์และจิตใจนี้มีความสำคัญมากในวัยตั้งแต่แรกเกิดจนถึงอายุ 5-6 ขวบ ซึ่งเป็นวัยที่อุปนิสัยใจคอเริ่มก่อตัวฝังแน่นในจิตใจของเด็ก ข้อเท็จจริงที่จะลืมไม่ได้คือเด็กต้องการความรักและความอบอุ่นเท่ากับที่ต้องการอาหาร³⁷ อารมณ์และจิตใจของศรีมีครรภ์มี

³⁵ แหล่งเดิม.

³⁶ พรรภ. รัตนธรรม. (2544). สุขภาพอนามัยของเด็ก. หน้า 31.

³⁷ ศรีธรรม ชนะภูมิ. เล่มเดิม. หน้า 149.

อิทธิพลอย่างยิ่งต่อเด็กที่จะเกิดมาไม่น้อยกว่าสุขภาพทางกายเลย ไม่ต้องถึงขั้นมารยาเป็นโรคจิต เพียงแต่เรื่องเกียจลูกในท้องอย่างรุนแรง ประเทศาติกอาจได้บุราษญากร หรือได้คนไข้โรคจิต โรคประสาทเพิ่มขึ้นอีกคนหนึ่งเสียแล้ว³⁸

ศาสตราจารย์ ดร. บรรษา สุวรรณทัต ได้กล่าวไว้ เด็กนั้นมีความสำคัญเนื่องจากเหตุผล หลายประการ คือ

- 1) เพราะเขาจะเป็นผู้ที่สืบทอดความคิงงานต่างๆ จากผู้ใหญ่
- 2) เพราะเข้าเป็นนุழຍ์ที่มีสิทธิที่จะได้รับการตอบสนองความต้องการต่างๆ จากผู้ใหญ่ ในสังคมที่เด็กเป็นสมาชิกอยู่ด้วย
- 3) เพราะเข้าเป็นนุழຍ์ที่ไม่ใช่มิตรสิทธิ แต่ต้องมีความรับผิดชอบที่จะปฏิบัติตนให้สม กับสิทธิที่เข้าได้รับ
- 4) เพราะเข้าเป็นตัวแทนของกลุ่มเยาวชน ซึ่งเป็นส่วนประกอบสำคัญยิ่งส่วนหนึ่งของ สังคมนุழຍ์
- 5) เพราะความดีเลวของเด็กในวันนี้จะห้อนให้เห็นคุณค่าของประชากรในอนาคตของ สังคมโลก
- 6) เพราะเขามีพื้นเดินของจิตใจบริสุทธิ์สะอาดให้ตระหนักในความสำคัญใน กระบวนการชีวิตที่จะช่วยให้เด็กนั้น ได้เดินโตรเป็นพลเมืองที่ดี มีคุณภาพและคุณธรรม ล่วงเสริม ความมั่นคงแห่งครอบครัววงศ์ตระกูล สังคม ตลอดจนประเทศชาติต่อไปด้วย

จะเห็นได้ว่า เด็กมีความสำคัญมาก เพราะเด็กจะเป็นตัวแทนของผู้ใหญ่ในสังคมอนาคต ถ้าเด็กไม่ได้รับการพัฒนาอย่างถูกต้องสังคมในอนาคตจะเป็นอย่างไร เด็กเป็นจุดเริ่มต้น บุคคล และ คนเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาสังคม เพราะคนเป็นผู้ทำผู้ใช้ทรัพยากรทุกรูปแบบ ถ้าสังคมปราศจากเด็กที่มีคุณภาพ สังคมก็จะมีคุณภาพที่ดีไม่ได้

การที่เด็กจะเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพ และเป็นบุคคลที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม ได้นั้น จำเป็นต้องได้รับการดูแลเอาใจใส่ให้สอดคล้องกับความต้องการขั้นพื้นฐานของนุழຍ์ ได้แก่ อาหาร ที่อยู่อาศัย การพักผ่อน การบริการทางการแพทย์ ตลอดจนความรักความอบอุ่น ความ ปลดภัย ผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบสิ่งเหล่านี้ ในตอนแรก คือ บิความารยา เพราะบิความารยาเป็นผู้มี บทบาทสำคัญที่สุดในการเดี๋ยงดู ดูแลและรักษาเด็กและปักผึ้งอุปนิสัย บุคลิกภาพ ตลอดจนความรู้สึก นึกคิดต่างๆ ทั้งในวัยเด็ก และในเวลาต่อมา³⁹

³⁸ สุพัฒนา บุญญาณิพย. (2540) สุขภาพจิตของเด็กในครรภ์มีอิทธิพลต่อนาคตของชาติ. หน้า 3.

³⁹ วนารณ์ รักวิจัย. เล่มเดิม. หน้า 13-14.

เด็กประถมวัย เป็นวัยทองของชีวิต เป็นวัยเริ่มต้นของพัฒนาการทุกๆ ด้านการอบรม เลี้ยงดูที่ถูกต้องเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งที่จะเป็นการส่งเสริมให้เด็กได้เรียนรู้ต่างๆ ประสบการณ์ชีวิต เพื่อพัฒนาความสามารถของตนเองในทุกๆ ด้าน เพื่อเป็นคนที่มีประสิทธิภาพสูง เป็นลูกที่ดีของพ่อ แม่ เป็นสามาชิกที่ดีของครอบครัว สังคม และประเทศชาติต่อไป⁴⁰

2.7 บทบาทของมาตรการกับพัฒนาการของเด็ก

บิดามารดาหรือผู้ปกครอง เป็นบุคคลที่มีหน้าที่รับผิดชอบเลี้ยงดู อบรม สั่งสอนให้เด็ก เป็นคนดี ตามหน้าที่ของบิดามารดาและผู้ปกครองที่ดีนั้น นอกจากจะให้การอบรมเลี้ยงดูแล้วข้างต้อง ให้ทั้งความรัก ความเอาใจใส่ จัดประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมที่จะช่วยให้เด็กได้เกิดการเรียนรู้และ พัฒนาทุกๆ ด้าน เพื่อเข้าจะเดินโตและสามารถเชิญชวนเปลี่ยนแปลงของสังคม สามารถจะ แก้ปัญหาต่างๆ และอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข

คุณภาพและประสิทธิภาพของมนุษย์นั้น ขึ้นอยู่กับพัฒนาการของแต่ละคนตามวัยต่างๆ โดยเฉพาะบุคคลในวัยทำงานนั้นจะมีคุณภาพและประสิทธิภาพเท่าไร ก็ขึ้นอยู่กับการเรียนรู้ การฝึกฝนและประสบการณ์ที่ต่อเนื่องกันตั้งแต่แรกเกิดถึงวัยปีชูบัน การเรียนรู้ครั้งแรกของมนุษย์ ขึ้นอยู่กับการเลี้ยงดูของพ่อแม่ โดยที่ถือว่าพ่อแม่คือครูคนแรกของลูก นักจิตวิทยากล่าวไว้ว่าเด็กที่ มีความแตกต่างกันเนื่องมาจากการอบรมเลี้ยงดูที่ต่างกัน โดยเฉพาะวัยเด็ก บุคลิกภาพ และอุปนิสัย ต่างๆ จะถูกกำหนดและวางรากฐานไว้ตั้งแต่เด็ก จะติดตัวเด็กต่อไปจนตลอดชีวิต ดังนั้น การอบรม เลี้ยงดูจึงมีความสำคัญมาก บทบาทของพ่อแม่ที่มีต่อลูกคือการให้ความรัก ความอบอุ่น การเอาใจใส่ ตั้งแต่แรกเกิด ช่วยให้ลูกเติบโตทางกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมอย่างดีที่สุด ประสบการณ์ สิ่งแวดล้อม ที่ดี จะช่วยพัฒนาด้านสติปัญญาให้กับลูก เพื่อให้ลูกมีความพร้อมเพื่อจะเรียนรู้ประสบการณ์ใหม่ๆ และอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข นักจิตวิทยาเชื่อว่า ความแตกต่างของเด็กเกิดจากการอบรมเลี้ยงดูที่ ต่างกันในวัยเด็ก อันจะมีอิทธิพลต่อลักษณะนิสัยที่จะติดตัวไปตลอดชีวิต ดังนั้น พ่อแม่จึงมีบทบาท สำคัญในการอบรมเลี้ยงดูเด็กมาก⁴¹

องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการอบรมเลี้ยงดูเด็กมีหลายประการ ได้แก่ อาชีพ ภูมิลำเนา รายได้ การศึกษาของบิดามารดา ตลอดจนความเชื่อต่างๆ ใน การอบรมเลี้ยงดูเด็ก องค์ประกอบน เหล่านี้ ส่งผลถึงภาวะโภชนาการ ความสมบูรณ์แข็งแรง สุขอนามัย และพัฒนาการ ด้านต่างๆ ของเด็ก ดังนั้น การอบรมเลี้ยงดูเด็กจึงต้องมีคุณภาพ โดยเฉพาะในช่วงวัยแรก ซึ่งเป็นช่วง

⁴⁰ แหล่งเดิม.

⁴¹ แหล่งเดิม.

อายุที่นิอันตรายของการพัฒนาสูง ในช่วงวัยนี้สมองมีการเจริญเติบโตสูงสุด สถาบันที่มีส่วนพัฒนาเด็กในวัยนี้ ที่สำคัญและใกล้ชิดกับเด็กมากที่สุด คือ สถาบันครอบครัว ซึ่งประกอบด้วย พ่อแม่ ญาติ และบุคคลอื่นๆ ที่อาศัยอยู่ในครอบครัวเดียวกัน บุคคลเหล่านี้มีอิทธิพลต่อการเลี้ยงดูเด็กอย่างมาก

ดังจะเห็นได้จากการที่เด็กทารกที่มีอัตราการตายสูง สืบเนื่องมาจากการที่พ่อแม่ผู้ปกครองหรือผู้เลี้ยงดูขาดความรู้ ความเข้าใจในการปักป้องและระวังสุขภาพเด็ก ซึ่งส่งผลทำให้เด็กพิการทางร่างกายและสติปัญญา เนื่องจากมารดาเจ็บป่วยในขณะตั้งครรภ์และในระยะของการให้นมบุตร และการที่เด็กเจ็บป่วยด้วยโรคจิตและมีภาวะแปรปรวนทางจิตเป็นจำนวนมาก เพราะเด็กได้รับการบีบคั้นจิตใจ อันเนื่องมาจากปัจจัยทางครอบครัว เช่น การเลี้ยงดูอย่างทารุณ เป็นต้น⁴²

การเจริญเติบโตทางจิตใจและการณ์ของเด็ก แบ่งออกเป็นระยะตามวัยต่างๆ ดังนี้ คือ

- วัยทารก เริ่มจากแรกเกิด ถึง อายุประมาณ 1 ปี
- วัยเด็กเล็ก ถึง อายุประมาณ 1-3 ปี
- วัยอนุบาล หรือก่อนเข้าเรียน ถึง อายุประมาณ 3-6 ปี
- วัยเรียน ถึง อายุประมาณ 6-12 ปี
- วัยรุ่น ถึง อายุประมาณ 13 – 19 ปี

วัยทารก (แรกเกิด – 1 ปี)

ทารกเป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงและต้องเพชญูกับอันตรายต่างๆ มากกว่าวัยอื่นๆ เนื่องจากทารกต้องมีการจัดระบบหน้าที่ของอวัยวะใหม่ และยังต้องเพชญูกับสิ่งแวดล้อมใหม่ที่แตกต่างจากสิ่งแวดล้อมเดิมในครรภ์มารดา ต้องมีการปรับตัวครั้งใหญ่ นอกจากนั้น ทารกยังเป็นวัยที่สร้างภูมิคุ้มกันให้กับตัวเอง ได้น้อย ภูมิคุ้มกันที่มีอยู่เป็นภูมิที่ได้จากการดูแล ซึ่งมีเฉพาะบางโรคเท่านั้น ทารกจึงติดเชื้อต่างๆ ได้ง่าย และที่สำคัญ ทารกยังเป็นวัยที่ช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ การดูแลสุขภาพในวัยนี้ จึงต้องอาศัยบิดามารดาหรือผู้เลี้ยงดูให้ความสนใจดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิด ตั้งแต่เรื่องอาหาร การนอนการขับถ่าย การทำความสะอาดร่างกาย ตลอดจนถึงการป้องกันโรคภัยไข้เจ็บ และอื่นๆ การดูแลทารกที่ถูกต้องและเหมาะสมจะช่วยให้ทารกเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว มีสุขภาพอนามัยดี มีพัฒนาการที่ดี ทั้งร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา⁴³

⁴² สำนักงานคณะกรรมการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, รายงานการวิจัยเรื่องบทบาทสถาบันครอบครัวในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก (แรกเกิด ถึง 6 ปี) บนเส้นทางแรงงาน อพยพจากอิสานสู่ กทม. (กรุงเทพฯ : สำนักนายกรัฐมนตรี, 2540), หน้า 1.

⁴³ พรรณี รัตนธรรม. เด่นเดิม. หน้า 9.

วัยทารก กือ วัยตั้งแต่แรกเกิดถึงหนึ่งปี เด็กในวัยนี้เป็นวัยที่บังช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ ต้องพึ่งพาผู้ใหญ่

ในวัยนี้มีการเจริญเติบโตมากทั้งทางกาย ทางสมอง ทางจิตใจ และมีการปรับตัวไปพร้อมๆ กัน เด็กเกิดใหม่ยังช่วยตัวเองไม่ได้ จึงต้องการผู้เลี้ยงดูที่ให้ความสนใจและเอาใจใส่อย่างสม่ำเสมอ เพื่อตอบสนองสิ่งที่ร่างกายต้องการ ได้แก่ อาหาร ความอบอุ่น ความสะอาด และการนอนที่เพียงพอ การโอบอุ้มให้ความรัก ความอบอุ่น จะทำให้เด็กเรียนรู้ถึงสิ่งแวดล้อมที่ให้ความสบาย ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นพื้นฐานที่สำคัญสำหรับการเจริญเติบโต ในระยะต่อไป บางคนเชื่อกันว่าเด็กที่ไม่ได้รับการเลี้ยงดูอย่างเหมาะสมจากมารดาในวัยทารกและมีความบกพร่องในบุคลิก และความสามารถในการปรับตัว โดยเฉพาะในด้านมนุษยสัมพันธ์ การนำเด็กไปฝ่ากเลี้ยงไว้ที่สถานเด็กเดินเรียนนั้น ถ้าไม่จำเป็นจริงๆ ก็ไม่ควรทำ แต่ถ้าจำเป็น ก็ควรไปเยี่ยมน้องๆ และนำกลับบ้านเมื่อถึงวันสาร์อาทิตย์ ถ้าทำได้⁴⁴

อาหารที่สำคัญสำหรับเด็กในวัยนี้ กือ น้ำนมแม่ เป็นอาหารที่ดีที่สุดสำหรับทารก ธรรมชาติได้จัดสรรให้น้ำนมของสัตว์ที่เลี้ยงลูกด้วยน้ำนมมีคุณภาพเหมาะสมสำหรับลูกของตัว เช่น น้ำนมคน ก็จะมีความเหมาะสมสำหรับลูกคน น้ำนมวัวก็มีความเหมาะสมสำหรับลูกวัว ในสมัยก่อนๆ ทารกเกิดใหม่ทุกคนต้องได้รับการเลี้ยงดูด้วยน้ำนมแม่ จึงจะมีวิศวกรรมชั้นนำ ถ้าแม่เกิดมีปัญหาในการเลี้ยงดู จะเป็นด้วยเหตุใดก็ตาม ทารกคนนั้นจะต้องมีนมแม่เลี้ยงดูในระยะแรกเกิดของชีวิต ซึ่งเป็นช่วงสำคัญที่สุด กือ ประมาณ 6 เดือนแรก จากนั้นทารกจะได้อาหารเสริมจนสามารถเติบโตต่อไปได้เป็นปกติ ลักษณะเด่นของน้ำนมแม่นั้นมีประโยชน์ต่อทั้งลูกและแม่ด้วย ก่าวกือ

1) น้ำนมแม่มีสารอาหารครบถ้วน

แม่ที่มีสุขภาพแข็งแรงมีภาวะโภชนาการดี จะมีปริมาณและคุณภาพของน้ำนมที่ดี พอกเพียงกับที่ทารกต้องการในระยะ 6 เดือนแรก ประมาณน้ำนมแม่โดยเฉลี่ยจะมีวันละ 850 มล. ซึ่งจะให้โปรตีน 10.2 กรัม และพลังงาน 600 แคลอรี่ ทารกไม่รู้จะเป็นชนเชื้อชาติใดก็ตาม ถ้าได้น้ำนมแม่ จะเติบโตดีเท่าๆ กัน จนถึงอายุ 6 เดือน จากนั้น ปริมาณของน้ำนมแม่ จะไม่พอ กับที่ทารกต้องการ เพราะปริมาณน้ำนมแม่จะลดลงไปเรื่อยๆ ทารกจะต้องได้อาหารเสริมที่ถูกต้องและเพียงพอ จึงจะเติบโตได้เป็นปกติ อย่างไรก็ตามจำนวนสารอาหารนี้ นับว่ามีความสำคัญต่อทารก และเด็กเช่นกัน น้ำนมนี้นอกจากสารอาหารแล้ว ยังมีภูมิคุ้มกันทางโรคติดเชื้อแก่ทารก โดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อระบบทางเดินอาหารทำให้ทารกไม่เกิดโรคท้องเสีย น้ำนมระยะนี้เรียกว่า mature breast milk

⁴⁴ ศรีธรรม ธนาภูมิ. เล่มเดิม. หน้า 150.

สำหรับคำถ้าที่ว่าทำไม่เราต้องเสริมสร้างคุณภาพการตั้งแต่อยู่ในครรภ์ คำตอบคือ เพราะโลกในครรภ์ของทารกคือสิ่งแวดล้อมที่ทรงอิทธิพลต่อทารกอย่างมาก เป็นจุดสร้างพื้นฐาน อารมณ์แก่ลูก เป็นจุดเริ่มต้นที่จะพัฒนาเซลล์สมองของทารก (โดยสอดคล้องกับวัย ความเหมาะสม มิใช่การกระตุน) และที่สำคัญคือเพื่อสร้างความสัมพันธ์ของแม่และลูก ซึ่งจะส่งผลต่อลูกในอนาคต²⁷ ความเครียดหรือความกังวลมากๆ ช่วงตั้งครรภ์อาจส่งผลกระทบสุขภาพและอารมณ์ของทารก แรกคลอด และส่งผลถึงพฤติกรรมเบื้องบนในการเมื่อโตขึ้น ความเครียดที่เกิดขึ้นมาก ๆ ทำให้ เกิดการเปลี่ยนแปลงการให้เลี้ยงของโภชิต ทำให้เป็นความดันโภชิตสูง เสือคี๊จะเดี้ยงมดลูกไม่ เพียงพอ ลูกจะตัวเล็กกว่าปกติ⁴⁵

ในเรื่องสิ่งแวดล้อมกับครรภ์มีการวิจัยออกมามากแล้ว โดยคณะกรรมการวิจัยได้ทดลองแยกแม่ ตั้งครรภ์ออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มแรกให้อยู่ในสภาพแวดล้อมที่มีการพบรอบปะพูดคุยกับผู้อื่น มี เสียงดนตรีคลาคิล กับอิอกกลุ่มนหนึ่งถูกจับแยกไปอยู่ในห้องเงียบๆ ไม่มีการติดต่อกับโลกภายนอก เลย ผลคือ เด็กที่คลอดออกมากจากแม่กลุ่มนี้มีพัฒนาการที่ดีกว่า อารมณ์แจ่มใสและไม่ร้องไห้ นั้น เพราะสิ่งแวดล้อมจะส่งผลโดยรวมต่อการเสริมสร้างพัฒนาการของทารกในครรภ์ ทั้งด้าน ร่างกาย จิตใจ ศติปัญญา ถ้าเด็กทารกได้รับสิ่งแวดล้อมที่ดีตั้งแต่ต้น มันจะส่วนช่วยพัฒนาขนาดของ เซลล์สมองให้ใหญ่ มีเส้นใยประสาทและการประสานเชื่อมโยงระหว่างกันมากขึ้น ทำให้การเรียนรู้ และการรับรู้ข้อมูลต่างมีประสิทธิภาพดีขึ้น⁴⁶

วัยเด็กเล็ก (1-3 ปี)

เด็กในวัยทารกและวัยนี้มีร่างกายและสมองที่เจริญเติบโตรวดเร็วมาก การเดี้ยงดูเด็กใน วัยนี้เป็นการส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างลูกกับแม่ เป็นครั้งแรกที่เด็กเริ่มจะได้รับการอบรมให้ ปฏิบัติตัวตามที่ผู้เดี้ยงดูต้องการ ถ้าการอบรมทำแบบเข้มงวดเกินไป ก็อาจทำให้เด็กเป็นกังวลได้ ถ้า เป็นเด็กที่สมบูรณ์ง่ายก็จะเชื่อฟังด้วยความเกรงกลัว เมื่อโคนอาจะเป็นคนเจ้าระเบียบเกินไป เข้มงวด กับตนเองอาจหงุดหงิด ถ้าไปพบกับเหตุการณ์ที่ผิดจากที่ตนหวังไว้ แต่ถ้าเป็นเด็กที่ชอบต่อต้านก็คือ อาจกล้ายเป็นเด็กดื้อรั้น ไม่เชื่อฟังผู้ใหญ่ หรือไม่ก็กล้ายเป็นคนไม่ชอบความสะอาดหรือระเบียบ แบบแผน โดยทำตัวตรงกันข้ามกับที่เคยถูกเจ็บเขียวเขียว อันอาจเป็นหนทางนำไปสู่ปัญหาทางความ ประพฤติหรือโรคประสาทได้ในภายหลัง⁴⁷

⁴⁵ กองบรรณาธิการรักลูกร่วมกับมีดหมอหันสัน. (2555). คู่มือคุณแม่. หน้า 16.

⁴⁶ แหล่งเดิม.

⁴⁷ ศรีธรรม ชนะภูมิ. เล่มเดิม. หน้า 154.

วัยอนุบาลหรือก่อนเข้าเรียน (3-6 ปี)

เด็กวัยก่อนเรียนแม้จะเป็นวัยที่เริ่มช่วยเหลือตัวเองได้ แต่สุขภาพร่างกายยังนอบນางไม่แข็งแรง ความด้านทานโรคยังต่ำอยู่ จึงสามารถติดเชื้อต่างๆ ได้ง่าย อีกทั้งยังเป็นวัยที่กำลังซูกชน อย่างรู้อยากรู้ อยากทดลอง จึงทำให้ประสบอุบัติเหตุได้บ่อย บิความราหัสหรือผู้เลี้ยงดูเด็กจึงจำเป็นต้องเรียนรู้การเจริญเติบโตและพัฒนาการของเด็กในแต่ละช่วงอายุ เพื่อให้การดูแลที่ถูกต้อง ทั้งในเรื่องของอุบัติเหตุ อาหารที่เหมาะสมกับวัยที่กำลังเจริญเติบโต ดูแลในเรื่องสุขภาพอนามัย ส่วนบุคคลของเด็ก ตลอดจนถึงการสร้างภูมิคุ้มกันโรคให้กับเด็ก เพื่อไม่ให้เด็กติดเชื้อต่างๆ ได้ง่ายๆ

เด็กวัยก่อนเรียน หมายถึง เด็กอายุประมาณ 2 – 6 ปี เป็นวัยอย่างรู้ อยากเห็น อยากรู้ ลอง ชอบเดินแบบ ช่างใจ ชอบอิสระ เป็นตัวของตัวเอง และเป็นวัยที่เริ่มช่วยเหลือตัวเองได้

การเจริญเติบโตและพัฒนาการของเด็กวัยก่อนเรียนต่อเนื่องมาจากวัยทารกและจะต่อเนื่องไปจนถึงช่วงวัย ดังนั้น หากการเจริญเติบโตและพัฒนาการของเด็กวัยก่อนเรียนหยุดชะงัก ในช่วงใด อาจแสดงให้เห็นถึงความไม่ปกติของสุขภาพอนามัยของเด็กในช่วงนั้น บิความราหัสหรือผู้เลี้ยงดูเด็กจึงควรทราบถึงการเจริญเติบโตและพัฒนาการของเด็ก⁴⁸ ความสัมพันธ์กับพ่อแม่และบุคคลอื่นๆ ในครอบครัว สำหรับเด็กวัยนี้จึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง บ้านที่มีบรรยากาศของความรัก ความเข้าใจ และร่วมมือกันแก้ไขข้อขัดแย้ง ได้ด้วยเหตุผล ลูกก็จะเรียนรู้และดำเนินชีวิตแบบนั้น จะเห็นว่าความรักความไว้วางใจในผู้เลี้ยงดูจากวัยทารก รวมกับความสามารถในการควบคุมตัวเองในวัยต่อมา จะเสริมส่งให้เด็กเริ่มสนใจในการพัฒนาตนเองต่อไป บุคลิกลักษณะ อารมณ์ และจริยภาพ ประจำตัวเด็กจะก่อตัวขึ้นจากการเลี้ยงดูในวัยเด็กเป็นส่วนใหญ่⁴⁹

ถ้าแม่ห่างเหินกับเด็ก การสร้างเสริมนูญสัมพันธ์ในครอบครัวก็งกพร่องไป ถูกสาواอาจบกพร่องในความเป็นหญิง และผู้ชายก็อาจจะเกรงกลัวเพศหญิง เพราะไม่เคยได้ใกล้ชิด ถ้ามีความบกพร่องมากก็อาจเป็นปัญหาต่อการพัฒนาทางด้านเพศได้ เช่น เป็นกระเทย หรือมีปัญหาในการควบคุมเพศตรงข้ามเป็นต้น⁵⁰

วัยเรียน (6-12 ปี)

ในวัยนี้เด็กควรจะพร้อมที่ก้าวออกจากครอบครัวไปสู่โลกภายนอกและเรียนรู้สิ่งต่างๆ ที่อยู่รอบตัว ลักษณะที่สำคัญคือ มีความสนใจในการค้นเพื่อน เริ่มนึกความคิดเป็นของตนเอง มีความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับสถานที่และบุคคลอื่นๆ นอกครอบครัว เช่น โรงเรียน เพื่อน

⁴⁸ บรรณี รัตนธรรม. เล่มเดิม. หน้า 61-62.

⁴⁹ ศรีธรรม ธนภูมิ. เล่มเดิม. หน้า 155

⁵⁰ แหล่งเดิม.

บ้านจะช่วยตัวเองได้มากขึ้น การเข้าเรียนเป็นการพาเด็กไปสู่การพัฒนากว้างไกล ภาระนี้เป็นที่เพ่งเล็งกันมากในหมู่พ่อแม่และสังคมปัจจุบัน เพราะการศึกษาเป็นหลักประกันอ庄严าแห่งของการหาเลี้ยงชีพและการดำรงอยู่ในสังคม ข้อควรระวังก็คือการเรียนรู้ของเด็กนั้น มิได้มีอยู่แต่ที่โรงเรียนเท่านั้น แต่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา ผู้เลี้ยงดูเด็กจึงมีหน้าที่สนับสนุนและช่วยเหลือในโอกาสเท่าที่ทำได้และพอยามะกันกำลังปัญญาและอุปนิสัยของเด็ก⁵¹

วัยรุ่น (13-19 ปี)

วัยรุ่นเป็นวัยที่มีอารมณ์ห่วนไหวมากตามธรรมชาติ อาจวุ่นวายหรือไม่ก็เก็บตัวเฉยเมยไปก็มี บางครั้งก็คือเป็นเด็กเจ้าอารมณ์ บางครั้งก็คุณภาพดีเป็นผู้ใหญ่ พ่อแม่ควรให้ความเข้าใจ ไม่ใช่ทำตัวเจ้าอารมณ์ตามไปด้วย เพราะเป็นระดับที่ลูกกำลังจะเรียนรู้การปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่นได้ พ่อแม่ควรให้คำปรึกษาและแนะนำแต่พอประมาณ⁵² พ่อแม่ควรให้เวลา พยายามให้ความเข้าใจ สนใจเห็นใจ และยอมรับความคิดเห็นของลูก ช่วยแก้ปัญหาให้ดีขึ้น⁵³

เด็กถ้าไม่มีใครเคยแนะนำแนวทางชีวิตให้แก่เขา เขาถือว่าจะถูกนำไปในทางที่เสียผู้เสียคน ได้ด้วย คล้ายกับเรือที่ไม่มีหางเสือ รถที่ไม่มีพวงมาลัย มันอาจจะลงไปในสิ่งที่เสียหายได้ด้วย จึงเป็นหน้าที่ของมาตรการป้องกันของเด็ก ความเปลี่ยนแปลงของเด็กฯ นั้น มักจะเปลี่ยนแปลงไปในทางเดียว ที่จะเปลี่ยนแปลงไปในทางเดินนั้นน้อย ทำไม่จึงเป็นเช่นนั้น ก็เพราะความสำนึกรู้สึกในเด็กนั้น ไม่ค่อยมีเรื่องความสำนึกรู้สึกที่มีจิตใจรู้สึกรับผิดชอบ แต่ว่าเด็กฯ นั้น ยังขาดความรู้สึกรับผิดชอบ เพราะฉะนั้น ความสำนึกรู้สึกในเรื่องอะไรต่างๆ จึงไม่ค่อยจะมี เขาทำอะไรก็ทำไปด้วยอำนาจความเพลิดเพลินในสิ่งนั้น ๆ แต่พึงจะคิดว่ามันเป็นหรือถูก ดีหรือชั่ว จะเป็นไปเพื่อความเสื่อมหรือความเจริญ เหลือวิสัยที่เด็กจะคิดได้ เพราะเขาไม่มีปัญญาที่จะคิดนึกในเรื่องอย่างนั้น

เพราะฉะนั้นความเปลี่ยนแปลงของเด็กทั่วไป จึงมักจะเปลี่ยนแปลงไปในทางเสื่อมมากกว่าที่จะเปลี่ยนแปลงไปในทางเจริญ ดังนั้น บิตามารดาจึงต้องแสดงความรัก ความเมตตาต่อเขา ความมั่นคงของชาติ ก็คือความมั่นคงของครอบครัว ความมั่นคงของครอบครัว ก็คือ ความมั่นคงของจิตใจ

“เด็ก” เป็นทรัพยากรที่สำคัญยิ่งของชาติ จนเป็นที่กล่าวถึงและเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปว่า “เด็กคืออนาคตของชาติ” ในสภาพความเป็นจริงของสังคมในปัจจุบัน ปัญหาเกี่ยวกับสภาพการดำรงชีพได้ก่อให้เกิดปัญหาต่อการเลี้ยงดู และการอบรมเด็ก ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาของเด็กทั้งทางร่างกาย สติปัญญา โดยเฉพาะจิตใจของเด็ก และถ้าไม่ได้รับการสนใจหรือดำเนินการแก้ไข

⁵¹ แหล่งเดิม.

⁵² แหล่งเดิม.

ปัญหาเดิม การพัฒนาเด็กและเยาวชนก็จะเป็นการพัฒนาอย่างไรทิศทาง และไม่สามารถจัดปัญหาให้หมดไปจากสังคมไทยเดิม

เด็กและเยาวชนไทยเป็นกำลังสำคัญของประเทศ แต่ในปัจจุบันเด็กและเยาวชนกำลังเผชิญกับปัญหาตั้งแต่การขาดผู้เลี้ยงดู และการเลี้ยงดูที่ดี ทั้งในแง่อาหาร สภาพชีวิตความเป็นอยู่และจิตใจ ในแง่การให้ความรักความอบอุ่นมั่นคง ปัญหาการศึกษาและสภาพแวดล้อม เหล่านี้เป็นเรื่องละเอียดอ่อนที่ทุกคนจะต้องทราบด้วยกัน ถึงขั้นรบกวน และใช้ความอดทนในการดำเนินการอย่างต่อเนื่องเพื่อเด็กและเยาวชนของเรา

บทที่ 3

มาตรการและหลักกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิของ ผู้ต้องหาที่เป็นหญิงมีครรภ์

กฎหมายสูงสุดของประเทศไทย กล่าวคือ สิทธิตามกฎหมายบริสุทธิ์ธรรมนูญ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยได้ให้การรับรอง คุ้มครอง และบังคับให้ตามสิทธิของหญิงท่าเที่ยงกับชาย การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อหญิง เพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถินกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ จะกระทำไม่ได้

ดังนั้น หญิงมีครรภ์ย่อมมีสิทธิตามกฎหมายทุกประการ บทบัญญัติใดของกฎหมาย กฎหมายหรือข้อบังคับ ซึ่งขัดหรือแย้งกับหลักการคุ้มครองล้วนไม่อาจนำมาใช้บังคับได้นั่นเอง นอกจากนี้ หญิงมีครรภ์ยังมีสิทธิได้รับการสงเคราะห์และสวัสดิการที่ถูกต้องเหมาะสม เพื่อให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นและพึงพาตนเองได้ โดยในระหว่างตั้งครรภ์มีสิทธิได้รับบริการสาธารณสุขที่มีมาตรฐานอย่างทั่วถึง และมีประสิทธิภาพ จากแพทย์ พยาบาล และบุคลากรทางการแพทย์ที่มีความรู้ ความสามารถ และได้มาตรฐานวิชาชีพด้วย

เมื่อพิจารณาจากหลักสิทธิ์ต่างๆ ของหญิงมีครรภ์ตามกฎหมายไทยที่ได้มีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงเป็นจำนวนมากไม่ว่าจะเป็นสิทธิของหญิงมีครรภ์ซึ่งยังไม่ได้ตกเป็นผู้ต้องหา กับสิทธิ์ตามที่ผู้ต้องหาได้รับ ซึ่งสามารถแบ่งแยกได้ตามหลักสิทธิดังนี้

3.1 หลักพื้นฐานในสิทธิของผู้ต้องหาที่เป็นหญิงมีครรภ์

หลักในสิทธิของผู้กระทำการความผิดในคดีอาญา เป็นหลักพื้นฐานของการประกันสิทธิ์ ต่างๆ ของผู้กระทำการความผิดทุกประเภทที่จะได้รับการคุ้มครอง ซึ่งผู้กระทำการความผิดที่เป็นหญิงมีครรภ์ก็ต้องอยู่ภายใต้หลักพื้นฐานนี้เช่นกันซึ่งหลักพื้นฐานนั้นสามารถแยกออกได้ดังนี้

3.1.1 หลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และหลักสิทธิและเสรีภาพภายใต้รัฐธรรมนูญ

ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ คือ คุณค่าของความเป็นมนุษย์ที่มีอยู่ในตัวของบุคคลทุกคน รัฐธรรมนูญให้ความคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ โดยรัฐต้องปฏิบัติต่อประชาชน โดยถือว่า

ประชาชนเป็นมนุษย์คนหนึ่ง รู้จะปฏิบัติต่อประชาชนเสมอเมื่อนحنนี้ไม่ใช่นุษย์ไม่ได้ จะปฏิบัติต่อคนเดมี่อนเป็นสัตว์หรือสิ่งของไม่ได้ นอกจากนี้ รู้จะตรากฎหมายอาคันลงเป็นท้าสมิได้ เพราะเป็นการปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเหมือนเช่นสิ่งของที่ซื้อขายกันได้ ซึ่งเป็นการไม่เคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

สิทธิ คือ ประโยชน์ที่กฎหมายรับรองและคุ้มครองให้แก่บุคคล ในอันที่จะกระทำการเกี่ยวกับทรัพย์สินหรือบุคคลอื่น เช่น สิทธิในทรัพย์สิน สิทธิในร่างกาย

เสรีภาพ คือ ภาวะของมนุษย์ที่ไม่อุปสรรคให้การครอบงำของคนอื่น มีอิสระที่จะกระทำการหรือองค์เว้นการกระทำการ เช่น เสรีภาพในการติดต่อสื่อสาร เสรีภาพในการเดินทาง

จะเห็นได้ว่า รัฐธรรมนูญได้ให้สิทธิและเสรีภาพแก่ประชาชนเป็นจำนวนมาก เช่น

มาตรา 26 “การใช้อำนาจโดยองค์ของรัฐทุกองค์กรต้องคำนึงถึงหลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ”

มาตรา 27 “สิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้ที่รับรองไว้โดยชัดเจน โดยปริยาย หรือโดยคำนิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ ย่อมได้รับความคุ้มครองและผูกพันรัฐสภา คณะกรรมการตุรี ศาล และองค์กรอื่นของรัฐโดยตรง ในการตรากฎหมาย การใช้บังคับกฎหมายและการตีความกฎหมายทั้งปวง”

มาตรา 28 วรรคแรกที่บัญญัติว่า “บุคคลย่อมอ้างศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ หรือใช้สิทธิและเสรีภาพของตน ได้เท่าที่ไม่ละเมิดสิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่น และไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐธรรมนูญ หรือไม่ขัดต่อศีลธรรมของประชาชน”

ดังนั้น เพื่อให้สิทธิและเสรีภาพของประชาชนได้รับการปฏิบัติอย่างแท้จริง รัฐจึงต้องແ้ออelmanวยโดยการออกกฎหมายและบังคับใช้กฎหมาย หรือการกระทำใด ๆ ที่เป็นการละเมิดหรือแทรกแซงสิทธิและเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของคนทุกคน

3.1.2 สิทธิที่ได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 39 วรรคสองบัญญัติว่า “ในคดีอาญาด้วยสันนิษฐานไว้ก่อนว่า ผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด ก่อนมีคำพิพากษาถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลได้กระทำความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเหมือนเป็นผู้กระทำผิดไม่ได้”

หลักเรื่องการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นผู้บริสุทธิ์ตามรัฐธรรมนูญนี้ สอดคล้องกับปฎิญญาสาคดิ ว่าด้วยสิทธิมนุษยชนขององค์กรสหประชาติข้อ 11 ที่กำหนดว่า “บุคคลผู้ถูกกล่าวหาว่าได้กระทำความผิดอาญาไม่ได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะได้มีการพิสูจน์ว่ามีความผิดตามกฎหมาย โดยการพิจารณาด้วยทำโดยเปิดเผยและให้โอกาส

ผู้ต้องหาหรือจำเลยได้มีโอกาสต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่ ถ้าผู้กล่าวหาพิสูจน์ไม่ได้ว่าบุคคลนั้นได้กระทำผิดศาลต้องปล่อยตัวผู้นั้นไป”

3.1.3 สิทธิและเสรีภาพในชีวิตร่างกาย

รัฐธรรมนูญรับรองสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกายของบุคคล กล่าวคือ “บุคคลนี้เสรีภาพในการเคลื่อนไหวและคุ้มครองจากการเคลื่อนไหวร่างกาย โดยรัฐมีหน้าที่ให้ความคุ้มครองไม่ให้สิทธิและเสรีภาพของบุคคลดังกล่าวถูกverbogn”

อนึ่ง การจับการคุณขั้นการตรวจค้นตัวบุคคล หรือการกระทำการใดอันกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกายของบุคคล จะกระทำมิได้ เว้นแต่ จะอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย และนอกจากนี้ รัฐธรรมนูญได้เพิ่มบทบัญญัติรับรองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลโดยกำหนดว่า การทราบ การทราบ โหศร้าย หรือการลงโทษด้วยวิธีการ โหศร้าย หรือไรัมนุยธรรม จะกระทำมิได้ แต่การลงโทษประหารชีวิตตามกฎหมายไม่ถือเป็นลงโทษด้วยวิธีการ โหศร้าย หรือไรัมนุยธรรม¹

3.2 สิทธิของหญิงมีครรภ์ตามกฎหมายไทย

ผู้หญิงที่ตั้งครรภ์ ได้ทำหน้าที่ ในการให้กำเนิดแรงงานรุนใหม่ของสังคมมนุษย์ซึ่งไม่เพียงภาวะร่างกายและจิต ใจของหญิงมีครรภ์จะมีการเปลี่ยนแปลงและมีความแตกต่างจากบุคคลปกติ เท่านั้น แต่ยังมีผลต่อการเจริญเติบโตของเด็กในครรภ์ ดังนั้น ในระหว่างการตั้งครรภ์นี้ จึงเป็นช่วงเวลาสำคัญ ของพัฒนาการ ของเด็กและแม่ พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน มาตรา 43 จึงได้มีบทบัญญัติคุ้มครองหญิงตั้งครรภ์ไว้ ดังต่อไปนี้

3.2.1 สิทธิของหญิงมีครรภ์ตามกฎหมายคุ้มครองแรงงาน

เนื่องด้วยลูกจ้างหญิงมีลักษณะทางร่างกาย หรือโครงสร้างทางสรีระแตกต่างจากลูกจ้างชาย งานบางประเภทอาจจะไม่เหมาะสมสำหรับหญิง และลักษณะทางเพศซึ่งหญิงต้องเป็นฝ่ายที่ต้องอุ้มครรภ์ ให้กำเนิดแก่นมย์ซึ่งจะเป็นทรัพยากรของชาติต่อไป ซึ่งในระหว่างที่มีครรภ์นั้น เป็นระยะเวลาที่จะต้องได้รับความคุ้มครองอย่างมาก ดังนั้น กฎหมายจึงกำหนดการคุ้มครองแรงงาน หญิงไว้เป็นพิเศษ

นอกเหนือจากนั้นแล้ว เมื่อลูกจ้างหญิงมีครรภ์ ยังมีกฎหมายคุ้มครองหญิงมีครรภ์ โดยเฉพาะอีกต่างหาก อีกสี่มาตรา ซึ่งกำหนดไม่ให้นายจ้างให้ลูกจ้างหญิงมีครรภ์ทำงานประเภทใดบ้าง รวมถึงในช่วงเวลาใดบ้างที่ห้ามหญิงมีครรภ์ทำงาน และที่สำคัญยังสามารถเลิกจ้าง

¹ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550, มาตรา 32.

บทที่ 3

มาตรการและหลักกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาที่เป็นหญิงมีครรภ์

กฎหมายสูงสุดของประเทศไทย กล่าวคือ สิทธิตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ได้ให้การรับรอง คุ้มครอง และบังคับให้ตามสิทธิของหญิงเท่าเทียมกับชาย การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อหญิง เพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถึงกันแน่ เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่ออบบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ จะกระทำไม่ได้

ดังนั้น หญิงมีครรภ์ย่อมมีสิทธิตามกฎหมายทุกประการ บทบัญญัติของกฎหมาย กฎหมายที่ห้ามข้อบังคับ ซึ่งขัดหรือแย้งกับหลักการคังกล่าวอยู่ ไม่อาจนำมาใช้บังคับได้นั่นเอง นอกจากนี้ หญิงมีครรภ์ยังมีสิทธิได้รับการสงเคราะห์และสวัสดิการที่ถูกต้องเหมาะสม เพื่อให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นและพัฒนาต่อไป โดยในระหว่างตั้งครรภ์ก็มีสิทธิได้รับบริการสาธารณสุขที่มีมาตรฐานอย่างทั่วถึง และมีประสิทธิภาพ จากแพทย์ พยาบาล และบุคลากรทางการแพทย์ที่มีความรู้ ความสามารถ และได้มาตรฐานวิชาชีพด้วย

เมื่อพิจารณาจากหลักสิทธิ์ต่างๆ ของหญิงมีครรภ์ตามกฎหมายไทยที่ได้มีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงเป็นจำนวนมากไม่ว่าจะเป็นสิทธิของหญิงมีครรภ์ซึ่งยังไม่ได้ตกเป็นผู้ต้องหา กับสิทธิตามที่ผู้ต้องหาได้รับ ซึ่งสามารถแบ่งแยกได้ตามหลักสิทธิดังนี้

3.1 หลักพื้นฐานในสิทธิของผู้ต้องหาที่เป็นหญิงมีครรภ์

หลักในสิทธิของผู้กระทำการผิดในคดีอาญา เป็นหลักพื้นฐานของการประกันสิทธิต่างๆ ของผู้กระทำการผิดทุกประเภทที่จะได้รับการคุ้มครอง ซึ่งผู้กระทำการผิดที่เป็นหญิงมีครรภ์ต้องอยู่ภายใต้หลักพื้นฐานนี้ เช่นกันซึ่งหลักพื้นฐานนั้นสามารถแยกออกได้ดังนี้

3.1.1 หลักคัดค้านความเป็นมนุษย์และหลักสิทธิและเสรีภาพภายใต้รัฐธรรมนูญ

คัดค้านความเป็นมนุษย์ คือ คุณค่าของความเป็นมนุษย์ที่มีอยู่ในตัวของบุคคลทุกคน รัฐธรรมนูญให้ความคุ้มครองคัดค้านความเป็นมนุษย์ โดยรัฐต้องปฏิบัติต่อประชาชน โดยถือว่า

แรงงานหญิง ด้วยสาเหตุการมีครรภ์ได้หรือไม่ แล้วถ้านายจ้างละเลยหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมายที่กำหนดไว้ นายนายจ้างจะมีความผิดหรือมีบทลงโทษไว้หรือไม่อ่างไร

ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน กฎหมายได้มีบัญญัติเกี่ยวกับเรื่องการคุ้มครอง แรงงานลูกจ้างซึ่งเป็นหญิงมีครรภ์ไว้ 3 กรณี (4 มาตรา) คือ

1) ห้ามนายจ้างใช้ลูกจ้างซึ่งเป็นหญิงมีครรภ์ทำงานอันอาจเป็นอันตรายต่อครรภ์หรือ ทำงานในช่วงเวลาที่ไม่เหมาะสมตามมาตรา 39 และมาตรา 39/1

2) ให้นายจ้างเปลี่ยนงานให้ลูกจ้างซึ่งเป็นหญิงมีครรภ์เป็นการช่วยครัวก่อนหรือหลัง คลอดตามมาตรา 42

3) ห้ามนายจ้างเลิกจ้างลูกจ้างซึ่งเป็นหญิงพระเพราเหตุมีครรภ์ตามมาตรา 43
ซึ่งในแต่ละมาตราไม่รายละเอียดค้างนี้

มาตรา 39 “ห้ามนิให้นายจ้างให้ลูกจ้างซึ่งเป็นหญิงมีครรภ์ทำงานอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้

- 1) งานเกี่ยวกับเครื่องจกรหรือเครื่องยนต์ที่มีความสั่นสะเทือน
- 2) งานขับเคลื่อนหรือติดไปกับยานพาหนะ
- 3) งานยก แบก หาม หาม ทุน ลาก หรือเข็นของหนักเกินสิบหักิโลกรัม
- 4) งานที่ทำในเรือ
- 5) งานอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง”

มาตรา 39/1 “ห้ามนิให้นายจ้างซึ่งเป็นหญิงมีครรภ์ทำงานในระหว่างเวลา 22.00 นาฬิกา ถึงเวลา 06.00 นาฬิกา ทำงานล่วงเวลา หรือทำงานในวันหยุด”

ในกรณีที่ลูกจ้างซึ่งเป็นหญิงมีครรภ์ทำงานในตำแหน่งผู้บริหาร งานวิชาการ งานธุรการ หรืองานเกี่ยวกับการเงินหรือบัญชี นายจ้างอาจให้ลูกจ้างนั้นทำงานล่วงเวลาในวันทำงานได้เท่าที่ไม่มีผลกระทบต่อสุขภาพของลูกจ้างซึ่งเป็นหญิงมีครรภ์โดยได้รับความยินยอมจากลูกจ้างก่อนเป็นคราวๆ ไป

มาตรา 42 “ในกรณีที่ลูกจ้างซึ่งเป็นหญิงมีครรภ์มีใบรับรองของแพทย์แผนปัจจุบัน ชันหนึ่งมาแสดงว่าไม่อาจทำงานในหน้าที่เดิมต่อไปได้ ให้ลูกจ้างนั้นมีสิทธิขอให้นายจ้างเปลี่ยน งานในหน้าที่เดิมเป็นการช่วยครัวก่อนหรือหลังคลอดได้ และให้นายจ้างพิจารณาเปลี่ยนงานที่ เหมาะสมให้แก่ลูกจ้างนั้น”

มาตรา 43 “ห้ามนิให้นายจ้างเลิกจ้างลูกจ้างซึ่งเป็นหญิงพระเพราเหตุมีครรภ์ ลูกจ้างซึ่งเป็น หญิงในขณะมีครรภ์หากทำงานบางประเภทอาจเกิดอันตรายแก่สุขภาพอนามัยของหญิงหรือเป็น อันตรายต่อการมีครรภ์หรือเป็นอันตรายต่อบุตรในครรภ์ได้ นายจ้างจึงไม่อาจให้ลูกจ้างหญิงมีครรภ์

ทำงานตามบทบัญญัติดังกล่าวได้ แม้จะเป็นงานในหน้าที่เดิมก่อนลูกจ้างหลงนั้นมีครรภ์หรือเป็นงานใหม่ก็ตาม”

การฝ่าฝืนบทบัญญัติตามมาตรฐานมาตรฐานให้การคุ้นครองลูกจ้างซึ่งเป็นหลงมีครรภ์ แต่ในขณะเดียวกันการมีครรภ์โดยปกติจะเริ่มตั้งแต่การปฏิสนธิและส่วนตัวอ่อนผ่อนคลายไปในคลูกของหลงซึ่งในช่วงระยะเวลาต้นๆ ของการมีครรภ์นั้น แม้กระหึ่งตัวลูกจ้างหลงเองก็ยังไม่ทราบว่าตนเองมีครรภ์หรือไม่ เมื่อเป็นเช่นนี้นายจ้างก็อาจถูกกล่าวหาว่าฝ่าฝืนมาตรฐาน 39 หรือ 43 ได้ง่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การให้ลูกจ้างซึ่งเป็นหลงมีครรภ์ทำงานดังที่ห้ามไว้ตามมาตรฐาน 39 คือการทำงานล่วงเวลาหรือการทำงานในวันหยุด รวมทั้งทำงานที่ติดไฟปักบานพาหนะ นายจ้างที่มีลูกจ้างหลงจึงควรประกาศขอความร่วมมือจากลูกจ้างหลงขอให้แจ้งให้นายจ้างทราบทันทีที่ทราบว่าตนมีครรภ์ แต่นายจ้างจะออกคำสั่งกำหนดหรือบังคับให้ลูกจ้างหลงซึ่งเป็นหลงมีครรภ์รำขานหรือแจ้งต่อนายจ้างทันทีที่ทราบว่าตนมีครรภ์นั้นไม่อาจกระทำได้เนื่องจากการมีครรภ์หรือไม่เป็นสิทธิของบุคคลหรือข้อมูลส่วนตัวที่ได้รับการปกป้องตามกฎหมายลูกจ้างหลงมีสิทธิที่จะไม่แจ้งให้นายจ้างหรือผู้ใดทราบก็ได้²

ตัวอย่างคำพิพากษา ที่สื้นสุดถึงศาลฎีกาแล้ว

คำพิพากษาฎีกาที่ 1956/2548 แม้ว่าจะทราบการลาเพื่อคลอดบุตร นายจ้างก็มีสิทธิเลิกจ้างลูกจ้างหลงนั้นได้ หากไม่ปรากฏว่านายจ้างเลิกจ้างลูกจ้างหลงนั้น เพราะเหตุมีครรภ์การเลิกจ้างนั้นก็ไม่ต้องห้ามตามพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 มาตรา 43 การออกกำหนดลาวเลิกจ้างเริ่มนัดตั้งแต่วันที่ลูกจ้างได้รับหนังสือเลิกจ้างและทำให้ความสัมพันธ์ในฐานะนายจ้างสิ้นสุดลงในวันที่นายจ้างระบุไว้ในหนังสือเลิกจ้าง³

คำพิพากษาฎีกาที่ 1394/2549 ข้อตกลงตามสัญญาจ้างพนักงานต้อนรับบนเครื่องบินที่กำหนดว่า ภายในระยะเวลา 2 ปี นับแต่วันเริ่มสัญญา หากพนักงานตั้งครรภ์ให้ถือว่าพนักงานได้บอกเลิกสัญญาจ้าง โดยให้สัญญาสิ้นสุดลงตั้งแต่วันที่แพทย์แพนเปจบันชันหนึ่งวินิจฉัยหรือเมื่อเห็นได้ชัดว่าตั้งครรภ์ เป็นข้อตกลงที่มีวัตถุประสงค์เพื่อให้มีผลเป็นการบอกเลิกจ้าง เพราะเหตุ

² กฎหมายคุ้มครองแรงงาน, มาตรา 39 มาตรา 39/1 มาตรา 42 และมาตรา 43.

³ คำพิพากษาฎีกาที่ 1956/2548.

ตั้งครรภ์ ขัดต่อพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 มาตรา 43 ซึ่งเป็นกฎหมายเกี่ยวกับความ
สงบเรียบร้อย จึงเป็นไม่ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 150⁴

⁴ คำพิพากษาฎีกาที่ 1394/2549.

3.2.2 สิทธิของผู้ป่วยมีครรภ์ตามพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533

หมวด 3 ประโยชน์ทดแทนในกรณีคลอดบุตร

มาตรา 65 ผู้ประกันตนมีสิทธิได้รับประโยชน์ทดแทนในการกรณีคลอดบุตรสำหรับ คนเอง หรือภริยา หรือสำหรับคนไข้ซึ่งอยู่กินคู่ชั้นสามีภริยากับผู้ประกันตน โดยเปิดเผยตาม ระเบียบที่ เลขานุการกำหนดถ้าผู้ประกันตนไม่มีภริยา ทั้งนี้ ต่อเมื่อภายในระยะเวลาสิบห้าเดือนก่อน วันรับ บริการทางการแพทย์ผู้ประกันตน ได้จ่ายเงินสมทบมาแล้วไม่น้อยกว่าเจ็ดเดือนประโยชน์ทดแทน ในกรณีคลอดบุตรให้ผู้ประกันตนแต่ละคนมีสิทธิได้รับสำหรับ การคลอดบุตร ไม่เกินสองครั้ง

(มาตรา 65 แก้ไขโดยพระราชบัญญัติฯ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2537)

มาตรา 66 ประโยชน์ทดแทนในการกรณีคลอดบุตร ได้แก่

1) ค่าตรวจและรับฝากครรภ์

2) ค่าบำบัดทางการแพทย์

3) ค่ายาและค่าวัสดุแพทย์

4) ค่าทำคลอด

5) ค่ากินอยู่และรักษาพยาบาลในสถานพยาบาล

6) ค่าบริบาลและค่ารักษาพยาบาลทางการแพทย์

7) ค่ารถพยาบาลหรือค่าพาหนะรับส่งผู้ป่วย

8) ค่าบริการอื่นที่จำเป็นทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และอัตราที่คณะกรรมการการแพทย์ กำหนดโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการผู้ประกันตนซึ่งต้องอนุญาตเพื่อการคลอดบุตรให้ ได้รับเงินสงเคราะห์การหด งานเพื่อการคลอดบุตรตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ใน มาตรา 67 ด้วย

(ความในวรรคสามของ มาตรา 66 แก้ไขโดยพระราชบัญญัติฯ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2537)

มาตรา 67 ในกรณีที่ผู้ประกันตนต้องอนุญาตเพื่อการคลอดบุตรให้ผู้ประกันตน มีสิทธิ ได้รับเงินสงเคราะห์การหด งานเพื่อการคลอดบุตร ไม่เกินสองครั้ง เป็นการเหมาจ่ายในอัตราครั้ง ละร้อยละห้าสิบของค่าจ้างตาม มาตรา 57 เป็นเวลาเก้าสิบวัน

(มาตรา 67 แก้ไขโดยพระราชบัญญัติฯ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2537)

มาตรา 68 ในกรณีที่ผู้ประกันตนหรือคู่สมรสของผู้ประกันตน ไม่สามารถรับประโยชน์ ทดแทนตามมาตรา 66 ได้ เนื่องจากผู้ประกันตนหรือคู่สมรสของผู้ประกันตน ไม่ได้ คลอดบุตรใน สถานพยาบาลตามมาตรา 59 ให้ผู้ประกันตนได้รับประโยชน์ทดแทนการคลอดบุตร ตามหลักเกณฑ์ และอัตราที่คณะกรรมการการแพทย์กำหนดโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการ⁵

⁵ พระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533, มาตรา 65 มาตรา 66 มาตรา 67 และมาตรา 68.

3.2.3 ติกซิของหญิงมีครรภ์ตามข้อกำหนดกรุงเทพฯ (Bangkok Rules)⁶

1) ความเป็นมาของข้อกำหนดกรุงเทพฯ

ในปัจจุบันได้มีการตราพระราชบัญญัติ加以ดตั้งสถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทยขึ้นเป็นองค์การมหาชนตามกฎหมายว่าด้วยองค์การมหาชน ทั้งนี้ก็เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการอนุวัติการข้อกำหนดสหประชาชาติว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิงและมาตรการที่มิใช่การคุกขัง หรือ “Bangkok Rules” เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินกระบวนการยุติธรรมแก่นักโทษงานภาครัฐและภาคเอกชน ทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ โดยได้มีการตราพระราชบัญญัติ加以ดตั้งสถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย (องค์การมหาชน) พ.ศ.2554 อันมีที่มาจากการในพระราชคำริของพระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าพัชรกิติยาภา ซึ่งทรงสนพระทัยในเรื่องของการให้ความช่วยเหลือและสนับสนุน ผู้ต้องขังที่ขาดโอกาสในกระบวนการยุติธรรม โดยโครงการนี้เป็นส่วนต่อขยายมาจากโครงการกำลังใจ เพื่อให้ไปสู่ระดับนานาชาติ ซึ่งเดิมโครงการกำลังใจมีกลุ่มเป้าหมายเป็นเด็กต้นคือ ผู้ต้องขังหญิงที่ต้องครรภ์และเด็กติดผู้ต้องขัง เนื่องจากทรงเล็งเห็นว่า กิจกรรมนี้เป็นช่องทางที่จะช่วยให้ผู้ต้องขังหญิงสามารถเข้าไปคุยกับเด็กติดผู้ต้องขัง รวมถึงเด็กติดผู้ต้องขังซึ่งไม่ได้กระทำความผิด แต่กลับได้รับผลกระทบโดยตรง โดยข้อกำหนดสหประชาชาติ หรือ ELFI (Enhancing Lives of Female Inmates) นี้ กระทรวงยุติธรรมได้มอบหมายให้สำนักงานคุกคุกยุติธรรมเป็นผู้รับผิดชอบโครงการ

โครงการ ELFI มีความสำคัญต่อการพัฒนางานด้านการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิงในเรือนจำ โดยจะเป็นการมุ่งเน้นให้นานาชาติได้ทราบถึงปัญหาของผู้ต้องขังหญิงในระบบราชทัณฑ์และร่วมมือกันพัฒนามาตรฐานการปฏิบัติต่อไป ซึ่งไม่เพียงแต่ประเทศไทยเท่านั้นที่จะได้รับประโยชน์ หากแต่จะส่งผลให้การปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิงในเรือนจำของนานาประเทศได้มีการพัฒนาและยกระดับให้เป็นไปในทิศทางที่เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพการณ์ในปัจจุบัน เนื่องจากข้อกำหนดมาตรฐานขึ้นต่อว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง ในเรือนจำ ค.ศ. 1955 (The UN Standard Minimum Rules for the Treatment of Prisoners, 1955) นั้น ได้ถูกนำมาเป็นเวลามากกว่า 53 ปี โดยในห่วงเวลาที่ประกาศใช้นั้น ประเทศเดิมเรื่องผู้ต้องขังหญิงยังไม่รุนแรงและเป็นปัญหามากเท่ากับในปัจจุบัน จึงเป็นเวลาที่เหมาะสมที่ประเทศไทยจะได้เริ่มดำเนินการในเรื่องนี้

อนึ่งหาก “ข้อกำหนดสหประชาชาติ” นี้ได้รับการยอมรับจากที่ประชุมใหญ่สหประชาชาติ (UN General Assembly) ให้บังคับใช้ ประเทศไทยก็จะได้รับเกียรติในฐานะเป็นผู้ผลักดันข้อกำหนดมาตรฐานขึ้นต่อ ซึ่งตามธรรมเนียมก็จะมีการเรียกชื่อข้อกำหนดฉบับนี้ว่า “ข้อกำหนดกรุงเทพฯ” (“Bangkok Rule”) อันจะทำให้ประเทศไทยได้รับการยอมรับมากยิ่งขึ้นใน

เวทีระดับโลก และยังเป็นการสืบสานการดำเนินโครงการ “กำลังใจ” ตามแนวพระราชดำริในพระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าพัชรภกิดิษากา สุราระดับสากล ซึ่งจะเป็นการเฉลิมพระเกียรติพระองค์ท่านในนามของรัฐบาลไทย

2) หลักการและเหตุผล

ผู้ต้องขังหญิงถือเป็นชนกลุ่มน้อยในกระบวนการยุติธรรม จึงเป็นเสมือนบุคคลที่ถูกลืมในกระบวนการยุติธรรม (The Forgotten People) คำว่าเหตุที่ว่า กลุ่มผู้ต้องขังหญิงมีเป็นจำนวนน้อยมากเมื่อเทียบกับกลุ่มที่เป็นเพศชาย และด้วยความที่เป็นชนกลุ่มน้อยนี้เอง ทำให้ผู้ต้องขังหญิงในเรือนจำมักถูกมองข้าม ไม่ได้รับการคุ้มครองอย่างเท่าที่ควร ทั้งในด้านชีวิตความเป็นอยู่ การกำหนดสถานที่คุุมขัง การออกแบบเรือนจำ การได้รับบริการปัจจัยชีวิตพื้นฐานที่ไม่เพียงพอ รวมทั้ง การแก้ไขพื้นฟูและการเตรียมการก่อนปลดล้อຍ ซึ่งกลุ่มผู้ต้องขังหญิงมักจะไม่ได้รับโอกาสเท่ากับผู้ต้องขังชาย

ในห้วงระยะเวลา 10 ปีที่ผ่านมา เกิดปรากฏการณ์ผู้ต้องขังหญิงมีอัตราเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ในสัดส่วนที่มากกว่าเมื่อเทียบกับอัตราการเพิ่มขึ้นของผู้ต้องขังชาย จึงทำให้เกิดปัญหาในการบริหารงานเรือนจำด้านต่างๆอาทิเช่น เรือนจำมีจำนวนไม่เพียงพอ มีเด็กติดผู้ต้องขังในเรือนจำซึ่งเป็นประชาราแฟรงมากขึ้น รวมไปถึงประเด็นเรื่องการออกแบบเรือนจำที่ไม่ได้ออกแบบมาเพื่อรับผู้ต้องขังหญิง ปัญหาสภาพแวดล้อมหรือวิธีปฏิบัติที่จำเป็นต่อการตอบสนองธรรมชาติของผู้หญิงไม่เหมาะสมหรือถูกละเลย ฯลฯ เป็นต้น

อย่างไรก็ตามการจัดทำร่างข้อเสนอประเทศไทยเพื่อผลักดันเป็นข้อกำหนดสหประชาชาติสำหรับการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิงนี้ ไม่ได้มีจุดประสงค์สร้างความแตกต่างหรือแบ่งแยกความเป็นหญิงหรือชาย แต่ผู้หญิงเน้นให้เกิดมีมาตรฐานความเท่าเทียมกันในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังทั้งสองเพศเท่านั้น

นอกจากนี้ ร่าง “ข้อกำหนดสหประชาชาติ” ไม่ได้มุ่งลบล้าง เปเลี่ยนแปลง หรือแก้ไขข้อกำหนดมาตรฐานขึ้นต่อสำหรับการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังในเรือนจำ ฉบับปี ค.ศ. 1955 แต่ผู้จะให้เป็นแนวทางในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิงสำหรับเรือนจำของประเทศไทยต่างๆ โดยทั่วไป โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในประเด็นที่เป็นความแตกต่างและความต้องการที่เพศหญิงนี้และต่างไปจากเพศชาย (Gender Differences and Unmet Needs) อีกทั้งร่าง “ข้อกำหนดสหประชาชาติ” นี้ไม่ได้มุ่งที่จะทำให้ผู้ต้องขังสตรีมีอภิสิทธิ์เหนือผู้ต้องขังชาย หรือได้รับการปฏิบัติที่ดีกว่า แต่ผู้จะเติมในส่วนที่ผู้ต้องขังสตรีขาดโอกาสหรือถูกละเลย เพื่อให้ได้รับในสิ่งที่พึงจะได้รับอย่างเท่าเทียมกันเท่านั้น

สำหรับประเด็นเรื่องจุดยืนของประเทศไทย (Position) ต่อเรื่องนี้นั้น พิจารณาเห็นว่าอยู่ดุลที่เหมาะสมนี่องจากบทบาทของประเทศไทยในการนำเสนอร่างข้อกำหนดสหประชาชาติ

สำหรับผู้ต้องขังหญิงในเรือนจำ ไม่ได้เป็นการนำเสนอความสำเร็จของประเทศไทย ให้เป็นแบบอย่างกับประเทศอื่นๆ ทั่วโลก เพราะประเทศไทยเอง ก็ยังต้องมีการพัฒนาปรับปรุงมาตรการ และวิธีการในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิงอีกมาก แต่การที่ประเทศไทย ไปแสดงบทบาทในการนำเสนอร่างครั้งนี้ เป็นการรวบรวมผลงานการศึกษาวิจัยในเรื่องการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิงที่ประเทศต่างๆ ได้ศึกษาไว้แล้ว โดยเฉพาะจากสหประชาชาติ และประเทศไทยที่พัฒนาแล้ว มาเรียนรึย แล้วแสวงหาแนวร่วมเพื่อผลักดันให้บรรลุผล เนื่องจากประเทศไทยเหล่านั้น ขาดโอกาสที่จะนำเสนอ เนื่องจากจะถูกโภนติกำลังพัฒนาอื่นๆ ว่า намาตรฐานความเป็นอยู่ของผู้มีสิ่งค้าง ไปแนะนำแก่ ประเทศยากจน ซึ่งยังไม่มีความพร้อม จุดยืนนี้ จึงเป็นจุดที่ความหมายจะมาสมสำหรับประเทศไทย ในฐานะที่ไม่ได้เป็นประเทศมีสิ่งค้าง และเป็นประเทศยากจนที่จะแสดงบทบาทในเรื่องนี้ แต่จะเป็นในฐานะผู้เชื่อมต่อให้เรื่องนี้บังเกิดผลสำเร็จและได้รับการยอมรับในระดับนานาชาติ

เนื้อหาสาระของร่างข้อกำหนดสหประชาชาติ “ข้อกำหนดสหประชาชาติ” ฉบับนี้ มุ่ง หมายเพื่อให้ใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิงสำหรับเรือนจำของนานาประเทศ โดยเน้นหนักในประเด็นที่เป็นความแตกต่างและความต้องการที่เพศหญิงมีและต่างไปจากเพศชาย ซึ่ง เนื้อหาของ “ข้อกำหนดสหประชาชาติ” นั้น ได้มาจากการศึกษาผลงานการศึกษาวิจัยในเรื่องการ ปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิงทั่วโลก และยังได้นำเอกสารหมายและข้อกำหนดระหว่างประเทศว่าด้วยการ ปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิงหลายฉบับ มาเพื่ออ้างอิงและกลั่นกรองให้เนื้อหาของ “ข้อกำหนด สหประชาชาติ” มีความสอดคล้องและสามารถใช้ร่วมกันได้กับกฎหมายและข้อกำหนดที่ใช้อยู่ใน ปัจจุบัน

ทั้งนี้ เพื่อให้ “ข้อกำหนดสหประชาชาติ” มีเนื้อหาที่ครอบคลุมถึงผู้กระทำผิดหญิงและ ผู้ต้องขังหญิงทุกประเภท และการปฏิบัติที่ควรจะเป็นต่อผู้ต้องขังหญิงเหล่านั้น รวมไปถึงการเปิด โอกาสให้ชุมชนและสังคมโดยรวมเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น “ข้อกำหนด สหประชาชาติ” จึงได้แบ่งออกเป็นสี่ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อกำหนดทั่วไป (Rules of General Application) ซึ่งว่าด้วยการบริหารจัดการ เรือนจำโดยทั่วไป และใช้กับผู้กระทำผิดเพศหญิงที่อยู่ในระหว่างการควบคุมทุกประเภท ทุก สถานะคดี ทั้งคดีแพ่งและคดีอาญา รวมไปถึงผู้หญิงที่ถูกควบคุมด้วยมาตรการเพื่อความปลอดภัย หรือมาตรการกักกัน (security measures or corrective measures)

ส่วนที่ 2 ข้อกำหนดที่ใช้สำหรับผู้ต้องขังลักษณะพิเศษ (Rules Applicable to Special Categories) ซึ่งเป็นส่วนที่ว่าด้วยการจำแนกลักษณะและการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิงที่มีลักษณะ พิเศษแต่ละประเภท เช่น ผู้ต้องขังที่เคยเป็นเหยื่อของการใช้ความรุนแรง ผู้ต้องขังที่ต้องรักษา และ ผู้ต้องขังซึ่งเป็นชนพื้นเมือง ชนกลุ่มน้อย หรือชนเผ่า เป็นต้น โดยแบ่งออกเป็นส่วน A ข้อกำหนดที่

ใช้กับผู้ต้องขังที่มีกำหนดโทษ และส่วน B ข้อกำหนดที่ใช้กับผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาและสอบสวน ซึ่งข้อกำหนดในส่วน A นั้น สามารถนำมาใช้กับผู้ต้องขังตามส่วน B ได้เท่าที่จะไม่เป็นการขัดกัน หรือเพื่อประโยชน์เป็นการเฉพาะของผู้ต้องขังหญิงกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง

ส่วนที่ 3 มาตรการในการลงโทษโดยไม่ใช้เรือนจำ (Non-Custodial Sanctions and Measures) นุ่งใช้บังคับกับผู้กระทำผิดหญิงที่กระทำความผิดไม่รุนแรง ประกอบกับมีปัจจัยทางกายภาพที่ไม่เหมาะสมกับการถูก捆ขัง เช่น เยาวชนหญิง และผู้กระทำผิดที่ตั้งครรภ์ โดยข้อกำหนดในส่วนที่ 3นี้ สามารถใช้บังคับได้ด้วยแต่ในชั้นการสอบสวน จนกระทั่งหลังมีคำพิพากษา

ส่วนที่ 4 การวิจัย การวางแผน การประเมินผล และการสร้างการรับรู้ในหมู่ประชาชน (Research, Planning, Evaluation and Public Awareness Raising) เป็นข้อกำหนดที่สนับสนุนให้มีการวิเคราะห์วิจัย ถึงพฤติกรรม และพฤติกรรมเกี่ยวกับต่างๆ ที่เป็นปัจจัยให้เกิดการกระทำผิดในกลุ่มผู้หญิง รวมถึงการศึกษาผลกระทบจากการถูก捆ขังที่มีต่อผู้ต้องขังและบุตร นอกจากนี้ ยังต้องการให้มีการกำหนดกิจกรรมที่จะลด การกระทำผิดซ้ำ อันเป็นส่วนหนึ่งของการส่งคนคืนลับคืน สู่สังคม โดยการดำเนินการต่างๆดังกล่าวนี้ จะต้องมีการเผยแพร่ให้สาธารณะนิรับทราบ โดยอาศัยความร่วมมือจากบรรดาสื่อสารมวลชน

กรณีจึงเห็นได้ว่าการนำบทัญญัติกฎหมายและระเบียบต่างๆมาบังคับใช้กับหญิงมีครรภ์มาเป็นผู้กระทำความผิดในปัจจุบันยังมิได้มีการใช้ให้เห็นเป็นรูปธรรมและแนวทางปฏิบัติต่อหญิงมีครรภ์ในการดำเนินคดีอาญาที่ไม่มีความแตกต่างไปจากผู้กระทำความผิดทั่วไป ทั้งที่เมื่อพิจารณาถึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นแล้วหญิงมีครรภ์ควรที่จะได้รับความเป็นธรรมในแง่ของสิทธิมากกว่าผู้กระทำความผิดทั่วไป

3.3 สิทธิของผู้ต้องหาที่เป็นหญิงมีครรภ์ตามกฎหมายไทย

จากที่ได้กล่าวมาแล้วตามบทที่ผ่านมา จะเห็นว่าสิทธิของหญิงมีครรภ์นั้นปัจจุบันได้มีการแก้ไขให้หญิงที่ได้ทำงานหรือผู้ใช้แรงงานในองค์กรที่กฎหมายกำหนดว่าจะต้องบังคับให้แก่ลูกจ้าง ได้มีการคุ้มครองสิทธิของหญิงมีครรภ์เป็นอันมาก ดังนั้น เมื่อหญิงนั้นตกเป็นผู้ต้องหาว่ากระทำผิด สิทธิต่างๆ ของผู้ต้องหาหญิงนั้นก็ย่อมที่จะได้รับอย่างเช่นบุคคลทั่วไป ดังนั้น ผู้เขียนวิทยานิพนธ์จึงจำแนกสิทธิต่างๆของผู้ต้องหาออกเป็นสิทธิดังต่อไปนี้

3.3.1 สิทธิในการมีทนาย

1) กฎหมายรัฐธรรมนูญ

กฎหมายรัฐธรรมนูญไทยหลายฉบับกำหนดให้รัฐจัดทำทนายให้แก่ผู้ต้องหาในคดีอาญาซึ่งเป็นผู้ยากไร้ไม่มีทุนทรัพย์พอที่จะจัดหาทนายความสำหรับตนเองได้ ซึ่งได้บัญญัติไว้ใน

มาตรา 242 วรรคหนึ่ง ว่า “ผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาข้อหาที่มีสิทธิได้รับความช่วยเหลือจากรัฐ ด้วยการจัดทำหมายความให้คำนิยมก่อนบัญญัติในกรณีที่ผู้ถูกความคุนหรือคุณชั้นไม่อาจหาหมายความได้ รัฐต้องให้ความช่วยเหลือโดยจัดทำหมายความให้โดยเร็ว”

ผู้ต้องหายังมีสิทธิที่จะพบทนายความเป็นการเฉพาะตัวตามมาตรา ตามมาตรา 239 วรรคสาม ซึ่งบัญญัติว่า “บุคคลที่ถูกความคุน คุณชั้น หรือจำคุก ย่อมมีสิทธิพินและปรึกษาทนายความ เป็นการเฉพาะตัว และมีสิทธิได้รับการเขย์มตามสมควร”

อีกทั้งผู้ต้องหายังมีสิทธิตามมาตรา 241 วรรคสอง ซึ่งบัญญัติว่า “ในชั้นสอบสวน ผู้ต้องหามีสิทธิให้หมายความหรือผู้ชี้คนไว้วางใจเข้าฟังการสอบปากคำของตนได้”

2) ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ได้บัญญัติหลักเกณฑ์ที่รัฐจะให้ความช่วยเหลือในเรื่องการจัดทำหมายความไว้ตาม มาตรา 134/1 โดยบัญญัติว่า

“ในคดีที่มีอัตราโทษประหารชีวิตหรือในคดีที่ผู้ต้องหาอายุไม่เกินสิบแปดปีในวันที่ พนักงานสอบสวนแจ้งข้อหา ก่อนเริ่มถานคำให้การให้พนักงานสอบสวนตามผู้ต้องหาว่ามี หมายความหรือไม่ ถ้าไม่มีให้รัฐจัดทำหมายความให้

ในคดีที่มีอัตราโทษจำคุก ก่อนเริ่มถานคำให้การให้พนักงานสอบสวนตามผู้ต้องหาว่ามี หมายความหรือไม่ ถ้าไม่มีและผู้ต้องหานั้นต้องการทราบหมายความให้รัฐจัดทำหมายความให้

การจัดทำหมายความตามวรรคหนึ่งและวรรคสอง ให้พนักงานสอบสวนปฏิบัติตาม หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข ที่กำหนดในกฎกระทรวง และให้ทนายความที่รัฐจัดหาให้ได้รับเงิน รางวัลและค่าใช้จ่ายตามระเบียบที่กระทรวงยุติธรรมกำหนด โดยได้รับความเห็นชอบจาก กระทรวงการคลัง

เมื่อได้มีการจัดทำหมายความให้แก่ผู้ต้องหานามาตามวรรคหนึ่ง วรรคสอง หรือวรรคสาม แล้ว ในกรณีจำเป็นเร่งด่วน หากหมายความไม่อาจมาพบผู้ต้องหาได้โดยไม่แจ้งเหตุขัดข้อง ให้ พนักงานสอบสวนทราบหรือแจ้งแต่ไม่มาพบผู้ต้องหากายในเวลาอันควร ให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนผู้ต้องหาไปได้โดยไม่ต้องรอทนายความ แต่พนักงานสอบสวนต้องบันทึกเหตุนั้นไว้ ในสำนวนการสอบสวนด้วย”

นอกจากนี้ยังมีสิทธิที่จะพบทนายความเป็นการเฉพาะตัวและยังให้ทนายความหรือผู้ชี้คน ได้ไว้ใจเข้าฟังการสอบปากคำของตนได้ในชั้นสอบสวนได้ด้วยตามมาตรา 7/1 (1) และ (2) บัญญัติว่า “ผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาซึ่งถูกความคุนหรือขังมีสิทธิแจ้งหรือขอให้เข้าพนักงานแจ้งให้ญาติ หรือผู้ชี้ผู้ถูกจับ หรือผู้ต้องหาไว้วางใจทราบถึงการจับกุมและสถานที่ที่ถูกความคุนในโอกาสแรก และให้ผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหามีสิทธิคังค์ไปนี้”

- (1) พบและปรึกษาผู้ซึ่งจะเป็นทนายความเป็นการส่วนตัว
- (2) ให้ทนายความหรือผู้ที่ตนไว้วางใจเข้าฟังการสอบปากคำของตนได้ในชั้นสอบสวน..."

3.3.2 สิทธิที่จะได้รับการเยี่ยมตามสมควร

1) กฎหมายรัฐธรรมนูญ

กฎหมายไทยมีหลักประกันสิทธิในการเยี่ยมของผู้ต้องหาและผู้ต้องขัง ซึ่งบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญดังต่อไปนี้ พ.ศ. 2492 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ได้บัญญัติไว้ในท่านองเดียวกันว่าบุคคลผู้ถูกคุมขังหรือถูกจำคุกย่อมมีสิทธิที่จะได้รับรับการเยี่ยมตามสมควร ตามมาตรา 239 วรรคสาม บัญญัติว่า“บุคคลที่ถูกควบคุม คุนขัง หรือจำคุก ย่อมมีสิทธิพูดและปรึกษาทนายความเป็นการเฉพาะตัว และมีสิทธิได้รับการเยี่ยมตามสมควร”

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ในอคติไม่มีบทบัญญัติกำหนดไว้โดยชัดแจ้งว่าผู้ต้องหามีสิทธิที่จะได้รับการเยี่ยมได้แต่ในทางปฏิบัติเปิดโอกาสให้เยี่ยมได้ในระหว่างถูกคุมขัง ต่อมานอกสถานีตำรวจนครบาลแห่งติดประกาศว่า “ห้ามเยี่ยม ห้ามประกัน” ทำให้ผู้ต้องห้ามถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน ต่อกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 7/1 (3) บัญญัติให้ผู้ต้องหามีสิทธิได้รับการเยี่ยมหรือติดต่อกันได้ตามสมควร ซึ่งการเยี่ยมตามสมควรนั้นในทางปฏิบัติตำรวจนะให้เยี่ยมได้ในเวลาราชการ⁷

3.3.3 สิทธิในการมีล่ามในระหว่างการควบคุมและสอบสวน

1) กฎหมายรัฐธรรมนูญ

กฎหมายรัฐธรรมนูญมิได้รองรับสิทธิผู้ต้องหานี้ไว้ แต่ได้มีบัญญัติไว้ในกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

2) กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 13 วรรคหนึ่ง มีบทบัญญัติคุ้มครองสิทธิการมีล่ามทั้งแก่ผู้ต้องหาและจำเลย ทั้งในการสอบสวน ได้ส่วนมูลฟ้องและพิจารณา ดังนี้ “การสอบสวน ได้ส่วนมูลฟ้องหรือพิจารณาให้ใช้ภาษาไทยแต่ถ้ามีความจำเป็นต้องแปลภาษาไทยเป็นภาษาต่างประเทศหรือภาษาต่างประเทศเป็นภาษาไทยก็ให้ใช้ล่ามแปล” ทั้งนี้เพราะในทางปฏิบัติ พนักงานสอบสวนที่ไม่สามารถพูดภาษาต่างประเทศให้ผู้นั้นเข้าใจได้จะติดต่อสถานทูตของชาติที่ผู้ต้องหาอยู่ในบังคับมาเป็นล่ามให้ โดยกำหนดหน้าที่ในการจัดหาให้เป็นของพนักงานสอบสวน

⁷ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 7/1 (3).

โดยพนักงานพนักงานสอบสวนเป็นผู้รับผิดชอบค่าตอบแทนตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย กำหนดโดยได้รับความเห็นชอบจากกระทรวงการคลัง⁸

ส่วนล่ามภาษามีอั้น ได้มีการบัญญัติเพิ่มเติมไว้ในมาตรา 13 ทวิ โดยบัญญัติว่า

“ในกรณีที่ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา จำเลย หรือพยาน ไม่สามารถพูดหรือได้ยินได้ หรือถือความหมายได้และไม่มีล่ามภาษามือ ให้พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ หรือศาลจัดหาล่ามภาษามือให้ หรือจัดให้ตาม ตอบ หรือถือความหมายโดยวิธีอื่นที่เห็นสมควร

ให้พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ หรือศาลสั่งจ่ายค่าป่วยการแก่ล่ามภาษามือที่จัดหาให้ตามมาตราเรานี้ ตามระเบียบที่กระทรวงมหาดไทย สำนักงานอัยการสูงสุด หรือกระทรวงยุติธรรมแล้วแต่กรณี กำหนดโดยให้ได้รับความเห็นชอบจากกระทรวงการคลัง”

3.3.4 สิทธิที่จะไม่ได้รับการเปิดเผยข้อมูลในลักษณะประจำว่าเป็นผู้กระทำการคิด ก่อนที่ศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดว่า ผู้นั้นเป็นผู้กระทำการคิด

หลักการของสิทธิตามข้อนี้เป็นหลักได้มีกฎหมายรัฐธรรมนูญ ได้ยอนรับนานาแนวในอดีตจะมีได้มีการบัญญัติไว้ชัดแจ้ง แต่ต่อมารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ก็ได้นำมาบัญญัติไว้โดยชัดแจ้งในมาตรา 39 ซึ่งบัญญัติว่า

“ในคดีอาญา ต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด

ก่อนที่จะมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำการคิดจะปฏิบัติต่อบุคคลนี้เสมือนเป็นผู้กระทำการคิดมิได้”

3.3.5 สิทธิที่จะไม่ถูกจับกุมหรือตรวจค้น โดยไม่มีเหตุสมควร

1) กฎหมายรัฐธรรมนูญ

ตามกฎหมายรัฐธรรมนูญของไทยกำหนดหลักประกันนี้ทั้งการจับบุคคล การตรวจค้นตัวบุคคลซึ่งเป็นเสรีภาพในร่างกาย และการค้นในทรัพย์สินในที่ร่ำไร ห้องนอนซึ่งเป็นเสรีภาพในเคหะสถาน โดยบัญญัติรับรองและประกันสิทธิในการจับบุคคล การตรวจค้นตัวบุคคล ไว้ในมาตรา 31 วรรคหนึ่ง ว่า “บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย” และบัญญัติไว้ว่า “การจับ คุกขัง ตรวจค้น ตัวบุคคล หรือการกระทำใดอันกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำไม่ได้เว้นแต่อาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย”

ส่วนหลักประกันสิทธิเสรีภาพในเคหะสถาน ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 33 วรรคแรกว่า “บุคคลย่อมมีเสรีภาพในเคหะสถาน” และในมาตรา 33 วรรคสอง บัญญัติไว้ว่า “บุคคลย่อมได้รับความคุ้มครองในการที่จะอยู่อาศัยและครอบครองเคหะสถานโดยปกติสุข การเข้าไปในเคหะสถาน

⁸ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, มาตรา 13 วรรคสาม วรรคสี่.

โดยปราศจากความขึ้นยомของผู้ครอบครอง หรือการตรวจค้นเคหะสถาน จะกระทำมิได้เว้นแต่โดยอาสาข้อบกพร่องทบัญญัติแห่งกฎหมาย"

สำหรับข้อกเว้นว่าถ้ามีกฎหมายให้อำนาจกีสามารถถอดกระทำได้นั้น ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้บัญญัติให้อำนาจของเจ้าพนักงานไว้ชัดแจ้งแล้ว

นอกจากนี้กฎหมายรัฐธรรมนูญยังได้ให้หลักประกันสิทธิของผู้กระทำการผิดมิให้ถูกลงเม็ดสิทธิจากการปฏิบัติน้ำที่ของเจ้าพนักงาน โดยมาตรา 237 วรรคหนึ่ง ได้บัญญัติไว้ว่า

"ในคดีอาญา การจับและคุณขั้นบุคคลใดจะกระทำมิได้ เว้นแต่มีคำสั่งหรือหมายศาล หรือผู้นั้นกระทำการผิดซึ่งหน้า หรือมีเหตุจำเป็นอย่างอื่นให้จับได้โดยไม่มีหมายตามที่กฎหมายบัญญัติ ..."

หมายจับหรือหมายขั้นบุคคลใดจะออกได้ต่อเมื่อ

(1) มีหลักฐานตามสมควรว่าผู้นั้นน่าจะได้กระทำการผิดอาญาเรียบร้อยที่มีอัตราโทษตามที่กฎหมายบัญญัติ หรือ

(2) มีหลักฐานตามสมควรว่าผู้นั้นน่าจะได้กระทำการผิดอาญาและมีเหตุอันควรเชื่อว่าผู้นั้นจะหลบหนี หรือจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐานหรือก่อเหตุอันตรายประการอื่นด้วย"

สำหรับในเรื่องการค้นเคหะสถานกฎหมายรัฐธรรมนูญได้บัญญัติไว้ในมาตรา 238 ว่า "ในคดีอาญา การค้นในที่โภชนาจกระทำมิได้ เว้นแต่จะมีคำสั่งหรือหมายศาล หรือมีเหตุให้ค้นได้โดยไม่ต้องมีคำสั่งหรือหมายศาล ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ"

2) กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา บัญญัติหลักเกณฑ์ที่ให้เจ้าพนักงานและศาลในการจับหรือค้นบุคคลหรือเคหะสถานไว้โดยจะต้องกระทำเท่าที่จำเป็นเพื่อประโยชน์ในการดำเนินคดีและต้องมีเหตุอันสมควรดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา 66 และมาตรา 69 ซึ่งบัญญัติสอดคล้องกับกฎหมายรัฐธรรมนูญมาตรา 237 และมาตรา 238 ดังนี้

มาตรา 66 บัญญัติว่า "เหตุที่จะออกหมายจับได้มีดังต่อไปนี้

(1) เมื่อมีหลักฐานตามสมควรว่าบุคคลใดน่าจะได้กระทำการผิดอาญา ซึ่งมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินสามปี หรือ

(2) เมื่อมีหลักฐานตามสมควรว่าบุคคลใดน่าจะได้กระทำการผิดอาญาและมีเหตุผลอันควรเชื่อว่าจะหลบหนี หรือจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน หรือก่อเหตุอันตรายบางประการอื่น

ด้านบุคคลนั้นไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง หรือไม่มาตามหมายเรียก หรือตามนัดโดยไม่มีข้อแก้ตัวอันควร ให้สันนิษฐานว่าบุคคลนั้นจะหลบหนี

มาตรา 68 บัญญัติว่า “หมายจับคงใช้ได้อยู่จนกว่าจะจับได้ เว้นแต่ ความผิดอาญาตามหมายนั้นาคดอาญาความหรือศาลชั้นอุทธรณ์ได้ถอนหมายคืน”

ซึ่งการควบคุมการใช้อำนาจนี้กฎหมายไทยได้กำหนดให้มีผู้มีอำนาจในการออกหมายจับและหมายคืนไว้ 2 ประเภท คือ ศาล พนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ แต่ต่อมาภายหลังได้มีการแก้ไขโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ฉบับที่ 22 พ.ศ. 2547 โดยได้บัญญัติในมาตรา 58 ว่า “ศาลเมืองนาจในการออกคำสั่งหรือหมายอาญาได้ภายในเขตอำนาจตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในข้อบังคับของประธานศาลฎีกา” อย่างไรก็ได้ การจับบุคคลหรือค้นในเคหสถานนั้นอาจกระทาได้โดยไม่มีหมายจับหรือหมายคันก์ได้ในกรณีที่มีความจำเป็นพิเศษตามที่กฎหมายกำหนดไว้ ดังนี้

กรณีการจับโดยไม่มีหมาย ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 78 บัญญัติว่า

“พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจจะจับผู้ใดโดยไม่มีหมายจับหรือคำสั่งของศาลนั้น ไม่ได้เว้นแต่

(1) เมื่อบุคคลนั้นได้กระทำความผิดซึ่งหน้า ดังได้บัญญัติไว้ในมาตรา 80

(2) เมื่อพบบุคคลโดยมีพฤติการณ์อันควรสงสัยว่าผู้นั้นน่าจะก่อเหตุร้ายให้เกิดภัยนตรายแก่บุคคลหรือทรัพย์สินของผู้อื่น โดยมีเครื่องมือ อาวุธ หรือวัสดุอุปกรณ์อื่นอันสามารถใช้ในการกระทำความผิด

(3) เมื่อมีเหตุที่จะออกหมายจับบุคคลนั้นตามมาตรา 66(2) แต่มีความจำเป็นเร่งด่วนที่ไม่อาจขอให้ศาลออกหมายจับบุคคลนั้นได้

(4) เป็นการจับผู้ต้องหาหรือจำเลยที่หนีหรือหลบหนีในระหว่างถูกปล่อยชั่วคราวตามมาตรา 117”

ส่วนการค้นโดยไม่ต้องมีหมาย ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 92

“ห้ามนิให้ค้นที่ร โทรทูน โดยไม่มีหมายค้นหรือคำสั่งของศาล เว้นแต่พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจเป็นผู้ค้นในกรณีดังต่อไปนี้

(1) เมื่อมีเสียงร้องให้ช่วยนาจากข้างในที่ร โทรทูนหรือมีเสียงหรือพฤติการณ์อื่นใดอันแสดงได้วามีเหตุร้ายเกิดขึ้นในที่ร โทรทูนนั้น

(2) เมื่อปรากฏความผิดซึ่งหน้ากำลังกระทำการในที่ร โทรทูน

(3) เมื่อบุคคลที่กระทำความผิดซึ่งหน้าขณะที่ถูกໄลจับหนีเข้าไปหรือมีเหตุอันแน่นแฟ้นควรสงสัยว่าໄลเข้าไปซุกซ่อนตัวอยู่ในที่ร โทรทูนนั้น

(4) เมื่อมีพยานหลักฐานตามสมควรว่าสิ่งของที่มีไว้เป็นความผิดหรือได้มาโดยการกระทำความผิดหรือได้ใช้หรือมีไว้เพื่อจะใช้ในการกระทำความผิด หรืออาจเป็นพยานหลักฐาน

พิสูจน์การกระทำความผิดได้ซ่อนหรืออยู่ในนั้น ประกอบทั้งต้องมีเหตุอันควรเชื่อว่าเนื่องจาก การเนินช้ากว่าจะเอาหมายคืนมาได้สิ่งของนั้นอาจจะถูกโยกข้ายหรือทำลายเสียก่อน

(5) เมื่อที่ร่ โฆษณาตนผู้จะต้องถูกจับเป็นเจ้าบ้านและการจับนั้นมีหมายจับหรือจับตาม มาตรา 78

การใช้อำนาจตาม (4) ให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจผู้ค้นส่องมองสำเนาบันทึกการ ตรวจค้นและบัญชีทรัพย์ที่ได้จากการตรวจค้น รวมทั้งจัดทำบันทึกแสดงเหตุผลที่ทำให้สามารถเข้า ค้นได้เป็นหนังสือให้ไว้แก่ผู้ครอบครองสถานที่ที่ถูกตรวจค้น แต่ถ้าไม่มีผู้ครอบครองอยู่ ณ ที่นั้น ให้ส่องมองหนังสือดังกล่าวแก่บุคคลเช่นว่านั้นในทันทีที่กระทำได้ และรับรายงานเหตุผลและผล การตรวจค้นเป็นหนังสือต่อผู้บังคับบัญชาหนึ่งชั้นไป

ส่วนการตรวจค้นในที่สาธารณะจะกระทำได้ต่อเมื่อมีเหตุอันควรตามมาตรา 93 ซึ่ง บัญญctิว่า “ห้ามนิให้ค้นบุคคลใดในที่สาธารณะ เว้นแต่พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจเป็นผู้ค้น ในเมื่อมีเหตุอันสงบสัยว่าบุคคลนั้นมีสิ่งของในการครอบครองเพื่อจะใช้ในการกระทำความผิดหรือ ซึ่งได้มำโดยการกระทำความผิดหรือซึ่งมีไว้เป็นความผิด”

ในอดีตแม้ว่าประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความ จะมีบทบัญญctิชัดแจ้งในการควบคุม การใช้อำนาจ จับ หรือค้น ซึ่งต้องกระทำโดยมีเหตุอันควรและต้องผ่านการตรวจสอบโดยองค์กร ศาล แต่ในทางปฏิบัติปรากฏว่ามีการจับหรือการค้นโดยไม่มีอำนาจตามกฎหมายและใช้อำนาจเกิน ขอบเขตที่กฎหมายบัญญcti ตลอดจนขาดการกลั่นกรอง ทำให้มีการจับหรือค้นในเคหะสถานมิได้ กระโดยมีเหตุอันควรตามกฎหมาย สิทธิของผู้กระทำความผิดจึงถูกละเมิดเป็นจำนวนมาก ส่วน หนึ่งเกิดจากความไม่ตระหนักของพนักงานผู้ปฏิบัติการตามหน้าที่ในเรื่องของการให้ความสำคัญ ต่อการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ถูกจับ แต่ส่วนใหญ่ที่ควบคุมอาชญากรเป็นสิ่งสำคัญ ดังนั้น ตำรวจ มักใช้เหตุจับโดยไม่ต้องมีหมายมากกว่าการขอหมายจับ แต่เมื่อมีการแก้ไขกฎหมายวิธีพิจารณา ความอาญาให่องค์กรศาลเท่านั้นเป็นผู้ที่ออกหมายจับและหมายค้น การกลั่นกรองและพิจารณาถึง เหตุจำเป็นจึงกระทำได้อย่างมีประสิทธิภาพมากกว่า ซึ่งได้แก้ปัญหาในการละเมิดสิทธิของผู้กระทำความผิดได้เป็นอย่างดี

3.3.6 สิทธิที่จะได้รับการควบคุมเท่าที่จำเป็น

1) กฎหมายรัฐธรรมนูญ

กฎหมายรัฐธรรมนูญได้มีบทบัญญcti ในเรื่องสิทธิเสรีภาพของปวงชนชาวไทย ในเรื่อง ของการคุ้มขั้งว่าการคุ้มขั้งของบุคคลจะกระทำมิได้เว้นแต่จะอาศัยอำนาจตามกฎหมาย ทั้งนี้ตาม มาตรา 237⁹

⁹ กฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550, มาตรา 237.

นอกจากนี้ในรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันได้กำหนดหลักเกณฑ์ให้ศาลตรวจสอบการใช้อำนาจความคุมโดยมีข้อกำหนดที่สำคัญคือสิ่งที่ถูกควบคุมโดยมีข้อกำหนดด้วยชั่งมาตรา 240 ได้บัญญัติว่า “ในกรณีที่มีการคุมขังตัวบุคคลในคดีอาญาหรือในกรณีอื่นใด ผู้ถูกคุมขังเอง พนักงานอัยการ หรือบุคคลอื่นใดเพื่อประโยชน์ของผู้ถูกคุมขัง มีสิทธิร้องต่อศาลท้องที่ที่มีอำนาจพิจารณาคดีอาญาว่าการคุมขังเป็นการมีข้อกำหนดด้วยกฎหมาย เมื่อมีคำร้องเช่นว่านี้ ให้ศาลดำเนินการได้ ส่วนฝ่ายเดียวโดยด่วน ถ้าเห็นว่าคำร้องมีมูล ศาลมีอำนาจสั่งผู้คุมขังให้นำตัวผู้ถูกคุมขังมาศาลโดยพลัน และถ้าผู้คุมขังแสดงให้เป็นที่พอใจของศาลไม่ได้ว่าการคุมขังเป็นการชอบด้วยกฎหมาย ให้ศาลสั่งปล่อยตัวผู้ถูกคุมขังไปทันที”

2) ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 87 “ได้กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการควบคุมผู้ต้องหาในระหว่างสอบสวน โดยให้ควบคุมได้เท่าที่จำเป็น และไม่เกินกำหนดระยะเวลาตามที่กำหนดโดยขึ้นอยู่กับประเภทคดี ดังนี้

(1) ความผิดหุ้นโทยจะควบคุมผู้ถูกจับไว้ได้เท่าเวลาที่จะดำเนินการและรู้ว่าเป็นครიอยู่ที่ไหน¹⁰

(2) คดีที่สูงกว่าคดีหุ้นโทย ควบคุมได้ที่สถานีตำรวจน้ำไม่เกิน 48 ชั่วโมง นับแต่เวลาที่ถูกจับมาที่สถานีตำรวจน้ำแล้ว แต่ไม่นับเวลาเดินทางไปคืนนำตัวผู้ถูกจับมาศาลรวมเข้าด้วย แต่ถ้าจำเป็นเพื่อการสอบสวนหรือมีเหตุจำเป็นอย่างอื่นจะยืดเวลาเกินกว่า 48 ชั่วโมงได้ เท่าที่จำเป็นแต่ไม่เกิน 7 วัน”

(3) ถ้าควบคุมครบ 7 วันแล้ว แต่ยังมีเหตุจำเป็นต้องควบคุมต่อพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการจะต้องขอฝากขังต่อศาลและเมื่อได้รับคำร้องแล้วศาลจะถอดผู้ต้องห้าวจะคัดค้านหรือไม่และศาลอาจเรียกพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการมาสอบถามหรืออาจเรียกพยานหลักฐานมาพิจารณาประกอบและศาลมีอำนาจอนุญาตฝากขังผู้ต้องห้าวได้ตามอัตราร้อยดังนี้

ก. คดีที่มีอัตราโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือนหรือปรับไม่เกินห้าร้อยบาทหรือทั้งจำทั้งปรับศาลมีอำนาจขังได้ครั้งเดียว มีกำหนดไม่เกิน 7 วัน

ข. คดีที่มีอัตราโทษจำคุกเกินกว่าหนึ่งเดือนแต่ไม่เกินสิบปีหรือปรับเกินกว่าห้าร้อยบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ ศาลมีอำนาจสั่งขังหลายครั้งติดๆ กันได้ แต่ครั้งหนึ่งต้องไม่เกินสิบสองวัน และรวมกันทั้งหมดต้องไม่เกินสี่สิบแปดวัน

¹⁰ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, มาตรา 87 วรรคสอง.

¹¹ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, มาตรา 87 วรรคสาม วรรคสี่.

ค. คดีที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงตั้งแต่สิบปีขึ้นไปจะโทษปรับค้ายหรือไม่ก็ตาม ศาลเมื่ออำนาจสั่งของคดีฯ กันหากครั้งได้ แต่ครั้งหนึ่งต้องไม่เกินสิบสองวัน และรวมกันทั้งหมดคือต้องไม่เกินแปดสิบห้าวัน พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการต้องแสดงหลักฐานให้ศาลได้ทราบจังเป็นที่พอใจและผู้ต้องหาจะแต่งทนายมาแตลงขอคัดค้านและซักถามพยานในการไต่สวนนี้ก็ได้¹²

สำหรับการที่ผู้ต้องหาถูกคุมขังโดยผิดกฎหมายนั้นประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความไม่สงบเรียบร้อย มาตรา 90 กำหนดหลักเกณฑ์ในการร้องขอและให้อำนาจศาลที่จะได้ส่วนและคำสั่งปล่อยชั่ง สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ มาตรา 240 โดยบัญญัติไว้ในมาตรา 90 ว่า

“เมื่อมีการจ้างว่าบุคคลใดต้องถูกควบคุมขังในคดีอาญาหรือในกรณีอื่น โดยมิชอบด้วยกฎหมายบุคคลเหล่านี้มีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลห้องที่ที่มีอำนาจพิจารณาคดีอาญาขอให้ปล่อยคือ

- ก. ผู้ถูกคุมขังเอง
- ข. พนักงานอัยการ
- ค. พนักงานสอบสวน
- ง. ผู้บัญชาการเรือนจำหรือพัสดุ
- จ. สามี ภรรยา หรือญาติของผู้นั้น หรือนุคคลอื่นใดเพื่อประโยชน์ของผู้ถูกคุมขัง

เมื่อได้คำร้องดังกล่าวนั้น ให้ศาลดำเนินการได้ส่วนฝ่ายเดียวโดยด่วน ถ้าศาลเห็นว่าคำร้องนั้นมีมูล ศาลเมื่ออำนาจสั่งผู้คุมขังให้นำตัวผู้ถูกคุมขังมาศาลโดยพลัน และถ้าผู้คุมขังแสดงให้เป็นที่พอใจแก่ศาลไม่ได้ว่าการคุมขังเป็นการชอบด้วยกฎหมายให้ศาลมีอำนาจสั่งปล่อยตัวผู้ถูกคุมขังไปทันที”

3.3.7 สิทธิที่จะได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว

1) กฎหมายรัฐธรรมนูญ

กฎหมายรัฐธรรมนูญไทย ได้บัญญัติเกี่ยวกับสิทธิของการที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยมีสิทธิประกันตัวทั้งนี้โดยบัญญัติไว้ในมาตรา 239 ว่า

“คำขอประกันผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาต้องได้รับการพิจารณาอย่างรวดเร็วและจะเรียกหลักประกันจนเกินคราวแก่กรณีมิได้ การให้ประกันต้องอาศัยเหตุตามหลักเกณฑ์ที่บัญญัติไว้โดยเฉพาะในกฎหมายและต้องแจ้งเหตุผลให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยทราบโดยเร็ว

สิทธิจะอุทธรณ์คัดค้านการไม่ให้ประกันตัว ย่อมได้รับการคุ้มครองตามที่กฎหมายบัญญัติ”

2) ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

¹² ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, มาตรา 87 วรรคท้า วรรคหก วรรคเจ็ด วรรคแปด และวรรคเก้า.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยนิบทบัญญัติในเรื่องการคุณขังบุคคลจะกระทำมิได้ เว้นแต่จะอาศัยอำนาจตามกฎหมาย โดยให้ศาลเป็นผู้ตรวจสอบการควบคุมโดยมิชอบด้วยกฎหมาย ถ้าหากมีการควบคุมโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายผู้ถูกควบคุมขังเอง บิดา มารดา คู่สมรส หรือพนักงาน อัยการมีสิทธิร้องขอต่อศาล เพื่อให้มีการปล่อยบุคคลนั้น โดยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 87 ได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการควบคุมตัวผู้ต้องหา โดยให้ควบคุมตัวเท่าที่จำเป็นและ ไม่เกินระยะเวลาตามที่กฎหมายกำหนด ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยได้กำหนดให้ คำร้อง ขอประกันตัวต้องได้รับการพิจารณาอย่างรวดเร็วและจะเรียกหลักประกันเกินควรแก่กรณีได้ การ ไม่ให้ประกันต้องอาศัยเหตุตามหลักเกณฑ์ที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย และต้องแจ้งเหตุนั้นให้ผู้ต้องหา หรือจำเลยทราบโดยเร็ว

การวินิจฉัยสั่งคำร้องของปล่อยชั่วคราว ศาลจะพิจารณาข้อเหล่านี้ ประกอบ

- (1) ความหนักเบาแห่งข้อหา
- (2) พยานหลักฐานที่นำมาสืบแล้วมีเพียงได้
- (3) พฤติกรรมแห่งคดีเป็นอย่างไร
- (4) เชื่อถือผู้ร้องขอประกันหรือหลักประกันได้เพียงใด
- (5) ผู้ต้องหาหรือจำเลยน่าจะหลบหนีหรือไม่
- (6) กัยอันตรายหรือความเสียหายที่จะเกิดจากการปล่อยชั่วคราวมีเพียงใด หรือไม่
- (7) ในกรณีที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยต้องขังตามหมายศาลถ้ามีคำคัดค้านของพนักงาน สอนสวนพนักงานอัยการหรือโจทก์แล้วแต่กรณี ศาลพึงรับประกอบการวินิจฉัยได้ และนอกจากนี้ กฎหมายยังได้วางบทบัญญัติให้ศาลใช้คุลพินิจในการปล่อยชั่วคราวมากขึ้นอันจะเห็นได้จาก มาตรา 71 เมื่อได้ตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยมาแล้ว ในระยะระหว่างสอบสวน ได้สวนมูล ฟ้องหรือการพิจารณาศาลมีผลหมายขังผู้ต้องหาหรือจำเลยไว้ตามมาตรา 87 หรือ มาตรา 88 ที่ได้ และให้นำบทบัญญัติตามมาตรา 66 มาใช้บังคับโดยอนุโลม

หมายขังคงใช้ได้อยู่จนกว่าศาลจะเพิกถอน โดยออกหมายปล่อย หรือหมายจำคุกแทน ถ้าความประพฤติแก่ศาลว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นมีอายุไม่ถึง 18 ปี หรือหญิงมีครรภ์ หรือ เพียงครองบุตรมาไม่ถึง 3 เดือน หรือเจ็บป่วยซึ่งถ้าต้องขังจะเป็นอันตรายแก่ชีวิต ศาลจะไม่ออก หมายขัง หรือจะออกหมายปล่อยผู้ต้องหาหรือจำเลยซึ่งถูกขังอยู่นั้นก็ได้ แต่ทั้งนี้ไม่ห้ามศาลที่จะมี คำสั่งให้ผู้นั้นอยู่ในความดูแลของเจ้าพนักงานหรือบุคคลที่ยินยอมรับผู้นั้นไว้ หรือกำหนดวิธีการ อย่างใดเพื่อป้องกันการหลบหนี หรือความเสียหายที่อาจเกิดขึ้น ถ้าศาลมีคำสั่งเช่นว่านี้ในระหว่าง สอบสวนให้ใช้ได้ไม่เกิน 6 เดือนนับแต่วันที่มีคำสั่ง แต่ถ้ามีคำสั่งในระหว่างได้สวนมูลฟ้องหรือ ระหว่างการพิจารณา ให้ใช้ได้จนกว่าจะเสร็จการพิจารณา หากภายในหลังที่ศาลมีคำสั่ง ผู้ต้องหาหรือ

จำเลยนั้นไม่ปฏิบัติตามวิธีการที่กำหนดหรือพฤติกรรมใดเปลี่ยนแปลงไป ให้ศาลมีอำนาจเปลี่ยนแปลงคำสั่งหรือพิจารณาอุกหมายขึ้นได้ตามที่เห็นสมควร

กรณีศาลมีอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว

ผู้ยื่นคำร้องขอประกันมีลักษณะสำคัญคือดังนี้

(1) คำสั่งของศาลชั้นต้น ให้อุทธรณ์ไปยังศาลอุทธรณ์

(2) คำสั่งของศาลอุทธรณ์ ให้อุทธรณ์ไปยังศาลฎีกา

(3) คำสั่งของศาลอุทธรณ์ที่ไม่มีอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวยื่นตามศาลชั้นต้นให้เป็นที่สุดแต่ทั้งนี้ไม่คัดค้านที่จะยื่นคำร้องขอ ให้ปล่อยชั่วคราวใหม่

3) หลักการประกันคัวของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

เมื่อเกิดกรณีพิพาทขึ้นอันเริ่มต้นตั้งแต่ชั้นตรวจไปจนถึงศาลงาน กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและระเบียบของหน่วยงานต่างๆ เปิดโอกาสให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยยื่นคำร้องขอปล่อยตัวชั่วคราวในระหว่างการพิจารณาได้ โดยมิต้องถูกคุมขังระหว่างการต่อสู้คดีและมีสิทธิร้องขอได้ในทุกระดับชั้นของกระบวนการยุติธรรม

ผู้มีสิทธิยื่นคำร้องขอปล่อยชั่วคราว คือ ผู้ต้องหา จำเลย หรือ ผู้มีประโภชน์เกี่ยวข้อง เช่นญาติพี่น้อง คู่สมรส เป็นต้น

ผู้พิจารณาคำร้องขอดังกล่าว คือ

(1) กรณีผู้ต้องหาถูกควบคุมอยู่และยังไม่ได้ถูกฟ้องต่อศาลให้ยื่นต่อพนักงานสอบสวนหรืออัยการ เช่น ยังอยู่ในการสอบสวนของตำรวจ ต้องยื่นแก่พนักงานสอบสวนที่รับผิดชอบในคดี และจะมีระเบียบของหน่วยงานกำหนดของอำนาจหน้าที่ของนายตำรวจในการใช้คุลพินิจไว้ หากมีการส่งสำนวนการสอบสวนไปยังพนักงานอัยการ อำนาจพิจารณาจัดอยู่ที่พนักงานอัยการซึ่งคุ้มครองดังกล่าว

(2) กรณีผู้ต้องหาถูกฟ้องต่อศาลแล้ว ต้องยื่นที่ศาลชั้นต้นซึ่งพิจารณาคดีนั้น

ระยะเวลาในการปล่อยชั่วคราว สำหรับกรณีในชั้นตรวจหรืออัยการ มีผลใช้ได้ระหว่างการสอบสวนหรือจนกว่าผู้ต้องหาถูกศาลสั่งขังระหว่างสอบสวน หรือ จนถึงศาลประทับฟ้อง แต่ไม่ให้เกิน 3 เดือนนับแต่วันแรกที่มีการปล่อยชั่วคราว แต่อาจขึ้นเวลาได้เกินกว่านั้น แต่ไม่ให้เกิน 6 เดือน ในกรณีมีเหตุจำเป็นที่การสอบสวนไม่อาจเสร็จภายในกำหนด 3 เดือนได้ ซึ่งเป็นอำนาจเฉพาะทั้งของพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการ

ส่วนกรณีอยู่ในอำนาจของศาล จัดเป็นไปตามหลักกฎหมายวิธีพิจารณาคดีอาญากำหนด ไว้

จำนวนเงินประกันในแต่ละหน่วยงานโดยสังเขปดังนี้

(1) กรณีของตัวราชหรือพนักงานอัยการ จะมีระเบียบภายใต้กำหนดรายละเอียด
ลักษณะคดี หลักประกันที่พึงใช้ วงเงินแต่ละประเภทคดีไว้เพื่อใช้ประกอบคุลpinixของเจ้าหน้าที่

(2) กรณีของศาลซึ่งมีข้อบังคับของประธานศาลฎีกาว่าด้วยการปล่อยชั่วคราวใน
คดีอาญา พ.ศ. 2548 กำหนดแบ่งประเภทคดีหรือวงเงินประกัน ดังต่อไปนี้ เช่น

ความผิดดูโหไทยหรือมิโทยปรับสถานเดียว ให้ปล่อยชั่วคราวโดยไม่ต้องมีประกัน หาก
มีเหตุจำเป็นต้องมีประกันก็ให้กำหนดวงเงินไม่เกินกึ่งหนึ่งของอัตราไทยปรับขั้นสูงสำหรับ
ความผิดนั้น

คดีมีอัตราไทยจำคุกอย่างสูงไม่เกิน 5 ปี อาจปล่อยตัวโดยไม่ต้องมีประกันได้ หากมี
เหตุจำเป็นต้องมีประกันให้กำหนดวงเงินไม่เกิน 100,000 บาท เว้นแต่มีเหตุสมควรสั่งเป็นอย่างอื่น
ก็ต้องระบุเหตุนั้นให้ชัดเจน

คดีมีอัตราไทยจำคุกอย่างสูงเกิน 5 ปี อาจปล่อยชั่วคราวโดยต้องมีประกัน แต่ไม่ต้องมี
หลักประกันก็ได้ ส่วนวงเงินประกันต้องไม่สูงเกินคราวแก่กรณี

กรณีที่ศาลมีพากยາลงโทษจำคุกจำเลยไม่เกิน 3 ปี ไม่ว่าจะเป็นคดีต้องห้ามอุทธรณ์ฎีกา
ในปัญหาข้อเท็จจริงหรือไม่กี่ตาม ให้ศาลใช้คุลpinixอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวในระหว่างอุทธรณ์
ฎีกาได้โดยมีประกันและหลักประกัน แต่วงเงินประกันไม่ควรสูงเกินกว่า 100,000 บาท

กรณีที่ถูกลงโทษจำคุกจำเลยเกิน 3 ปี และศาลมีเห็นสมควรอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวใน
ระหว่างอุทธรณ์ฎีกาได้โดยมีประกันและหลักประกัน หากศาลมีเห็นสมควรกำหนดวงเงินประกันให้
สูงขึ้นจากที่ศาลมีเห็นต้นหรือศาลอุทธรณ์กำหนดไว้ ก็ให้กำหนดวงเงินประกันเพิ่มขึ้นได้ แต่ไม่ควร
เพิ่มเกินกึ่งหนึ่ง

หากผู้ขอประกันเป็นญาติพี่น้องหรือมีความเกี่ยวพันโดยทางสมรสใช้เงินสด หลักทรัพย์
มีค่าที่มีมูลค่าแน่นอนและสะดวกแก่การบังคับคดีเป็นหลักประกัน ศาลจะอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว
โดยให้ผู้ขอประกันวางเงินสดหรือหลักทรัพย์นั้นเพียงจำนวนร้อยละ 20 จากจำนวนวงเงินประกันที่
ศาลกำหนดก็ได้ ส่วนกรณีความผิดที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยกระทำด้วยความจำใจหรือด้วยความขอกน
ศาลกำหนดวงเงินให้ต่ำกว่าเกณฑ์ปกติก็ได้

กรณีที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นหญิงมีครรภ์หรือมีบุตรอายุไม่เกิน 3 ปีอยู่ในความดูแล
หรือเป็นผู้เจ็บป่วยซึ่งถ้าต้องขังจะเป็นอันตรายอย่างร้ายแรงต่อสุขภาพ หรือเป็นผู้พิการหรือสูงอายุ
ซึ่งโดยสภาพร่างกายหรือจิตใจอาจเกิดความทุกข์ยากลำบากเกินกว่าปกติในระหว่างต้องขัง ให้ศาล
ใช้คุลpinixอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวโดยไม่ต้องมีหลักประกันหรือกำหนดวงเงินประกันให้ต่ำกว่า
เกณฑ์ปกติ

กรณีที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นเด็กหรือเยาวชน ให้ศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีเด็กและเยาวชนใช้คุลพินิจกำหนดความเงินประกันตามที่ศาลเห็นสมควร แต่ต้องไม่สูงกว่าหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในข้อบังคับนี้

ประเพณของหลักประกันซึ่งนำไปใช้ได้ทั้งที่ศาลหรือตำรวจหรืออัยการ ได้แก่

(1) โฉนดที่ดิน หนังสือรับรองการทำประโยชน์ หนังสือกรรมสิทธิ์ห้องชุด และหนังสือรับรองราคาประเมินของสำนักงานที่ดิน และต้องไม่มีภาระผูกพันอันกระทบต่อการบังคับคดีด้วย

(2) หลักทรัพย์มีค่าอย่างอื่น เช่น พื้นที่บ้านรัฐบาล สถาบันล้วน ใบรับฝากประจำของธนาคาร เช็คที่ธนาคารเป็นผู้สั่งจ่ายหรือรับรองซึ่งสามารถเรียกเก็บเงินได้ในวันทำสัญญาประกัน

เมื่อทำสัญญาประกันแล้ว ศาลจะมีหนังสือแจ้งอาชัย ไปยังสำนักงานที่ดินหรือธนาคาร โดยทันที และเมื่อสัญญาประกันสิ้นสุดต้องรับแจ้งยกเลิกอาชัยโดยเร็วเช่นกัน

(3) การใช้บุคคลเป็นประกัน ซึ่งต้องมีลักษณะโดยสัมภพดังนี้

ก. เป็นผู้มีตำแหน่งหน้าที่การทำงานหรือมีรายได้แน่นอน เช่น ข้าราชการทนายความ เป็นต้น

ข. ต้องเป็นผู้มีความสัมพันธ์กับผู้ต้องหาหรือจำเลย เช่น บุพการีผู้สืบสันดาน ผู้บังคับบัญชา นายข้า เป็นต้น

กรณีผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นพนักงานหรือผู้ประกอบวิชาชีพเฉพาะ เช่น แพทย์ เภสัชกร วิศวกร สถาปนิก ทนายความ ผู้สอบบัญชี ครุ สื่อมวลชน เป็นต้น และถูกกล่าวว่ากระทำการผิดอันเกิดจากการปฏิบัติหน้าที่หรือการปฏิบัติงานในการประกอบวิชาชีพนั้น ให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยทำสัญญาประกันตนเองได้ในวงเงินไม่เกิน 15 เท่าของอัตราเงินเดือนหรือรายได้เฉลี่ยต่อเดือน

กรณีศาลไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว อาจเลือกทำข้อใดข้อหนึ่งได้ดังนี้

(1) ยื่นอุทธรณ์คำสั่งไม่อนุญาตดังกล่าวไปยังศาลอุทธรณ์ หากมีคำสั่งยืนตามศาลชั้นต้นไม่อนุญาต เช่นเดียวกัน คำสั่งศาลอุทธรณ์จัดถือเป็นที่สุด มิอาจยื่นฎีกาต่อศาลมูลฐานได้ แต่กฎหมายไม่ตัดสิทธิในการยื่นคำร้องใหม่

(2) ยื่นคำร้องขอปล่อยชั่วคราวใหม่

ข้อมูลเบื้องต้นดังกล่าวเป็นการบอกเล่าให้เข้าใจอย่างง่ายๆ และเป็นการสั่งปล่อยชั่วคราวในแต่ละคดีนั้น กฎหมายไม่ได้บังคับให้ต้องปล่อยทุกรcaso แต่ขึ้นอยู่กับคุลพินิจของผู้มีอำนาจจะเห็นสมควร ดังนั้น ถ้าหากเป็นคดีที่ร้ายแรง เช่นคดียาเสพย์ติด คดีอุกฉกรรจ์ คดีเหล่านี้เข้าหน้าที่พนักงานมักจะไม่ให้ประกันด้วย

3.3.8 สิทธิจะให้การโดยสมัครใจ

1) กฎหมายบริษัทธรรมนูญ

หลักนี้เป็นหลักคุ้มครองสิทธิของผู้กระทำการความผิดที่จะทราบว่า ตนถูกกล่าวหาอย่างไร และทราบว่าต้องคำที่ตนให้การนั้นจะนำไปเป็นข้อเบริญเทียบกับคำเบิกความของผู้กระทำการความผิดเมื่อถูกฟ้องค์ศาลแล้ว การให้การของผู้กระทำการความผิดต้องเกิดจากการสมัครใจมิใช่เกิดจากการบุกรุกหรือให้สัญญา เพราะการกระทำการดังกล่าวจากเป็นที่น่าสงสัยว่าเป็นความจริง หรือไม่ยังเป็นการละเมิดหลักการที่รัฐต้องมีหน้าที่ค้นหาความจริงจากพยานอื่น มิใช่มาจากการทัวผู้ต้องหาหรือจำเลยเอง โดยรัฐธรรมนูญมาตรา 243 บัญญัติว่า

“บุคคลยื่นมีสิทธิไม่ให้ถ้อยคำเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเองอันอาจทำให้ตนถูกฟ้องคดี

ถ้อยคำของบุคคลซึ่งเกิดจากการบุกรุก จึงมีคำนั้นสัญญา บุกรุก หลอกลวง ถูกทราบ ใช้กำลังบังคับ หรือกระทำการใดมิชอบโดยประการใดๆ ไม่อาจรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้”

2) ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาคดีความอาญา

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาคดีความอาญา มาตรา 134/4 ได้บัญญัติบรรจุสิทธิดังกล่าวไว้ว่า

“ในการถามคำให้การผู้ต้องหาให้พนักงานสอบสวนแจ้งให้ผู้ต้องหาทราบก่อนว่า

(1) ผู้ต้องหามีสิทธิให้การหรือไม่ก็ได้ ถ้าผู้ต้องหาให้การถ้อยคำที่ผู้ต้องหาให้การนั้นอาจใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้

(2) ผู้ต้องหามีสิทธิให้ทนายความหรือผู้ชี้งคนไว้วางใจเข้าฟังการสอบปากคำได้

เมื่อผู้ต้องหาเดินใจให้การอย่างใดก็ให้จดคำให้การไว้ถ้าผู้ต้องหาไม่เดินใจให้การเลยก็ให้บันทึกไว้

ถ้อยคำใดๆ ที่ผู้ต้องหาให้ไว้ต่อพนักงานสอบสวนก่อนมีการแจ้งสิทธิตามวรรคหนึ่ง หรือก่อนที่จะดำเนินการตามมาตรา 134/1 มาตรา 134/2 และมาตรา 134/3 จะรับฟังเป็นพยานหลักฐานในการพิสูจน์ความผิดของผู้นั้นไม่ได้”¹³

3.3.9 การออกหมายปล่อยผู้ต้องหา

“เมื่อได้ตัวผู้ต้องหารือจำเลยมาแล้ว ในระหว่างระหว่างสอบสวน ได้ส่วนนูลดื่องหรือการพิจารณาคดีจะออกหมายขังผู้ต้องหารือจำเลยไว้ตามมาตรา 87 หรือ มาตรา 88 ก็ได้ และให้นำบทบัญญัติมาตรา 66 มาใช้บังคับโดยอนุโลม

หมายขังคงใช้ได้อยู่จนกว่าศาลมจะเพิกถอน โดยออกหมายปล่อย หรือหมายจำคุกแทน

¹³ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, มาตรา 134/1-134/3.

ถ้าความประภูมิแก่ศาลว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นมีอายุไม่ถึง 18 ปี หรือหญิงมีครรภ์ หรือเพียงกลอ cud บุตรมาไม่ถึง 3 เดือน หรือเป็นป่วยซึ่งด้ำดองขังจะเป็นอันตรายแก่ชีวิต ศาลจะไม่อนุญาต หรือจะออกหมายปล่อยผู้ต้องหาหรือจำเลยซึ่งถูกขังอยู่นั้นก็ได้ แต่ทั้งนี้ไม่ห้ามศาลมีคำสั่งให้ผู้นั้นอยู่ในความดูแลของเจ้าพนักงานหรือบุคคลที่ยินยอมรับผู้นั้นไว้ หรือกำหนดวิธีการอย่างใดๆ เพื่อป้องกันการหลบหนี หรือความเสียหายที่อาจเกิดขึ้น ถ้าศาลมีคำสั่งเช่นว่านี้ในระหว่างสอบสวนให้ใช้ได้ไม่เกิน 6 เดือนนับแต่วันที่มีคำสั่ง แต่ถ้ามีคำสั่งในระหว่างได้ส่วนมูลฟ้องหรือระหว่างการพิจารณา ให้ใช้ได้จนกว่าจะเสร็จการพิจารณา หากภายหลังที่ศาลมีคำสั่ง ผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นไม่ปฏิบัติตามวิธีการที่กำหนดหรือพฤติกรรมใดเปลี่ยนแปลงไป ให้ศาลมีอำนาจเปลี่ยนแปลงคำสั่งหรือพิจารณาออกหมายขังได้ตามที่เห็นสมควร”¹⁴

บทบัญญัติดังกล่าวเป็นการที่คุ้มครองผู้กระทำความผิดที่เป็นหญิงมีครรภ์ที่อยู่ในระหว่างสอบสวน ได้ส่วนมูลฟ้องหรือการพิจารณาศาลจะออกหมายขังผู้ต้องหาหรือจำเลยไว้ แต่ในการนำมาใช้และปฏิบัตินั้นยังมีปัญหาถึงบรรทัดฐานของการออกคำสั่งของศาล การควบคุมตัวของผู้ต้องหาที่มีความผิดร้ายแรงรวมถึงเป็นเพียงการใช้คุลpinich ของศาลเท่านั้น

กรณีจึงเห็นได้ว่าการนำบทบัญญัติกฎหมายและระเบียบต่างๆ มาบังคับใช้กับหญิงมีครรภ์มาเป็นผู้กระทำความผิดในปัจจุบันยังมิได้มีการใช้ให้เห็นเป็นรูปธรรมและแนวทางปฏิบัติต่อหญิงมีครรภ์ในการดำเนินคดีอาญาที่ไม่มีความแตกต่างไปจากผู้กระทำความผิดทั่วไป ทั้งที่เมื่อพิจารณาถึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นแล้วหญิงมีครรภ์ควรที่จะได้รับความเป็นธรรมในสิทธิมากกว่าผู้กระทำความผิดทั่วไป

3.4 หลักประกันสิทธิผู้ต้องหาในกฎหมายต่างประเทศ

เมื่อกล่าวถึงสิทธิของผู้ต้องหาที่เป็นหญิงมีครรภ์ตามกฎหมายต่างประเทศ ผู้เขียนได้ศึกษาถึงหลักกฎหมายต่างประเทศที่สำคัญต่อการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องที่เป็นหญิงมีครรภ์เฉพาะที่จะสามารถนำมาใช้ และทำการเปรียบเทียบกับกฎหมายของประเทศไทย เพื่อที่จะปรับปรุงให้กฎหมายไทยได้พัฒนาต่อไป โดยอาศัยหลักบางประเภทที่จะนำมาเปรียบเทียบในครั้งนี้ กล่าวคือ

3.4.1 กฎหมายสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี

ในการดำเนินกระบวนการฟ้องร้องพิจารณาคดีอาญาชั้นต้นถือว่าการดำเนินคดีอาญาค่อนข้างฟ้องกระบวนการพิจารณาคดีชั้นต้นนี้เป็นชั้นสอบสวน โดยจะมีองค์กรอัยการเป็นผู้มีหน้าที่ดำเนินการ

¹⁴ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, มาตรา 71.

ในชั้นนี้จะเป็นการสอบสวนเพื่อหาพยานหลักฐานเพื่อชี้ขาดว่ามีข้อเท็จจริงเพียงพอที่จะเอาผิดแก่ผู้ต้องหาหรือไม่

การสอบสวนในชั้นนี้ พนักงานอัยการอาจเริ่มการสอบสวนด้วยตนเองหรือเมื่อมีคำกล่าวโทษ (Strafanzeige) หรือเมื่อมีการร้องทุกข์ (Strafantrag) ที่ได้

แต่อย่างไรก็ตามในการดำเนินการสอบสวน พนักงานอัยการไม่เพียงแต่จะสอบสวนหาพยานหลักฐานที่จะเอาผิดแก่ตัวผู้ต้องหาเท่านั้น แต่รวมทั้งการหาพยานหลักฐานที่เป็นคุณแก่ตัวผู้ต้องหาด้วย (มาตรา 160 วรรค 2 StPO)

สำหรับการสอบสวนนี้ นอกจากพนักงานอัยการแล้วก็ยังมีองค์กรอื่น ๆ ที่ช่วยในการสอบสวนคือ ตำรวจ และผู้พิพากษาสอบสวนอีกด้วย

1) สำหรับองค์กรตำรวจน้ำที่มีหน้าที่ในการสอบสวนนั้นคือ สำนักงานอาชญากรรมแห่งสหพันธ์รัฐ (Bundeskriminalamt) หรือเรียกชื่อว่า BKA โดยจะมีตำรวจอยู่ 2 ประเภทคือ ข้าราชการตำรวจน้ำที่เป็นผู้ช่วยของพนักงานอัยการและ ข้าราชการตำรวจน้ำฯ ข้าราชการตำรวจทั้ง 2 ประเภท จะมีอำนาจในการจับกุมผู้ต้องสงสัยไว้ชั่วคราว (มาตรา 127, 136 บ StPO) รวมทั้งอำนาจในการกระทำการเพื่อทราบตัวผู้ต้องสงสัย เช่นการถ่ายภาพ พิมพ์ลายพิมพ์นิ้วมือ (มาตรา 81 บ) เป็นต้น

และในกรณีฉุกเฉิน และจำเป็นรีบด่วน ข้าราชการตำรวจน้ำที่เป็นผู้ช่วยของพนักงานอัยการ ยังมีอำนาจต่าง ๆ ในการใช้มาตรการบังคับด้วย เช่น

การสั่งให้ยึดสิ่งของ (มาตรา 98, 111)

การสั่งให้ค้น (มาตรา 105)

การสั่งให้ตรวจเดือด หรือ ตรวจร่างกายผู้ต้องหา (มาตรา 81 a)

การสั่งให้ตรวจร่างกายของพยาน (มาตรา 81 C)

การตั้งค่านตรวจสอบในถนนสาธารณะ (มาตรา 111)

การดำเนินการของข้าราชการตำรวจจะทำใน 2 ลักษณะคือ

(1) ตำรวจน้ำดำเนินการสอบสวนเอง เมื่อได้รับแจ้งความไว้ว่ามีความผิดที่เกิดขึ้น และใช้มาตรการบางอย่างที่ไม่อ้างอ้อชาได้ (มาตรา 163 วรรค 1) และต้องทำบันทึกไปยังพนักงานอัยการโดยเร็ว เพื่อดำเนินการต่อไป

(2) ตำรวจน้ำอาจดำเนินการสอบสวนตามคำสั่งของพนักงานอัยการเพื่อทำการสอบสวนตามความจำเป็นก็ได้

ในทางปฏิบัติแล้ว ตำรวจมักเริ่มทำการสอบสวนด้วยตนเองแล้วจึงส่งบันทึกการสอบสวนให้พนักงานอัยการเพื่อวินิจฉัยว่าจะมีการสอบสวนต่อไปหรือทำการฟ้องร้อง¹⁵

2) สำหรับผู้พิพากษาสอบสวนนั้น จะเป็นผู้มีส่วนร่วมในการสอบสวนกล่าวคือ แม้ว่า พนักงานอัยการจะเป็นผู้รับผิดชอบในการสอบสวนทั้งหมดก็ตาม แต่การใช้มาตรการบังคับ บางอย่างในการสอบสวนนั้นจะต้องให้ผู้พิพากษาสอบสวนเป็นผู้อนุญาต (มาตรา 162 วรรค 1) โดย เป็นผู้ตรวจสอบว่ามาตรการที่ใช้นั้นชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ (มาตรา 162 วรรค 3) แต่ไม่มีหน้าที่ พิจารณาว่าสมควรใช้มาตรการนั้นหรือไม่

มาตรการต่างๆ ที่ผู้พิพากษาสอบสวนจะต้องเป็นผู้อนุญาต ได้แก่ การขัง (มาตรา 114) หรือการควบคุมตัวชั่วคราวในสถานพยาบาลจิตเวช (มาตรา 126 วรรค 3) การเพิกถอนใบอนุญาตขับขี่ รถชนิด (มาตรา 111a) การรับฟังถ้อยคำพยาน หรือผู้เชยวชาญ โดยมีการสาธารณตน จะมีหรือไม่อยู่ ในคุณพินิจของผู้พิพากษา (มาตรา 161a) เป็นต้น

ในการณ์ลูกเฉิน ผู้พิพากษาสอบสวนอาจทำการสอบสวนเองโดยก็ได้ โดยเป็นผู้ทำการ แทนพนักงานอัยการ โดยมีอำนาจสอบสวนทุกอย่าง รวมทั้งการออกหมายจับด้วย (มาตรา 125) แต่ อำนาจวินิจฉัยการสอบสวนอื่นยังคงเป็นอำนาจของพนักงานอัยการ (มาตรา 167)¹⁶

กล่าว โดยทั่วไป พนักงานอัยการของประเทศเยอรมนี จึงเป็นองค์กรหลักที่ทำหน้าที่ในการสอบสวน และใช้มาตรการบังคับ ซึ่งต้องขออนุญาตจากผู้พิพากษาสอบสวน เพื่อการตรวจสอบ และการคานอำนาจกันตามหลัก Check and Balance

ในการสอบสวน พนักงานอัยการเยอรมันมีอำนาจต่าง ๆ นอกจากที่เป็นอำนาจในการ ขันสูตรพลิกสภาพ หรือหาพยานหลักฐานหรือร่องรอยต่าง ๆ แล้ว ยังมีอำนาจในการสอบสวน ซึ่งเป็น การกระบวนการระเทือนต่อเสรีภาพผู้ต้องหาดังนี้

(1) การคานคำให้การผู้ต้องหา¹⁷

พนักงานอัยการมีสิทธิสั่งให้ผู้ต้องหามาให้การได้ (มาตรา 163 a วรรค 3 ของ StPO) แต่ ผู้ต้องหาก็มีสิทธิปฏิเสธที่จะให้การต่อพนักงานอัยการและขอให้การต่อหน้าผู้พิพากษาสอบสวนได้

ในการคานคำให้การนั้น กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของเยอรมันได้กำหนด หลักเกณฑ์ไว้ตามมาตรา 136 และมาตรา 163 a วรรค 3, 4 ดังนี้

¹⁵ Alfred Rieg. Introduction au droit allemand (République fédérale) Tome II, Titre II : Procédure pénale, Paris, Editions Cujas, 1984. p.365.

¹⁶ Ibid.

¹⁷ Ibid.

ก. พนักงานอัยการ หรือผู้พิพากษาสอบสวนต้องแจ้งให้ผู้ต้องหาทราบถึงข้อหาที่เข้าถูกกล่าวหา (มาตรา 136 วรรค 1)

ข. พนักงานอัยการ หรือผู้พิพากษาสอบสวน ต้องถามชื่อ-ที่อยู่ (มาตรา 136 วรรค 1) ซึ่งผู้ต้องหาต้องตอบคำถาม หากปฏิเสธอาจจะเป็นความผิดระเบียบในการปกครองได้

ค. พนักงานอัยการ หรือผู้พิพากษาสอบสวน ต้องแจ้งให้ผู้ต้องหาทราบว่าเขามีสิทธิที่จะให้การหรือไม่ก็ได้ รวมทั้งมีสิทธิในการเมินหายได้ (มาตรา 163 วรรค 1)

ง. หลังจากนั้นแล้ว จึงสามารถถามผู้ต้องหาในส่วนที่เป็นเนื้อหาคดีได้ (มาตรา 136 วรรค 2) ทั้งนี้เพื่อให้ผู้ต้องหาแก้ไขข้อสงสัยที่มีต่อเขาได้ และหากผู้ต้องหาประสงค์ที่จะเมินหายความแล้ว ทนายความจะต้องร่วมอยู่ในการสอบสวนด้วย แต่มีข้อยกเว้น 2 ประการ¹⁸ คือ

(ก) การเมินหายร่วมในการสอบสวนนั้นจะมีได้แต่เฉพาะกรณีการสอบสวนได้กระทำโดยผู้พิพากษาสอบสวน (มาตรา 168 c วรรค 1) แต่ไม่รวมถึงกรณีที่พนักงานอัยการทำการสอบสวน

(ข) ผู้พิพากษาสอบสวนปฏิเสธไม่รับฟันยความมาร่วมในการสอบสวนก็ได้ หากการดังกล่าวอาจขัดขวางต่อการสอบสวน (มาตรา 168 c วรรค 5)

กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของเยอรมันเนินหลักที่ว่า ผู้ต้องหาต้องมีเสรีภาพในชั้นสอบสวน ดังนั้น จึงมีข้อห้ามต่างๆ เพื่อเป็นประกันแก่ผู้ต้องหา ตาม มาตรา 136 a ดังนี้

(1) การกระทำต่างๆ ต่อภายในของผู้ต้องหา ไม่ว่าจะเป็นการทำร้าย การทำให้เห็นอ่อยล้า หรือโดยการให้ยา

(2) การกระทำต่างๆ ที่เป็นการหลอกลวง หรือบังคับทางร่างกาย เช่น การข่มขู่ทรมาน สะกดจิต หรือสัญญาไว้จะให้ประโยชน์ต่าง ๆ ที่กฎหมายไม่ได้กำหนดไว้

(3) การกระทำต่างๆ ที่เป็นการกระหนบต่อกลางของผู้ต้องหา

ข้อห้ามต่าง ๆ ดังกล่าวถือเป็นหลักในการคุ้มครองเกียรติของมนุษย์

นอกจากนี้มาตรา 136 a วรรค 3 ยังกำหนดถึงผลของการฝ่าฝืนข้อห้ามดังกล่าวว่า ไม่สามารถรับฟังข้อเท็จจริงที่ได้มาจากการฝ่าฝืนข้อห้ามดังกล่าว แม้ผู้ต้องห้ามจะยินยอมให้กระทำก็ตาม

ศาลยุติธรรมแห่งสหพันธ์ระบุไว้ในมาตรา 136 a ว่า “การใช้เครื่องจับเท็จแก่ผู้ต้องห้ามแม้ไม่บัญญัติห้ามไว้โดยตรงตามมาตรา 136 a แต่เป็นการต้องห้ามเพราสิ่งที่ได้มานั้นไม่ได้มาโดยอิสระของผู้ต้องห้าม” ศาลยุติธรรมแห่งสหพันธ์ระบุว่า “BGH 16 Fe. 1954”¹⁹

¹⁸ Ibid.

¹⁹ Ibid.

(2) การค้นและการยึดสิ่งของ²⁰

อำนาจในการค้นเคหสถาน ค้นตัวบุคคล นั้น ทำให้สามารถทราบข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น รวมทั้งการพบสิ่งของที่อาจใช้เป็นพยานได้ซึ่งกรณีนี้ ถ้าสามารถยึดสิ่งของนั้นไว้ได้

ก. การค้นเคหสถาน

โดยปกติแล้วการค้นเคหสถานนั้น ผู้พิพากษาสอบสวนเป็นผู้มีอำนาจในการออกหมาย แต่หากเป็นกรณีรับด่วน การสั่งให้ค้นเคหสถานอาจทำได้โดยพนักงานอัยการ หรือพนักงาน ตำรวจ (มาตรา 105) ก็ได้ ทั้งนี้จะต้องระบุบุคคลเหตุของการค้นบุคคล และสิ่งของที่ต้องการค้นด้วย

นอกจากนี้ ใน การค้นเคหสถานนั้น กฎหมายวิธีการพิจารณาความอาญาของเยอรมัน ได้บัญญัติถึงข้อห้ามต่าง ๆ ดังนี้

(ก) ห้ามนิให้ค้นเคหสถานในเวลากลางคืน เว้นแต่เป็นกรณีความผิดซึ่งหน้า หรือเป็น การค้นหารักษาที่พบหนีที่คุณชั่ง หรือกรณีฉุกเฉิน (มาตรา 104 วรรค 1) หรือการค้นสถานที่บาง แห่งที่เปิดบริการแก่สาธารณะในเวลากลางคืน เช่น บาร์ หรือสถานคาบาร์ฯ ฯ

และไม่ว่าในกรณีใดหากมีการเริ่มต้นค้นในเวลากลางวันแล้วสามารถทำการค้นต่อเนื่อง จนถึงเวลากลางคืน ได้

(ข) การค้นเคหสถาน จะต้องทำต่อหน้าเจ้าของสถานที่นั้น หากไม่อาจต้องการทำต่อ หน้าผู้แทนญาติ หรือเพื่อนบ้าน (มาตรา 106 วรรค 1)

ในการนี้เป็นการค้นโดย ข้าราชการตำรวจ จะต้องทำการค้นต่อหน้าข้าราชการเทศบาล หรือมีพยาน 2 คน (มาตรา 105 วรรค 2)

(ก) หากมีการยึดเอกสาร พนักงานตำรวจนำเสนอข้อความในเอกสารไม่ได้ จะต้องจัด เอกสารใส่ซองและตีตราประทับเพื่อมอบแก่พนักงานอัยการ (มาตรา 110) ต่อไป

หลังจากการค้นเคหสถานแล้ว เจ้าของสถานที่มีสิทธิขอให้เจ้าพนักงานที่ทำการค้น ทำ หนังสือระบุเหตุแห่งการเข้าค้น และผลของการปฏิบัติการค้นเคหสถานดังกล่าวได้ (มาตรา 167)

ข. การค้นบุคคล

มีบัญญัติไว้ในมาตรา 102 ให้สามารถค้นตัวบุคคลผู้ต้องสงสัยได้ และมาตรา 81 c บัง บัญญัติให้สามารถตรวจร่างกายบุคคลทั่วไป หากบุคคลดังกล่าว ปรากฏร่องรอยหรือมีข้อบ่งชี้ว่าได้ กระทำการผิดอาญา ดังนั้น ทำให้เข้าใจได้ว่าแม้มิใช่เป็นการตรวจค้นบุคคลผู้ต้องสงสัยให้สามารถทำ ได้เช่นกัน²¹

ค. การตั้งค่านตรวจสอบ

²⁰ Ibid.

²¹ Ibid.

กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาอนุญาตให้มีการตั้งค่าในทางสาธารณสุข เพื่อตรวจสอบชื่อ-ที่อยู่ ของบุคคล รวมทั้งการค้นสิ่งของในบ้านพำนะ หรือ ในตัวบุคคลที่ถูกตรวจสอบนั้น (มาตรา 111 วรรค 1) แต่การตั้งค่าตรวจสอบนี้กฎหมายอนุญาตให้ทำได้เฉพาะเป็นการปฏิบัติการเพื่อต่อต้านการก่อการร้าย หรือการซิงทรัพย์ หรือปล้นทรัพย์เท่านั้น²²

๔. การบีดสิ่งของ

มาตรา 94 วรรค 1 บัญญัติให้สามารถบีดสิ่งของหรือเอกสาร ได้หากจะเป็นประโยชน์ต่อการค้นหาความจริง แต่ผู้ที่จะสั่งให้บีดสิ่งของ ได้นั้นคือ ผู้พิพากษาสอบสวน แต่ในกรณีฉุกเฉิน พนักงานอัยการและพนักงานตำรวจนัดสั่งให้บีดสิ่งของหรือเอกสารนั้นได้ (มาตรา 98)

แต่เอกสารบางอย่างก็มีข้อจำกัดให้เรียกร้องให้ส่งมอบเพื่อดำเนินคดีเข่นกัน เอกสารราชการซึ่งการเปิดเผยอาจมีผลกระทบต่อประโยชน์ของรัฐ (มาตรา 96) ฯลฯ

(3) การกระทำที่เป็นมาตรการเชิงบังคับแก่ผู้ต้องหา

กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของเยอรมัน ได้บัญญัติวิธีการต่าง ๆ ที่เป็นมาตรการบังคับต่อตัวผู้ต้องหา ไว้ซึ่งมาตรการบางอย่างอาจเป็นการกระทำที่กระทบต่อเสรีภาพของผู้ต้องหา เช่น การตรวจเลือด เป็นต้น

มาตรการเชิงบังคับดังกล่าว เป็นการกระทำที่กระทบต่อสิทธิขั้นพื้นฐานของบุคคลซึ่งได้รับการรับรองตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ ดังนั้น กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของเยอรมันจึงบัญญัติเรื่องดังกล่าวไว้อย่างละเอียด

ก. มาตรการที่เป็นการกระทบต่อเสรีภาพของผู้ต้องหา

StOP บัญญัติถึงมาตรการเชิงบังคับที่อาจเป็นการกระทบต่อเสรีภาพของผู้ต้องหาไว้ 3 ประการ ด้วยกัน คือ²³

(ก) การจับชั่วคราว

ตาม StPO ของเยอรมันนี้ ไม่มีการบัญญัติเรื่อง อำนาจควบคุมตัวโดยตำรวจไว้เมื่อแต่เรื่องอำนาจในการจับชั่วคราว และการจับบุคคลที่ต้องสงสัยว่ากระทำการผิดไว้เพื่อถمانชื่อและที่อยู่²⁴

เหตุที่จะทำการจับชั่วคราว

²² Ibid.

²³ Ibid.

²⁴ Peter HUENERFELD, " La garde à vue en République Fédérale ". Les atteintes à la Liberté avam Jugement en droit p op. Cit., p.89.

สำหรับเหตุที่จะทำการจับชั่วคราวได้นั้น มีบัญญัติไว้ตามมาตรา 127 StPO ว่าในกรณีความผิดซึ่งหน้า ประชาชนมีสิทธิจับบุคคลที่ต้องสงสัยว่ากระทำผิดและกำลังจะหลบหนีไว้ชั่วคราว (มาตรา 127 วรรค 1)

หากเป็นกรณีที่การจับโดยพนักงานอัยการหรือตำรวจ ในกรณีความผิดซึ่งหน้านั้น พนักงานอัยการและตำรวจมีอำนาจตามจำเป็นเพื่อทราบที่อยู่ของผู้ต้องสงสัยได้ และมีอำนาจจับผู้นั้นไว้ได้ด้วยตามมาตรา 163-บ วรรค 1

นอกจากนี้ พนักงานอัยการ หรือ ตำรวจ ยังมีอำนาจจับบุคคลบางคนไว้ได้หากเขา สามารถให้ความกระจ่างแก่ความผิดที่เกิดขึ้นได้ (มาตรา 163-บ วรรค 2)

ระยะเวลาในการจับชั่วคราว

ในกรณีการจับชั่วคราวตามมาตรา 127 StPO นั้น บุคคลที่ถูกจับไว้ชั่วคราวหากยังไม่ได้รับการปล่อยตัวจะต้องถูกนำไปยังผู้พิพากษาโดยเร็ว และอย่างช้าที่สุดในวันรุ่งขึ้น ตามมาตรา 128 วรรค 1

ในกรณีการจับโดยพนักงานอัยการหรือตำรวจ ตามมาตรา 163-บ กำหนดระยะเวลาในการจับนั้น จะจับได้แต่เฉพาะเพื่อให้ทราบชื่อ-ที่อยู่ แต่ถ้ายังไร้ค่าจะต้องไม่เกิน 12 ชั่วโมง (มาตรา 163-ค วรรค 3 StPO) หลังจากนั้นจะต้องนำตัวส่งผู้พิพากษา เว้นแต่ได้รับอนุญาตจากผู้พิพากษาให้สามารถจับไว้ได้นานกว่านั้น

สิทธิของผู้ถูกจับ

ผู้ถูกจับไว้ชั่วคราว มีสิทธิตาม StPO ดังนี้

1. มีสิทธิได้รับทราบข้อกล่าวหาจากตำรวจ

ทั้งนี้ ตำรวจจะต้องแจ้งข้อหาแก่ผู้ถูกจับรวมทั้งแจ้งถึงสิทธิของผู้ถูกจับก่อนจะทำการสอบปากคำ และนำส่งผู้พิพากษาสอบสวน (มาตรา 128)

2. มีสิทธิจะแจ้งการถูกจับไปยังผู้ใกล้ชิด

กรณีที่ถูกจับตาม มาตรา 127 StPO ผู้ที่ถูกจับจะถูกนำตัวส่งยังผู้พิพากษา หากผู้พิพากษา สั่งขัง จะต้องแจ้งถึงสิทธิของเขาว่าเขามีสิทธิที่จะติดต่อไปยังผู้ใกล้ชิดถึงการถูกจับกุมไว้ได้

หากเป็นกรณีการจับโดยพนักงานอัยการ หรือตำรวจ ตาม มาตรา 163-บ และ 163-ค StPO จะต้องแจ้งให้เขารับถึงสิทธิที่จะแจ้งการถูกจับกุมไปยังผู้ใกล้ชิดโดยทันที เว้นแต่การแจ้ง เช่นนี้จะทำให้การสอบสวนเสียหาย

3. มีสิทธิในการมีทนาย

บุคคลที่ถูกจับตาม มาตรา 127 StPO จะต้องได้รับการแจ้งให้ทราบถึงสิทธิในการมีทนายก่อนที่จะสอบปากคำผู้ถูกจับ ทั้งนี้ ตำรวจอาจขอให้ทนายช่วยฟังในการสอบสวน แต่ทั้งนี้ ไม่ใช่เป็นสิทธิที่จะเข้าร่วมฟังการสอบสวนแต่อย่างไร²⁵

4. การตรวจสอบการจับกุม

ผู้พิพากษามีอำนาจในการตรวจสอบว่าการจับกุมตามกรณีดังกล่าวข้างต้น มีเหตุเพียงพอหรือไม่ หากไม่มีเหตุเพียงพอที่จะควบคุมไว้ ผู้พิพากษาต้องสั่งปล่อยตัวผู้ถูกจับกุม แต่ถ้าหากมีเหตุสมควรผู้พิพากษาอาจสั่งขังผู้นั้นไว้ชั่วคราวได้ (มาตรา 128 StPO)

ในกรณีที่มีการสอบสวนโดยมีขอบคุณด้วยกฎหมาย เช่น มีการทำร้ายผู้ถูกจับ มีการหลอกลวงหรือบังคับทางกาย หรือกระทำการต่างๆ ที่เป็นการกระทำที่กระทบต่อความทรงจำของผู้ถูกจับกุมซึ่งเป็นการขัดต่อกฎหมาย 136-a StPO มีผลทำให้ข้อเท็จจริงที่ได้มานั้นไม่อาจรับฟังได้ ทั้งนี้ มีการบัญญัติไว้อย่างชัดเจนในมาตรา 136-a วรรค 3 StPO

5. การชดใช้ค่าทดแทนแก่ผู้ถูกจับกุม

ในกรณีที่มีคำพิพากษาปล่อยตัวจำเลย ซึ่งถูกฟ้องว่ามีการกระทำผิด ผู้ได้รับความเสียหายจากการถูกจับกุมดำเนินคดีมีสิทธิได้รับค่าทดแทนได้ ทั้งนี้ ตามกฎหมายว่าด้วยการชดเชยความเสียหายจากการดำเนินคดีอาญา (St EG) ลงวันที่ 8 มีนาคม 1971 มาตรา 2 วรรค 2 n 2)

ข) การอุกหนาแน่น

ในการที่จะได้ตัวผู้ต้องหามาทำการสอบสวน มาตรา 163-a วรรค 3 ให้อำนาจแก่ผู้พิพากษาสอบสวน หรือพนักงานอัยการ ที่จะอุกหนาแน่นผู้ต้องหาที่ปฏิเสธไม่มาตามหมายเรียก ทั้งนี้โดยการใช้กำลังบังคับให้นា

สำหรับเหตุที่อุกหนาแน่นได้นั้น มีกำหนดไว้ 2 ประการ คือ

เมื่อผู้ต้องหาไม่มาปรากฏตัว โดยไม่มีเหตุอันสมควร (มาตรา 133 วรรค 2)

เมื่อมีเหตุที่จะอุกหนาแน่นได้ (มาตรา 134 a.I.) (แต่ยังไม่อุกหนาแน่น)

การบังคับตามหมายนำตัวนี้ พนักงานอัยการเป็นผู้บังคับตามหมาย โดยมีตำรวจจะเป็นผู้ช่วย²⁶

(ก) การอุกหนาแน่น และการขังชั่วคราว

การอุกหนาแน่นตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของมนุนนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ได้ตัวมาขังไว้ชั่วคราวซึ่งเป็นการกระทำที่กระทบต่อเสรีภาพของผู้ต้องหาอย่างยิ่ง เพราะผู้ต้องหา

²⁵ Ibid.

²⁶ Alfred Rieg. Op.cit. p.376.

ถูกจำกัดเสรีภาพก่อนมีคำพิพากษา อันเป็นการขัดต่อหลักที่สันนิษฐานว่า เป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะมีคำพิพากษา

หมายจับนั้นให้ออกโดย ผู้พิพากษาสอบสวน (มาตรา 114 วรรค 1) โดยมีหลักเกณฑ์ที่สำคัญดังนี้

ก. เหตุในการขั่นชั่วคราว

StPO มาตรา 112 ได้กำหนดเหตุที่จะทำการขั่นชั่วคราวต่อผู้ต้องหาไว้ว่าจะต้องมีเงื่อนไขดังนี้²⁷

1. ต้องมีเหตุอันควรสงสัยอย่างยิ่งว่าผู้ต้องหาได้กระทำความผิด
2. ต้องมีเหตุอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้

ก. มีเหตุแกร่งว่าผู้ต้องหาจะหลบหนี (มาตรา 112 วรรค 2 น 1 และ 2)

ข” มีเหตุแกร่งว่าผู้ต้องหาจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน หรือบุนช์พยานผู้ต้องหากัน

อีน

ก. ผู้ต้องหาถูกกล่าวหาว่าได้กระทำความผิดที่ร้ายแรง

ง. มีเหตุแกร่งว่าผู้ต้องหาจะไปก่อความผิดขึ้นใหม่สำหรับความผิดบางประเภท

3. โดยที่ผู้ต้องหา ถูกกล่าวหาในหนึ่งเดียว แต่ต้องได้สักส่วนกับการขั่นชั่วคราว ทั้งนี้มาตรา 113

บัญญัติว่า หากเป็นความผิดที่ไม่โทษจำคุกไม่เกิน ๖เดือน หรือปรับแบบ dry-fine ไม่เกิน 180 วัน ไม่อาจขั่นชั่วคราวโดยเหตุที่จะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน แต่อาจทำได้หากแกร่งว่าจะหลบหนี²⁸

ข. ผู้มีอำนาจสั่งขั่นชั่วคราว

ผู้มีอำนาจในการสั่งขั่นชั่วคราว ได้แก่ ผู้พิพากษา ทั้งในกรณีที่มีการจับชั่วคราว ตาม มาตร 127 และ 128 หรือกรณีการออกหมายจับ (มาตรา 115, 115-a)

ก่อนการออกคำสั่งขั่นชั่วคราวแล้ว กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของเยอรมันได้กำหนดระยะเวลาที่จะขั่นชั่วคราวผู้ต้องหาหนึ่น ผู้พิพากษาอาจสอบถามจากพนักงานอัยการและทนายของผู้ต้องหาได้ (มาตรา 168-с ของ StPO) ทั้งนี้ผู้ต้องหามีสิทธิ์แสดงแก้ข้อกล่าวหาหรือข้อสงสัยได้ (มาตรา 115 วรรค 2 และ 3 ของ StPO)²⁹

(ก) ระยะเวลาในการขั่นชั่วคราว

เมื่อมีการสั่งขั่นชั่วคราวแล้ว กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของเยอรมันได้กำหนดระยะเวลาที่จะขั่นชั่วคราวผู้ต้องหา ไว้ดังนี้

²⁷ Peter Huenerfeld. Op.cit. p. 234-235.

²⁸ Alfred Rieg. Op.cit. p. 378.

²⁹ Peter Huenerfeld, Op.cit. p. 238.

1. เมื่อเหตุในการขังชั่วคราว ตามมาตรา 112 หมวดไปหรือระยะเวลาที่ขังชั่วคราวนั้นจะมากกว่าไทย สำหรับความผิดที่ถูกกล่าวหา (มาตรา 120 วรรค 1 ของ StPO)

2. เมื่อพนักงานอัยการร้องขอให้บุคคลการขังชั่วคราว(มาตรา 120 วรรค 3) ทั้งนี้ เพราะถือว่าพนักงานอัยการเป็นผู้มีอำนาจดำเนินการกำกับการสอบสวน

3. เมื่อได้สั่งขังชั่วคราว ครบ 6 เดือน แต่สามารถขยายระยะเวลาออกไปได้อีกคราวละ 3 เดือน หากมีความจำเป็นเนื่องจากความยุ่งยากในการสอบสวน ซึ่งขยายระยะเวลาออกไปยังเป็นอำนาจของศาลฎาล (มาตรา 121 วรรค1)³⁰

4. เมื่อผู้ต้องหาร้องขอให้ตรวจสอบการสั่งขังชั่วคราวนั้นว่าชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ (มาตรา 117) หากเป็นการไม่ชอบด้วยกฎหมายก็ต้องปล่อยตัวไป

ผู้ต้องหาที่ถูกสั่งขังชั่วคราว มีสิทธิที่จะอุทธรณ์คำสั่งให้ขังได้ (Haftbeschwarde) (มาตรา 304 ของ StPO)

ค. ผลของการขังชั่วคราวกรณีคำสั่งไม่ฟ้อง หรือมีคำพิพากษายกฟ้อง
กรณีการสั่งไม่ฟ้อง หรือมีคำพิพากษายกฟ้อง ผู้ต้องหาที่ถูกขังชั่วคราว หรือจำเลยนั้นมีสิทธิเรียกค่าทดแทนได้ตามกฎหมายว่าด้วยการชดเชยความเสียหายจากการดำเนินคดีอาญา (StEG) มาตรา 2 วรรค)

(ก) มาตรการที่เป็นการกระหน่ำต่อกายของผู้ต้องหา
มาตรา 81 a StPO บัญญัติว่า การตรวจร่างกายผู้ต้องหาเพื่อหาข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด อาจทำได้ หากข้อเท็จจริงนั้นมีความสำคัญต่อการสอบสวนคดีอาญา เช่น การตรวจเลือด เพื่อหาปริมาณแอลกอฮอล์ในเลือด

การตรวจร่างกายนี้ต่างจากการค้นร่างกาย ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการค้นหาวัตถุหรือร่องรอยบนร่างกาย

การตรวจร่างกายนี้จะทำได้ต่อเมื่อได้รับอนุญาตจากผู้พิพากษาแต่หากเป็นกรณีฉุกเฉิน พนักงานอัยการก็อาจสั่งให้มีการตรวจร่างกายได้เช่นกัน (มาตรา 81 a วรรค2)

การสั่งให้ตรวจร่างกายนี้ ไม่ต้องได้รับความยินยอมจากผู้ต้องหากการตรวจเช่นนั้น ไม่ก่อให้เกิดปัญหาทางสุขภาพแก่ตัวผู้ต้องหา (มาตรา 81 a วรรค 1)

และการตรวจร่างกายไม่ว่ากรณีใดจะต้องกระทำโดยนายแพทย์ท่านนั้น (มาตรา 81 a วรรค1)

³⁰ Alfred Rieg. Op.cit. p. 379.

(4) การตั้งผู้เชี่ยวชาญ

การสอบสวนในบางกรณีอาจต้องมีผู้เชี่ยวชาญ เพื่อช่วยเหลือในการสอบสวนด้วย เช่น การหาสาเหตุแห่งการตาย การตรวจสอบพิพากษาที่จะตั้งผู้เชี่ยวชาญแต่พนักงานอัยการก็อาจตั้ง

ตามมาตรา 73 เป็นสิทธิของผู้พิพากษาที่จะตั้งผู้เชี่ยวชาญแต่พนักงานอัยการก็อาจตั้งผู้เชี่ยวชาญได้เช่นกัน³¹

แต่ในบางกรณีกฎหมายบังคับว่า จะต้องมีการตั้งผู้เชี่ยวชาญเสมอ เช่น ก่อนการกำหนดให้ส่งบุคคลทั่วไปในสถานพยาบาลทางจิตเวช (มาตรา 81) หรือกรณีที่เกี่ยวกับการวางแผนฆาต (มาตรา 91) หรือ การปลอมแปลงเงินตรา หรือ แสตมป์ (มาตรา 92)

ในการสอบสวนของพนักงานอัยการนี้ พนักงานอัยการนอกจากจะต้องค้นหาข้อเท็จจริงจากบุคคล ทั้งหลายที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดที่ถูกกล่าวหาแล้ว ยังจะต้องหาข้อเท็จจริงทุกประการที่อาจเป็นประโยชน์ หรือใช้ขันแก่ผู้ต้องหาได้ด้วย ทั้งนี้รวมทั้งข้อเท็จจริงทั้งหลายที่เป็นเหตุยกเว้นความผิด เหตุยกเว้นไทย เหตุผลไทย หรือเหตุบรรเทาโทษอื่น ๆ

นอกจากนี้ พนักงานอัยการจะต้องเปิดโอกาสให้ผู้ต้องหาแสดงข้อเท็จจริงที่เขาต้องการด้วย รวมทั้งอาจยื่นบันทึกของผู้ต้องหาเพื่อประกอบการสอบสวนได้ (มาตรา 163 a (1), 169 b)

และการสอบสวนนี้ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของเยอรมัน (StPO) ยังห้ามไม่ให้มีการบังคับ บุกรุก ล่อลง รวมตลอดถึง การให้สัญญาเพื่อชูงใจให้เข้าให้การอย่างใด ๆ (มาตรา 136, 136 9, 163a (III))

เมื่อการสอบสวนเสร็จสิ้นลงแล้ว พนักงานอัยการก็จะปิดสำนวนการสอบสวน เพื่อจะสั่งคดีว่าจะยัดคืนหรือ สั่งให้ฟ้องคดีต่อไป

ในกรณีที่พนักงานอัยการสั่งฟ้องคดีนี้ ก่อนที่ศาลจะทำการพิจารณาและพิพากษากดี ศาลมจะต้องดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีอาญาชั้นกลางก่อน

วัตถุประสงค์ของกระบวนการดำเนินคดีอาญาชั้นกลางนี้ก็เพื่อควบคุมคุลพินิจของพนักงานอัยการในการสั่งฟ้องคดี โดยพิจารณาจากกฎหมายและความจำเป็นของสังคมว่า ควรมีการดำเนินคดีต่อผู้ต้องหาหรือไม่³² การดำเนินกระบวนการพิจารณาในชั้นนี้ ดำเนินการโดย ศาลที่พิจารณาและพิพากษาเพื่อทำการไต่สวนมูลฟ้องในเบื้องต้นเสียก่อน

การดำเนินคดีชั้นไต่สวนมูลฟ้องนี้ ศาลอาจสั่งให้หาข้อเท็จจริงเพิ่มเติม (มาตรา 202) นอกจากนี้คำฟ้อง หรือสำนวนการสอบสวนของพนักงานอัยการก็ได้

³¹ Ibid.

³² Ibid.

เมื่อทำการได้ส่วนบุลฟ้องแล้วศาลอาจสั่งว่าคดีนี้ไม่มีบุลหรือสั่งว่ามีบุลเพื่อเปิดการพิจารณาเพื่อพิพากย์ได้³³

ศาลจะสั่งว่าคดีมีบุล และรับฟ้องไว้เพื่อพิจารณาพิพากษา ก็ต่อเมื่อได้ความว่า ผู้ต้องหาที่ถูกฟ้องนั้นมีเหตุยั่นกระซิบว่าได้กระทำความผิด (มาตรา 203) และเมื่อศาลมีคำรับฟ้องไว้พิจารณาแล้ว จึงจะเป็นการดำเนินคดีในชั้นหลังฟ้อง เพื่อพิจารณาพิพากษาตัวจำเลยต่อไป

3.4.2 หลักการปล่อยตัวชั่วคราวกฎหมายประเทศอังกฤษ

การปล่อยตัวชั่วคราว หรือการประกันตัว มีด้านกำหนดที่ประเทศอังกฤษ มีการกล่าวถึงในสมัยปี ค.ศ. 637 ปรากฏวิธีการในทางวิธีพิจารณาความอาญาที่คล้ายกับการประกันตัวที่เรียกว่า “borb” ซึ่งเป็นวิธีการที่ให้ผู้ต้องหารือจำเลยจ่ายเงินจำนวนหนึ่งให้แก่ผู้เสียหายในคดีอาญา เพื่อป้องกันเพื่อไม่ให้คุ้มครองหักดิบ ทั้งสองฝ่ายพยายามหาทางต่อ挺ัน ก่อนที่การพิจารณาคดีสิ้นสุดลง และหากภายหลังพิสูจน์ได้ว่า จำเลยบริสุทธิ์จะได้รับเงินค้างกล่าวคืน³⁴ วิธีการนี้ได้มีมาจนถึงยุคสมัยกลางของประเทศอังกฤษ ประมาณปี ค.ศ. 1066 โดยหลักการดำเนินคดีอาญาในชั้น จำเลยต้องมาปรากฏตัวในการพิจารณาคดีทุกนัด จึงต้องมีการกักขังผู้ต้องหารือจำเลยไว้ในระหว่างพิจารณาคดี แต่เนื่องจากสมัยก่อนมีปัญหาอุปสรรคหลายประการคือการพิจารณาที่ล่าช้ากินเวลานาน เนื่องจากศาล มีเขตอำนาจกว้างขวางมากทำให้ต้องเสียเวลาเดินทางมาพิจารณาคดี ประกอบกับคุกต่างๆ เต็มไปด้วยโรคภัยไข้เจ็บ เป็นเหตุให้ผู้ต้องหารือจำวนมากถึงแก่ความตายในระหว่างถูกกักขังและผู้บริสุทธิ์ต้องถูกกักขังจนกว่าจะพิจารณาคดีเสร็จทำให้รัฐต้องรับภาระค่าใช้จ่ายในการคุ้มครองกักขังเป็นจำนวนมาก

จากความเป็นมาข้างต้นมีแนวความคิดที่ใช้ระบบประกันตัวขึ้น และมีการวิพัฒนาการตลอดมาดังแต่การให้ “Sheriff”³⁵ เป็นตำแหน่งของเจ้าหน้าที่ที่สืบทอดมาจากระบบอังกฤษ มีหน้าที่สำคัญคือ การทำหน้าที่เป็นฝ่ายปกครองและทำหน้าที่คล้ายๆ ตำรวจมีอำนาจจับกุม บังคับใช้กฎหมาย แต่ต้องมีอำนาจให้ประกันตัวยกเว้นคดีอาญาเรียบร้อย ต้องรองก่าว่าผู้พิพากษา เคลื่อนที่จะเดินทางมาพิจารณาคดีโดยมีเงื่อนไขให้ผู้ต้องหารืออนุญาตฝ่ายที่ 3 ที่เชื่อถือได้ ให้สัญญาการปล่อยตัว

³³ Ibid.

³⁴ Narai, Phayu Ron. (2542). สิทธิของผู้ต้องหาและจำเลยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย 2540. หน้า 26.

³⁵ อุทัย บริษุโต. (2525). พจนานุกรมศัพท์กฎหมาย. หน้า 81.

³⁶ คง ลีพึงธรรม. (2522). ความเป็นมาและทฤษฎีว่าด้วยการประกันตัวในประเทศอังกฤษและอเมริกา. หน้า 76.

ชั่วคราวว่าจะมาปราบภัยตัวในวันพิจารณาคดีของศาลถ้าจำเลยหลบหนีนายประกันเองจะต้องมอบตัวเขามาเป็นจำเลยแทนในกรณีที่ด้วยเหตุนี้นายประกันจึงมีอำนาจควบคุมตัวจำเลยเองต่อมานายประกันซึ่งโดยปกติจะต้องเป็นเจ้าของทรัพย์สินก็มีสิทธิคืนคือผู้กู้รับจำนวนเงินประกันแทนการที่จะต้องมอบตัวเป็นจำเลยแทนในกรณีที่จำเลยไม่สามารถปราบภัยตัวต่อศาลได้

ในปี ค.ศ.1275 ได้มี Act of Westminter ตามกฎหมายจำกัดการใช้คุลปินิจเกี่ยวกับอำนาจการประกันตัวของ Sheriff โดยบัญญัติกำหนดประเภทของความผิดที่ให้ประกันได้ และประเภทความผิดที่ให้ประกันไม่ได้ จึงถือเป็นกฎหมายฉบับแรกที่วางพื้นฐานของกฎหมายเกี่ยวกับการประกันตัวในประเทศอังกฤษ

ต่อมาอำนาจในการประกันตัวก็ได้เปลี่ยนแปลงไปเป็นของผู้พิพากษาแห่งท้องถิ่น (Justice of The peace) ซึ่งแต่เดิมเรียกว่า “Conservators” ที่ถูกแต่งตั้งมาทำหน้าที่ช่วยเหลือ Sheriff รักษาความสงบเรียบร้อยภายในท้องถิ่นเหมือนตำรวจ ในปัจจุบันในปี ค.ศ.1327 และ ค.ศ.1332 จึงมีกฎหมายเพิ่มอำนาจให้ผู้พิพากษาแห่งท้องถิ่นพิจารณาคดีเล็กๆ น้อบๆ ซึ่งว่าไม่ควรเป็นภาระของผู้พิพากษาคลื่อนที่จึงเท่ากับ เป็นการแทรกแซงและลดอำนาจ เพื่อจัดปัญหาความไม่เป็นธรรมจากการใช้คุลปินิจของ Sheriff ลงในที่สุดผู้พิพากษาท้องถิ่นจึงมีอำนาจลงโทษ Sheriff ในกรณีที่อนุญาตให้มีการประกันตัวโดยไม่มีเหตุอันสมควร ได้ เมื่อมีกฎหมายแรงงานใน ค.ศ.1349 – 1360 ผู้พิพากษาแห่งท้องถิ่นก็ได้เข้าทำหน้าที่ทางคุ้มครองโดยตรงตั้งแต่บัดนั้นมาและเพิ่มความสำคัญต่อระบบศาลของอังกฤษขึ้นมาเป็นลำดับ³⁷ แนวความคิดหลักเกณฑ์และการประกันตัวได้พัฒนาโดยมีการตรากฎหมายเกี่ยวกับการประกันตัวเพิ่มขึ้นเป็นหลักใหญ่จนถึงปัจจุบัน รวม 3 ฉบับคือ

1) The Petition of Right 1692 บัญญัติจำกัดอำนาจของมหาภัตติริย์ มิให้อำนาจสั่งขังบุคคลโดยไม่แสดงเหตุแห่งการขังนั้น นับเป็นกฎหมายฉบับแรกที่ให้หลักประกันเสรีภาพของบุคคล แต่ในทางปฏิบัติศาลยุติธรรมยังเอียงทางพระมหากษัตริย์ จึงเรียกการปฏิบัติกฎหมายนี้ว่า “การดำเนินคดีทางคุ้มครองผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่อาจหาประกันได้”

2) The Habeas Corpus Act 1679 ตราขึ้นเพื่อให้หลักประกันเสรีภาพ ส่วนบุคคล ของบุคคลสัญชาติอังกฤษที่ถูกกล่าวหาให้มีโอกาสได้รับการประกันตัวทันที เพื่อให้รอดพ้นจากการถูกจองจำโดยผู้พิพากษานามาอำนาจให้ประกันตัวได้ทั้งก่อนและระหว่างการไต่สวนมูลฟ้อง

3) The Bill of Rights 1688 เป็นกฎหมายที่กำหนดอำนาจของพระมหากษัตริย์หลักด้านและจำกัดอำนาจศาลยุติธรรมมิให้กำหนดหลักประกันในการปล่อยตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยสูงเกินควรรวมทั้งมีการลงโทษในกรณีหลบหนีอย่างเด็ดขาดคือ การถอนสิทธิทางกฎหมาย และการริบ

³⁷ สุขุมาลย์ สุโขบด. (2527). การประกันในชั้นสอบสวน ศึกษาในแง่การใช้คุลปินิจเจ้าหนังงานในทางปฏิบัติในประเทศไทยตามแนวสังคมศาสตร์. หน้า 28-29.

ทรัพย์สิน ประกอบกับระบบการประกันตัวเป็นไปในลักษณะส่วนตัวผู้ที่ได้รับการประกันตัว จะต้องเป็นที่รู้จักของคนในท้องถิ่นและเชื่อถือได้เท่านั้นจึงอาจจะนำอาบุคคลที่ 3 มาเป็นนายประกันได้ ระบบนายประกันอาชีพจึงไม่อาจเข้าไปมีบทบาทแทรกแซงได้ จึงปรากฏว่ามีผู้หลบหนีคดีไม่กี่คนอย่างไรก็ตาม แม้ตามหลักกฎหมายจะให้สิทธิในการประกันตัวทั้งในคดีอาญาทั่วไปหรือคดีอาชญากรรมโดยกวางและผู้พิพากษายังคงขึ้นถือหลักความสำคัญส่วนบุคคล เป็นสำคัญ จึงทำให้มีข้อจำกัดในทางปฏิบัติอยู่มากโดยตั้งแต่ปี ค.ศ.1911 – 1912 ปรากฏว่า 25-30% ของผู้ที่ได้รับการปล่อยในชั้นสุดท้ายของคดีไม่ได้รับการประกันตัว

ในปัจจุบันระบบการประกันตัวของอังกฤษดำเนินภายใต้กฎหมาย 3 ฉบับคือ The Magistrates ต้องมีการให้ประกันภายใน 24 ชั่วโมง เว้นแต่มีเหตุอันควรไม่อาจส่งตัวได้ตามกำหนดเวลาเข้าหน้าที่ตำรวจซึ่งมีศักดิ์ต่ำกว่า นายร้อยตำรวจ หรือมีอำนาจพิจารณาให้ผู้ต้องหาประกันตัวได้โดยมีนายประกันหรือไม่ก็ได้ตาม Magistrates Court Act 1980 มาตรา 43 แต่คดีนี้ต้องไม่ใช่คดีความร้ายแรงซึ่งไม่มีอำนาจให้ประกันตัวได้ ส่วนในกรณีที่มีการจำคุนโดยมีหมายจับโดยปกติในหมายจับซึ่งออกโดยศาลจะระบุแน่ชัดว่าอนุญาตให้ผู้ต้องหาประกันตัว หรือไม่ให้ประกันตัว ในกรณีที่ให้มีการประกันตัว ก็จะระบุหลักเกณฑ์ ในเงื่อนไขในการประกันตัวได้

การประกันตัวในชั้น Magistrates Court ผู้พิพากษามีอำนาจให้ประกันตัวในคดีอาญาทั้งปวงเว้นแต่คดีที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจของศาลอื่น ในกรณีที่ไม่อนุญาตให้ประกันตัว ก็มีอำนาจควบคุมตัวผู้ต้องหาก่อนพิจารณาคดี ไม่เกิน 8 วัน ตาม Magistrates Court Act 1980 มาตรา 5, 10(4) และสำหรับคดี Magistrates Court ไม่มีอำนาจพิจารณา การประกันตัวก่อนพิจารณาคดีหรือระหว่างพิจารณาคดีเป็นอำนาจของ Crown Court โดยการประกันตัว ถือเป็นสิทธิผู้ต้องหารือ จำเลยที่จะได้รับตาม Bail Act 1976 มาตรา 4 ที่บัญญัติรับรองไว้ว่า บุคคลผู้ยื่นคำร้องปล่อยชั่วคราวย่อน ได้รับการประกันตัวไม่ว่าจะเป็นการประกันตัวในชั้น Magistrates Court , Crown Court หรือ High Court ก็ตามแต่ผู้ต้องหา จำเลยต้องให้คำรับรอง (Recognisance) มีลักษณะเป็นสัญญาให้ไว้กับศาลหรือนายตำรวจว่าตนจะไปเบิกความในฐานะพยานหรือที่จะประพฤติดีด้วยความเรียบร้อย และตนรับรองว่าหากปฏิบัติฝ่าฝืนคำรับรองดังกล่าว ตนเองจะต้องเสียเงินจำนวนหนึ่งเป็นค่าปรับ³⁸

แต่ตาม Crown Court ได้บัญญัติไว้ว่า จำเลยผู้ถูกฟ้องหรือลงโทษในความผิดข้อหาใดข้อหานั่นซึ่งมีโทษจำคุก จำเลยอาจไม่ได้รับอนุญาตจากศาลให้ประกันตัวถ้า³⁹

1) ความปรากฏเป็นที่พอใจแก่ศาลว่ามีเหตุอันน่าเชื่อถือได้ว่า ถ้าจำเลยได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวแล้วจำเลยจะหลบหนีไปยุ่งเกี่ยวกับพยาน หรือขวางการดำเนินคดีเกี่ยวกับตัวจำเลยเอง

³⁸ คดี ฉาชัย. (2530). วิธีพิจารณาความอาญาอังกฤษ. หน้า 12.

³⁹ นารศี เพ็ญโรจน์. เกมเดิม. หน้า 26.

- 2) จำเลยควรถูกจ้างไว้เพื่อความปลอดภัยแห่งจำเลย
- 3) จำเลยถูกศาลพิพากษายामีถูกในคดีอื่นแล้ว
- 4) จำเลยได้รับการประกันตัวไปแล้วถูกจับกุมอีก เช่น ลงบนประกัน
- 5) คดีได้พิจารณาไปแล้วและไม่มีวันพอที่จะรวมรวมเหตุตามข้อ 1

การทุเลาการบังคับคดีในกรณีจำเลยมีครรภ์กฎหมายประเทศอังกฤษ

ในประเทศไทยและเวลาสมัยเรือนจำที่มีพื้นที่เฉพาะสำหรับแม่และเด็ก 72 แห่ง ซึ่งไม่เพียงพอต่อผู้ต้องขังหญิงที่มีจำนวนมาก กฎหมายของเรือนจำอนุญาตให้แม่และเด็กอยู่ด้วยกันได้จนเด็กอายุได้ 9 เดือนส่วนในเรือนจำปีกสามารถอยู่ด้วยกันได้จนเด็กอายุได้ 18 เดือนและในกรณีนี้เคยมีผู้ต้องขังหญิงท้องต่อศาลเพื่อขอใช้สิทธิในการครอบครัว ตามข้อกำหนดในสิทธิมนุษยชนทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงนโยบาย โดยพิเคราะห์ถึงความจำเป็นของครอบครัวเป็นรายกรณีไป⁴⁰

3.4.3 หลักการปล่อยตัวชั่วคราวกฎหมายของประเทศไทยและสหรัฐอเมริกา

แนวความคิดในเรื่องระบบการประกันตัว ในระยะเริ่มแรก สหรัฐอเมริกาได้รับมาจากการอังกฤษตั้งแต่สมัยเป็นอาณานิคม กล่าวคือถือความสัมพันธ์ระหว่างนายประกันกับผู้ถูกกล่าวหาเป็นสิ่งสำคัญในการพิจารณาคดี ด้วยเหตุที่นายประกันต้องรับผิดแทนผู้ถูกกล่าวหาที่ไม่มาในการพิจารณาคดี นายประกันจึงมีอำนาจควบคุมและคุ้มครองผู้ถูกกล่าวหา

ต่อมาหลังจากที่สหรัฐอเมริกาประกาศอิสรภาพในปี ค.ศ.1776 แล้ว ที่ได้มีการพัฒนาระบบการประกันตัว ทั้งด้านแนวความคิด วิธีปฏิบัติ และองค์กรผู้ใช้อำนาจไปอย่างมาก นายประกันมีสิทธิเด็ดขาดโดยเปลี่ยนลักษณะสัญญาประกันจากการที่นายประกันต้องเข้ารับผิดแทนผู้กล่าวหา มาเป็นการถูกรินเงินหรือหลักทรัพย์ตามสัญญาแทน และเนื่องจากที่สหรัฐอเมริกามีอาณาเขตกว้างใหญ่มีประชากรหลายเชื้อชาติข้ามลุ่มน้ำและคลอดเวลา อีกทั้งวิธีพิจารณาความอาญาที่แตกต่างจากประเทศไทยอังกฤษ ระบบประกันตัวจึงไม่อาจอาศัยหลักความสัมพันธ์อันดีระหว่างนายประกันกับผู้ถูกกล่าวหาได้ ทำให้เกิดระบบนายประกันอาชีพเข้ามามีบทบาทในระบบการประกันตัวของสหรัฐอเมริกาเป็นอันมาก⁴¹

การประกันตัวในรัฐธรรมนูญสหรัฐอเมริกา บทบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมครั้งที่ 8 (Eight Amendment) บัญญัติไว้แต่เพียงห้ามเรียกหลักประกันเกินสมควร (excessive bail shall not required) เท่านั้น⁴² ส่วนสิทธิที่จะได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวกลับไม่ได้รับการบัญญัติไว้ชัดเจนคงจะเป็น

⁴⁰ เอกสารการสัมมนาทางวิชาการเรื่องแมตติคคุกทุกข์ของไทย วันที่ 9 กันยายน 2546 ณ. โรงแรมรอยัล ริเวอร์ โภคกระวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.

⁴¹ สุขุมลาภ สุขุมล. เล่มเดิม. หน้า 36.

⁴² แหล่งเดิม. หน้า 36.

เพราระผลจากประวัติศาสตร์ที่ประชากรรุ่นแรกของสหรัฐอเมริกาเป็นชาวอังกฤษ ซึ่งเป็นกลุ่มที่เกิดทุนสิทธิเสรีภาพเป็นอย่างยิ่ง⁴³

แนวคิดในเรื่องสิทธิการปล่อยตัวชั่วคราว จึงเป็นเรื่องอยู่ในจิตใจและวิญญาณของพลเมืองอยู่แล้วไม่จำเป็นต้องบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ แต่ที่บัญญัติเรื่องการห้ามเรียกหลักประกัน เกินสมควร ไว้แทนก็ เพราะการบัญญัติแต่สิทธิที่ได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวโดยไม่ห้ามเรียกหลักประกันเกินสมควร ได้ขอมเป็นการไว้ประโยชน์ในทางปฏิบัติ⁴⁴ ดังนั้น ในประเทศไทยอังกฤษ The petition of Right 1692 ไว้แต่ศาลมุติธรรมกลับเอียงเข้าข้างกลัตริย์เลี้ยงกฎหมายนี้ด้วยการกำหนดหลักประกันเงินเกินสมควรจนผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่อาจได้รับการประกันตัวไปตามสิทธิที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย ก่อนจะมีการให้สัตยบัณฑิต Bill of Right สถาปัตยนั้นก่อตั้งสถาบันศาลของประเทศสหรัฐอเมริกา ได้กำหนดข้อความไว้ใน Judiciary Act 1789 ว่า “ให้มีการประกันผู้ต้องหาในกรณีที่มีการจับกุมคดีอาญาทุกคดี เว้นแต่คดีนั้นจะมีโทษประหารชีวิต” แต่ในข้อความตอนต่อไปยังได้กำหนดให้ใช้คุลพินิจให้ประกันตัวในคดีที่มีโทษประหารชีวิตได้ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะ พฤติกรรมแวดล้อมพยานหลักฐานของความผิด และการใช้กฎหมาย ดังนั้น คุลพินิจของผู้พิพากษาอเมริกาในการอนุญาตให้ประกันตัวก่อนจะพิจารณาคดีนี้มีโทษไม่ถึงขั้นประหารชีวิตนั้น โดยมากจะคำนึงถึงจำนวนเงินประกันทำให้ระบบนำบทประกันอาชีพกลายเป็นธุรกิจการค้าที่เจริญรุ่งเรือง

สิทธิที่จะได้รับการประกันตัวทุกวันนี้จึงเป็นผลมาจากการสำเร็จของธุรกิจการคิดต่อของประกันตัวของนายประกันที่มุ่งหวังทางการเงินและป้องกันสิทธิที่จะได้รับประกันตัว ผู้ต้องหา เพื่อเปิดโอกาสให้เขาได้ตระเตรียมต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่ และยังช่วยป้องกันมิให้มีการลงโทษก่อนที่ศาลมจะตัดสินว่ามีความผิด ดังที่ปรากฏในคดีพิพากษาสูงคดี Stack V' Boyle⁴⁵ โดยกล่าวว่า หลักประกันซึ่งวางไว้เป็นจำนวนสูงกว่าที่ควรกำหนดเพื่อประกันการหลบหนีของจำเลยนั้นถือได้ว่าเกินสมควร Eighth Amendment⁴⁶

จากแนวความคิดเหล่านี้ได้วางรากฐานของทฤษฎีว่าด้วยการประกันตัวของสหรัฐอเมริกาในปัจจุบันนี้ไว้ 3 ประการ คือ⁴⁷

⁴³ วิษณุ เครืองาม. เกมเดิน. หน้า 128.

⁴⁴ เพชร สาระทองอุ่น. (2530). คุลพินิจพนักงานสอบสวนในการปล่อยตัวชั่วคราว. หน้า 110.

⁴⁵ วิสาร พันธุนະ. (2521). วิธีพิจารณาความอาญาในสหรัฐอเมริกา. หน้า 51.

⁴⁶ ธง ลีพีงธรรม. (2522). ความเป็นมาและทฤษฎีว่าด้วยการประกันตัวในประเทศไทยและอเมริกา. หน้า 77-79.

⁴⁷ เพชร สาระทองอุ่น. (2530). คุลพินิจพนักงานสอบสวนในการปล่อยตัวชั่วคราว. หน้า 181.

1) การพิจารณาการประกันตัวมีวัตถุประสงค์มุ่งเพียงแต่ว่าผู้กระทำผิดจะต้องมาปรากฏตัวการพิจารณาคดีของศาลตามเงื่อนไขที่ว่าจำเลยต้องให้คำรับรองงานเป็นที่น่าพอใจว่าจะมาศาลได้ในวันพิจารณาคดีและยินยอมที่จะรับโทษถ้าพบว่ากระทำผิดจริง โดยต้องมีสัญญาประกันหรือการวางเงินจำนวนหนึ่งเพื่อเป็นหลักประกันเพิ่มขึ้นซึ่งหากผิดสัญญาประกันตัวคงถูกริบเงินนั้น

2) แม่จำเลยบางคนมีแนวโน้มที่จะหลบหนี ก็ยังมีสิทธิที่จะได้รับการประกัน เพราะการจะพุ่งให้เกิดความยุติธรรมจำเป็นต้องมีการเติบยก็ที่ว่าจำเลยอาจจะหลบหนีบ้าง แต่ก็ได้กำหนดวิธีการจัดการในกรณีที่มีการหลบหนีไว้

3) จำนวนเงินประกันตัวไม่กำหนดสูงเกินไปตามรัฐธรรมนูญแก้ไขครั้งที่ 8 แต่ต้องกำหนดจำนวนเงินให้เหมาะสม เพื่อลดความเสี่ยงภัยจากการที่จำเลยจะหลบหนีหรือเพียงเพื่อให้จำเลยปรากฏตัวในการพิจารณาคดีต่อศาล

จากหลักการที่ให้ประกันตัวผู้ต้องหา ในกรณีที่มีการจับกุมคดีอาญา ทุกคดีใน Judiciary Act 1789 ก็ได้มีการยอมรับและบัญญัติไว้ในกฎหมายข้อบังคับของวิธีการพิจารณาความอาญาของสหรัฐอเมริกา The Federal Rules of Criminal Procedure (Title 18 U.S.Code) ซึ่งได้แก้ไขเพิ่มเติมและมีผลใช้บังคับเมื่อปี ค.ศ.1966 โดยได้บัญญัติไว้ในกฎหมายข้อ 46⁴⁸

a. ผู้ต้องหามีสิทธิได้รับการประกันตัวในทุกคดี เว้นแต่คดีที่ถูกกล่าวหาหนักจนมีโทษถึงประหารชีวิต ในกรณีที่ผู้ต้องหาถูกหาว่าได้กระทำความผิดในความผิดที่มีโทษถึงประหารชีวิต อาจได้รับการประกันตัวได้หากศาลหรือผู้พิพากษาได้พิจารณาอนุญาต ทั้งนี้ ให้ขึ้นอยู่กับพยานหลักฐาน รวมทั้งลักษณะและพฤติกรรมที่แวดล้อมของความผิดที่ถูกกล่าวหา

b. ถ้าจะอนุญาตให้จำเลยมีการประกันตัว ให้ศาลหรือผู้พิพากษากำหนดจำนวนเงินประกันเพียงเพื่อเป็นหลักประกันว่าจำเลยสามารถมาปรากฏตัวต่อศาลในการพิจารณาคดีได้โดยให้พิจารณาจากลักษณะและพฤติกรรมที่แวดล้อมของความผิดที่ถูกกล่าวหาหรือฟ้องร้อง น้ำหนักพยานหลักฐานที่จะลงโทษจำเลย ฐานะทางการเงิน และอุปนิสัยของจำเลย"

ถึงแม่มีการกำหนดไว้ว่าให้ประกันตัวผู้ต้องหา ในกรณีที่มีการจับกุมคดีอาญาทุกคดี แต่จากการศึกษาปี ค.ศ.1960 ในทางปฏิบัติแล้วผู้ต้องหาหรือจำเลยมีฐานะยากจนและไม่มีหลักประกันจะไม่ได้รับโอกาสได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว ถึงแม้ว่าเขามีที่อยู่การงานเป็นหลักแหล่งก็ตาม จึงได้มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงวิธีการปล่อยตัวชั่วคราว helyวิธีคือ⁴⁹

1) ปล่อยชั้นปรากฏตัวต่อศาลชั้นแรก (first appearance) หลังจากได้ตรวจสอบกฎหมายหลังถื่นที่อยู่รายละเอียดอื่น ๆ ที่สถานีตำรวจนิคมความผิดประเภท Misdemeanor แล้ว

⁴⁸ แหล่งเดิม.

⁴⁹ แหล่งเดิม.

2) ปล่อยโดยคำรับรอง (release on personal recognizance) หรือวิธี R.OR. (release on recognizance) เป็นการพิจารณาข้อเท็จจริงต่าง ๆ ของจำเลย เช่น หลักแหล่งที่อยู่ฐานะ อาชีพ เป็นต้น มาพิจารณาประกอบว่าผู้ใดได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว จะมาศาลเพื่อพิจารณาคดีหรือไม่⁵⁰

3) ปล่อยโดยบุคคลที่สามให้คำรับรอง (Supervised Release) สำหรับพวกรที่พิจารณาแล้วไม่เห็นจะที่จะปล่อยโดยคำรับรองข้างต้น

4) ปล่อยโดยชำระเงินร้อยละสิบของจำนวนเงินประกัน (Release under a ten percent bond) โดยผู้ต้องหาจะได้รับการปล่อยตัวโดยมีสัญญาประกัน หากผู้ต้องหานาประภูตัวในการพิจารณาคดีก็จะได้รับเงินประกันคืนร้อยละเก้าสิบ ส่วนอีกร้อยละสิบศาลจะเก็บไว้เป็นค่าธรรมเนียมศาล ซึ่งทำให้ผู้ต้องหาหรือญาติของผู้ต้องหากล้าสีบงที่จะช่วยผู้ต้องหาให้มีโอกาสได้รับประกันตัวมากขึ้น⁵¹

ทั้งนี้เจ้าหน้าที่แผนกบริการก่อนพิจารณาผู้ต้องหาจะนำรายที่สถานีตำรวจนำทำรายงานเสนอผู้พิพากษาว่าสมควรจะให้จำเลยประกันตัวหรือไม่อย่างไร โดยวิธีใดจำเลยที่มีฐานะหรือประวัติคดีเป็นที่เชื่อถือว่าจะไม่หลบหนี จะได้รับการพิจารณาปล่อยตัวโดยไม่ต้องมีหลักประกันเพียงทำทัณฑ์บันรับว่าจะมาศาลตามกำหนดเท่านั้น สำหรับจำเลยบางคนศาลอาจกำหนดให้วางเงินประกันที่ศาลกำหนด ต่อมากหากจำเลยไม่ผิดนัดศาลมักจะคืนให้โดยจะหักไว้ส่วนหนึ่งเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายของเจ้าหน้าที่ สำหรับจำเลยบางคนที่ไม่อาจปล่อยชั่วคราวแต่ศาลเห็นว่านำไปคุณชั่งไว้จะไม่เกิดผลดี หรือจะสืบเปลืองงบประมาณโดยไม่จำเป็น ศาลก่ออาจให้ปล่อยชั่วคราวโดยใช้วิธีควบคุมอย่างอื่น เช่น ส่งตัวไปสถานพยาบาล หรือสถานฝึกอบรมวิชาชีพ เป็นต้น และศาลอาจพิจารณาทบทวนการปล่อยตัวชั่วคราวนี้ใหม่ในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง เมื่อข้อการหรือเจ้าหน้าที่แผนกบริการก่อนฟ้องร้องขอ ในการพิจารณาที่จำเลยหนีประกัน จำเลยหรือนายประกันก็จะถูกปรับ หากผู้ถูกปรับไม่ยอมชำระค่าปรับทั้งที่อยู่ในฐานะชำระค่าปรับได้ศาลอาจลงโทษฐานละเมิดอำนาจศาลได้โดยไม่ต้องฟ้องร้องบังคับคดีทางแพ่งอีก⁵² ในคดีอาญาที่จะต้องได้รับ ส่วนการคุณชั่งเป็นเรื่องที่ต่อจากการประกัน กล่าวคือ ศาลมีอำนาจคุณชั่งบุคคลโดยไม่อนุญาตให้ประกันตัวด้วยเงื่อนไข 2 ประการ ต่อไปนี้ คือ⁵³

⁵⁰ นารศรี เพ็ญโรจน์. เล่มเดิม. หน้า 34.

⁵¹ แหล่งเดิม.

⁵² โสภณ รัตนการ. (2520). รายงานการคุ้มครองความยุติธรรม ประเทศไทยรัฐอเมริกา ตอน 2. หน้า 74-

1) ถ้าให้ประกันไปแล้วผู้ต้องหาหรือจำเลยจะหลบหนีหรือจะไปทำลายพยานหลักฐาน เช่น ไปทำลายวัตถุพยาน หรือข่มขู่พยานบุคคล ซึ่งจะก่อให้เกิดผลเสียหายต่อรูปคดีแล้วก็จะไม่ให้การประกันออกໄປ

2) ผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวไปนั้น จะก่อให้เกิดผลเสียหายต่อสังคม และก่อให้เกิดความไม่สงบเรียบร้อย

ดังนั้น ถ้าไม่มีเหตุผลสองประการนี้แล้ว พนักงานสอบสวนหรือศาลจะปฏิเสธไม่ให้ประกันไม่ได้

3.4.4 กฎหมายประเทศไทยเวียดนาม

การคุ้มครองหญิงมีครรภ์ตามกฎหมายเวียดนาม ได้มีการแบ่งแยกกลุ่มคณะกรรมการลงโทษตามประมวลกฎหมายอาญาเวียดนาม

1) ประมวลกฎหมายอาญา

ข้อ 35 การประหารชีวิต

ไม่ว่าจะเป็นคนไทยหรือต่างด้าว ไม่ว่าจะเป็นชายหรือหญิง ถ้ากระทำการใดๆ อันเป็นการฆ่าคนตายโดยเจตนา ให้ลงโทษจำคุกไม่ต่ำกว่า 15 ปี ถ้ากระทำการใดๆ อันเป็นการฆ่าคนตายโดยเจตนา ให้ลงโทษจำคุกไม่ต่ำกว่า 20 ปี

ไม่คำเนินการประหารชีวิตแก่สตรีมีครรภ์ สตรีที่กำลังตั้งครรภ์ ให้ลงโทษจำคุกไม่ต่ำกว่า 10 ปี แต่ถ้ากระทำการใดๆ อันเป็นการฆ่าคนตายโดยเจตนา ให้ลงโทษจำคุกไม่ต่ำกว่า 15 ปี

ข้อ 61 การลงโทษจำคุก

ข้อ 61 B สตรีตั้งครรภ์ สตรีที่กำลังตั้งครรภ์ ให้ลงโทษจำคุกไม่ต่ำกว่า 10 ปี แต่ถ้ากระทำการใดๆ อันเป็นการฆ่าคนตายโดยเจตนา ให้ลงโทษจำคุกไม่ต่ำกว่า 15 ปี

การดำเนินการแก้ไขประมวลกฎหมายอาญาดังกล่าว ได้ผ่านมติสภากาชาดไทยที่ 32/1999 QH 10 ลงวันที่ 21 ธันวาคม 1999 โดยมีผลใช้บังคับ ตั้งแต่นับแต่ที่ได้ออกประกาศเป็นต้นไป⁵⁴

2) ประมวลกฎหมายว่าด้วยขั้นตอนการดำเนินคดีอาญา

ข้อ 70 การคุณชั่วคราว

ข้อ 70.2 สำหรับจำเลยที่เป็นหญิงมีครรภ์ สตรีที่กำลังตั้งครรภ์ ให้ลงโทษจำคุกไม่ต่ำกว่า 12 ปี แต่ถ้ากระทำการใดๆ อันเป็นการฆ่าคนตายโดยเจตนา ให้ลงโทษจำคุกไม่ต่ำกว่า 15 ปี

⁵⁴ สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ. (2546, 2 พฤษภาคม). กำหนดการระดมสมองเรื่อง การหารูปแบบแนวทางช่วยเหลือผู้ต้องชั่งที่มีครรภ์และเด็กติดผู้ต้องชั่งอยู่ในเรือนจำ และเด็กที่ได้รับผลกระทบจากผู้ปกครองที่ต้องโทษอยู่ในเรือนจำ.

3.5 มาตรการคุ้มครองหญิงมีครรภ์ทางการแพทย์

ทันทีที่ทราบว่าตั้งครรภ์ หญิงควรรับไปฝากครรภ์ เพื่อการฝากครรภ์เสียแต่เดิมฯ จะเป็นประโยชน์ทั้งต่อตัวแม่และทารกในครรภ์ 医師จะเป็นผู้ตรวจสุขภาพแม่ว่า มีโรคแทรกซ้อนที่จะเป็นอันตรายต่อการตั้งครรภ์ หรือเป็นอุปสรรคต่อการตั้งครรภ์หรือไม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งโรคความดันโลหิตสูง โรคเบาหวาน โรคหัวใจ การตรวจคุณภาพเพื่อคุชเช็คฟิลิต ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการในครรภ์มาก เนื่องจากต้องเปลี่ยนแปลงของผู้หญิงที่เริ่มตั้งครรภ์ จะมีการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านร่างกายและด้านจิตใจ

ข้อมูลส่วนนี้สามารถแบ่งได้เป็น 2 ประการ คือ

- 1) ด้านร่างกาย
- 2) ด้านจิตใจ

3.5.1 ด้านร่างกาย

เมื่อผู้หญิงเริ่มตั้งครรภ์ จะมีการเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆ อย่างมากมาย ทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงจะเป็นไปตามระยะเวลาของการตั้งครรภ์เริ่กกว่าไตรมาส (trimester) ซึ่งแบ่งได้เป็น 3 ไตรมาสตัวกัน โดยในแต่ละ ไตรมาสจะมีระยะเวลาการของทารกที่แตกต่างกัน กล่าวคือ

การเปลี่ยนแปลงในไตรมาสแรกของการตั้งครรภ์ เป็นระยะที่สำคัญมาก เพราะเป็นระยะที่เซลล์มีการแบ่งตัวและพัฒนาเป็นอวัยวะต่างๆ ถ้ามารดาได้รับสารบางอย่างที่เป็นอันตรายต่อการตั้งครรภ์หรือมีการปฏิบัติตัวไม่ถูกต้อง ทำให้มีโอกาสเกิดการแท้งหรือเกิดความพิการของทารกได้ เช่น ทำงานหนัก เกิดอุบัติเหตุ หรือใช้ยา rakya โกรโดยไม่ได้รับคำแนะนำจากแพทย์อย่างถูกต้อง และจากการเปลี่ยนแปลงของระบบช่องท่อนในร่างกาย ทำให้หญิงตั้งครรภ์มีอาการคลื่นไส้อาเจียน เมื่อยล้า ทำให้ความสามารถในการทำงานลดลงนำไปสู่ภาวะ โลหิตจาง ปริมาณเลือดในร่างกายที่ต่ำ จะทำให้ทารกเจริญเติบโตช้าและคลอดก่อนกำหนด ได้และการที่อ่อนโน้มีโอกาสได้รับสารพิษ ในอากาศเพิ่มขึ้นหญิงตั้งครรภ์มีอัตราการแพ้แพลทูนิร่างกายเพิ่มขึ้น ทำให้อุณหภูมิของร่างกายสูงขึ้น มีการตอบสนองต่อความร้อนและความชื้น ได้ไวทำให้หญิงตั้งครรภ์ไม่สามารถทนได้กับอากาศร้อนมากนัก และอาจทำให้มีการเปลี่ยนแปลงการแพ้แพลทูนิร่างกายอย่าง

การเปลี่ยนแปลงในไตรมาสที่สองของการตั้งครรภ์ อาการต่างๆ ในไตรมาสแรกจะค่อยๆ หมดไปและรู้สึกสบายขึ้น แต่ที่มีการเปลี่ยนแปลงคือ น้ำหนักเพิ่มมากขึ้นดลูกโตขึ้น ทำให้

ร่างกายอึดงไปข้างหน้าในส่วนหน่อเอวและอึดงไปข้างหลังในส่วนใต้อา ข้อเชิงกรานเคลื่อนไห้มากขึ้น ทำให้มีอาการปวดหลัง ซึ่งจะมีอาการมากขึ้นเมื่อต้องยืนหรือนั่งท่าเดิวนานๆ หรือถือหรือยกของหนัก ทำให้สมดุลของร่างกายคลบลง ความทนต่อการอกร่างอาจเปลี่ยนแปลงไปได้มาก ทำให้เป็นปัญหาในการทำงาน ได้ และจากการที่ปริมาณเลือดในร่างกายเพิ่มมากขึ้น จะมีเลือดไปคั่งที่ตามากขึ้น ใจจะทำงานที่ในการกรองมากขึ้น และจากการที่มีคลูกโตขึ้นจะไปเบี่ยดกระเพาะปัสสาวะ ทำให้หลบตัวตั้งครรภ์ปัสสาวะบ่อยขึ้น การทำงานที่ต้องยืนเป็นเวลานาน ทำให้เลือดมาคั่งที่ขามาก อาจทำให้มีอาการมีนงนและเป็นลมได้ นอกจากนี้แล้วทำให้มีโอกาสเป็นเส้นเลือดอุดที่ขาได้ ในไตรมาสนี้ ทารกมีการเจริญเติบโตมากขึ้น แต่วัยจะบ้างอย่างข้างท่าหน้าที่ไม่สมบูรณ์ เช่น ปอด เป็นต้น

การเปลี่ยนแปลงในไตรมาสที่สามของการตั้งครรภ์ มคลูกมีขนาดใหญ่ขึ้นน้ำหนักเพิ่มมากขึ้น การไหลเวียนกลับของเลือดคำสู่หัวใจไม่ดี เนื่องจากมีคลูกไปกดทับเส้นเลือดคำในอุ้งเชิงกราน และการกระจายของปริมาณเลือดผันแปรตามท่าของหลบตัวตั้งครรภ์ โดยเฉพาะในท่ายืน จะมีเลือดไปคั่งอยู่ที่ขามาก ทำให้ขำบวน มีอาการเมื่อยล้ามากขึ้น และรู้สึกไม่สบายใจจากน้ำหนักที่เพิ่มขึ้น ยิ่งใกล้คลอดมีคลูกไปกดกระเพาะปัสสาวะ ยิ่งทำให้ปัสสาวะบ่อยขึ้น หรือกลั้นปัสสาวะไม่อยู่ งานที่ต้องยืนนานหรือเดินมาก งานที่ต้องการความรวดเร็ว ความสมดุลของร่างกายในการทำงาน งานที่ต้องใช้ความอดทน งานที่ต้องใช้กำลัง จะทำให้มีปัญหาต่อหลบตัวตั้งครรภ์มากขึ้น ในไตรมาสนี้อวัยวะต่างๆ ของทารกเริ่มพัฒนาสมบูรณ์ขึ้น ถ้าหากคลอดช่วงนี้สามารถอดชีวิตได้ หากมีการบริบาลอย่างดี แต่ในระยะนี้มีข้อควรระวัง คือ การคลอดดก่อนกำหนด ซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติคนของมารดาเป็นอย่างมาก ถ้ามารดาทำงานหนัก เกิดการติดเชื้อ มีภาวะทุพโภชนาการ สูบบุหรี่ และคื่นสุรา

ดังนั้น ในการตั้งครรภ์ของสตรีนั้น ต้องมีการคุ้มครองสตรี ไม่ครรภ์และเด็กในครรภ์ทุกไตรมาส เพื่อทราบถึงสุขอนามัยของสตรี และทารกในครรภ์ว่าปกติหรือไม่ปกติ แม้ติดเชื้อเอ็คส์หรือไม่ลูกเป็นเอ็คส์หรือไม่ หรือเป็นดาวน์ซินдрอม หรือปัญญาอ่อนหรือไม่ เพื่อจะได้หาทางแก้ไขรักษาเพื่อให้เกิดมาแล้วไม่เป็นปัญหากับครอบครัวและสังคมต่อไป หรืออย่างน้อยจะได้ทราบล่วงหน้าเพื่อเตรียมการวางแผนอนาคตของเด็กที่จะเกิดมาดูโลกต่อไป

ในส่วนของทารก โดยทั่วไปทารกจะเจริญเติบโตอย่างสมบูรณ์หรือไม่ ขึ้นอยู่กับมารดาทั้งสิ้น สภาพแวดล้อมของมารดาเป็นสภาพแวดล้อมของทารกด้วย ในทางวิชาการ ตัวมารดาอื้อเป็นสิ่งแวดล้อมที่มีอิทธิพลมากที่สุดในการเจริญเติบโต และพัฒนาการคุณภาพของทารก มารดาและทารกจะติดต่อกันโดยทางกาย ทางพฤติกรรมและแบบส่งใจถึงใจ

การติดต่อโดยทางกาย คือ เมื่อการก่ออยู่ในครรภ์ต้องอาศัยแม่ ทำหน้าที่เป็นผู้ส่งอาหาร ออกซิเจน และเลือด โดยผ่านรกไปสู่ลูกตลอดระยะเวลาการตั้งครรภ์ แม้และลูกสามารถรับรู้ พฤติกรรมซึ่งกันและกันได้ ทุกครั้งที่แม่สัมผัสหรือลูบหน้าท้องด้วยลูกน้อยในครรภ์จะ ตอบสนองพฤติกรรมแม่โดยการเคลื่อนไหว หรือเหยียดเข้ามาระทบหน้าห้องให้แม่รับรู้ ความรัก ความผูกพันทางจิตใจระหว่างแม่กับลูกน้อย จะมีลักษณะแบบส่งใจถึงใจ หากมารดา มีความรู้สึกที่ดี มีความผูกพันกับ胎ารามากเท่าใด胎ารกที่คลอดออกมานะจะมีจิตใจที่แจ่มใส สงบ ตอบสนองการเลี้ยงดู ที่ง่ายขึ้น ในระหว่างการตั้งครรภ์ ถ้ามารดา มีอารมณ์ดีและมีความสุขกับการจะมีบุตร อารมณ์เช่นนี้ จะส่งผลให้กระตุ้นสมองของมารดาหลังสารออร์โนนซินิคหนึ่งที่เรียกว่า Endorphin ซึ่งเราเรียก ชื่อร์ไมนตัวนี้ว่า สารแห่งความสุข สารตัวนี้จะมีผลลัพธ์เนื่องไปถึง胎ารกในครรภ์ ช่วยให้胎ารก เจริญเติบโต และเสริมภูมิคุ้มกันโรค

อีกประการหนึ่งที่พบ คือ ถ้ามารดาอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดี มีการพูดประสานหากับ ผู้อื่น มีเสียงดนตรีให้ฟังอยู่เสมอ จะมีการสร้างความผูกพันที่ดี ผลปรากฏว่า胎ารกที่คลอดออกมานี้ พัฒนาการที่ดี อารมณ์แจ่มใส ไม่ร้องกวน ฉะนั้นเราจะต้องทำสิ่งแวดล้อมที่ดีให้แก่การขาดมี ตั้งครรภ์

3.5.2 ด้านจิตใจ

เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของระบบชอร์โมนในร่างกายของหญิงที่มีครรภ์ ทำให้หญิง ตั้งครรภ์มีอาการคลื่นไส้ อาเจียน เมื่อยล้า ดังนั้นสภาพจิตใจของหญิงที่ตั้งครรภ์จึงสามารถที่จะ ได้รับผลกระทบจากเรื่องได้ง่ายกว่าบุคคลในสภาวะการณ์ปกติ ไม่ว่าจะเป็นความรู้สึกในความ เป็นแม่ สภาวะทางจิตที่ย่อนแย ต้องการการคุ้มครองรอบข้าง รวมถึงการตัดสินใจในการการทำ การอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น ในการปอกปื้องตนเองและปอกปื้องบุตรในครรภ์ ซึ่งสภาวะเช่นนี้เกิดขึ้น โดยธรรมชาติของมนุษย์ที่ต้องปอกปื้องลูกที่อยู่ในครรภ์

สภาวะการณ์อย่างใดๆ ก็ตามที่มีผลกระทบต่อทางด้านร่างกายของหญิงมีครรภ์ไม่ว่า ทางใดทางหนึ่งย่อมมีผลกระทบโดยตรงต่อทางด้านจิตใจ ในทางตรงกันข้ามสภาวะทางด้านจิตใจ ก็ อาจมีผลกระทบทางด้านร่างกาย ซึ่งสภาวะความเป็นจริงผลกระทบต่างๆ ที่เกิดต่อมารดา ไม่ว่าทาง ใดย่อมมีผลต่อ胎ารกในครรภ์มารดาทั้งสิ้น เช่น ในการสอบสวนคดีของพนักงานสอบสวน หญิงมี ครรภ์ซึ่งตกเป็นผู้ต้องหาว่ากระทำการผิด ย่อมอยู่ในภาวะที่เคร่งเครียดและวิตกกังวล หวาดกลัว ในสิ่งที่ตนได้กระทำลงไป หวาดกลัวในสิ่งที่ตนจะได้รับ วิตกกังวลในความไม่แน่นอนของ เหตุการณ์ในอนาคต สิ่งต่างๆ ทั้งหลายเหล่านี้ย่อมส่งผลกระทบโดยตรงต่อ胎ารกในครรภ์ ดังนั้น สภาวะการณ์ทางด้านจิตใจในขณะเป็นผู้ต้องหาของหญิงมีครรภ์ในระหว่างสอบสวนจำต้องได้รับ การคุ้มครองอย่างถูกต้องและเป็นอย่างดีมากกว่าบุคคลในภาวะปกติ

3.5.3 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อมารดาและทารกในทางลบ

1) ความเป็นอยู่ไม่ถูกสุขลักษณะ ความแออัด การอยู่ในสถานที่เช่นนี้อาจทำให้เกิดการแท้งหรือคลอดก่อนกำหนดได้

2) ความเครียดและความวิตกกังวล ซึ่งจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอัตราการเต้นของหัวใจ ความตึงตัวของหลอดเลือด ลดการเคลื่อนไหวของกระเพาะอาหารและลำไส้ ซึ่งอาจทำให้ทารกมีความพิการแต่กำเนิด

3) อายุของมารดา หญิงตั้งครรภ์ที่อายุต่ำกว่า 20 ปีมักไม่มีความพร้อมในการรับบทบาทการเป็นมารดา และการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นจัดได้ว่าเป็นปัญหาที่สำคัญทางด้านสุขภาพอนามัยของมารดาและทารก

ดังนั้น ทันทีที่ทราบว่าตั้งครรภ์ ควรรับไปฝากรครรภ์ เพราะการไปฝากรครรภ์ตั้งแต่น៍ๆ จะเป็นประโยชน์ ทั้งต่อตัวผู้เป็นแม่และทารกในครรภ์ โดยแพทย์จะเป็นผู้ตรวจสุขภาพว่า แม่มีโรคแทรกซ้อนที่จะเป็นอันตรายต่อการตั้งครรภ์ หรือเป็นอุปสรรคต่อการตั้งครรภ์หรือไม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง โรคความดันโลหิตสูง โรคเบาหวาน โรคหัวใจ การตรวจโลหิต เพื่อคุ้มครองพิเศษ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อทารกในครรภ์อย่างมาก เพราะถ้าแม่เป็นโรคและได้รับการรักษาอย่างถูกต้องในระยะเวลา 4-5 เดือนแรก ของการตั้งครรภ์ ทารกในครรภ์มารดาจะปลอดภัย นอกจากนี้ 医師 ก็จะแนะนำเกี่ยวกับการปฏิบัตินะห่วงตั้งครรภ์ การรับประทานอาหารและอื่นๆ ซึ่งล้วนเป็นประโยชน์แก่แม่ทั้งสิ้น”

^{๕๙} รุจิระ สุกรณ์พนูลบ. ความรู้เกี่ยวกับแม่และเด็ก.

บทที่ 4

วิเคราะห์สภาพปัญหาและการนำมาตรการต่าง ๆ ในการบังคับใช้กรณีผู้กระทำความผิดที่เป็นหญิงมีครรภ์

กระบวนการยุติธรรมในการค้นหาความจริงมีบทบาทหน้าที่สำคัญในการรักษาความสงบสุขของสังคม แต่มาตรการต่าง ๆ ที่ใช้กับผู้กระทำความผิดจะต้องมีการแบบแยกประเภทของผู้กระทำความผิดออกจากกัน ปัจจุบันกฎหมายหรือกระบวนการยุติธรรมของไทยในเรื่องการดำเนินคดีได้มีการพัฒนาไปแล้วอีกขั้น ไม่ว่าการสอบสวน การพิจารณาความหรือการบังคับโทษ ต่อผู้กระทำความผิดที่เป็นเด็ก หรือเป็นหญิง แต่แนวทางการดำเนินคดีของไทยก็ยังไม่มีการแบ่งแยกประเภทของผู้กระทำความผิดที่เป็นหญิงมีครรภ์ออกจากอย่างชัดเจน ดังนั้น แนวทางการดำเนินคดีต่อผู้กระทำความผิดที่เป็นหญิงมีครรภ์จึงขึ้นต้องใช้แนวทางเดียวกันกับแนวทางการดำเนินคดีกับผู้ที่เป็นผู้กระทำความผิดทั่วไป

ซึ่งจากการศึกษาสามารถที่จะวิเคราะห์ได้ว่า เมื่อสภาพบุคคลตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ จะเริ่มแต่เมื่อคลอดและอยู่รอดเป็นทารก แต่แนวคิดในทางศาสนาและเหตุผลทางการแพทย์ถือว่าชีวิตได้เริ่มอุบัติขึ้นแล้ว ดังนั้น รัฐควรให้ความคุ้มครองเด็กที่จะคลอดออกจาก肚ตั้งแต่เข้าบังอยู่ในครรภ์มาตรา เมร์ชูธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย 2550 จะให้ความรับรองหลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ แต่การรับรองเพียงแผ่นกระดาษ ไม่ได้รับการปฏิบัติอย่างจริงจังถือเป็นเรื่องหน้าศรีของกระบวนการยุติธรรม

บทนี้จะเป็นการวิเคราะห์สภาพของปัญหาและการกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่มีผลต่อหญิงมีครรภ์ โดยจะวิเคราะห์ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ประมวลกฎหมายพิจารณาความอาญา เปรียบเทียบกฎหมายต่างประเทศ

4.1 วิเคราะห์สภาพปัญหาการคุ้มครองลูกน้อยต้องหาที่เป็นหญิงมีครรภ์ในชั้นพนักงานสอบสวน

การดำเนินคดีแก่หญิงที่มีครรภ์ในชั้นพนักงานสอบสวน ไม่ว่า

- 1) ในการสอบสวน
- 2) ในการปล่อยตัวชั่วคราว
- 3) ในการออกหมายขัง

ไม่มีกฎหมายคุ้มครองสิทธิพิเศษแต่ประการใด จะเห็นได้ว่า การดำเนินคดีอาญาแก่ผู้กระทำความผิดที่เป็นหลังมีกรรมในชั้นพนักงานสอบสวน ไม่มีบทกฎหมายใดคุ้มครองให้ความคุ้มครอง

หากดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีอาญาแก่สตรีมีกรรมในชั้นพนักงานสอบสวนนี้ สตรีนั้นไม่ได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวโดยถูกจองจำในสถานที่ ไม่ว่าจะในสถานที่คุมขังของสถานีตำรวจนครบาลในเรือนจำจะส่งผลกระทบต่อหลังมีกรรมนั้นอย่างมาก อาจถึงขนาดว่ามีอาการแท้จริงหรือในเรือนจำจะส่งผลกระทบต่อหลังมีกรรมนั้นอย่างมาก อาจถึงขนาดว่ามีอาการแท้จริงหรือคลื่นก่อนกำหนดหรือส่งผลกระทบต่อสภาวะทางร่างกายของทราบในครรภ์ซึ่งปัจจุบันการให้ประกันตัวหลังมีกรรมในชั้นพนักงานสอบสวนใช้หลักเกียวกันกับบุคคลทั่วไปที่เป็นผู้ต้องหา คือต้องใช้หลักทรัพย์ประกันหรือไม่ ก្នុងคดีในกระบวนการคดีอาญา

ซึ่งตามหลักกฎหมายไทยนั้น แต่เดิมได้มีบทบัญญัติเฉพาะเกียวกับผู้กระทำความผิดที่เป็นหลังมีกรรมไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาไว้ 2 เรื่องคือ

1) การทุเลาการบังคับโทษจำคุกจำเลยที่เป็นหลังมีกรรม ตามมาตรา 246¹

2) การทุเลาการบังคับโทษประหารชีวิต หลังมีกรรมตาม มาตรา 247² ต่อมาได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเกียวกับผู้กระทำความผิดที่เป็นหลังมีกรรมในกรณีข้อยกเว้นการออกหมายขัง ตามมาตรา 71 บัญญัติว่า

“เมื่อได้ตัวผู้ต้องหารือจำเลยมาแล้ว ในระหว่างระหว่างสอบสวน ได้สวนมูลฟ้องหรือการพิจารณาศาลจะออกหมายขังผู้ต้องหารือจำเลยไว้ตามมาตรา 87 หรือ มาตรา 88 ก็ได้ และให้นำบทบัญญัตามาตรา 66 มาใช้บังคับโดยอนุโลม

หมายขังคงใช้ได้อยู่จนกว่าศาลมจะเพิกถอน โดยออกหมายปล่อย หรือหมายจำคุกแทน

ถ้าความประภูมิแก่ศาลว่าผู้ต้องหารือจำเลยนั้นมีอายุไม่ถึง 18 ปี หรือหลังมีกรรม หรือเพียงครองบุตรมาไม่ถึง 3 เดือน หรือเจ็บป่วยซึ่งถ้าต้องขังจะเป็นอันตรายแก่ชีวิต ศาลจะไม่ออกหมายขัง หรือจะออกหมายปล่อยผู้ต้องหารือจำเลยซึ่งถูกขังอยู่นั้นก็ได้ แต่ทั้งนี้ไม่ห้ามศาลมีคำสั่งให้ผู้นั้นอยู่ในความดูแลของเจ้าพนักงานหรือบุคคลที่ยินยอมรับผู้นั้นไว้ หรือกำหนดวิธีการอย่างใดๆเพื่อป้องกันการหลบหนี หรือความเสียหายที่อาจเกิดขึ้น ถ้าศาลมีคำสั่งเช่นว่านี้ในระหว่างสอบสวนให้ใช้ได้ไม่เกิน 6 เดือนนับแต่วันที่มีคำสั่ง แต่ถ้ามีคำสั่งในระหว่างได้สวนมูลฟ้องหรือระหว่างการพิจารณา ให้ใช้ได้จนกว่าจะเสร็จการพิจารณา หากภายหลังที่ศาลมีคำสั่ง ผู้ต้องหารือจำเลยนั้นไม่ปฏิบัติตามวิธีการที่กำหนดหรือพฤติกรรมได้เปลี่ยนแปลงไป ให้ศาลมีอำนาจเปลี่ยนแปลงคำสั่งหรือพิจารณาออกหมายขังได้ตามที่เห็นสมควร”

¹ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 246.

² ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 247.

ชั้งสามารถวิเคราะห์ได้ดังนี้

1) ความแตกต่างจากบทบัญญัติเดิมในสาระสำคัญรวม 3 ประการคือ

(1) แต่เดิมการที่ศาลออกหมายขึ้นในระหว่างสอบสวนจะพิจารณาเฉพาะเหตุจำเป็นที่จะต้องควบคุมผู้ต้องหาหรือผู้ต้องหาเพื่อให้การสอบสวนเสร็จสิ้นตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 87 เดิม ส่วนการออกหมายขึ้นในระหว่างพิจารณาเป็นอำนาจของศาลที่จะออกหมายขึ้นโดยพลการหรือโดยโจทก์ยื่นคำร้องและถ้าในเวลาขึ้นฟ้องจำเลยต้องขังตามหมายศาลอยู่แล้วศาลจะขังจำเลยต่อไปหรือปล่อยตัวชั่วคราวก็ได้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 88 เดิม แต่บทบัญญัติตามมาใหม่นี้ การที่ศาลจะสั่งขังผู้ต้องหาหรือจำเลย ในระหว่างสอบสวน ได้ส่วนมูลฟ้องหรือพิจารณา จะต้องนำเหตุที่จะออกหมายขึ้นตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 66³ มาใช้บังคับแก่การพิจารณาออกหมายขังด้วยโดยอนุโลม เมื่องจากตามรัฐธรรมนูญมาตรา 237 วรรค 2 บัญญัติหลักเกณฑ์ ในการออกหมายจับและหมายขังอย่างเดียวกัน

(2) ถึงแม้อาชญากรรมจะไม่ได้ต้องหาหรือจำเลยชั่วคราว รวม 4 กรณีคือ

- ก. ผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นมีอายุไม่ถึง 18 ปี
- ข. ผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นหญิงมีครรภ์
- ค. ผู้ต้องหาหรือจำเลยพึงคลอดบุตรมาไม่ถึง 3 เดือน
- ง. ผู้ต้องหาหรือจำเลยเจ็บป่วยซึ่งถ้าต้องขังจะเป็นอันตรายแก่ชีวิต
- กร. สำหรับผู้ต้องหาหรือจำเลยอยู่ในความดูแลของเจ้าพนักงานหรือบุคคลที่ยินยอมรับผู้นี้ไว้หรือ

ข. กำหนดวิธีการอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อป้องกันการหลบหนี หรือความเสียหายที่อาจเกิดขึ้น เช่น ให้ไปรายงานตัวแก่เจ้าพนักงานตามกำหนด เป็นต้น

- สำหรับคำสั่งศาลข้างต้นจะสิ้นผลต่อเมื่อ
- ก. ถ้าศาลมีคำสั่งในระหว่างสอบสวนให้มีผลใช้ได้ไม่เกินหกเดือนนับแต่มีคำสั่ง
- ข. ถ้าศาลมีคำสั่งในระหว่างได้ส่วนมูลฟ้องหรือพิจารณาให้มีผลใช้ได้จนกว่าจะเสร็จการพิจารณา

³ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, มาตรา 66.

กรณีผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่ปฏิบัติตามวิธีการที่กำหนดหรือพฤติการณ์เปลี่ยนแปลงไป
ภายหลังที่ศาลมีคำสั่ง ศาลมีอำนาจดังต่อไปนี้

ก. เปลี่ยนแปลงคำสั่งหรือ

ข. พิจารณาออกหมายขังตามที่เห็นสมควร

2) ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2 (21)

“ควบคุม” หมายถึง การควบคุมกักขังผู้ถูกจับโดยพนักงานฝ่ายป้องกันหรือตำรวจใน
ระหว่างสืบสวนสอบสวนมาตรา 2 (22)

“ขัง” หมายถึง การกักขังจำเลยหรือผู้ต้องหาโดยศาลเดินในทางปฏิบัติการควบคุมหรือ
ขัง จะแยกกับการจับโดยล้วนเชิง กรณีจะจับได้หรือไม่จะดูเฉพาะเหตุการจับ เมื่อจับได้แล้วจะเกิด⁷
การควบคุมหรือขัง โดยมิได้มีการพิจารณาว่า มีจุดมุ่งหมายอย่างไรแต่ในทางวิชาการถือว่าการ
ควบคุม หรือขังและการจับ มีวัตถุประสงค์อย่างเดียวกันคือ

(1) เพื่อให้การสอบสวนไปโดยเรียบร้อย

(2) เพื่อประกันการมีตัวของผู้ต้องหาหรือจำเลยและ

(3) เพื่อประกันการบังคับไทย

ดังนั้นเหตุที่จะออกหมายจับและหมายขังจึงเป็นเหตุเดียวกันด้วยเหตุนี้เหตุแห่งการออก
หมายจับและหมายขังตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 237 จึงอาศัยเหตุเดียวกัน อย่างไรก็ตามวัตถุประสงค์
ทั้ง 3 ประการข้างต้นในบางคดีอาจไม่มีการบังคับไทย เช่น ศาลพิพากษาว่าจำเลยกระทำความผิด⁷
และรอการกำหนดโทษหรือรอการลงโทษ ดังนั้น วัตถุประสงค์เพื่อให้การสอบสวนดำเนินไปได้
โดยเรียบร้อยและเพื่อประกันการมีตัวของผู้ต้องหาหรือจำเลยตามข้อ 1-2 จึงเป็นจุดหมายหลัก ส่วน
การบังคับไทยเป็นเพียงจุดหมายรอง ฉะนั้น เมื่อไม่มีเหตุอันเป็นการกระทบต่อการสอบสวนหรือ⁷
เพื่อประกันการมีตัวของผู้ต้องหาหรือจำเลยก็ต้องปล่อยผู้ต้องหาหรือจำเลยไป การควบคุมตัว
ระหว่างคดีจึงเป็นข้อยกเว้น นอกจากนั้นความในวรรคท้ายมาตรานี้ยังได้เพิ่มเหตุที่ศาลจะไม่ออก
หมายขังหรือออกหมายปล่อยผู้ต้องหาหรือจำเลยอีกรอบ 4 ประการดังกล่าวข้างต้น

3) หลักการที่ศาลจะไม่ออกหมายขังหรือออกหมายปล่อยตัวแก่นักคดีทางประเพกษา

แม้ในชั้นบังคับไทยในกรณีจำเลยจะถึงอันตรายแก่ชีวิตถ้าต้องจำคุกจำเลยมีกรรมตั้งแต่
7 เดือนขึ้นไปหรือจำเลยคลองบุตรยังไม่ถึงเดือน ศาลก็มีอำนาจสั่งห้ามการจำคุกไว้ก่อนได้ ตาม
ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 246 และหากจำเลยเป็นหญิงมีกรรมต้องโทษ
ประหารชีวิตก็ให้รอการประหารชีวิตจนกว่าจะคลองบุตรเสียก่อน ตามประมวลกฎหมายวิธี
พิจารณาความอาญา มาตรา 247

แต่การนำบทัญญัติตามมาตรา 71 มาใช้ยังพบว่ามีปัญหาในการใช้บังคับ ที่ยังไม่สามารถที่จะนำมาแก้ไขให้เป็นรูปธรรมได้ แม้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 71 ที่ให้อำนาจศาลในการอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวแก่หนุ่มนิกรรักหรือหนุ่นิกริบุตรไม่ถึง 3 เดือน โดยเป็นคดุลพินิจศาลในการไม่อนุญาต แต่ให้ศาลออกหมายปล่อยชั่วคราว และหรือกำหนดวิธีการอื่นใดตามที่ศาลเห็นสมควรก็ได้ซึ่งอาจแก้ปัญหาได้ระดับหนึ่งแต่ในชั้นจับกุม ชั้นสอบสวนหรือชั้นพิจารณาในชั้นศาลไม่ได้มีมาตรการอื่นใดที่เป็นการช่วยเหลือหรืออื้อประโภชน์ แก่หนุ่มนิกรรักเลย คงมีแต่วิธีพิจารณาพิเศษสำหรับเด็กหรือเยาวชนที่เป็นผู้ดูแลกล่าวหาว่ากระทำการดังนี้

(1) ในระหว่างการสอบสวน

หนุ่มนิกรรักไม่ได้รับสิทธิอันควร เช่นเดียวกับผู้ต้องหาที่เป็นเด็ก กล่าวคือผู้ต้องหาที่เป็นเด็ก ตามกฎหมายได้บัญญัติให้ได้รับการคุ้มครองระหว่างทำการสอบสวน กล่าวคือจะต้องมีนักจิตวิทยา หรือ นักสังคมสงเคราะห์ พนักงานอัยการ และบุคคลที่เด็กร้องขอเข้าร่วมในการสอบสวน ตามมาตรา 133 ทว.⁴ และมาตรา 134/2⁵ แต่ผู้ต้องหาที่เป็นหนุ่มนิกรรักซึ่งในสภาวะการนั้น ๆ ต้องได้รับการคุ้มครองเป็นพิเศษ เพราะอาจจะกระทบต่อثارกในครรภ์ได้

(2) การงดการดำเนินคดีแก่ผู้กระทำการที่เป็นหนุ่มนิกรรัก

ในสภาวะของหนุ่มนิกรรัก ที่อาจได้รับการกระทบเทือนหรืออันตรายอย่างใดๆ จากการดำเนินคดีในระหว่างทำการสอบสวนหรือได้ส่วนบุคคลฟ้อง ซึ่งมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องได้รับการคุ้มครองเป็นพิเศษ แต่หนุ่มนิกรรักไม่ได้รับสิทธิอันควร เช่นเดียวกับผู้ต้องหาริบุตรที่วิกฤต กล่าวคือ ผู้ต้องหาที่เป็นผู้วิกฤต กฎหมายได้บัญญัติให้ความคุ้มครองในระหว่างทำการสอบสวน ได้ส่วนบุคคลฟ้องหรือพิจารณาคดี ถ้ามีเหตุควรเชื่อว่าผู้ต้องหาริบุตรจำเลยเป็นผู้วิกฤตและไม่สามารถต่อสู้คดีได้ ให้พนักงานสอบสวนหรือศาลแล้วแต่กรณี สั่งให้แพทย์ตรวจผู้นั้นและถ้าพนักงานสอบสวนหรือศาลแล้วแต่กรณีเห็นว่า ผู้ต้องหาริบุตรจำเลยเป็นผู้วิกฤตและไม่สามารถต่อสู้คดีได้ ให้ห้ามการสอบสวน ได้ส่วนบุคคลฟ้องหรือพิจารณา ไว้จนกว่าผู้นั้นหายวิกฤตหรือสามารถต่อสู้คดีได้⁶ ซึ่งในความเป็นจริงแล้ว ผู้ต้องหาริบุตรจำเลยที่เป็นหนุ่มนิกรรัก อยู่ในภาวะที่ต้องได้รับการคุ้มครองเป็นพิเศษ ดังนั้นจึงควรนิวิธีการหรือรูปแบบที่เหมาะสมกับหนุ่มนิกรรัก โดยอาจจะให้การสอบสวน ได้ส่วนบุคคลฟ้อง หรือพิจารณาคดีไว้ก่อน โดยนำหลักการเช่นเดียวกับการดำเนินคดีแก่คนวิกฤตมาใช้บังคับ

⁴ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, มาตรา 133 ทว.

⁵ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, มาตรา 134/2.

⁶ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, มาตรา 14.

ซึ่งอาจจะกล่าวได้เหตุที่ของการดำเนินคดีของคนวิกฤตนั้นสืบเนื่องจากการที่คนวิกฤตมีสภาพร่างกายและจิตใจไม่ปกติซึ่งไม่แตกต่างกับหญิงมีครรภ์

4.2 วิเคราะห์ปัญหาการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาที่เป็นหญิงมีครรภ์ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้วางหลักเอาไว้ว่า สภาพบุคคลเริ่มแต่เมื่อคลอดและอยู่รอดเป็นทารก ทำให้คิดไปได้ว่าบุคคลจะมีสิทธิตามกฎหมายคือเมื่อบุคคลนั้นมีสภาพความเป็นบุคคลแล้ว คือนิการเกิดและรอค่อยเป็นทารก แต่อย่างไรก็ตามกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะนຽรดกได้ให้ความคุ้มครองแก่เด็กที่เกิดมาแล้วรอค่อยถูกภายใน 310 วัน เป็นทารกอยู่ในครรภ์มาตราในเวลาที่เข้ามารอดตาย และมีสิทธิรับนิรดกของเข้ามารอด ทำให้เห็นได้ว่าประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทยได้รับรองสิทธิของทารกในครรภ์มาตราเช่นกัน ซึ่งสอดคล้องกับประมวลกฎหมายอาญาที่เอาผิดแก่หญิงที่ทำแท้งและหรือบุคคลใดที่ทำให้หญิงแท้งถูก

อีกทั้งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้วางหลักเอาไว้ว่าบิดา มารดา มีหน้าที่อุปการะเลี้ยงดูบุตร

4.3 วิเคราะห์ปัญหาการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาที่เป็นหญิงมีครรภ์ กฎหมายแรงงาน และพระราชบัญญัติประกันสังคม

ตามที่ได้กล่าวมาแล้วดังบทข้างต้นเรื่องสิทธิในการได้รับการคุ้มครองและประโยชน์จากการที่ใช้แรงงานของหญิงนั้นเมื่อวิเคราะห์ถึงหลักกฎหมายแรงงาน นั้นจะเห็นได้ว่ากฎหมายแรงงานนั้นได้มีการกำหนดอย่างชัดเจนในงานที่ต้องห้ามนิให้หญิงมีครรภ์ทำ วัตถุประสงค์ที่กฎหมายแรงงานนั้นต้องห้ามก็เพื่อเป็นการคุ้มครองทารกในครรภ์มาตราหนึ่ง การทำงานที่จะก่อให้เกิดความเสี่ยง รวมถึงสภาพแวดล้อม อันที่จะมีผลต่อทารกในครรภ์มาหาก็จะบัญญัติห้ามนิให้กระทำ

สิทธิการคุ้มครองนี้เป็นสิทธิที่หญิงแต่ละบุคคลจะได้รับไม่เท่าเทียมกัน อันเนื่องจากหญิงนั้นได้มีความรับผิดชอบเทียบเท่าชาย แต่ต้องดึงครรภ์ซึ่งเป็นภาระอันยิ่งใหญ่ เมื่อหญิงนั้นได้เป็นบุคคลที่ต้องใช้แรงงาน ทำงาน กฎหมายจึงให้สิทธิคุ้มครองมากกว่าหญิงที่ไม่ได้ใช้แรงงาน แต่เมื่อหญิงนั้นต้องตกเป็นผู้ต้องหา จำเลย ถึงแม้ว่ากฎหมายแรงงานนี้ได้มีบัญญัติว่าเป็นเหตุแห่งการลักจ้าง แต่การที่หญิงมีครรภ์ที่ตกเป็นผู้ต้องหา ถ้าหากมีการเดิกจ้างคนงานหญิงระหว่างที่ตั้งครรภ์แล้ว ข้อมูลผลกระทบโดยตรงต่อแม่และเด็ก ในด้านของการขาดรายได้ทางชีพและในด้านจิตใจ คนงานหญิงที่ตั้งครรภ์จึงได้รับสิทธิการคุ้มครองพิเศษที่ห้ามน้ำจ้างเลิกจ้างคนงานหญิง เพราะเหตุมาจาก

การตั้งครรภ์ แต่ก็ภูมายังแรงงาน ไม่ได้ห้ามนายจ้างเลิกจ้างคนงานหญิงที่ตั้งครรภ์ในเหตุผลอื่น หรือในกรณีที่คนงานหญิงที่ตั้งครรภ์ได้กระทำการผิดเช่น กระทำการผิดทุจริตต่อหน้าที่ งใจทำให้นายจ้างได้รับความเสียหาย กระทำการผิดช้าใบเดือน ขาดงานติดต่อ กันสามวัน โดยไม่มีเหตุอันสมควร⁷ ดังนั้นการที่หญิงมีต้องตกเป็นผู้ต้องย้อมต้องได้รับผลกระทบจากการถูกคำแนะนำคดีอนุมูล ทำให้หญิงมีครรภ์นั้นต้องขาดงานเกินกว่า 3 วันแน่นอน อันมีผลทางอ้อมให้หญิงนั้นถูกเลิกจ้างโดย ที่ไม่ได้รับเงินชดเชย และสิทธิประโยชน์ต่างๆ มากน้อยที่หญิงมีครรภ์ได้รับจากประกันสังคม ไม่ว่า จะเป็นเรื่องของการดูแลครรภ์ ระยะเวลาการดูแลครรภ์ ค่ายา ค่าทำคลอด อื่นๆ ตามที่แพทย์กำหนด อันล้วนมาจากการประกันสังคม อันเป็นประโยชน์ทดแทนในกรณีคลอดบุตร

หากพิจารณาถึงการเป็นผู้ประกันตนในประกันสังคมจะเห็นได้ว่าเป็นเงินที่หักเข้า กองทุนประกันสังคมนั้นส่วนหนึ่งเป็นเงินที่หักจากรายได้ของหญิงนั้น เป็นเงินที่นายจ้างต้องจ่าย รวมกับภาครัฐ⁸ ดังนั้นสิทธิ์ต่างๆ ที่หญิงนั้นควรได้ย้อมสมควรที่จะตามหญิงนั้นไป แต่ปัจจุบัน ความเป็นผู้ประกันตนสิ้นสุดลงเมื่อผู้ประกันตนนั้น มีเหตุประการหนึ่งคือ การสิ้นสภาพการเป็น ลูกจ้าง⁹ ไม่ส่งเงินสมบทสามเดือนติดต่อ กันหรือภายในระยะเวลาสิบสองเดือนส่งเงินสมบทมาแล้ว ไม่ครบเก้าเดือน¹⁰ ซึ่งเป็นที่แน่นอนอยู่แล้วว่าหากหญิงที่ตั้งครรภ์ต้องตกเป็นผู้ต้องหาและต้องถูก ออกจากงาน ก็ย่อมที่จะไม่มีความสามารถที่จะส่งเงินสมบทให้แก่กองทุนประกันสังคมได้ สวัสดิการต่างๆ ที่ตนเองหรือบุตรในครรภ์อันพึงจะได้รับก็ย้อมหมดไป ถึงแม้ว่าหญิงนั้นจะมีค่าถูก ควบคุมตัว หรือภาคหลังพิสูจน์ได้ว่าหญิงนั้นมีได้กระทำการผิด แต่การที่หญิงนั้นต้องสูญเสียสิทธิ์ ที่ควรจะได้รับ แต่กลับต้องแบกรับภาระค่าใช้จ่ายในการดูแลครรภ์อันเป็นจำนวนมากกว่าเดิม จึงถือ ว่าเป็นการซ้ำเติมหญิงนั้นให้ประสบปัญหาที่หนักขึ้น

ปัญหาต่างๆ เหล่านี้ย่อมส่งผลไปถึงสวัสดิภาพของทารกในครรภ์มารดาอย่างแน่นอน ดังนั้น เราจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะมีการแก้ไขบทกฎหมายที่จะคุ้มครองหญิงมีครรภ์ดังกล่าวให้ ครอบคลุมไปถึงกรณีที่หญิงนั้นตกเป็นเพียงผู้ต้องหา จนกว่าจะมีการพิสูจน์ว่าหญิงนั้นได้กระทำ ความผิดจริง หรือจนกว่าทารกในครรภ์คลอดออกมมา เพราะอย่างไรก็ตามสิทธินี้หญิงนั้นก็ยังมีส่วน จ่ายเงินสมบทดังกล่าว และสวัสดิการดังกล่าวทั้งหมดก็คุ้มครองทารกในครรภ์เป็นหลัก สำคัญ

⁷ พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน 2541, มาตรา 119.

⁸ พระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533, มาตรา 46.

⁹ พระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533, มาตรา 38.

¹⁰ พระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533, มาตรา 41.

4.4 วิเคราะห์ปัญหาที่มีครรภ์ที่ตกลงเป็นผู้กระทำความผิดในเชิงทางการแพทย์

ตามที่ได้กล่าวมาแล้วจากบทข้างต้น ผู้กระทำความผิดที่เป็นหญิงมีครรภ์นั้นควรได้รับสิทธิตามหลักสากลและควรจะได้รับสิทธิพิเศษนอกเหนือจากที่มีอยู่ แต่ผู้ต้องหาที่เป็นหญิงมีครรภ์นั้นนอกจากจะมีสิทธิเฉพาะตัวแล้ว สิ่งหนึ่งที่จะต้องคำนึงถึงคือ ทราบในครรภ์ของผู้กระทำความผิด ซึ่งเขาก็ควรที่ได้รับการปกป้อง ทราบถึงว่าเป็นผู้บริสุทธิ์มิได้กระทำการผิดร่วมกับมารดาแต่อย่างใด ดังนั้น เขาก็ควรได้รับการปกป้องคุ้มครองตามสิทธิ์ที่ควรจะได้รับ

เหตุผลทางการแพทย์ การตั้งครรภ์แม้ว่าจะเป็นภาวะตามธรรมชาติ แต่ก็ยังให้เกิดความเปลี่ยนแปลงทั้งทางร่างกาย จิตใจ สังคมและบทบาทต่างๆ ต่อหญิงตั้งครรภ์ การเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ มีความเครียดแรงอยู่ หญิงที่ตั้งครรภ์จึงต้องมีการปรับตัวให้ผ่านความเครียดนี้ไปให้ได้ ซึ่งผู้ใกล้ชิดจะเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมให้หญิงตั้งครรภ์สามารถปรับตัวและปฏิบัติตนได้เหมาะสม อันจะทำให้ความเครียดและความวิตกกังวลลดลงได้

โดยทั่วไปหากจะเจริญเติบโตอย่างสมบูรณ์ขึ้นอยู่กับมารดาทั้งสิ้นสภาพแวดล้อมของมารดาเป็นสภาพแวดล้อมของทารกด้วย ในทางวิชาการตัวมารดาถือเป็นสิ่งแวดล้อมที่มีอิทธิพลมากที่สุดในการเจริญเติบโตและพัฒนาการคุณภาพของทารก

เมื่อทารกอยู่ในครรภ์ต้องอาศัยแม่ทำหน้าที่เป็นผู้ส่งอาหาร ออกซิเจนและเลือด โดยผ่านทางรก ในระหว่างการตั้งครรภ์ถ้ามารดาวัยอ่อนน้ำนมน้อย และมีความสุขจากการนมบุตรอาจมีการเพิ่มน้ำนม ซึ่งจะส่งผลกระทบตุ่นสมองของมารดา หลังสารฮอร์โมนชนิดหนึ่งที่เรียกว่า Endorphin ซึ่งเราเรียกชื่อรโนน ตัวนี้ว่าสารแห่งความสุข สารตัวนี้จะมีผลสืบเนื่องไปถึงทารกในครรภ์ช่วยให้ทารกเจริญเติบโตและเสริมภูมิคุ้มกันโรค ดังนั้น หากต้องการให้ทารกในครรภ์มารดาวัยอ่อนน้ำนมคุณภาพดี ก็ควรที่จะต้องตระหนักร่ว่าเราหรือสังคมจะต้องคุ้มครองคุณภาพการตั้งแต่อยู่ในครรภ์มารดา

โดยทั่วไประยะเวลาตั้งครรภ์จะแบ่งออกเป็นสามระยะ ระยะที่มีอิทธิพลต่อทารกในครรภ์เป็นอย่างมากได้แก่ระยะตั้งแต่ 2 สัปดาห์ – 3 เดือน เรียกว่า Embryonic Stage หรือระยะของการเป็นตัวอ่อนเกิดอวัยวะที่สำคัญต่างๆ ระยะนี้หากได้รับผลกระทบจากสิ่งแวดล้อมบางชนิด จะทำให้เกิดการพิคปักษ์หรือพิการตลอดจนแท้งได้ในที่สุด

ดังนั้น ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อทารกในครรภ์ มีอยู่หลายลักษณะ เช่น

- 1) สภาพความเป็นอยู่ หรือสถานที่พักอาศัย ซึ่งแนะนำว่าการที่หญิงมีครรภ์ที่ต้องอยู่สถานที่ฝากชั่ง ไม่ว่าจะเป็นเรือนจำ หรือที่สถานีตำรวจน้ำมีผลกระทบต่อทารกในครรภ์มารดาได้

2) อารมณ์ความรู้สึกที่ ผิดหวัง ห้อแท้ สื้นหวัง ความเครียด และวิตกกังวล สิ่งต่างๆ เหล่านี้มีผลกระทบโดยตรงต่อการในครรภ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากหญิงมีครรภ์อยู่ในช่วง 3 เดือนแรกของการตั้งครรภ์

3) ในส่วนของอายุของมารดา หญิงที่ตั้งครรภ์ที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปี และยังคงเป็นผู้ต้องหาและต้องรับบทบาทการเป็นมารดา จึงเป็นการยากที่จะเข้าไปคุ้มครองเอาใจใส่ได้ เนื่องจากวัยและความไม่พร้อม

สิ่งต่างๆ ทั้งหลายเหล่านี้ล้วนแล้วแต่มีส่วนประกอบของการที่ทำให้การในครรภ์ผู้ที่ถือว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ได้รับผลกระทบกระเทือน ดังนั้นการามาตรการที่เหมาะสมเพื่อคุ้มครองสิทธิของทารกในครรภ์ที่จะออกมาสู่โลกภายนอกจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง ที่จะได้รับการแก้ไขปรับปรุงกันอย่างจริงจัง

ซึ่งจากการศึกษาพบว่าหญิงตั้งครรภ์ที่ต้องหันส่วนใหญ่จะถูกจับเนื่องจากการกระทำความผิดเป็นครั้งแรก จะมีความเครียดเนื่องจากไม่มีไกรมาเยี่ยม รู้สึกสับสนในชีวิต และไม่มีหนทางอย่างใดที่กลับไปเก็บไข่ได้ และที่สำคัญอย่างยิ่งคือไม่ทราบว่าจะทำอย่างไรกับลูกที่จะเกิดมาหรืออนาคตของน้องคนมีลูกอยู่ภายนอกจะมีความวิตกกังวลมากยิ่งขึ้น

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

สภาพสังคมปัจจุบันเอื้ออำนวยให้ผู้หญิงมีครรภ์เป็นผู้กระทำการพิเศษในคดีอาญามากขึ้น ในขณะที่กระบวนการยุติธรรมยังไม่ให้ความคุ้มครองหญิงมีครรภ์ในฐานะผู้กระทำความผิดเท่าที่ควร โดยหญิงมีครรภ์จะได้รับความคุ้มครองเสมอผู้กระทำการพิเศษทั่วไป หากจะได้รับการคุ้มครองเพิ่มเติมก็มีเป็นเพียงการคุ้มครองในฐานะที่เป็นผู้หญิง เช่น การค้นตัวผู้ต้องหาที่เป็นผู้หญิงต้องค้นโดยผู้หญิงอื่น หรือการคุณขึ้นผู้ต้องหาที่เป็นผู้หญิงแยกออกจากผู้ต้องหาที่เป็นผู้ชาย แต่การคุ้มครองที่มีอยู่ดังกล่าวไม่เพียงพอสำหรับหญิงมีครรภ์ซึ่งสภาวะของผู้หญิงที่ตั้งครรภ์นอกจากสภาวะทางร่างกายที่มีการเปลี่ยนแปลงแตกต่างไปจากผู้หญิงทั่วไปแล้ว สภาวะทางด้านจิตใจที่มีความแตกต่างกันมาก โดยหญิงมีครรภ์มักจะมีอารมณ์หงุดหงิด แปรปรวน และความสามารถในการควบคุมอารมณ์มีน้อยกว่าบุคคลทั่วไป

หากจะเปรียบเทียบถึงเพียงแต่ความแตกต่างทางผู้หญิงมีครรภ์และบุคคลทั่ว ๆ ไปก็จะเห็นว่ามีการแตกต่างกันมาก และอาจสรุปได้ผลดังนี้

1) การควบคุมอารมณ์และการแสดงออก ผู้หญิงมีครรภ์มีความสามารถในการควบคุมอารมณ์และการแสดงออกได้น้อยกว่าบุคคลทั่วไป จึงมักจะได้ยินเสียงอ้วนผู้หญิงที่ตั้งครรภ์มีชื่อหงุดหงิด และอารมณ์แปรปรวนง่าย

2) การปรับตัว ผู้หญิงมีครรภ์ต้องใช้เวลาในการปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมมากกว่าบุคคลทั่วไป หรือไม่สามารถปรับตัวได้เลย

3) ผู้หญิงมีครรภ์มีโอกาสสูญเสียไปได้ง่าย อันอาจเนื่องมาจากการไม่นั่งลงทางด้านอารมณ์ ความคิดของผู้หญิงที่ตั้งครรภ์จะลึกซึ้งและละเอียดอ่อนมากกว่าบุคคลทั่วไป

4) ความรักของผู้หญิงมีครรภ์จะมุ่งตรงไปสู่บุตรในครรภ์ ดังนั้นการแสดงออกต่างๆ จึงแตกต่างจากบุคคลทั่วไป

5) การตัดสินใจของผู้หญิงมีครรภ์จะมีจิตใต้สำนึกของความเป็นแม่เสมอ ดังนั้นการกระทำ หรือการตัดสินใจใด ๆ มักจะมีบุตรในครรภ์เป็นองค์ประกอบของการกระทำ หรือการตัดสินใจ เป็นสาระสำคัญ

จากผลสรุปความแตกต่างระหว่างหญิงมีครรภ์กับบุคคลทั่วไป ทำให้เห็นได้ว่าผู้หญิงมีครรภ์มีความแตกต่างกับบุคคลทั่วไปในหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นทางด้านร่างกาย จิตใจ ความคิด อุปนิสัย เป็นต้น ทั้งนี้ เพราะผู้หญิงที่ตั้งครรภ์จะมีการเปลี่ยนแปลงทั้งสภาพทางร่างกายและชอร์โมน เพศเพื่อเตรียมตัวก้าวสู่สภาวะการมีบุตร ดังนั้น การที่จะปฏิบัติต่อผู้หญิงมีครรภ์ในมาตรฐานเดียวกับบุคคลทั่วไปย่อมเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้อง

แม้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยจะบัญญัติให้บุคคลทุกคนเสมอภาคกันทางกฎหมาย และได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน ให้ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน และการเลือกปฏิบัติจะกระทำมิได้ก็ตาม แต่ในความจริงก็ยอมรับกันว่าหญิงมีครรภ์ต้องการความปกป้อง ดูแล เอกาจิส์ มาความบุคคลทั่วไป การที่จะปฏิบัติต่อหญิงมีครรภ์เช่นบุคคลทั่วไปจึงเป็นเรื่องที่ไม่เหมาะสมอย่างยิ่ง อย่างไรก็ตามแม้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยจะบัญญัติให้บุคคลทุกคนมีความเสมอภาคกันก็ตาม แต่ในทางกฎหมายและในทางปฏิบัติก็อาจมีแนวทางที่ไม่เหมือนกันในความแตกต่างระหว่างเพศชายและเพศหญิง หรือแม้แต่เพศหญิงและหญิงมีครรภ์ เช่น พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 เป็นต้น

5.2 ข้อเสนอแนะ

เมื่อได้วิเคราะห์การใช้งานทางกระบวนการยุติธรรมในการดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดที่เป็นหญิงมีครรภ์และแนวทางแก้ไข คดีอาญาเป็นคดีที่เกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพของบุคคลผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้กระทำความผิด และเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชนโดยรวม ดังนั้นเมื่อมีการกระทำผิดอาญาเกิดขึ้น หรือมีผู้กล่าวหาว่าบุคคลใดเป็นผู้กระทำความผิดขึ้น เป็นหน้าที่ของเจ้าพนักงานของรัฐที่จะต้องดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อที่จะเอาตัวผู้กระทำความผิดมาฟ้องต่อศาลพิพากษาลงโทษ วัดคุณประسنค์ของการสอบสวนคดีอาญาเพื่อให้ทราบข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบแห่งความผิดที่กล่าวหาว่ากระทำความผิด เนื่องจากคดีอาญาจะต้องดำเนินการตามขั้นตอน มีขั้นตอนแล้วคาดจะไม่รับคดีนี้ ไว้พิจารณา เพราะคดีอาญาเป็นคดีที่เกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพของบุคคล และเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชน หากยอมให้มีการพิจารณาโดยง่ายแล้วจะเกิดความเสียหายแก่ผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้กระทำความผิด

ดังนั้น กระบวนการดังແດ้วยชั้นสอบสวน ชั้นอัยการ ชั้นพิจารณาคดีของศาลและภายในศาลพิพากษาก็ต้องดำเนินการอย่างระมัดระวัง แก้ไขให้เหมาะสมสภาวะการณ์ของหญิงมีครรภ์ ดังนี้

1) การดำเนินการในชั้นสอบสวน

ดังที่ได้วิเคราะห์มาในบทที่ 4 ผู้ต้องหาที่เป็นหญิงมีครรภ์กับการหมายหาราษฎรเพื่อความปลอดภัยอย่างใด ๆ รวมถึงวิธีในการดำเนินการของเจ้าพนักงานในการสอบสวน ว่ามีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องให้ความสำคัญกับปัญหาที่จะเกิดขึ้นนี้ และผลกระทบจากการดำเนินการที่ทำดังกล่าวจะมีผลกระทบถึงทางการค้าและที่ทำการสอบสวนคดีหรือไม่อย่างไร ดังนั้น เพื่อเป็นแนวทางการแก้ปัญหาดังกล่าว และเป็นการป้องกันภัยที่อาจจะเกิดขึ้นได้ในอนาคต ผู้เขียนจึงเห็นว่าในการสอบสวนคดีของผู้ต้องหาที่เป็นหญิงมีครรภ์ ควรจะนำบทบัญญัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 133 ทวิ มาตรา 133 ตรี และมาตรา 134/2 มาใช้กับผู้ต้องหาที่เป็นหญิงมีครรภ์ด้วย คือในการณีที่มีการสอบสวนผู้ต้องหาที่เป็นหญิงมีครรภ์ควรจะให้มีนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ บุคคลที่หญิงมีครรภ์ร้องขอ ในที่นี้อาจจะเป็นสามีของหญิงมีครรภ์หรือบุคคลที่ไว้ใจ และพนักงานอัยการเข้าร่วมในการตามปากคำนั้น และควรที่จะเพิ่มเติมคือควรให้มีแพทย์เฉพาะด้านเกี่ยวกับการตั้งครรภ์มาอยู่ร่วมในขณะที่มีการตามปากคำด้วย โดยที่ไม่มีการทำหนอดอัตราโทษอย่างสูง

เมื่อเป็นเช่นนี้บทบัญญัติตามมาตรา 133 ทวิ ต้องมีการแก้ไขเพิ่มเติมดังนี้คือ

“ในคดีที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงตั้งแต่สามปีขึ้นไป หรือในคดีที่มีอัตราโทษอย่างสูงไม่ถึงสามปีและผู้เสียหายหรือพยานซึ่งเป็นเด็กหรือหญิงมีครรภ์ร้องขอ หรือในคดีทำร้ายร่างกายเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปีหรือหญิงมีครรภ์ การตามปากคำเด็กหรือหญิงมีครรภ์ไว้ในฐานะเป็นผู้เสียหายหรือพยาน ให้แยกกระทำเป็นส่วนสัดในสถานที่ที่เหมาะสมสำหรับเด็กหรือหญิงมีครรภ์ และให้มีนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ บุคคลที่เด็กหรือหญิงมีครรภ์ร้องขอและสูตินารีแพทย์ในคดีหญิงมีครรภ์ และพนักงานอัยการ เข้าร่วมในการตามปากคำนั้นด้วย”

2) ประเภทคดีอาญา

ควรแยกประเภทคดีอาญาที่เป็นความผิดอาญาร้ายแรงกับความผิดอาญาที่มีโทษไม่ร้ายแรงที่หญิงมีครรภ์กระทำผิด โดยความผิดอาญาที่โทษร้ายแรงกว่าใช้กระบวนการยุติธรรมทางอาญาปกติ แต่ความผิดอาญาที่มีโทษทางอาญาไม่ร้ายแรงอาจวิธีเบี่ยงผู้กระทำความผิดออกจากกระบวนการยุติธรรมทางอาญา โดยใช้มาตรการชั่วคราว การฟ้องคดีอาญาโดยให้อำนาจพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการ ดำเนินการเปรียบเทียบ ให้คดีเสร็จไป โดยอาจเป็นการบริการสาธารณสุข หรือจัดทำบริการสังคม

3) การงดการสอบสวน

ถ้าจำเป็นต้องดำเนินคดีกับหญิงมีครรภ์ เพื่อเป็นความปลอดภัยแก่ผู้ต้องหา หรือจำเลยรวมถึงการกินครรภ์นั้น ผู้เขียนเห็นว่าควรให้ความสำคัญต่อหญิงมีครรภ์เทียบเท่าหรือมากกว่าผู้

วิกฤติตามบทบัญญัติของกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 14 เนื่องจากหญิงมีครรภ์อยู่ในภาวะที่ไม่สามารถคิดเห็นได้ว่าครรภ์จะเป็นอันตรายหรือมีการเปลี่ยนแปลงอย่างไร ซึ่งแต่ละบุคคลก็จะมีสภาวะการที่แตกต่างกันไป ซึ่งเป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อนและควรมีการพิจารณาให้ถี่ถ้วนและเหมาะสม เช่นหญิงที่ตั้งครรภ์ อาจมีภาวะครรภ์เป็นพิษหรือการที่มีโรคประจำตัว หรืออาจมีการติดเชื้อได้ง่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระยะการตั้งครรภ์ เริ่มแรกถึงระยะเวลาสามเดือน เป็นระยะเวลาที่ต้องระมัดระวัง ซึ่งสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้จะส่งผลกระทบโดยตรงต่อทารกในครรภ์ ดังนั้น ห้ามควรอย่างยิ่งที่จะมีการบัญญัติกฎหมายเพื่อคุ้มครองหญิงมีครรภ์ คือ

มาตรา 14/1 “ในระหว่างสอบสวน ได้สวนมูลฟ้อง หรือพิจารณาคดี ถ้ามีเหตุอันควรเชื่อว่าผู้ต้องหา หรือจำเลยเป็นหญิงมีครรภ์และหากดำเนินคดีต่อไปจะมีผลกระทบกระเทือนต่อทารกที่อยู่ในครรภ์มาตรา ให้พนักงานสอบสวนหรือศาลแล้วแต่กรณีสั่งให้แพทย์ตรวจบุคคลนั้น เสร็จแล้วให้เรียกพนักงานแพทย์ผู้นั้นมาให้ถ้อยคำว่าการตรวจผลเป็นประการใด

ในการณีข้างต้นถ้าพนักงานสอบสวนหรือศาลแล้วแต่กรณีเห็นว่าการดำเนินคดีต่อไปจะมีผลกระทบกระเทือนต่อทารกในครรภ์มาตรา พนักงานสอบสวนหรือศาลแล้วแต่กรณี อาจสั่งให้งดการสอบสวน ได้สวนมูลฟ้องหรือพิจารณาไว้จนกว่าผู้นั้นจะหายจากภาวะการกระทบกระเทือนต่อทารกในครรภ์ และมีอำนาจสั่งให้บุคคลนั้นอยู่ในความคุ้มครองแพทย์หรือบุคคลใด ๆ ที่ยินยอมรับดูแลบุคคลนั้น

กรณีที่ศาลลงคดการ ได้สวนมูลฟ้องหรือพิจารณาดังบัญญัติไว้ในวรรคก่อน ศาลมจะสั่งจำหน่าข้อคดีเสียชั่วคราวก็ได้”

4) การปล่อยชั่วคราว

การปล่อยชั่วคราว คือ การผ่อนคลายการควบคุมและขังโดยขอมให้ผู้ต้องหาได้รับอิสระภาพชั่วคราว อันเป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องหา เนื่องจากหลักที่ว่าบุคคลจะยังไม่ถือว่าเป็นผู้กระทำความผิดจนกว่าศาลจะพิพากษาถึงที่สุดว่าเป็นเห็นนั้นจริง คำว่า “ปล่อยชั่วคราว” ประมาณกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาไม่ได้บัญญัติไว้ แต่ตามพจนานุกรม ได้ให้ความหมายของคำว่า “ประกัน” ไว้ว่า หมายถึงการรับรองว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยซึ่งได้รับปล่อยตัวชั่วคราว จะปฏิบัติตามนัดหรือหมายเรียกของเจ้าพนักงานหรือศาล และถ้าคิดสัญญาหรือรับรองว่าจะใช้เงินจำนวนที่ระบุไว้ การปล่อยชั่วคราวอาจเป็นการปล่อยชั่วคราวโดยไม่มีประกัน หรือมีประกัน หรือมีประกันและหลักประกัน²

¹ พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525. หน้า 498.

² ประมาณกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 110.

การปล่อยชั่วคราวเป็นมาตรการทางอาญาจากหลักประกันนี้แห่งความสงสัย (In dubio pro reo) ที่ผ่อนคลายการจำกัดสิทธิเสรีภาพในการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงที่ทางของผู้ต้องหา หรือจำเลย เพราะโดยหลักจะต้องไม่ควบคุมตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยไว้ การควบคุมตัวระหว่างคดีเป็นข้อกเว้นกรณีจำเป็นเท่านั้น ในระหว่างคดีจึงต้องมีการปล่อยชั่วคราว

เมื่อมีการกระทำความผิดอาญาเกิดขึ้น รัฐมีหน้าที่จะต้องเข้ามาดูแลรักษาความความสงบเรียบร้อย ซึ่งวิธีการดำเนินคดีย่อมกระทบถึงสิทธิเสรีภาพของบุคคล โดยเฉพาะผู้ต้องหาซึ่งจะต้องถูกนำตัวไปยังศาลในเรื่องการจับ การควบคุม การขัง โดยเหตุที่จะต้องออกหมายจับ ก็เพราะว่าเกรงว่าบุคคลเหล่านี้จะหลบหนี (Fluchtgefahr) เนื่องจากผู้นั้นถูกสงสัยโดยมีเหตุอันควรและบุคคลนั้นเป็นผู้ที่ไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง หรือเมื่อผู้นั้นไม่ได้ถูกควบคุมหรือขังอยู่ไม่นาน ตามกำหนดนัด โดยไม่มีข้อแก้ตัวอันควรหรือได้หนีไป หรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าจะหลบหนี หรือเกรงว่าจะไปทำลายพยานหลักฐานยุ่งเหยิง (Verdunkelungsgefahr) เช่น ไปทำลายเปลี่ยนแปลงพยานหลักฐาน ใช้อิทธิพลหรือวิธีการอันมิชอบกระทำต่อผู้ร่วมกระทำความผิด พยาน หรือบุคคลใดๆ ที่เกี่ยวข้อง หรือพยายามเหตุเนื่องจากความร้ายแรงของความผิด (Schwere dwe Tat)

การที่รัฐจะใช้อำนาจทางกระบวนการยุติธรรมตามกฎหมายที่มุ่งรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคมแต่ขณะเดียวกันรัฐก็จะต้องให้ความคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องหาว่ากระทำความผิดให้สามารถต่อสู้คดีได้อย่างเป็นธรรมด้วย เพราะกระบวนการยุติธรรมทางอาญาอันส่งผลกระทบต่อสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ ทั้งสิทธิเสรีภาพในชีวิตและร่างกายของผู้ถูกกล่าวหา โดยการจับกุม คุมขัง ตรวจค้นและการลงโทษ

สำหรับผู้ต้องหาที่เป็นหญิงมีครรภ์ นอกจากจะเป็นบุคคลที่ต้องได้รับการสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ก่อนที่จะมีคำพิพากษาถึงที่สุดว่าเป็นผู้กระทำความผิดจะปฏิบัติต่อผู้ต้องหาดังนี้ ผู้กระทำความผิดมิได้แล้ว หญิงมีครรภ์ยังเป็นบุคคลประเภทพิเศษที่ได้รับผลกระทบจากการดำเนินการในชั้นสอบสวนมากกว่าผู้ต้องหาทั่วไป อีกทั้งยังมีผลกระทบไปถึงการในครรภ์อันเป็นการละเมิดสิทธิของทารกในครรภ์ซึ่งมีผู้ที่กฎหมายได้บัญญัติร้องสิทธิในประการไว้ดังกล่าว ข้างต้น ดังนั้น ในการพิจารณาการปล่อยชั่วคราวในกรณีผู้ต้องหาที่เป็นหญิงมีครรภ์จะต้องใช้คุลพินิจเบื้องต้นในการพิจารณาปล่อยชั่วคราวตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 108

ในการพิจารณาปล่อยชั่วคราวหญิงมีครรภ์นอกจากจะใช้คุลพินิจตามหลักเบื้องต้นตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแล้วยังควรต้องคำนึงถึงหลักการพื้นฐานของการค้นหาความจริงในชั้นสอบสวนว่ามีวัตถุประสงค์เพียงต้องการค้นหาความจริงเท่านั้น การควบคุมหรือขังผู้ต้องหาเป็นเพียงเพื่อประโยชน์ในการค้นหาความจริง การปักป้องพยานหลักฐาน และการมีอยู่ซึ่งคัวผู้ต้องหาในการดำเนินคดีเท่านั้น ดังนั้นในกรณีการพิจารณาปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาที่เป็น

หญิงมีครรภ์ควรที่จะต้องมีการซั่งน้ำหนักในรายละเอียดผลได้ผลเสียในทุกๆ ทาง มากกว่า การพิจารณาปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาทั่วไป ทั้งนี้เพื่อมิให้การแสวงหาข้อเท็จจริงของพนักงานสอบสวนไปกระทบต่อสิทธิของทหารในครรภ์มารดาและสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ ศักดิ์ศรี ความเป็นมนุษย์ ของผู้ต้องหามากเกินไป การพิจารณาหรือขั้นตอนการประกันตัวในชั้นสอบสวน ของกรมตำรวจนั้นไม่ได้มีเงื่อนไขที่จะควบคุมหญิงมีครรภ์ระหว่างสอบสวนอย่างไร ซึ่งส่วนมาก จะพบกับผู้ต้องหาที่ต้องใช้วงเงินประกันจำนวนมาก เช่นคดีเกี่ยวกับยาเสพติด ซึ่งต้องใช้วงเงิน ประกันจำนวนมากและผู้ต้องห้าจำนวนมากก็ไม่มีเงินหรือหลักทรัพย์ที่จะประกันตัว ดังนั้น ควรกำหนดเงื่อนไขที่ชัดเจนมากขึ้นกว่าเดิม

5) กรณีมีการคุมขังผู้ต้องหาที่เป็นหญิงมีครรภ์

แม้กฎหมายรัฐธรรมนูญจะรับรองไว้ว่า ทุกคนมีความเสมอภาคกัน และได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน แต่หญิงมีครรภ์มีสถานภาพเปลี่ยนแปลงพิเศษกว่าบุคคลทั่วไป กล่าวคือ นอกจากหญิงซึ่งตั้งครรภ์มีสภาพร่างกายและจิตใจแตกต่างไปจากบุคคลทั่วไปแล้ว ยังมีหน้าที่ในการป้องกันการกระทำการเป็นแม่ที่ดีของบุตรในอนาคต ซึ่งสถานะภาพ เช่นนี้กระบวนการยุติธรรมແຫะจะลืมเลือนไป

จากสภาพปัจจุหาดังกล่าวข้างต้น การคุมขังหญิงมีครรภ์ในสถานที่อันปลอดภัยเพื่อ เสริมสร้างสุขภาพอนามัยของหญิงมีครรภ์เองและทหารที่อยู่ในครรภ์ จึงเป็นสิ่งจำเป็น ดังนั้น การจัดสถานที่คุณขังสำหรับผู้ต้องหาที่เป็นหญิงมีครรภ์ ไว้เฉพาะ โดยใช้ระบบบ้านกึ่งวิถี (Half way House) ซึ่งเป็นรูปแบบหนึ่งของการควบคุมตัวอย่างไม่เป็นทางการ เพื่อลดความเสียหาย หรือผลกระทบที่ได้จากการดำเนินกระบวนการยุติธรรมโดยบรรจุ จึงเป็นมาตรการที่เหมาะสมสมกับกรณี มีการคุมขังผู้ต้องหาที่เป็นหญิงมีครรภ์

เหตุผลที่สนับสนุนแนวความคิดที่จะนำระบบบ้านกึ่งวิถีมาใช้กรณีคุณขังผู้ต้องหาที่เป็น หญิงมีครรภ์

(1) ผู้ต้องหาจะได้รับการป้องกันสิทธินิมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นสิทธิตามรัฐธรรมนูญ หรือ สิทธิมนุษยชน

(2) ช่วยลดความแออัดของสถานที่คุณขังผู้ต้องหาที่เป็นผู้หญิง

(3) การจัดระบบในการควบคุมตัวเพื่อป้องกันสิทธิของผู้ต้องหาที่เป็นหญิงมีครรภ์และ ทหารในครรภ์สามารถทำได้จำกัด ไม่ว่าจะเป็นเรื่องสุขภาพอนามัยทางร่างกาย สุขภาพจิต ใจ

(4) ลดความเสี่ยงของหญิงมีครรภ์จากการตั้งครรภ์และทหารในครรภ์จากเจ้าพนักงานที่ ขาดความรู้ความเข้าใจสภาพของหญิงมีครรภ์ โดยสามารถจัดหาบุคลากรในการควบคุมตัวที่มี ความรู้ความเข้าใจในสภาพของหญิงมีครรภ์

(5) สามารถให้บริการทางด้านการแพทย์ที่จำเป็นสำหรับหญิงมีครรภ์ ไม่ว่าจะเป็น สูติ นารีแพทย์ จิตแพทย์ นักจิตวิทยา ที่จะให้การคุ้มครองทางด้านการแพทย์รวมทั้งให้คำปรึกษาเป็นรายบุคคลหรือรายกลุ่ม

6) สิทธิตามกฎหมายแรงงาน และสิทธิตามพระราชบัญญัติประกันสังคม

หากพิจารณาถึงสิทธิที่หญิงมีครรภ์ควรจะได้ตามกฎหมายนั้น สิทธิจากหญิงมีครรภ์ที่เป็นหญิงใช้แรงงานจะได้รับมากที่สุดและมีเหตุจำเป็นอย่างยิ่งที่สมควรจะได้รับ แม้หญิงมีครรภ์นั้นจะตกเป็นผู้ต้องหา แล้วภายหลังต้องถูกเป็นผู้ที่ประกันตนสืบสุก ซึ่งถ้าหากมีการเดิกจ้างคนงานหญิงระหว่างที่ตั้งครรภ์และหญิงนั้นไม่ได้รับสิทธิดังกล่าวแล้ว ก็ย่อมมีผลกระทบโดยตรงต่อหญิงมีครรภ์และทารกในครรภ์ ทั้งในด้านของการขาดรายได้從ชีพและในด้านจิตใจ ดังนั้นผู้ต้องหาหญิงมีครรภ์ที่เคยทำงานจึงควรได้รับสิทธิการคุ้มครองพิเศษนั้นต่อไป และไม่มีเหตุที่จะยกเลิกการให้สวัสดิการดังกล่าวของหญิงมีครรภ์ แต่อย่างประการใด เพราะหากก่อนที่หญิงมีครรภ์ตกเป็นผู้ต้องหา หญิงมีครรภ์ได้จ่ายเงินตามที่กฎหมายประกันสังคมกำหนด และเหตุแห่งการที่มิได้เป็นลูกจ้าง ก็ไม่ได้กระทบต่อทารกในครรภ์ที่ควรจะซึ่งได้รับสิทธิดังกล่าวต่อไป เมื่อเป็นเช่นนี้ บทบัญญัติพระราชบัญญัติประกันสังคม ควรต้องมีการแก้ไขเพิ่มเติมดังนี้คือ

มาตรา 38 ความเป็นผู้ประกันตนตามมาตรา 33 สืบสุดลงเมื่อผู้ประกันตนนั้น

(1) ตาย

(2) สืบสภาพการเป็นลูกจ้าง

ในการณ์ที่ผู้ประกันตนที่สืบสภาพการเป็นลูกจ้างตาม (2) ได้ส่งเงินสมทบครบตามเงื่อนเวลาที่จะก่อให้เกิดสิทธิตามบทบัญญัติในลักษณะ 3 แล้ว ให้ผู้นั้นมีสิทธิตามบทบัญญัติในหมวด 2 หมวด 3 หมวด 4 และหมวด 5 ต่อไปอีกหากเดือนนับแต่วันที่สืบสภาพการเป็นลูกจ้าง หรือตามระยะเวลาที่กำหนดเพิ่มขึ้นโดยพระราชบัญญัติการซึ่งต้องไม่เกินสิบสองเดือนนับแต่วันสืบสภาพการเป็นลูกจ้าง

ในการณ์ที่ผู้ประกันตนที่สืบสภาพการเป็นลูกจ้างตาม(2) และผู้ประกันตน ได้ตั้งครรภ์ในระหว่างที่ได้ส่งเงินสมทบ ให้ผู้นั้นมีสิทธิตามบทบัญญัติในหมวด 3 เฉพาะมาตรา 66 ต่อไปจนกว่าบุตรนั้นจะคลอด

มาตรา 41 ความเป็นผู้ประกันตนตามมาตรา 39 สืบสุดลงเมื่อผู้ประกันตนนั้น

(1) ตาย

(2) ได้เป็นผู้ประกันตนตามมาตรา 33 อีก

(3) ลาออกจากความเป็นผู้ประกันตน โดยการแสดงความจำนงต่อสำนักงาน

(4) ไม่ส่งเงินสมทบสามเดือนติดต่อกัน

(5) ภายในระยะเวลาสิบสองเดือนส่งเงินสมบทนาแล้วไม่ครบเก้าเดือน
การสื้นสุคความเป็นผู้ประกันตนตาม (4) สื้นสุคลงตั้งแต่เดือนแรกที่ไม่ส่งเงินสมบทและ
การสื้นสุคความเป็นผู้ประกันตนตาม(5)สื้นสุคลงในเดือนที่ส่งเงินสมบทไม่ครบเก้าเดือน
ในการณ์ที่ผู้ประกันตนที่สื้นสุคความเป็นผู้ประกันตนตาม(4) และ(5) ถ้าผู้ประกันตนได้
ตั้งครรภ์ในระหว่างที่ได้ส่งเงินสมบท ให้ผู้นั้นมีสิทธิตามบทบัญญัติในหมวด 3 เนพะมาตรา 66
ต่อไปจนกว่าบุตรนั้นจะคลอด

บริษัทฯ

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

หนังสือ

คณิต ณ นคร. (2543). กฎหมายอาญาภาคความผิด (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ:
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ทวี เจริญพิทักษ์ และ อనุมัติ ใจสมุทร. (2508). คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา
มาตรา 1-267. กรุงเทพฯ: อักษรสาส์น.

นพนิช สุริยะ. (2537). สิทธิมนุษยชน. กรุงเทพฯ: วิญญาณ.

พรรัณ รัตนธรรม. (2544). สุขภาพอนามัยของเด็ก. กรุงเทพฯ: สุขภาพใจ.

มานิตย์ จุ่มป่า. (2541). ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540.
กรุงเทพฯ: วิญญาณ.

วรพจน์ วิศรุตพิชญ์. (2538). สิทธิเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ. กรุงเทพฯ: วิญญาณ.

วนารณ์ รักวิจัย. (2533). การอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ: แสงศิลป์การพิมพ์.

วิษณุ เครืองาม. (2521). กฎหมายรัฐธรรมนูญ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
_____. (2550). กฎหมายรัฐธรรมนูญ (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: แสงสุทธิการพิมพ์.

แสง บุญเฉลิมวิภาส-อเนก ยมจินดา. (2534). กฎหมายการแพทย์.

ศรีธรรม ชนะภูมิ. (2519). พัฒนาการทางจิตและอารมณ์ของเด็ก คุยกับหมอดื่ง “ลูก”. กรุงเทพฯ:
อักษรสัมพันธ์.

อนุมัติ ใจสมุทร. (2508). คำอธิบายวิธีพิจารณาความอาญาว่าด้วยหลักทั่วไป ตลอดถึงการได้ส่วน
มูลฟ้อง มาตรา 1-171. กรุงเทพฯ: อักษรสาส์น

องค์การนิรโทษกรรมสากล (ประเทศไทย). (2543). คำแนะนำสหประชาชาติเกี่ยวกับแผนปฏิบัติ
การสิทธิมนุษยชนศึกษาแห่งชาติ. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

อุทัย หิรัญโต. (2525). พจนานุกรมศัพท์กฎหมาย. กรุงเทพฯ: ทิพย์อักษร.

บทความ

- กนึง ถ้าชัย. (2530). “วิธีพิจารณาความอาญาอังกฤษ.” วารสารอัยการ (หน้า 10).
- คง ลีพีชธรรม. (2522). “ความเป็นมาและทฤษฎีว่าด้วยการประกันตัวในประเทศไทยอังกฤษและอเมริกา.” วารสารอัยการ.
- พระครัตคินลัล ไม่เคลิ นีซับ กิจบุญชู. (2544, พฤษภาคม). สังคมเปลี่ยน. “กฎหมายทำแท้งควรเปลี่ยนหรือไม่.” นิตยสารสารคดี, 201.
- พระครัตคินลัล ไม่เคลิ นีซับ กิจบุญชู. (2544, พฤษภาคม). สังคมเปลี่ยน. “กฎหมายทำแท้งควรเปลี่ยนหรือไม่.” สารคดี, 201.
- รุจิระ สุกรณ์ไพบูลย์. ความรู้เกี่ยวกับแม่และเด็ก (เอกสารคำสอน). กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิชา มหาคุณ. (2524). “ผลกระทบของกฎหมายที่ไม่เป็นธรรมต่อสิทธิของประชาชนในกระบวนการยุติธรรม.” วารสารนิติศาสตร์, 11, 4.
- วิสาร พันธุนະ. (2521, กันยายน-ตุลาคม). “วิธีพิจารณาความอาญาในสหรัฐอเมริกา.” คุลพาห, 25.
- วิทูรย์ อึ้งประพันธ์. (2534, เมษายน). “ความหมายของ “ทำให้แท้งลูก” ในกฎหมาย.” นิติเวช ปรัชญา.
- สุพัฒนา บุญญาณิตย์. “สูบภาพจิตของสตรีมีครรภ์มีอิทธิพลต่ออนาคตของชาติ.” สมาคมจิตแพทย์แห่งประเทศไทย, 18. หน้า 304-306.
- โสกณ รัตนการ. (2520, 24 กันยายน-ตุลาคม). “รายงานการคุ้มครองเด็กในประเทศไทย ตอน 2.” คุลพาห.
- สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ. (2546, 2 พฤษภาคม). “การหารูปแบบแนวทางช่วยเหลือผู้ต้องขังที่มีครรภ์และเด็กติดผู้ต้องขังอยู่ในเรือนจำ และเด็กที่ได้รับผลกระทบจากผู้ปักครองที่ต้องโถยอยู่ในเรือนจำ.”
- หนังสือพิมพ์ผู้จัดการ. (2553, 20 มีนาคม). “สิทธิตามกฎหมายของ “หญิงตั้งครรภ์”

วิทยานิพนธ์

- เพชร สารทองอุ่น. (2530). คุณภาพนักงานสอนส่วนในการปล่อยตัวชั่วคราว. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชิตศาสตร์. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มาลี ทองกุสรรค์. (2524). การคุณขั้งและกักขังผู้ต้องกล่าวหาว่าด้วยการกระทำผิดอาญา. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชิตศาสตร์. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มารศรี เพ็ญโจน์. (2542). สิทธิของผู้ต้องหาและจำเลยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย 2540. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชิตศาสตร์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- วิเวียน ทรัพยสาร. (2536). มาตรการคุ้มครองสิทธิของหญิงที่ถูกสามีทำร้าย. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชิตศาสตร์. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุขุมลักษ์ สุโขบล. (2527). การประกันในชั้นสอนส่วน ศึกษาในแง่การใช้คุณภาพนักงานในทางปฏิบัติในระดับตามแนวสังคมศาสตร์. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชสังคมสงเคราะห์ศาสตร์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สารสนเทศจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์

ข้อกำหนดกรุงเทพฯ. สืบค้นเมื่อ 11 พฤษภาคม 2555, จาก <http://www.elfi.or.th/elfistory.html>
นายช้างบ้าน. สิทธิตามกฎหมายของ "หญิงตั้งครรภ์". สืบค้นเมื่อ 2 มิถุนายน 2553,
จาก <http://www.junjaowka.com/webboard/showthread.php?t=115121>
ป่วย อึ้งภาณ์. คุณภาพแห่งชีวิต ปฏิทินแห่งความหวัง จากกรรมการค้าถึงเชิงตะกอน. สืบค้นเมื่อ 30 กรกฎาคม 2553, จาก <http://www.pings.in.th>
สิทธิตามกฎหมายของ "หญิงตั้งครรภ์". สืบค้นเมื่อ 2 มิถุนายน 2553,
จาก <http://www.PaLungJit.com>.
สุขภาพจิตของแม่มีผลต่อสุขในครรภ์อย่างไร. สืบค้นเมื่อ 5 มิถุนายน 2553,
จาก <http://www.childanddevelopment.com>

กฎหมาย

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา.

ประมวลกฎหมายอาญา.

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550.

พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน 2541.

พระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ.2533.

ภาษาต่างประเทศ

BOOKS

Aifred Rieg. *Introduction au droit allemande (Republique federale)* Tome II. (1984). Titre II:
Procedure penale. Paris: Editions Cujas. .

Peter Huenerfeld. **La garde a vue en Republique federale.** Les atteintes a la liberte avant
 jugement en droit penal compare, op. Cit..

P.van Dijk and G.J.H. van Hoof. (1990). **Theory and Practice of the European Convention
 on Human Rights** (2nd ed.). Boston, MA: Kluwer Law and Taxation Publishers.

United Nations. (1991). **The United Nations and Crime Prevention.** NewYork.

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-นามสกุล

วัน เดือน ปี เกิด

วุฒิการศึกษา

ประสบการณ์ทำงาน

นายณัฐพงศ์ เพ่าพาหด

8 มีนาคม 2525

นิติศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

ประกาศนียบัตรหลักสูตรวิชาภาษาไทย รุ่นที่ 23

สำนักฝึกอบรมวิชาภาษาไทย แห่งสถาบันภาษา

พุทธศักราช 2547

นิติบัณฑิต สมัยที่ 58

สำนักฝึกอบรมศึกษาภาษาไทยแห่งนิติบัณฑิตยสภา

ปีการศึกษา 2548

สำนักงานทนายความสมบูรณ์นิติธรรม